

ILLVSTRIVM

VIRORVM EPISTO
LÆ, HEBRAICÆ, GRÆ
CÆ ET LATINÆ, AD
Ioannem Reuchlin Phorcensem
virum nostra ætate doctissimum
diuersis temporibus missæ, qui
bus iam pridem additus est
LIBER SECVNDVS
nunquam antea editus.

Reuchlinistarum exercitum pa
gina inuenies mox sequenti.

THOMAS ANSHEL

mi Badensis Typographus Candidis Lectoribus.

ANNIS superioribus epistolas non inelegantes illustrium quorundam virorum uobis diuulgauimus, quas illi ad Ioannem Reuchlinum uirum doctrinae singularis scripserunt, quibus uos mirifice delectatos esse accepimus, non solum ob earum elegantiam, sed rerum quoque, quas tractant, miram concinnamque uarietatem. Qua re cognita, Secundum Librum ex Chartophylaclo Capnionis nostri adiecimus. Quem si una cum prioribus placuisse uobis cognouero, non pigebit me reliquas etiam in comunem studiosorum omnium utilitatem publicare. Valete, & laboribus fauete nostris.

CAPNIONIS DEFEN

SORES ACERRIMI, VIRI

Germaniæ totius literatissimi splendidissimiq.

D. Erasmus Roterodamus uir sæculi nostri doctissimus, qui **Capnionem** suis diuinis operibus undiq; purgat ac defendit.

Hermannus Comes de Nuenar, nobilium omnium specimen.

Hulderichus de Hutten, uir omni in doctrina absolutissimus.

Reuerend. DN. Ioannes episcopus Roffensis.

Petrus Galatinus Minoritanus, sacræ arcanae Cabalæ peritissimus

Martinus Groningus Bremensis.

Io. Potken Præpositus Coloniensis

Christophorus Vueller Præpositus Ratisponensis

Fabricius Capito Concionator Basiliensis, uere pius Theologus

Ioannes Oecolampadius Concionator Augustanus.

Iacobus Spiegel Selestanus I. V. Doc. Cæs. Secretarius.

Conradus Peuringerus I. Doc. Consiliarius Augustanus

Conradus Murianus Ruffus Præpositus in Gotta.

Thomas Truchses Decanus Spirensis.

Laurentius Behem Babenbergensis Canonicus.

Sebastianus Sperantius Præpositus Brixinensis.

Guilhelmus Copus Basiliensis.

Henrichus Stromer Aurbacchius Med: Doctor

Bilibaldus Pyrkaimer Norinbergensis, summæ doctrinæ uir.

Aegidius Viterbieñ. Gñalis Eremitarum S. Augustini.

Ioachimus Vadianus Vienensis Ordinarius

Simon Lazius Vienensis

Cuspinianus Cæs. Orator disertissimus.

Iohannes Cæsarius.

Georgius Simler Ordinarius Tubingensis.

Hermannus Buschius poeta, & Orator iucundissimus.

Henrichus Glareanus Heluetius poeta & Orator.

Eobanus Hesus Poeta & Orator.

Eleutherius Byzenus, qui Triumphū in Cap. uictoriam scripsit.

Michael Humelbergius Rauenspurgenſis.

Petrus Moſellanus Protegenſis.

Beroaldus Iunior Bononiensis

Nicolaus Gerbellius Phorcenſis

Philippus Melanchthon Brettanus 3.

Beatus Rhenanus Seleſtanus.

Ioannes Quonus.

Ricardus Crocus

Ioannes Huttichius.

Petrus Aprobacchius

Crotus Rubianus

Erhardus Liſtrius

Eurycius Cordus

Paulus Gereander Saltzburgenſis.

¶ Plerique alii, & Germaniæ doctiſſimi, qui prope diem in
Capnionis innocentiam proprium in lucem dabunt opusculum.

IOANNES HILTEBRANDVS
Suecingensis Studiosis omnibus S. D. P.

UPERIORIBVS diebus optimarum
artium professores Ioannes Capnion Phorcen
sis uir egregie doctus, ad nos attulit quod ex ua
riis clarissimorū uirorū literis concinnauerat
opusculū hoc elegans, eruditum, elaboratū so
lenter atq; prospicienter, ut est ipse rei literariæ

studiosissimus ac p̄stabilis homo sapientiæ. Illud qm̄ imp̄se no
bis placuit, risu & osculo excepimus, dignū arbitrati quod in aper
tum proferat, dignū quod in arce collocetur quasi illa Minerua
Phidiæ, dignū quod labore atq; diligentia nostra in manus hoīm
ueniat q̄ emendatissimū. Tum q̄ ad comunē oīum studiosorum
utilitatē, & generosi animi Capnionis nostri laudē spectare uide
batur. Tum etiā q̄ epistolæ in eo ipso sunt familiares, quotidia
no purōq; sermone cōtextæ, non latine modo, uerū & græce & he
braice, quas nemo bonus rerū æstimator aspernari poterit. Quip
pe q̄ fluunt, q̄ affectatæ non sunt, q̄ curā non dico non norūt. sed
respuunt, hoc est de cōposito nō recipiunt, & accedentē inferriq;
cupientē excludunt, ita ut diligentia quidē sint penitus in his uesti
gia, sed repressæ quodāmodo & repudiatæ. Non sum ego tā solers
ut introspicere possim ingenia tot tātorūq; uirorū, diiudicareq;
magnitudinem eorum atq; fecunditatē. Quod si quispiā omniū
oēs ea ratione & animo lustrauerit, nihil aliud inueniet, q̄ q̄ orna
tissimi uiri copiosam & arcanā multiplicis disciplinæ peritiā ac
bonitatē cū summa prudentia coniunctā in Capnione nostro ita
amplectuntur ut admirātur, ita admirātur ut cōmendare nō desi
nant. Adeo ut perspicue καὶ ἀπὸ ἐν κατόπισθον καὶ ὡς πρὸ ἐν γραφῇ. i.
tanq̄ in speculo & tanq̄ in tabula ex illis est uidere uaria testimōia
uitæ doctrinæ atq; cōmentationū nobilissimi Capnionis nostri,
uiri ut semel laudes eius in summa cōplectar, digni, quē unice dili
gant amēt & uenerētur honestissimi quiq; utpote talis qui ad mul
torū cōmoditatē natus uideatur, quēq; oīs dubio procul sit admi
ratura posteritas, cū liuor quieuerit, & autoritatē dies lenta p̄scri
pserit. Est illi mite ac tractabile ingenū, facies liberalis, est inge

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

nuus totius corporis & quidē senatorius decor. Sed ne fortasse me putetis indulgisse amori meo, supraq̄ q̄ res ipsa patitur sustulisse, a prædicatione illius tā & si inuitus digredior. Siquidē fide mea sp̄o deo, oīa longe ampliora quā a me dicuntur inuentu esse facilima: Diligo quidē uirum ardētissime sicut meretur, uerum hoc ipsum amantis est, non onerare eum laudibus quē amore prosequitur. Accipietis igitur iā nunc quē admodū speramus ἀμφοτέρως χερσίν. i. ambabus manibus bonarum literarum amantissimi paruū hoc opusculū, & degustabitis huiuscemodi illustrium uirorū scribendi genus, impressionis nostræ æqui iudices, affectiq̄ beneficio minime ingrati. Quod si feceritis, dabimus bene iuuante Domino magistro Christo IHESV, rege & iudice & deo nostro meliora in posterum, nec non bonæ frugis plenissima. Valet.

Philippus Melanchthon Brettanus
Lectori S. D. P.

SOLENT inter genera literariorū monumentorū egregie probari q̄ natura facilius q̄ arte fluunt. Illis enī plane quid in cuiusq̄ sit ingenio situm spectari potest, uti natura natā artem Pythagorica disciplina constat. Inter illa p̄cipuum est epistolare quod familiaritate sua calorē subitū ostēdit, multa laude celebratum a grauissimis autoribus. Epistolis enī res maximæ plarunq̄ agūtur, quare ut de plurimis quæ elegātissime scribi diciq̄ possit literas ad Ioannē Reuchlin summa integritate, summaq̄ prudētia uirū scriptas, multiinga eruditione prodire uoluimus. Quod Germaniæ nostræ clarius cōtingere nihil possit, q̄ si autore Iohanne Reuchlin quē ζῶσε δὲ κ' κόσμῳ σε θεῶν Γλαυκῶπις ἀθήνη, exterarum gentium monumentis lauderur splēdide, hoc nanq̄ epistolæ fere oēs argumento notantur. Cæterū qui sit epistolaris character rectissime cerni potest, nā familiaritate tegunt artificiū ne sermoni epistolari satisfacisse negantur, qui Libanio Sophistæ placet. Finis enī a Libanio epistola ὁμιλία ἐγγράμματος ἀπὸ παντὸς πρὸς ἀπαντὰ γινόμενῃ καὶ γράφῃ σκόπων ἐκ πλεονούσα ἐρεῖ δὲ πρὸς ἐν αὐτῇ ὡς πρὸς ἀπαντὶ πρὸς ἀπαντὰ. Quod ita uidetur expressisse M. Cicero eleganter quidem & uti suis ingenii moribus solet felicissime ad Cu/

IO. REUCHLIN LIBER SECVND.

tionem, unum illud certissimum epistolarum genus, cuius causa res ipsa inuenta est, ut certiores faceremus absentes. si quod esset quod eos scire aut nostra aut ipsorum interesset. Epistolas igitur contentas sermone puro qui lumen rebus adhibet, ac emendato, quem Cicero latinum uocat, familiari dilucido ac breui, quod hoc sermonum genus dialogo similitimum putetur. Denique proprio ut res effingi quam explicatissime uideatur habetis adulescentes optimi, ut artem imitando discatis, magna enim pars artis imitatione continetur, ut est apud Quintilianum. Neque quo studia uestra magis adiuuari queant uideo, quam iunctis exercitii ac imitationis uiribus graecas sententias latinis uerbis, latinas uero lectis uerbis aliis pronunciate. Idque frequentissime ut profuisse uobis Ioannes Reuchlin Germanorum studiorum antesignanus dicatur. Illis enim si nos eruditos uiderit ut antea dedit plura, grauiori uos munere donabit. Valete

Marfilius Ficinus Florentinus Ioanni Reuchlin
Phorcensi, & Ludouico Nauclero Germa-
niae Iuriconsultis S.

SCRIBITIS ad nos uestroque nomine Germaniae principes Florentiam adulescentes erudiendos tanquam ad Academiam mittere. Sed ea interim elegantia scribitis, ut non ad Academiam filios, imo ex Academia mittere uideamini, atque apud exterarum nationes perquirere uobis iam domesticam disciplinam. Quae rerum uicissitudo est? Quantum insolentes plerique more sophistarum aliena temere profitentur, tantum uos modestissimi uiri uel propria ritu Socratico diffitemini, hoc praeter ceteris admirandi, quod quam curiose multi lapillos terrae uisceribus reconditos perscrutantur, tam accurate uos caelestem sapientiae splendorem ubique gentium prosequimini. Quamobrem incredibili quodam amore erga uos affecti, adulescentum uestrorum curam pia mente suscepimus. Et in primis insigni pietate hospiti commendauimus. Dabimusque in dies operam, ut ager natura fertilis frugem quandoque proferat foelicissimam. Vos igitur bono animo estote, & principibus uestris nostro nomine respondete. Magnanimum Laurentium Medicem cuius & ipsi clientes sumus adulescentum prouidentiam libentissime suscepisse. Valete.

Epist. ad uentis

Laurentij Med

EP S. ILLVST. VIRORVM AD

Ioannes Streler I. Doc. Ioanni Reuchlin S.

CERTIOR factus es certo scio quale ocium nobis sit, & qualis ualetudo, quæ deniq; prouisio doctorum hominum atq; aliarū rerū necessariarū. Fruimur nos singuli bona ualetudine, Incipiunt nunc uacationes quibus dabimus operā libris græcis. Ea in re ad prima elementa addiscēda meliorem p̄ceptorem habere in hac urbe non possemus q̄ noster patronus sit. Scribimus quotidie & græce & latine. Versamur nunc in tertia declinatione synæresiatā. Post uacationes leget Christophorus Landinus Horatiū & rhetoricā Tullii nouā. Lippus uero cæcus æneidos libros Maronis & Quintiliani opus. Mihi uidef non fore inutile ut accederent ad aliquos saltē Dionysius & Ioannes, q̄uis patron⁹ noster consulere q̄nq; noluerit, nescio quā ob rem. Quid tu uelis me in hac re agere fac non ignorem. Scripsi etiā tuæ humanitati de Angelo Politiano doctissimo utriusq; linguæ uiro, quid agēdū sit. Nā is cōtinuo est apud diuinū illū uirū Comitē de Mirandula apud quē etiā ego ipse his diebus fui. Cōmodiorē aut uia excogitare non potui, qua mihi in eius Comitatis aedes ire tandē aliq̄n liceret, eūq; illic philosophatē audire, q̄ ut te ipm tanq̄ tuo noīe atq; iussu illi cōmendarem. Sic em̄ finxi, qui statim ait. Est ne is qui superiore anno penes me hic fuit, aliqua de Orpheo interrogans si recte memini. Ad hæc nos tuos ei cōmendauī, rursus certe nobis pollicito summā humanitatē quibuscunq; in rebus possit p̄desse. Vnū hoc deniq; orabat, ut si qui istic uel in monasteriis uel aliub essent libri rari, eorum ad se indicē mitteres. Quod si essent aliqui ex antiquissimis emendate scripti litera Longobarda ne se cælares, quorū em̄ sibi copia non esset, eos se curaturū ut excriberētur aiebat. Da igitur operā ut illi mos geratur, quo nō ei tm̄ sed etiam Laurentio Medici gratissimum facies. Bibliam hebraicam hætenus habere non possum. Vale. Ex Floren̄.

Ioannes Streler, Ioanni Reuchlin S. D.

Martinus Breminger tibi offert Platōis opa cū Theologia, Heptaplū ac Miscellaneas Angeli Politiani, de expēsis tu cū eo cōuenias, librorū p̄cia mihi iā soluisti. Plotini opa sunt finita, q̄ si optas fac ut scia. Nullos libros græcos hic uenales reperio. De Biblia hebraica ero certior cum Holtzhuser uenerit ex regno

Christophorus Landinus
Lippus cæcus

Angelus politianus

Plotinus

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

Neapolitano, alia non sunt impressa, Valemus oēs recte, Dionysius profecto bene studet, te non poenitebit impendiorū certo scio, nullis eget calcaribus, tamen Italiam amare nō uult, Séper autem plus cuperet uiuere in Germania. Scribūt ad me frater me⁹ & sororius Vitus Regel multa de tua erga eos humanitate singulari, ago tibi gratias, q̄ non solū me, sed etiā meos amore prosequaris. Vxorē tuam pudicissimam ualere plurimū opto. Tu quoq; bene uale uir obseruandissime, & me commendatū habe. Dominus Miradulanus nūc Ferrariæ studio incūbit, de reditu suo nescimus. Cætera ex Martino audies. Iterum uale optime. Florentiæ iiii Kalen. Iulias. Anno. M. cccc. lxxxii.

Ioannes Franciscus Picus Mirandulæ dominus, Concordiæq; comes, Ioanni Reuchlin Phorcēsi uiro doctissimo.

Salus tibi uir doctissime, Tertio iā ex negotio mihi Germaniā spetēti id anio inter eximia desyderia penit⁹ infederat, ut te de facie cognoscerem, quē ex literariis opibus pridē suspexeram, Sperabamq; facilius eo fieri me uoti compotem, q̄ tui ducis regio non abesse diceretur a loco in quo celeberrimus iste Regum principumq; conuentus agitur. Quem tua etiā præsentia (quando huc plurimi & præcellentes uiri confluxerunt) honestandū impensius coniectabar, Sed inania plurimū nostra uota, incēsum quippe diu animum cognoscēdi tui Bonomus Tergestinus antistes tū inflammauit, cū omne desyderium profus elanguisset. Vbi enim rescui per occupationes tibi non licuisse discedere, tuarū illico præconia laudum intonuere, adeo ut & maceratus desyderio sim, & euanida spe profus fluctuauerim. Hinc uenit in mētem, ut damna istæ refarcire quoquo modo per epistolam curarē. Scias igitur uelim me tibi, me tuæ uirtuti tā addictum q̄ qui maxime. Quod ne dictum ad præsentem gratiam putes, Testatum id omnibus relinquent nō nullæ scriptiōes meæ, Nam & in septimo operis cuiusdam de rerū prænotione libro, & in carmine Heroico, quod de mysteriis in Germaniam cœlitus lapsus procudi, honorifica tui mētio facta est. Ad scribito ergo me posthac in Rationario tuo, inter ea nomina quæ tibi debent quod de literis optime es meritis Sciasq; uelim q̄ ni a turbulentissimis negotiis detinerer, ad te uisendum conuolassē. Pro meis enim oppidis fortunis omnibus ad cæsarem me contuli

Bonomus Tergestino

EPIS ILLVST. VIRORVM AD
quem pro sua clementia proq; mea in illum fide & meritis exoran-
dum speravi. Vale, mei memor. v. Aprilis. M. CCCC. V.

Gabriel Bossus Mantuanus Secretarius, Ioanni
Reuchlin Phorcensi. S. D.

Spectabilis & clarissime doctor tanq; frater honoratissime, Ac-
cepi literas tuas humanitatis & eloquētiæ plenas, qbus exēpla-
ris Homericæ expeditionē accuratissime mihi cōmendasti. Re-
cte sane facis ut qui alioquin doctissimus es, etiā illa heroica lectio-
ne plurimū delectari uidearis. Veruntamen non erat opus adderes
calcaria equo spōte currenti. Ego enim pro mea in te obseruantia
nihil quod ad rei perfectionem attinet intactum reliqui, futurumq;
ita est ut librum ipsum breui in manibus meis sim habiturus, quem
postmodum ad te transmittendum diligenter curabo, quo uoti tui
compos fias. Vale mi frater suauissime, & me ut tuo utere. Mantua
xiii. Kalen. Ianuarias. Anno. M. CCCC. XC.

Gabriel Bossus Ioanni Reuchlin Phorcensi. S. D.

Spectabilis & præstātissime doctor tanq; frater honoratissime,
Redditæ mihi fuerunt literæ tuæ, iiii. No. Martias obsignatæ,
quibus percepi ardentissimum animi tui desyderiū, ut Home-
ras in latinum translatus de quo iam diu firmissimam spem tibi in-
ieci, ad te illico afferatur, aperuistiq; propterea mihi baiuli occasio-
nem, ne diutius in desyderio atq; expectatiōe tenearis. Ego qui pro-
missa in animo semper infixā habui, laboraui die noctuq;, ut Home-
rus ipse totus sine mora transcriberetur. Verum fortuna aduersan-
te scriptor uariis implicitus negotiis inchoatū opus absoluerē non
dum potuit totū, Quapropter ne uerba pro factis tibi dari fortasse
putes, statui partem ipsam perfectam magistro Petro Arlunēsi Pa-
piæ studentī ad te dare, quo dum altera pars perficietur, interim ali-
quid habeas quo cum musis ludere possis. Mitto igitur quinternos
ut aiunt octo, inter quos ultimus est paucum scriptus, & illud est in
causa, q; in exemplari nihil in latinum amplius inueniebatur trans-
latum. Quare non admirare debueris, reliqua omni diligentia per-
solui curabo. Vale. Et si aliud est quod a me uelis iube, præcipe, mā-
da. Nam nunc mihi plurimum satisfacere uidebor, cum cognoue-
ro tibi usui atq; adiumento fore. Quingentulis, vi Nonas Aprilis.
M. CCCC. LXXXX. primo

Petrus Arlunensis

IO. REUCHLIN LIBER PRIMVS

Petrus Bonomus Tergestinus imperialis Secre-
tarius Ioanni Reuchlin Phorcensi:

Salvus sis mi Ioannes. Scripsi iam decies Bernardo nostro, iti-
deq; & Fuchsmagus noster fecit, ut optatos illos libros quos tan-
tope quaesivisti ad nos mitteret, quo tibi ubi velles p̄sto essent.
Nihil uir ipse uel q̄ nimiū fortasse uxorius uel qd' honestius te cre-
dere uelim magnis ac arduis rebus implicitus haftenus rescripsit,
Quapropter demū iā hoīem mordicus literis meis insecutus sum,
excitabitq; ut spero stimulis, qui blandiciis non potuit. Tu interea
perfer moram, habes enī paruum istū tuum libellū qui consolari te
potest dum altero cares. Affereť omnino & antiquus si Bernardus
non dormiat, & cū ad me puenerit, tibi seruabitur illæsus, Iacobus
tuus Loans an adhuc Viennæ uiuat ignorās sum. Erat tñ paucis an-
te diebus illic, ubi eū reliquisti. Tu vale & me ama, parcaſq; si & ra-
ptim & pauca ad tescrpsi. Nuncius enī iam itineri succinctus me
adiit & petiuit literas, arrepto quas tumultuarie calamo ad te dedi.
Ex Iyntz Die secunda Martii. Anno. M. CCCC. LXXXII.

Petrus Bonomus Regius Secretarius Ioanni
Reuchlin Phorcensi.

Salvus sis uir clarissime, Accepi nudius tertius tuas literas, q̄ &
si calamitatis quandā faciē p̄ se ferebant, fuerunt tñ mihi iu-
cundissima, utpote ab amicissimo hoīe & doctissimo uiro p̄-
fectæ, tua enī scripta attico illo melle cōdita, q̄liacunq; tēpo-
rum conditio offerat, exhilarant animū. Doleo p̄fecto mi Reuch-
lin principis tui intempestiuū obitū, tum ob cætera multa quæ in
eo cōmoda nostri temporis fuerant, tū tui potissimū causa, Sed nec
locus est hic fatum hoc deplorandi, nec si esset, rudis hæc Minerua
nostra satisfacere desyderio tuo posset, Acquiesce ergo tu qui uerus
es stoicus, quiq; alios consolari optime nosti huic rerum turbationi:
qualis in dies uiuentibus ingruit, nec te ideo torqueas aut maceres,
Est enim communis hæc omnium uaria fors. Ego tibi quantum &
uires meæ ac amicorum poterūt satisfacere curabo, si clarius quid
petas intellexero, Sum enim adhuc dubius an aulicus ſeri uelis re-
gius, an literas tantū quas protectionis & familiaritatis appellāt ex-
optes. Scribe igit' ad me q̄primū, & interea reb⁹ aduersis animosus
atq; fortis appare, & æquam memento rebus in arduis seruare men-
b ii

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D
tem. Habebis enim oēs eos patronos quos tibi uirtute tua undiq; cō-
parasti, qui te non sinent ab inuidis calcari. Vale. Ex Augusta Vin-
delicorum xxi. Aprilis M. cccc. lxxxvi.

Bernardus Perger Cancellarius Austriae, Joanni
Reuchlin Phorcensi. S. D. P.

Dolens literas tuas accepi, quia me absente Lynciā te petere
fortuna dedit, profecto mallet me nescire te illic esse, adeo
molestabor hic animo, q̄ iucūda tua conuersatione & doctri-
na carere debeā. Et nisi conditioni tuā officere timerē, dñis & ami-
cis meis scriberem, q̄ in absoluendis negociis tuis diem de die trahe-
rent, quousq; ipse me uideres, adeo me tui capit desyderium uiden-
di. Noui tamen mores curiæ nostræ, sperans & si moram nō procu-
rem, sua sponte etiā quantumcunq; te inuito sese offeret. Nam ipse
hic paucis diebus ut spero absoluar, & ad te non ad Lynciam q̄ mi-
hi inuisa est properare curabo. Si autem interea utiq; te abire con-
tingat, me tui amantissimum existima, & mihi crede, non minus te
q̄ alterum parentem meum & colam & uenerabor. Petis literas cō-
mendatitias ad Vualdner, eas his alligatas ad te mitto, tum & quas-
dam alias literas pertinentes in Cancellariam meam, quas omnino
tu ipse rogo exhibeas. Hei quantum infortunium, saltem affuisset il-
le Petrus, quem saepe coram te in carmine doctissimum extuli. Is
saltem pro me amici officium gessisset, sed ipse ille nescio quorsum
ad capiēdam ecclesiæ possessionem sibi per Cæsarem donatā ante
me dudum exiit, breui tamen rediturus. Reliquum, nisi sperarem
me Lynciæ te conuenturum, cœlum & terram execraret. Si interea
tibi fuerit tædiosum stare in diuersorio publico, iam scribo cuidam
de Cancellaria mea, ut te in conclaue meum inducat. Et quicquid
literarum uel græcarum uel latinarum habere uolueris, ad usum tu-
um donec in Lyncia moraberis illic inuenies, & utere ut uoles. Fac
tamen ut aliquod monumentum literaturæ græcæ mihi relinquant
ut cum uenero, te absentem nihilominus præceptorem sentiā. Scri-
bo in fauorem tui Georgio Schrotel licentiato, ut & is uotis tuis ob-
sequens in curia nostra imperiali pro expeditione Comitum tui dili-
genter tibi assistat. Doctor Fuchsmagus æque ut ego fortunam ac-
cusat, q̄ te condiscipulum olim suum uidere non possit. Salutat autē
te his meis, qui cras aut perēdie iturus est orator regius in Vngariā.

I O. R E V C H L I N. L I B E R P R I M V S

Vale ex Vienna, die xxvi. Martii. M. CCCC. lxxxii.

Ioannes Crachenberger Ioanni Reuchlin Phorceñ. S. D

PErgratum mihi fuit dignissime uir in literis tuis ad Petru Bo-
nomum mei memoriam fecisse, & Amphiois titulo decorasse.

Placuit profecto illud adiectu, omnes enim, ut dicitur, suauita-
te laudis rapimur, quauis nullos muros huc usq; edificare potuerim:
sed fundo iam uillae cepto sub spe altioris structurae exornadae, e ter-
ra saltem serpere non ualeo. Tenax gleba est, nec uicinis nostris grat⁹
labor, Scit tua humanitas quid uelim, supplicauit tibi ut de nomine
graco inueniendo opera adhiberes, quo honestius in latinis literis
q; barbaro hoc uti possem, an feceris ignoro. Iteru oro, ut id facias,
& si tibi dignu uidebit ad me scribas. Nec dedigneris hoim qui se-
dia tibi totu dedit, & inter seruos numerari tuos delectat. Vale do-
ctorum decus, Ex Lyntz xix. Februarii. Anno M. CCCC. lxxxiii.

Ioannes Fuchsmag Iuris utriusq; Doctor, Ioanni
Reuchlin Phorceñsi. S. D.

GRatissimum fuit uidere figuram Sephiroth, quo lucidius intelli-
go, & compertum habeo hebraeos gentem superstitiosissimam &
illoru autores. Pridie rex Vngariae literas ad Caesarem maiesta-
tem secundis rebus gestis plenas dedit. Quia uero illae totu christia-
nitatis nomen hilaritate exultare, nosq; omnis uictoriae congratula-
bundos facere debent, eas te latere nolui. Quidam insignior Turci
capitaneus Alobec appellatus, qui Symandriam uulgo Sandro di-
ctam tenet, quindecim millibus uirorum transsylvaniam in Siben-
burgen insperato ingressus, magnam & hominum & aliarum reru
praedam captam abigere tentauit, quoniam tunc illae terrae capite
carebant, cum Vuayuoda Transsylvanus officium suum resignaue-
rit, nec dum alius substitutus extitit. Turcus ipse in hac rerum confu-
sione uictoriae spem sibi facile persuasit. Quod profecto ut concepe-
rat (nisi Deus Opt. Max. populum suum armasset) factu facile fuit.
Sed cum ita saeuissent in omne aetatem, abituriq; fuissent, necesse e-
rat iter arripere per quaedam loca aspera, montosa, & strictissima, ut
bini uno ordine uix incedere possent. Nostri gratia omnipotentis
animis confortati, illam conuallem & Clusam priores occupauere;
& transeuntibus Turcis exitum ademerunt. Commissum est preliu
Turci qui in illo stricto se conglomerare & acies struere minime po-

Alobec Turci capitaneus

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

uerunt, a nostris uiriliter aggressi, & usq; ad unum deleti, omnisq; præda & christianus qsq; abactus tū liberatus est. Scribit hæc Hūgaria rex Casarea maiestati hortando ut credat, qm̄ ita ueritas rei se habeat. Quare cōgratulare uictorib⁹ iūcta gratiarū actiōe optimo deo nostro reddenda, q̄ populū suū afflictū misericordiæ oculis respexit. Vale. ex Lintz citissime ultima Februarii. M.cccc.lxxxiii.

Franciscus Bonomus Tergestinus Sereniss. Ro. Reginae
Secretarius Ioanni Reuchlin Phorcensi.

S Aluus sis Capnion latentissime, sic em̄ iure te nuncupē, q̄ mihi iste inter sacras patrū nostrorū literas mensē fere delitueris. Cū alioquin scires nos adeo earū cupiditate teneri, ut nulla p̄sentis morbi tā uehēmēs uis unquā ingruerit, quin semp̄ aliquid ex sancta lingua uel de lectulo tangeremus, cū p̄ oculorum imbecillitatem lectiōi nullus esset locus. Nec illud sane nos a proposito dimouit, q̄ compertum haberemus potissimam ægritudinis nostræ causam fuisse continuum per mensem a prandio statim laborem, dum prima eius rudimenta capere contēderem. Sed perge queso ut cœpisti, & pro nobis quoq; aliquid reponas, quo me dū regni morbi reliquias Cleopyrgotanae aulae deliciis, puellarum salutatione & omni deniq; uoluptatum genere, per quas morbus is pelilitur excusserim ocyus, de equo de curriculo de naui utcunq; locus dederit, docere possis. Reliquum est ut te moneam, maiorem nos in dies rectæ ualeitudinis profectū agnoscere, id quod unus Mœcenas noster immo pater hætenus præstitit, ac in dies magis præstat. Hic unus (ut obiter scias) ereptam fere nobis per clinicos uitam restituit, hic nos exanimes iam seruauit. Huic quicquid sum, quicquid in nobis reliquum est debeo, hic mihi loco ueræ genitricis fuit. Scribo ad eum paulo longiorem epistolam de medicorū sæculi nostri impitia. Si nō uacat is, oro tu legas, ut uideas quo mō hi nos in hac ægritudie torserint. Fœlix ualeas. Ex cleopyrgotanae regiae nuptiis.

Adolphus Occo illustrissimi Sigismundi Archiducis Austriae
Medicus Ioanni Reuchlin Phorcensi. S. D. P.

Oblectari me mirifice literarū tuarum oblatione, nō modo q̄ docti hominis doctrinā pariter & eloquentiā p̄cipuā redolerent, & si hoc mihi omni tpe iucundū est, Sed etiā q̄ summam tuī erga Adolphum charitatem beneuolentiamq; præfere

Cleopyrgotana

I O. REUCHLIN LIBER PRIMVS

bant, & reciproco me abs te amore teneri intelligam. Quod & si in-
dubitatum mihi semper sit, recenti tñ memoria uegetatur, incendi-
tur, & ueluti e somno excitat animus amici. Cōgratularis mihi for-
tunisq; meis, pergratū est, & ego mediocriter admodū gaudeo. Cū
magno nanq; emolumento curæ maximæ & iugis labor accessit.
O qñ parabitur aliqñ ut his molestiis uacuis philosophiæ quā peni-
tus abdicare compellor, mihiq; & amicis uiuere possim. Et tecum
amicissime Reuchlin nunc præsens, nunc per literas conuiuere, fe-
ram, & tempori seruiam, adnitarq; uolente deo. ut tibi gratulādi lo-
cum nō euacuem. Vale amicissime doctissimeq; mi Reuchlin. Isq;
noster perseueret amor quem uulg⁹ intelligere nequeat. Cuiq; uix
aliquid possit adiungi. Coniugi tuæ tibi obsequentissimæ amicisq;
cæteris me plurimum efficitō cōmendatum. Ex Inspruck in profe-
sto Diuæ Catharinæ. Anno Christi M. cccc. lxxx. primo.

Adolphus Occo Medicus Ioanni Reuchlin Phorcensi.

S Alue uirorum amicissime, Gaudeo te rediisse reducēq; Adol-
phi tui memoriā ante oculos animūq; uersare, Ego ut soleo
semitā meā tero. Seni meo aduigilo, lucellūq; qd̄ puenit qd̄
apud nostrates nō exiguū esset, cū studiorum meorum gran-
di iactura de more offertur, crescunt opes, abit aut abiectior iacē-
re cogitur philosophia, dulcesq; ante omnia Musæ. Nescio quid ti-
bi benigniore aliquo numine conceditur. Res gallicas Italicasq; ex
me petis, tu non dubito (ita nanq; affinitate italicis iuncti estis) me-
lius nosti. Scribo quod proxima nocte allatum est, Gallorum Nico-
medes qui uictoriam semper in animo uersat a pontifice admissus
est Romam ingredi, comitatu. iiii. millium equitum suffultus. Ex-
plorauit pontifex in saltibus & syluis Romanis quas nosti, plura ha-
bere armatorum millia. Deprensi aliquot Cardinales qui confessi
sint cum rege factionem pro uinculis Petri operas secretas sese im-
pendisse. Vrsinus igitur quidam cum decem milibus Romam in-
gressus contra Gallos oīa sese passurum promittit Columnensium
domus & palatia intra urbem ut solet euertuntur. Habes summā re-
rum. In summa aut summarū tota Italia in turbido est. Vix cōici-
potest quod nam litus æstuātis maris impetus allidet. Sic meriti, sic
uisum est superis, nostri regis Germaniæq; rebus deus benignam ad-
hibeat curā precor, ne ludibrio cunctis ut cœpimus pmaneamus.

Nicomedes galloz

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

Scriptissem tibi uolumen, sed a mēsa principis mei nūcius me auo-
catum uix hęc scribere admisit, si Heidelbergā te fors attulerit, præ-
sulem nostrum & Fridericum Dalburgium & Plinium meo nomi-
ne qua nosti humanitate salutabis. Vale, Ex Inspruck x Kalendas Ia-
nuarias. Anno M. cccc. lxxxiii.

Adolphus Occo Medicus Ioanni Reuchlin
Phorcensi. S. P. D.

REdeūt ecce Basilius tuus & Cato græcorū iam edoctus, fece-
runtq; post literas tuas Bibliothecā mihi q̄ angustissimā, ne-
carior mihi præ oībus libris κ̄ πάντων μὰ δία τῶν ἀνθρώπων
κτῆμασιν fides, libelli unius p̄sentia mihi in piculo esset οὐ γὰρ Ἰσοκράτη
φιλοσοφίας κ̄ ἀρετῆς ἀποδήμια Phalaridi quoq; quā nō crederes
de amicis superfuisse querelā οὐ τύραννος ὢν πείσιν οὐτ' ἐν φίλοις θε-
βαιᾶν εὔρεν. Ego librorum suppellestem quanta ubiq; & apud me
est doctis omnibus & mihi quoq; doctrinam exiguam profitēti, cō-
munem arbitratus sum, Sed tuus liber post mensem promissus nō
rediit. Negligentiam meam fatebor, modo dolo tibi suspectus non
existam. Absui multo tēpore ab Augusta, & quod tu in primis ami-
citiæ signū nosti τῆ τῆς φιλίας ἐλευθερότητι diutius apud me fuit,
& pene perennauit. Basiliū mendis territus innumeris excripsis
molestum duxi. Cato tibi Mancus fuit, ego integrum feci. ut cū fœ-
nore rediret. Aiunt nāq; priscum illum Catonem lucri auidū, qui-
pote agricola erat. Catonem igitur integrum recipe, quē euolutis
farcinulis meis aliquot codicillis neglectū inueni, tibi quoq; in gra-
tiam absolui, plura facturus librosq; meos omnes etiā abditissimos
communicaturus si expostulas. Postquā nanq; te & amicum καὶ ἐν
τῆ φιλία κοινὸν esse mihi persuasi, quid non libros, reliquamq; su-
pellestem amicitiae uirtute lōge inferiorem libētissimo animo cō-
municarem. Vale, & Adolphum tuum in amicitia æquare conten-
das. Ex Augusta ocysime quarta Iulii. Anno. M. cccc. lxxx. quarto.

Bernardus Adelman nobilis ex Adelmansfelden
Ioanni Reuchlin Phorcensi. S. D. P.

CVm nāper apud fratrem meum Ioannes mi doctissime, Contra-
dū tui amātissimū in Neobron essem, uarius nobis sermo, tū
de bonarū literarū ingenuarūq; disciplinarū studiis, tū etiam
de gymnasiis nostris præstantiaq; eorum erat. Nanq; cum ego seu

studio contradicendi seu potius amore ueri, Italiae palaestras (ut ita dixerim) tanquam nutrices, autores, opificeque optimarum artium, non modo Germanicis ante uerum etiam totius orbis posuissem, frater ut est homo singularis erga patriam amoris hoc aegre tulit. Conatusque est Tubingen uestrum Italicis Academicis conferre, modo humanarum literarum studia isthic non adeo fugerent. Quod quidem grauius molestaque tulerim, quantumque de errore detrimentoque patriae nostrae conquestus fuerim, minime perscribere possum. Despiciamus enim Iohannes mi, immo tanquam uenena abhorremus ac aliquando (proh quantum nephas) iisce incumbere prohibemur, quae latinis iucunda uoluptuosaque, nobis uero ob nostram barbariema quantum perneccessaria utiliaque esse soleant, tu ab exemplo epistolae principis nostri quam cum summo pudore ad te mitto mihi opprobriatam, pro tua praecipua doctrina optime intelliges. Nec mihi hi qui hanc doctrinam de alba mentum quoddam esse putant uehementer aberrare uidentur. Nam uelut hi qui tingunt, cum primum quibusdam id quod colorem recepturum sit praepararunt, tandem postea florem superinducunt siue purpureum siue quemuis alium. Eodem nos itidem modo si ut indelibilis sit apud nos probitatis scientia cupimus, quom hisce disciplinis fuerimus imbuti, tunc caeteris operam demus, & quasi solem prius in aqua uidere assuefacti, ad ipsam ueram lucem intuitum tandem dirigemus. Hoc fecit diuus Hieronymus, hoc Augustinus, hoc Ambrosius, Gregorius, Basilius, Eusebius, Athanasius, Ioannes Chrysostomus. Lactantius, ac denique omnes uiri christianissimi, qui usque ad tempora sancti Bernardi peruenere, atque in aliquo precio apud maiores nostros habiti fuere. Non tamen me praeterit multos non philosophos sed philopompos. Non magistros sacrarum literarum, uerum tenebrarum. Non iurisperitos sed potius iurisperditos, leguleiosque esse, qui execrantes poeticum nomen poetas lasciuiss ac nugis deorum gentilium refertos esse praedicant, quare ab urbibus autore Platone pelli abolerique debeant. Esto concedatur istis detractoribus poetas medaces obscenos petulantes esse. Sunt ne omnes? minime quidem. Sed ut istorum prauas ac peruersas opiniones infringam, eorumque iuratibus denique satisfaciam. Ipsi pro uiribus ingenioli mei responsum esse putent. Si in legedis poetis apes imitati fuerimus, quae non omnes, sed tantum mellis uos

Theologi

Aves

adeunt flores, nonnullos penitus decerpunt, aliquos intactos relinquunt. Eodem nos iridem modo non omnibus poetis, sed praconi-
 bus uirtutum ac meliorum facinorum quorū maior est numerus
 operam demus, hos imitemur, hos ueneremur, hisce deniq; omni stu-
 dio ac totis uiribus incumbamus, & omnes demum (ut apostoli uer-
 bis utar) legamus, & quod bonum sit retineamus. Sed quid multat
 possem garrulatoribus istis tum autoritate patrum nostrorum fre-
 tus, tum etiam rationibus exēplisq; gētilium ut optime nosti sufful-
 tus copiose ac abundanter ostendere q̄ utilia iucunda necessariaq;
 omnibus hae sint studia, nisi uererer ne cum ipsis digna dicam, mi-
 hi indigna dixisse uidear. Hae ad te propterea Ioannes amatissime
 uerbosius q̄ oportuit tanquam ad portum, patronumq; ac tutissi-
 mum refugium receptaculumq; literatissimorum hominum exa-
 rui, ut uiris studiosis liberaliumq; artium cupidis subuenires, digni-
 tati, gloriae, laudi, utilitatiq;. Reipu. cōsuleres, principiq; nostro Eber-
 hardo humanissimo quem audio uiros doctos colere amareq;, sum-
 mo studio, cura, opera, industria, diligentia, deniq; persuaderes, ne
 minem unquam ad ueram cognitionē rerum peruenire posse, nisi
 in primis hisce rudimentis (ut ipsi aiunt) uacauerit. Quod si effe-
 ris, te ut alterum Ciceronem, aureum eloquentiae flumen immor-
 talitati (quid enim maius in hoc mundo tibi dari possit) dedicabi-
 mus, principem uero nostrū praecipua religione, pietate, modestia,
 gratia, clementia, iustitia praeditum, opera cuius tantum commo-
 dum patriae nostrae accesserit, ut alterum Octavianum patrē patriae
 ad astra feremus. Vale praceptor obseruandissime, & mihi aliquan-
 do quid in re nostra egeris quam tibi non minus q̄ mihi curae esse
 scio rescribe, measq; lituras ab omni ornatu uerborū, grauitate sen-
 tentiarum, stili elegātia longe remotas aequo animo suscipe, etiam
 atq; etiam rogo obsecro, obtestorq;. Ex Steten uel Aurelia potius
 vi. Nonas Octobres. Anno salutis. M. cccc. lxxxiiii.

Exemplum Epistolae uxoris Comitis Eberhardi Se-
 nioris ad Cardinalem Mantuanum quam
 citauit Epistola praecedens.

Reuerēdissime in Christo pater ac dñe, dñe frater mi singula-
 rissime humili recōmendatione parataq; semp obsequendi
 p̄missa affectiōe. A. N. famulo meo fidelissimo p̄cepi, quomō

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

frater ipsius nomine. N. negotia aliqua erga Sanctissimū expedire habeat, ut D. v. ab ipso latius intelligere habet, & propterea me supplicauit eum erga. D. V. promotum habendo. Cum autem tempore uitæ suæ mihi & legitimo meo suis seruitiis semper diligentiam summam erga nos exercuit. Ea de causa. D. V. intime implorando, eiq; fratri. N. in suis factis erga Sāctissimum subuenire uelitis. In hoc mihi rem gratissimā. V. D. faciet, quam Christus fœliciter & longæue conseruet. Datum oppido meo Grūningen secunda feria post Bartholomæi apostoli. Anno &c. lxxx quarto.

Barbara filia & seruitrix uestra.

Bernardus Adelman de Adelmansfelden

Ioanni Reuchlin Phorcensi.

Salue amicorum optime. Nuper literas tuas accepi, quibus me quod nihil in lucē nec scribendo nec dicendo tāquam Monachus inglorius proferā satyrico more ut scribis arguis, facis quidem more præceptorum uir optime, qui non parum laudis sibi ex discipulorum suorum profectu usurpare solent. Neq; me (ut uerum fatear) adeo alienum esse a laude existimes uelim, ut si quid in me scientiarum saltem minima laude dignum esset, utriusq; nostrum gloriam mea ignauia supprimi committerem. Verum ut uerbis facetissimi poetæ tibi respondeam. Qui sua metitur pondera ferre potest. Ego quidem me ipsum intus & in cute noui, ac hoc unum scio me nihil scire, neq; te a quo imbutus sum ac prima (ut ita dixerim) elementa hausi culpauerim. Cuius fidelissima præcepta nunquam mihi defuere. Sed quot frustrentur qui res arduas inuita Minerua aggrediuntur, non est meum nunc scribere, quare hæc missa faciamus, cum se ipsum laudare uani, uituperare stulti hominis esse soleat. Quod translationem Vallæ in Iliade Homeri petis, libérrimo tibi pro meo in te amore operam meam nauarem, modo apud me translato illa esset. Ne tamen omnino me tuum desiderium neglexisse existimes. Mitto tibi translationem Nicolai de Valle, quam iam pridem Romæ emi in nonnullis libris Homeri, quæ non mediocriter commendatur. Audiui tamē nuper totum Homerum a Ioanne Episcopo Quinquecelesiarū Hungaro translatum in carmine esse, qui quantum in uersu ualuerit temporibus nostris, sciunt omnes qui eius carmina & legerint & audiuerint. Quam

Nicolaus de Vallæ

Io. Eps Quinquecel

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

quidem translationem si habere possemus, crediderim ego eam & iucundiores & utiliores ceteris fore. Vale ac mihi aliquando rescribe. Ioannemq; Chrysostrum si habes in aliis operibus q̄ omni-
liis ac sermonibus cum tabulario presenti uti pollicitus es mitte. Et si quid a me quoq; requiris, tuus explorare quod optas labor, mihi iussa capeffere phas est. Iterum uale iiii. Nonas Nouémbres. Anno salutis. M. CCCC. lxxx. A istadii.

Conradus Adelmanus nobilis Canonicus
Ioanni Reuchlin Phorcensi.

Salutem dilectissime Reuchlin. Accepi literas tuas quæ mihi iucundissimæ cum ob earû ornatû & cõdecensiam, tû etiam propter nostrâ iam inueteratâ familiaritatem fuerunt, Et quod me de Bessarionis libro admones. Scias me superioribus diebus Aureæ apud Bernardum nostrum fuisse. Et si nuncius nõ defuisset, adduxissem eum mecum. Spero tamé breui me fratrem reuisurum, sicq; librum eum adducam, quem postq̄ reuertero apud me inuenies. Vale, & q̄ desiderio tuo nunc quidem satisfacere non potui, mihi da ueniam, ac tuum Conradum non alio erga te animo esse q̄ semper fuerit tibi persuade. Ex Eluangen xxvi. Aprilis.

Hyo Britannus de Alnetomenguidi Grammaticus
Aurelianensis, Ioanni Reuchlin Phorcensi. S. D. P.

Vix tandem repletus est nuncius (mi Ioannes) cui posses ad nos literas cõmittere, cuius tû aduētus mihi q̄ iucundus extiterit, nec ipse satis exprimere possum. Augebat eñ quotidie falsa quædã de te tuisq; rebus opinio. Gaudeo igit̄ quæ morté obiisse formidabã, nõ animo tû & corpore, qd̄ ipsum est maximû, sed rebus quoq; & fortunæ bonis (ut aiūt) ualere. Id nũc restat, ut intermissû scribendi officiũ inter nos reuiuiscat. Ego qdem id plurimũ desiderabam quo grauius mihi fuit tuũ adeo diuturnũ silentium, fac igit̄ ut re nunc experiar quod uerbis frequentissime & literis iam deniq; pollicitus es. Quæ apud me deposita sunt, eodẽ hætenus loco manserunt quo ipse obfirmasti, parataq; tibi erunt ubi nuncius aduen-
rit. Pædagogum illum postq̄ tuas mihi reddidit literas, nusquã uidi. Intellexi tñ q̄ locũ habitationis prudenter elegerit apud magistrũ Iacobum de Donon. Non est tibi forsitan notus ipse Iacobus, Papiæ siquidẽ tum studebat cum tu apud nos eras. Vir est præstanti libera

I O. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

tura & sciētia, & mihi pariter amicissimus. Res nostras si nosse uelis, mortem obiit charissima quondā uxor mea, piorū utinā iūgenda confortio, Consilio tñ amicorū uel si mauiſ cōsuetudine ipsa uiuēdi coactus secundā duxi, ex honesta nec parū antiqua Aurelianensium familia. Quod si ut nunc sunt res nostræ in posterū regantur, nihil est q̄ de fortuna conqueri ausim. Det utinam summus ipse parens prosperum uitæ cursum, exitumq; fœlicem & nobis & nostris. Vale uir literatissime. Ex aurelia urbe pridie Kalendas Decembres Anno. M. CCCC. lxxx tertio.

Petrus Iacobi Arlunensis Iuris utriusq; Doctor,
Ioanni Reuchlin Phorcensi. S. D. P.

CRebris meis ad te literis q̄ respondeas nihil, torū te Pythagoreū factū putarē, nisi apud A. Gelliū in suis cōmentariis lectiſsem Pythagorā loquēdi nō etiā scribēdi silentiū indixisse. Deus his tuis diuitiis iratus sit, quæ non mō te tibi at amicis potius abdicarunt. An es ignarus quantū studiū, quantā curam, quantam deniq; sollicitudinē in reb⁹ olim tuis præstiterim, sed de his satis ac super. Non diuitias tuas sed literas peto, quas tandē probris excandescēte stomacho extorquebo. Quare id assidue cogites uelim (si em̄ Petri te tui ne utiq; capiet obliuio) q̄ Archidamus Ageſilai cū a Philippo asperiorē accepisset epistolā respondit, si umbram tuam metiri uolueris (inquit) haud nunc maiorem eā inuenies q̄ esset aū uictoriā. De libris tantisper scribo nihil, donec id qd̄ sæpe a me petiſtum est quibus careas certiores me effeceris, ne noctuas Athenas mittam. Rescribe igit̄ si aliud non habeas huius meæ epistolæ in orthographia peccatū. De literarū figura nihil ad Rombū, quandoquidem Quintilianum scribendo prope serpētes pinxisse gloriam ex eloquentia sibi non elementorum figura peperisse constat. Datum Papiæ Anno lxxxviii. Kalendis septembribus.

Petrus Iacobi Arlunensis; Ioanni Reuchlin Phorcensi. S. D. P.

Quod nihil meis proximis ad te literis respōderis, quid causæ sit diuinare nō possū, succēses fortassis mihi, q̄ nihil librorū græcorū miserim, iuste facis, at tu uola sine periculis, qñ quidē in acre piscari me iubes, & uenari iaculo i medio mari. Ego certe oīm librariorū apothecas preptaui, nusquā inueni libros græcos, græcorū uero liberos multos. Adii quoq; interpretes ipsos

Archidamus

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

quibus præceptorib⁹ utor, qui illam tuam græcorum librorum copiam mirum in modum stupent. Miratur hanc tuam copiam græcorum librorum totius Italiæ facile princeps Georgius Merula, qui ex Catalogo tuo iudicabat te libros habere, quibus agre & ipse & multi præstantissimi græcarum literarum studiosi carerent. Si uis uocabularium græcum, si grammaticam Chrysoloræ græcam, fac ne ignorem, quo noctuas Athenas mittam. Credam te non succensere ubi tibi rem superiore mea epistola quæ planissime scripsi, at potius calami uetusti inopia nihil scripsisse. Quare ad te mitto optimos ex tercentum delectos quos magno ære comparauim, eos ut tibi dono darem, ne suauissimis tuis epistolis carerem. Vale, & fac ut fidelis sis fidelis. Data Papiæ Kalendis Martiis.

Petrus Iacobi Arlunensis, Ioanni Reuchlin
Phorcensi. S. D. P.

Suauissimis tuis literis mirifice sum delectatus. Velit deus optimus maximus semper tibi scribendi occasionem oblatum iri, quo uel me uel te in historiis reddas doctior. Quid est quod scribiste me comonefacere ne obliuiosos imiter coruos. Utinam tam necessaria tibi maxime uitæ bono, natura me coruis memoriæ acrimonia intelligentiaque æquasset. Legimus enim apud Plinium naturalis historiæ facile omnium principem libro. x. de coruo qui mature sermoni assuefactus, omnibus matutinis euolans in rostra forum uersus. Tiberium, deinde Germanicum & Drusum Caesares nominatim. mox transeuntem populum Romanum salutabat. Quare tibi persuadeas uelim me in re tua conficienda coruinam & memoriam & intelligentiam habuisse, Plinium quem ad te dem, apud librarios offendo nullum, uoluptate Strabonis non fraudabo ingenium tuum, quod emptus non tuo sed meo ut recepi precio. Neque enim omnino is sum qui uerba rebus patiat ut esse contraria, quotidie qui sese ad te perferat nuncium expectat. Georgius Heller pernegat id se comode facere posse. De Tito Liuiio nihil adhuc certi habeo. Nauabo tamen operam ut is quoque bibliothecam conderec tuam, qui uelut apud diuinum Hieronymum legimus, ab ultimis Hispaniæ Gelliæque finibus eloquentiæ dulcedine, pluresque nobiles ad sui contemplationem traxisse prædicatur. In quo comparando corui utique memoriæ, non uero Coruini Messalæ oratoris, qui ut Plinio libro eius, vii. placet, sui nominis obliuiscere habeo. Ad hæc

Georgius Merula

Coruus

Titus Liuius

Coruini Messalæ
memoria

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

doctor egregie, si qua alia in re mea tuæ erga me beneuolentiæ opus fuerit opera, ne me lateat obsecro, nullâ profecto rem neq; tam magnam, neq; tam parua putem, quæ mihi aut difficilis aut parum me digna uideatur. Quippe omnia quæ in tuis rebus agam nō laboriosa mihi sed honesta uidebuntur. Nullū me Hercle in te officiū sine maxima culpa uideor posse præterire. Vale. M. cccc. lxxxviii. Kal. Ia.

Petrus Iacobi Arlunensis. I. v. Doctor præpositus in
Baknaug, Ioanni Reuchlin Phorcensi S. D. P.

LEgi summa cū uoluptate luculētissimā tuā ad Diuū Alexadrū orationē, Qua in defensionē iustissimi Principis sacerdotii defensoris ita euectus es, ut nemo esse queat q̄ eū p̄ te cōstanter defensum neget. Gaudeo mihi, gratulor ecclesiarū causis, q̄ tantū principem nō oppressorē ut multi, sed acerrimū uindictorē habeamus. Cupio oīno atq; id ex te cōtendo, ne me hui⁹ elegātissimæ orationis copia fraudes, at poti⁹ perpetuū tuū in me amoris monumētū manu excibas, Ego nūc equū abiturus cōscēdo, post triduū rediturus, tu interea charissime frater foeliciter Vale, Qd̄ si scirem te me hac tua oratione priuaturū, uterer in ea iure tuo, qui ea soles lege aliorum capere libros, ut si tibi placeant, restituas nunquam.

Ioannes Molitorius. I. V. Doctor, Badensis Decanus,
Ioanni Reuchlin Phorcensi. S. P. D.

ACcepi iam pridem egregie doctor suauissimas tuas literas, quibus mihi non satis digno humanissime gratulatus es, quæ lōge maiorē mihi attulissent iucunditatis usurā, si me nō adeo linguæ græcæ doctum existimasses, ita em̄ usu uenisset ut eam uoluptatem quam non solū in uerbis Hippocratis, sed & aliis quibusdam reconditam puto, amicissimo tibi uiro communicasses. Cui pene omnia elementorum græcorum nomina iam dudum exciderant. Fac igitur quæ tibi remitto græca ad me traducta rescribas, & ego tibi quom primū ad me diuerteris, cū iis quæ a me aliquō cōmodato cepisti, quod tuum est reddam, simulq; pulcherrima quædā græca prouerbia, a me tamē minime intellecta ostendā. Scribis te ignem diutius cōtinere nequiuisse, & id huiuscemodi græca sententia comprobas, quā ego nō calleo Νῦν ἔτινων ἐν ἔρωτα βαρῆς θεός. Sed nec Hippocratis ὕβρα ἰν ἡαc formā a te scripta Μακάριοίτε δῆμοι; ὁκόσοι ἴσασι τοῖς ἀρετῶς ἀνδρας ἔργματα αὐτῶν ἢ ὄπισ πύργου εἶδὲ τὰ τεύχεα ἀλλὰ

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

σφῶν ἀνδρῶν σεφᾶσ γνώμας. Vides qua sim imitatione in forman-
dis his characteribus usus, facileque cognoscis, quam sit græcarum li-
terarum ignarus, qui eas nunquam ne in minimo quidem didicisse
uideatur. Vale, anno M. CCCC. lxxxviii.

Adam Frei Phorcensis, Cantor ecclesiæ collegiatae
Cancellariusque Badensis S. D. Ioanni
Reuchlin LL. Doctori.

Literas proxime ad me datas, eximie Doctor, fraterque obseruā-
dissime, & si aliquātulum me quum in suscipiendo Badensis Cā-
cellariae officio meum statum clericalem pluribus, ut ais, com-
miscuerim secularibus negociis increpent, tamen mihi iucundissi-
mas fuisse certo scias uelim, cum q̄ in causarum Stutgardiensis con-
sistorii strepitu, mei memoriam habueris, tum q̄ meis in laboribus
diuina ne negligant̄ hortatus sis, quod non ab infido ac parū prudē-
ti, sed ex fideli longeque in futurum prospiciēte aīo prodiisse plane ac-
cipio, agoque tibi gratias utinam dignas, Sed hoc unum, mihi credas,
uelim, si ea in re illis principis dominiq̄ mei clementissimi uolunta-
ti mea potuisset optio mediis cōgruis restitisse, tuæ literæ nihil loci
corripiendi mei reperissent. Nam qui me eum honorem, uel labo-
rem potius aut si mauis commodum quod inde sit ambiuisse uere
dicat, uiuit omnium nemo. Nihil enim aliud haftenus cupiui, & ad-
huc cupio, q̄ eam agere uitam quæ beneficiatum deceat. Verū hac
in re longe aliter meo iudicio sentio q̄ plures comitis Vuirtember-
gensis curiales in sacris constituti (quod pace eorum ad te scribo)
præ se ferunt, a quibus inuehendi aduersum me non arbitror te
sumpisse exemplar. Sed digito compesco labellum, ne alios arguen-
do uidear me ipsum reprehendere, quando quidem officium calami
susceperim. At suscepi, non eo tamen animo (certiorem te reddo)
quo tu putas, ut perpetuo scribam, sed ut aliquandiu alterius uices ge-
ram. Et pro beneficiis mihi a præfato illustri principe collatis grati-
as, si quas potero referam. Reliquum est ut officio atque opera mea &
si parui precii sint, pro tua uolūtate utaris. Vale xii. Calend. Martias.
Anno M. CCCC. lxxx nono.

Erhardus de Vuindsberg Doctor & Miles, Ioanni
Reuchlin Phorcensi S. D.

I O. REUCHLIN LIBER PRIMVS

FVit hic apud illustrissimum meum principē Alberthū Ducem Saxoniae Venator Vuilhelmus Geis, canē odorū prīcipis tui dono afferēs. Non potui igit̃ doctor̃ praeclare tuam dignationem non facere consalutatam. Utinam tū mei tam memor q̃ ego tui. Scripsisses profecto ad me de musarum tuarum fonte, aut de pōpis illis regis ac Caesareis Frācofordiae, Agrippinae, & Aquis Grāni nuper in coronatione Romanorum regis Diui Max.amiliani celebratis, te oratore & me quoq; medicorū minimo p̃sentibus. Quod si quis post hac tam propitius tibi nuncius occurrerit, noli precor silete, & ad me de Aquis Grāni quid ex uetustate sentias rescribe, principi etiam tuo illustri quem Comitum Germaniae nostrae decus existimo, me commendatū facito. Tu uero meus esto quemadmodū ego tuus. Neq; nouum asperneris militem me Diui Caroli ense caelitus sacro percussum, qui & si ex Ventimōtanorū de Vuindsperg familia olim strenuissima, nunc obscurata, nouus resurgere Miles attentauerim, Sum tamē & ero semper tuus, omniumq; doctorum uirorum deditissimus. Vale foelix. Ex Mysina arce Labyrinthea. Die Magdalenes. Anno. M. cccc. lxxxvi.

Andreas Schenck Doctor & Miles Ioanni
Reuchlin Phorcensi. S. D. P.

HAud existimasse Coloniensem amiciciā aliquo locorum interuallo intercipi aut remitti potuisse, q̃ si ex animo meo euellere uelis opinionē, fac ut aliquā tuas intuear literas, Ioannes Harscher tui amatissimus defert ad principē tuū orationē a me uenetiis pro pace habitā, illā principi legito interpretatoq; Si quid barbari incōptiq; in ea inuenies, tua ex officina amici honori consules. Vale. Breui me te uisurū spero, Vxorē tuam mulierem honestissimam meo nomīe salutato. Ex Inspruck xx. Februarii. Anno. M. cccc. lxxxviii.

Theodoricus de Pleningen Doctor & Miles auratus
Ioanni Reuchlin Phorcensi. S. D. P.

ACcepi pridie tuas elegatissimas literas eruditissimisque sententiis plenas, & ut paucis concludam erga Plyniū humanas ac Reuchlino dignas, in quibus mihi summo gratularis. Faustūq; ut sit optas, q̃ a diuo Caesare nostro clarissimo militiae cingulo ornatus. Equestriq; ordini inscriptus sim. Addis, & uere quidem, & si

Oro uenetiis p̃ pace

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

magna sint, facile tñ casura, nisi Homerū aut Ennium aliquē amo-
 re prosequar, qui facta mea (alioquin ut cætera Germanorum præ-
 conia quotidie moritura, perpetuæ memoriæ ac immortalitati do-
 net. Amantissime mi Reychlin q̄ pro tanta tua erga nos humani-
 tate me factaq; mea tãtopere laudas, pii amici officio fungeris, qui
 amicorum gesta etiam mediocria ob feruentem affectum altius
 extollere ac clariora reddere conatur. Verum quamuis me non ex
 merito sed ex tuo affectu quo me prosequeris laudari a te sentiam,
 tãtum munus amici mei si spernerē ingrati animi fore iudicarem,
 si acceptarem, petulantis superbi ac minime meriti. Tibi igitur qui
 & iudicio & autoritate inter Germanos polles hoc onus iniungo, ut
 tibi Plinius tuos ob ueterem consuetudinem nostram, & maxime
 clarissimum Germanum meum Ioannem Plinium paucis scriptis
 posteritati commendes. De me quid agendum, quoq; sim dignus
 tuo iudicio relinquens. Nam tu inter Germanos nostros hodie (ue-
 ra loquar) Homerus ac Ennius noster merito unus censendus es.
 Calamo autem tuo singula moderare, ne ob amorem quid de no-
 bis clarius q̄ gesta nostra protestentur scriptum arguatur. Sed quid
 te admoneo tibi omnia antea uti Homero nostro cognita patent.
 Facito igitur ut exteri quoq; (nam alio mihi testimonio opus non
 est) intelligant Pliniorum familiam in amicorum tuorum nume-
 ro fore. Sed minus te barbarie hac & rustica epistola mea molesta-
 rem, nisi te scirem uti amicū excusationes meas paratas præ te fer-
 re. Quod ob principis mei negotia quibus profecto singulis horis
 obruor literis bonis incumbere non ualeo. Nec me bonarum lite-
 rarum expertum, sed peritorum uirorum amatorem & admirato-
 rem profiteor, qualem te hodie inter Germanos sine adulatione cre-
 de mihi loquor, unicū nosco. Tua igitur humanitate Plinium cum
 reliqua indocta turba excusato. Tabellarius tuus festinat, quare fi-
 nem faciam. Tibi polliceor promittoq; te ueterem amicum ex ani-
 mo meo nunquam deleturum. Illustrissimoq; principi meo ex tu-
 is uirtutibus atq; benemeritis diligentissime commédaturum. Vti
 nam tu mihi desse posses ut sepius doctum uirum differentem au-
 direm. Nemo enim quo cum ego uerser præsto est, Vale. M. D.
 viii. Prædie Nonas februarias.

IO. REUCHLIN LIBER PRIMVS

Martinus Breminger Iuris doctor, Ioanni Reuchlin Phorcensi. S. D. P.

Humanissime uir. Alcinoi cōpendiū & id reliquū qđ ad iunxeras nunc ad te remitto, uident̄ em̄ huiusmodi opuscula satis diu apud me hospitata fuisse. Caterum ex Luciani operibus traductam habeo, primum eiusdem orationem de calumnia. Deinde Necricum Dialogum Charonis & Mercurii. Tertio Dialogum qui illustrium philosophorum uenditio uitarum inscribitur. Ne plura scriberem dominica negotia impedimento fuerunt. Itaq; Vale, & me (ut facis) ama. Ex Constantia xxvi. Septēbris. Anni a natiuitate Christiana M. CCCC. Ixxxviii.

Alcinoi Compend

Luciani Dial. 3.

Ioanni Reuchlin Phorcensi præclaro tum philosopho tum Iurisconsulto, Martinus Vranius S. D. P.

Mitto ad te humanissime uir non solū diuinū Iamblichū, sed etiā qđdam Proculi in Alcibiadē atq; Synefiū de infomniis, ea tñ lege, ut breui ad dñm reuertantur. Effet nanq; longa ipsorū absentia mihi admodū grauis futura. Fœliciter uale, & te in eis oblectare. Ex Tubinga prima Decēb. die. Anni. M. cccc. lxxxxi.

Iamblichū Proculus Alcibiadē Synefius & Romaniq;

Ioannes ex Lupis de Hermansgrün, orator Maidburgensis, Ioanni Reuchlin Phorcensi. S. D. P.

Primam & secundā Philippicas Demosthenis, quas ex græco in uernaculam linguam nostram uertisti illustris dux de Vuirtenberg legendas mihi tradidit. Conueniunt omnino tpi & ad rem faciunt. Utinā principio huius congregationis unicuiq; principum istas tuas translationes misisses, sed forte fecisses uerba ad uentrem carentem auribus. Ego nimia facietate rerum apud nos gestarum teneor, piget non modo scribere, sed etiam meminisse quid tāto tempore egerimus. Vidi literas quibus non nihil indignari uideris, qđ nemo de iis quæ hic fiunt ad te scribat, immo si sapias habebis gratias qđ nihil scripserimus. Ego enim cum uiderē remp. in summo periculo & discrimine, existimabam nihil expedire de iurgiis, simulatibus, factionibus, odiis, priuatis commodis, præterea tanta superbia atq; auaritia ad te hominem omni uirtute ornatissimum scribere, uolui animum uirtutum studiis occupatum istis negociis molestare. Sed modo cum subiit animum meum, pulcherrima spes libertatis & imperii conseruandi, nō dissimulabo ulterius de Reip.

1) Philippica demosth

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

statu ad te perscribere. Et quidem multo tempore frustra laboratū est non sine maximo metu, ne re infecta discederemus, quod atrocissimū uenenū nr̄æ Reipub. fuisset, uerū diuino auxilio & quorundam illustri timorum clarissimorumq; uirorum frequentissimo labore, cura, diligētiaq; tandem in uiam reuersum est, ut iam summa concordia ordinum, omnes Rempub. saluam & cupiant & uelint. Ego semper existimaui imperio nostro nihil periculosius tristiusq; ciuilibus & intestinis bellis contingere posse. Incendio uero domestico restincto, ubi recto ordine uiuere & consiliis rem agere uoluimus, nullarum gētium arma nobis metuenda esse. De rege Gallia nulla nobis amplius cura est. Proinde nihil de hac re scribam. Dux Eberardus tuus, immo meus, forte aliquid gallicæ eloquentiæ ad te mittet. Nos ex illis altitudinem animi in Gallo, & sapiētiam in filio gallinæ miramur. Vale.

Ioannes Reuchlin Phorcensis S. D. P. Ioanni
ex Lupis de Hermansgrun.

Non potuit abs quouis homine iucundius mihi renunciatum esse, q̄ te in Vangionibus legatū ferre, quē & audissem antea Pōponio p̄ceptore literas expiscatū. Deinde usq; in palæstinā mari terraq; fuisse uersatum, ut haud iniuria de te sicut de Vlyse p̄dicandum sit, q̄ multorum hominum uideris urbes, & ingenia noris. Ergo me non frustratur opera mea ingens & assidua in ḡrendis optimis uiris. Idq; gaudeo admodum meæ fortunæ. Soleo enim sæpe inter quāplurimos odorari atq; seligere de nobilioribus unum, quo cum literæ me iungant perq̄ familiariter, is tu es ipse nunc. Cuius nomen in laudatissimorū numerū refertur, profecto perlibēter & cum singulari quadam animi uoluptate audio tales ad nostram Remp. & Germanorum gloriam restaurandam accersiri legatos, quorum ante acta uita domi belliq; clara sit. Neq; enim Centauros uolo, nec Androgynos; id est nec agrestes tantum, neq; solum comptos, sed homines simul & manu & lingua potentes, hi nimirū profuisse magis uisi sunt, quā aut soli togati, aut soli ut poeta cæcus ait bene ocreati. Sic Nestor ille senex a laudato uiro iure laudabatur, q̄ & orator esset, de cui⁹ lingua melle dulcior stillabat orō & simul q̄ acerrimus quondam pugnator cum optimis certatoribus Piri-
thoo, Dryante, Coeneo, Polyphemo, Theseoq; manus conseruerat.

I. O. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

Quapropter idem in exercitu plus cæteris & consilio ualuit & sapientia. Cuius iterum ad Troiam magnus mittetur Achilles, iterum mea sententia consulendi sunt, non Thersitæ, sed Nestores. Admirabile hominibus uideri potuit, te talem uirum tam strenuum armis quam literis doctum ex illo Dmo adum pyrgo, id est puellarum arce quam Maidburg uocant processisse. (Græci namque Dmo adas appellat puellas ancillares, quas sermone uernaculo per aphæresin seu Endian prima litera sublata Meid dicimus, & pyrgon burgum, ueluti pyxos buxus) Itaque ut redeam, admirabile potuit senatui populoque uideri talem legatum abs quadam puellarum aula missum esse. Quarum Venus sit dea, non Mars. At meminisse debuerant Bellonam in uertu oraculis uno cognoscere Pallada Minerualem dici, haud sine prudenti mysterio. Quod uirum fortem atque pugnacem non solum robusto uerum etiam culto corpore ac mente perspicaci deceat esse. Id tu nolis uelim aliter atque ipse senserim accipere pro animi scilicet tui bonitate liberalitateque. Tantum ut cognoscas optare me in amicitia tua penetrabilia secessum ire. Quod si rescriptis tui sensero ego quidem recte ualebo, & ut tu ipse quam optime ualeas opto. Ex Tubinga Idibus Iulii. Anno M. CCCC. lxxxv.

Ioannis Reuchlin Phorcensis ad Ioannem Lycæum
uulgo ex Lupis de Hermansgrun Carmen.

Hortaris facili committam nomina Musæ
Clara ducis nuper, qui fuit ante Comes
Parce precor, nescis circum mea pectora frigus.
Exigis a minimo rhetore magna nimis
Prestula saepe leui modulamur carmina plectro
Quæ nostra nimium garrula fauce uolant.
Ast ego dum memini querulos ita stridere uersus
Auribus indignum spongia sorbit opus
Pectus habes nostrum, gelido quod sanguine friget
Irrerire potest, altera noxa lyram
Cernere multa soles, tibi multa Lycæe uidentur
Digna sub antiqua posteritate legi
Vangionum celebri tu conspicias omnia circo
Reges atque duces, signa, trophæa, choros
Splendentes procerum Musis comitantibus aulas

Dmo adas

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

Ipsæ canas quia nam grandia quæq; uides
Me domus & tecti laquearia facta uetusti
Me teges umbrosi culminis atra tenet
Mussito, uel factis dirimo quandoq; diebus
Iurgia cerdonum, sic mea gesta capis
Quid nec uisa notem chlamydati pagmata regis
Seu celata mihi, Sueuica spectra Ducis
Ilias illa meæ gentis, scribetur in undas
Historiæ Zephyrus nomina uana feret
Semper enim fugiunt musas Nicer atq; Bacenæ
Et nequit in Sueuis uatibus esse locus.

Spectra

Bermetomagum Mense Sextili
Anno M. cccc. lxxxv.

Ioannes Reuchlin Phorcensis. S. D. Ioanni ex Lupis
de Hermanfgrün in splendidissimis Imperii Romani
Comitiis apud Vangiones oratori Maidburgensi.

NI memoria teneré e binis tuis literis perpetua me obstrictū
lege non tū diligendi, uerū etiā amandi tui ut iam mihi fu-
turus sis alter ego, inuideré utiq; tibi tot noua quæ uobis quo-
tidie istuc afferuntur, modo auditu, modo uisu digna. Primū illud
nescio quid de strage Gallorum & ei⁹ regis difficili salute casis In-
subribus obtenta. Tum aliquem militiae Veneræ ductorem nō sine
suorum interitu interfectum. Deinde Parthenopeium regnatorem
Neapoli restitutū. Quo mihi quidem uideri debeat illud perq̄ ue-
nuste cecidisse, quod abs te quoq; animaduerti potuit, ut ab insultu
hoc quem destinauimus. Imperio nostro quiescendum sit. Heus tu
num id ita putas? an forte semper belligerandū est. Tu tamen pru-
dentissime facies, si ad pacem quæ conducant persuadeas, sed terret
exteros forsitan inquires horribile hoc examen Germanorum. Equi-
dem non sum nescius quin contineri uestris finibus agreferatis, ma-
xime cum non ex fortuna sed ex uirtute pendeamus, Sola recorda-
tio Germani nomini s, una illa regis nostri cōfederatio, uel mini-
mus iste rumor armorum Teutoniciq; apparatus, tantis ictibus Re-
gem Gallia pulsauit, ut fugæ auxilium is tandem commodius sibi
duxerit. Quid agitur? Cessabimus? an non fruamur facultate nostra
illa inclyta stipati multis fortissimis atq; optimis uiris. Sed cauesis

IO. REVCHLIN. LIBER PRIMVS

ad scopulum impāgas. Audi q̄ benigne mecum his diebus actū sit, nam cū istic tecum e sodalibus, & quod aiunt amicis meis inuentus essent tam praesenti ac tam pio humanitatis officio praeditus oim nemo qui neq; de rebus illis nouis in Italia pridē gestis, neq; de Comitiorum uestrorum spectaculis illustribus me tecto & umbra domi commorātem aliqua ex parte faceret certiozem, hanc mihi molestiam percogitans accessi ut saepe soleo Apollinem meum illum poeticum, quem ubi cithara demulsi pro more proq; dignitate perquiro tam seriem gestorū Italiae q̄ finem gerundorum, ut qui humano caream solatio, non etiam destituar diuino. Hac ego tecum pro amicicia nup inuita legib⁹ & arctissima familiaritate loquor. Offert ille istis meis oculis & his manibus librū Iliados Homericæ Quintum, his mihi uersibus (Semper enim uersu Apollo edidit) ita respondens. Si cupis Italiae uel praelia Gallica nosse. Confer huic libro clarissima nomina gentis. Inter legendum igitur omnem uim belli totumq; praeliū, de quo iam tanta fama est. Ego ipse quasi non solum affuerim, sed & interfuerim quoq; aspiciens. Comperi Pallada Minerualem Diomedem asstitisse. Venerem uero & Apollinem Aeneae Hectorsq;. Porro Diomedem profligatis hostibus etiam Veneris manus grauiter uulnerasse. Deinde foedus cum Troianis Martem percussisse illū terribilem deum. Quem tibi Diomedes Troianis coniuersasse persensit, a bello secedens fugam cogitauit. Rursus Pallade confortatus, Martem quoq; tanto impetu fauciauit, ut nisi sit deus, eum forte neci dedidisset. Singula tu ipse si uoles cum utriusq; nostrum amantissimo Antistite Vangionum Camerario Dalburgio foeliciter perlege. Is enim Homerum habet totum, ne ego morosus nimium uidear aliquam tuis auribus molestiam asferre. Qua em̄ es doctrina, quo diuino ingenio facile intelliges quid cui conferendū sit, Eneadae aut sunt Italici gente sub Hectorea tercentum annos gubernati. Diomedes a Iouis id est dei cura christianissimum principem designare putatur. Martem nostro regno tribuūt Venerem a maris spuma Venetis. Mineruam Palladicam Gallis. Sic em̄ Hieronymus contra Vigilantium scripsit. Sola Gallia monstra non habuit, sed uiris semper fortibus & eloquentissimis abundauit. Caetera tuae mado industriae, utq; ualeas, meq; ames opto. Ex Turinga viii. Kalen. Sextiles. Anno. M. cccc. lxxxv.

Homer⁹ 5 Iliad

Io. Camerari⁹ Dalb⁹

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

Ioannes ex Lupis de Hermansgrun Orator Maidburgen-
sis S. D. Ioanni Reuchlin Phorcensi.

Opportune mihi literæ tuæ aduenere mi humanissime Ioan-
nes, multis em̄ diurnis nocturnisq; laboribus fatigatū me mi-
rū in modū recreauere. Et p̄fecto nil antiquius mihi cōtin-
gere potuit, q̄ epistola tua, quā semp in manibus gesto, & qua soleo
uti pro portu negotiorū, quotiens em̄ aut fastidio rerum aut multi-
tudine negociorum obruor, totiens ad tuam epistolam tanquam
ex alto in portum recurro. Non satis neq; legere eam, neq; mirari
possum ingenium tuum, q̄ tam apte Quintum Iliados illis Italiae
& Galliae motibus Germaniaeq; minis cōparasti. Respexi non sine
summa diligentia chartam quam literis exarasti. Et sicubi uel mini-
ma litura auri apparuisset, crederē Apollinem ipsius suis manibus
aureoq; calamo illam descripsisse. Multis doctissimis uiris ipsam le-
gēdam dedi. Etiam Antistiti nostro delitiis humani generis. Quod
autem nemo de rebus aut Italiae aut nostri status ut significaste red-
dit certiozem, alio tempore quantum ad me attinet tibi scribam,
Illustris Dux de Vuirtemberg iussit ut ad te scriberē, dixitq; se nun-
cium propere missurum. Ego cupiens etiam pr̄uenire iussionē, ut
non tam celsitudini suæ q̄ & officio amiciciae nostrae satisfacere ui-
derer. Scripsi hæc qualiacūq; raptim inter loquendum, & in senatu
& calamo chartaq; aliena. Auxilio episcopi Vormaciensis impetra-
ui fratri tuo quoddam beneficium uel pr̄bendam a Duce nostro
Vuirtembergēsi, qui mihi omnibus principibus non modo nostri
temporis pr̄ferendus, sed & priscis clarissimis & illustribus uiris
comparandus merito uidetur ob uirtutem. Tibi pro nostra amici-
cia gratulor, dignum principem quem immortalitati cōsecrare &
uelis & possis tibi obrigisse. Vale, & me quod facis ama. Ex Berma-
copridie idus Augusti. Anno. M. CCCC. lxxxv.

Ioannes ex Lupis de Hermansgrun, Ioanni
Reuchlin Phorcensi. S. D.

DVm Pragæ apud Serenissimū Hungariae & Bohemiae regē
legatiōis officio fungerer, & inter Scythicā prole p̄pter lin-
guæ durioris impitiam nō nihil tēdii haberē, aduenit nobi-
lis & pr̄stantissimus *Gottofredus de Adelshaim* & ipse legatus, de
cuius aduentu mirū in modum sum gauisus. Reputabam enim me

Gottofredus & Adelshaim

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

superis curae esse, qui sua benignitate me ne in Scythia quidē docto-
 rum uirorum consortio priuare uoluere. Facerem te his literis cer-
 tiorem de Regio apparatu splendidissimi & magnificentissimi Re-
 gis, nisi Gotofredum nostrū ad te proficisci cognouissem, qui mul-
 to elegantius tibi cuncta narrare q̄ ego scribere queat, Vt tamen la-
 bore scribendi amoris tui causa non omnino fugisse uidear, Ex-
 cerpsi ex quadā epistola nudius tertius ex Hungaria festinatissimo
 nuncio huc missa, quaedam licet tristia de Thurcis, quae in hac sche-
 dula cōtineri uidebis. Dominus deus adaperiat principibus nostris
 tandem aliquando oculos, ut uideant commune periculū, & cogi-
 tent qua uia & modo incendium prius quā ad se serpat exinguant.
 Age quantum in te est & uiro & christiano homine digna, tibiq; &
 omnibus bonis persuade, nullum periculosius atrocius neq; maius
 bellum Thurcensi, nobis nationi imperioq; & fidei nostrae immine-
 re, Licet multi contempnant, multi deliciis luxuriae & gula dediti il-
 lud fugiant. Mihi tamen crede necessitas pugnadi aliquando cum
 poenitudine contēnentes fugientesq; insequetur. Ego uel forti pul-
 chraq; defensionī uel honestae mortī locum inueniam. Tu uale, &
 me non minus quam ego te oculis incognitū ama. Iterum uale, Ex
 Praga xxvi. Mensis Martii M. cccc. lxxxvii.

Bernardus Schoferlin Doctor, Ioanni
 Reuchlin Phorcensi.

SI qua salus unquā est eam exoptat. Rem aīo meo amarā amba-
 busq; erectis manibus caelo deflendam intimasti, obitum uideli-
 cet optimi principis nostri, qui me deū testor grauius q̄ dū car-
 nales parentes amisi, non tam eius (qui cōmune omnibus debitum
 excoluit, q̄ patriae uicem dolens. Quare frustra a me cōsiliū expe-
 tis, qui omnis consilii ac consolatiōis expers sum. Ne tamen amici
 officium tibi denegem. Primum in nulla re desperationē quae omni-
 bus humanis in rebus exitiale malum est amittendam esse. Sed ubi
 humanum deficit, diuinum esse consilium requirendum. Orandus
 est creator omnium ut nouo principi nostro mentē sanam tribuat,
 ne omnis honestas patriae ruat & opprimatur. Hoc inducere in ani-
 mum eius fortasse difficile est, nescio enim quibus fidem adhibeat.
 Sed conduceret ut credo si praelati nobiles atq; priores patriae no-
 strae ciues cōgregarentur si quid singulis denegaret, omnibus con-

EPI S. ILLVST. VIRORVM AD

donaret, ut uel eos qui ex ordinatione iam pridem facta ad hoc deputati sunt, regimini patriæ præponeret, uel alios dū tamen honestos uiros deligeret de consilio statū. Credo enim neminem ex iis qui boni sunt ad hoc officiū nisi magno amore patriæ persuasum ambire. Quod si leues personas ut quondā ad hoc admiseris. De patriæ & salute reipub. nostræ actum atq; conclamatum est. Habes consilium iners atq; turbatū, ita ut est animus meus. Sed tu pro humanitate tua crede id bono anio effluxisse. Si enī utiliora prouideri contingat, tibi communicabo. Tu uale. Ex Francfordia die Lunæ post dominicam Reminiscere. Anno salutis. M. cccc. lxxxvi.

Ioannes Nauclerus, uulgo nominatus Vergenhans

Doctor, præpositus in Tubingen S.D.P.

Ioanni Reuchlin Phorcensi.

SI uales, est quod uolo, ego nauigo. Tempora solis literis fallo. Tu uero fœlix mihi uideris infortunio, nō enī facile est iuxta uiperam securū somnū agere, uno tamen solor me q̄ fortuna nil accipere potest quod nō dedit, & rursus illud cum fœnore nō nunquam restituit. Interim uela uentis committenda sunt, & quod fors fert feramus æquo animo, forsitan aliquando meminisse iuuabit. Speroq; fore ut tibi gratias referam pro acceptis muneribus. Historia uidelicet Francorum Gaguini quam ad satietatem legi atq; relegi, & pridem honorandæ conthorali tuæ eam remisi, nec despero te mihi alia quoq; corradere adniti. Optarem etiā abs te habere illud Luciani, ubi Herculem aurea catena ligatum scribit. Vale mei memor, & aliquid mihi rescribe. Ex Tubingen. xxii. Martii. Anno M. cccc. lxxxviii.

Ioannes Nauclerus Doctor præpositus in Tubingen, ad Ioannem Reuchlin Phorcensem.

AGO gratias immortales, & te saluere plurimū opto, q̄ ut amico obsequaris, tāti principis arcana scrutari, & ex iis quæ illi chara uidentur poscere & mittere curauisti, hæc in me beneficia tua nulla unq̄ delebit obliuio. Ne autē suspensam principis beneficentiā diutius teneas, librū quem tuis sudoribus misisti in præsentiarum restituo. Et pro refusione laborum priorum hanc gratiam facio, ut tuis impensis illum reddere cogaris & te liberare. Opto autē mihi dari ut uices aliquando cōpensare possim. Interim a me omnia

*Histo. Francor. Re.
Gaguini*

IO. REUCHLIN LIBER PRIMVS

in te studia officiaq; expecta, nō fallam operā tuam. Quod si ad pri-
ora beneficia addere uelis, oro non defatigeris uenire ad me, pau-
cisq; diebus tuis rebus abesse. Habeo enī quæ conferre tecum ani-
mus est. Deinde me uti poteris ut uelis. Vale fœliciter. Ex Tubingen
in die sancti Iacobi apostoli. Anno M. cccc. lxxxix.

Georgius Gemminger Doctor, prepositus ecclesiæ
Spirensis, Ioanni Reuchlin Phorcensi. S.D.P.

Iucundissimæ tuæ mihi fuerunt literæ, quibus petis ut librū de bel-
lis Germanicis ad te mittam, si huiusmodi liber aliquis apud me
esset, continuo ad te cōuolaret. Nihil est enī quod tibi negare ob
excellētē doctrinā tuā ausim, aut ob inueteratā amicitia nostram
possim. Fateor apud me esse epistolā, & si iudicio meo epistolæ mo-
dum excedat, nondum emendatā Sebastiani Murrhonis. Eam tibi
mitto libens ea lege ut tua sit perpetuo. Apud eundē Sebastianum
opera Ioannis Camerarii Dalburgii Vuormaciē. episcopi latitat
codex autoris quidem mali, Sed de rebus Germanicis scribētis, aliā
uidisse me non memini. Verū tui chronicarū scriptoris doctoris Io-
annis Vergen, si nō molestū est fac lucubrationes uideā, ut inter Pla-
tonis Plotiniqu; lectiones philosophicas habeā quo oblecter. Si quic-
quā est q; hinc uelis, tuū est scribere. Ego enī quod iusseris peramicē
effectum dabo. Raptim ex Vuormacia iii. Nonas Decembres.

Iodocus Gallus Rubeaquensis Theologiæ doctor
Ioanni Reuchlin Phorcensi. S.D.P.

Inuētus est q; ad nos Cursū græcū referret, inuētus est & is quoq;
qui piscē expectatū emeret, sale cōdiret, & missiōis mandatū psto-
laref. Rediit ad nos quē manu latus apprehendi psalmorū græ-
cæ linguæ liber redibit & ad te dū iusseris emptus tibi Salmo. Nec
Iodoci neq; Reinardi negligentia accusabis, dū diligentia & fidem
in discipulos tuos fidelem exhibuisti. Ego quidē spero nos ea in re
uoto tuo gessisse morem, si animū nostrum intuearis. Sin casu quo-
dā aduerso secus euenit, ita eueniet ut nolumus. Tu nescio qua
uel fraude uel astutia nostri cōdiscipuli (dicerē uerius præceptoris)
Religiosi Ioannis Cūn, effecisti ut ad nos rediret optatus summa
auiditate uirginalis cursus, qui tñ præter morem aucupandi libros
quem a te non dico didicimus sed audiuius, redibit maturo & op-
tato tempore. Ne quid tamē nimis, hoc est ne nimis ad repetēdum

Cursus græcus

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

acceleres. Tu habereis interea fructu, teq; uti eis gaudes totum deuoteas. Vtinam nos tanta opportunitate ac fructu græcanicis inseruire possimus. Voluisti aut ut Vigilio uterer ad fouendam non dico explendam edacitatem tuam. Id profecto recte admonuisti. Callet enim Vigilius noster harum rerum odoramenta, uerū in rem suam non parum. Ad eius ingenium adde & tuæ coniugis experimentū. Ego profecto philosophicam sum adiuncturus operam, pro eis tibi rebus conquirendis atq; mittendis, quibus intelligam & adibus tuis opus esse & me tibi curare posse. Vale, nos quidem ualemus, in quorum numero discipulorum tuorum Thomas Truchses unā mecum & Ioanne nostro religioso summe se tibi commendat. Ex Spira. v. idibus Septembris. Anno M. CCCC. lxxxix.

Iodocus Gallus Rubeaquensis, S. D. P.

Ioanni Reuchlin Phorcensi.

Facile est mihi ut arbitror a te impetrare, facilem ut discutias mihi ambiguitatē. Ex Euangelio Matthæi græco. Scilicet quonā tpe scriptum sit uerbū uenimus in capite secundo. Scis em̄ in romana lingua & præteriti & præsentis esse notam. Ego contra quendam de nostris contendi ex quibusdā coniecturis potius præteriti esse q̄ præsentis, quiduis horum fuerit in græco, ubi certius designatur tempus q̄ in latino. Est autem textus ut rem apertius intelligas de tribus regibus, in eo loco, Vidimus stellam eius & uenimus adorare. Græcanico cursu, si uel ad rem diuinam uel ad uoluptatē quandam uti uolueris, fac sciam per dominorum Spirensiū Eßelin gensem procuratorem Ioannē Maierhofer, cuius opera & ego deinceps usus sum in scribendis immo mittendis ad te literis, quippe qui om̄i fere hora ad te meas tuto perferri faciet. Vale. Vigili⁹ te recepisse Salmonē asseuerat quod me cura leuauit. Iterum cum honesta coniuge lætus uale. Ex Spira xii Kalen. Februarias. M. D.

Iodocus Gallus Rubeaquensis Theologus. S. D. P.

Ioanni Reuchlin Phorcensi.

Redit ad te uel fero cursus ille Græcanicus tuus, eo tñ sc̄nore quo p̄ Cunonē suppletū est, me immo te quoq; iubete id qd̄ amissum erat, in p̄nitēcialib⁹ psalmis. Itaq; spero tā diuturnam huius libri tui absentia minus abs te moleste lata. Verū Cuno ipse per me cupit ut certiozem eum facias, Ioannes euāgelista quo

Venim⁹. Matth 2

Io. Maierhofer

I O. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

loco in feruentis olei dolium immiffus fit. Romæ ne t̄ an in infula Patmos, aut alio quopiam in loco. Neq; enim mihi argumentisq; meis fidem habet. Dicit autē te facile poſſe conſequi ſi uel ex te ipſo neſcires ex Martyrologio ſaltem Cōſtantinopolitano. Habes quid Cuno uelit ego (ut noſti forſā) ex Venetiis curauit mihi afferri Cur ſum græcū, utinā eo tam frequenter uterer inter orandum q̄ auide feci mihi eundem afferri. Sperauerim em̄ fructum ex eo me poſſe conſequi, ſed negotia non tam officii mihi crediti q̄ amicorum ad alia me prouocant, immo auocant. Te autem cum uxore cupio iucundiffime & diu ualere. Ego quidem inter labores dono dei ualeo Conradum meum pellicanum ut facis foueas oro, ſiue hebræas ſeu quod malo græcas literas ex te diſcere cupiat. Ex Spira. Vltima Februarii. M. D. I.

Ioannes de Keiſerſperg Doct̄or theologiæ & prædicator eccleſiæ Argentinenſis. Ioanni Reuchlin S. D.

EXimie doct̄or, ſi q̄s apud te D. Petri Schott tenes epiſtolas eas mihi mittere digneris. Colligere em̄ undecūq; nitor, & multas iam collegi ac in unū uolumen redigere ſtatuim imprimēdum. Aiunt em̄ illi qui earū rerū habēt peritiā eas collectu fore dignas atq; diuulgatione. Ego plane non intelligo, ideo neq; iudico, ſed peritis æſtimatoribus credo, præfertim ſi tuo quoq; iudicio congruerint, quod non parū pōderis afferet. Vale. Ex Argentina vi. ante feſtum purificationis. B. Mariæ. M. CCCC. lxxxiiii.

Conradus Peutinger Iuris utriuſq; doct̄or, Ioanni Reuchlin Phorcenſi. S. D. P.

Quæ literis tuis apud Fucaros inq̄renda mandaſti, executuſum diligēter. Mercimonia tua Romæ empta p̄ eodem ad Nemetas uectore probo & quidē Auguſtēſi trāſmiſſa ſunt, & cauponi ad Cantharū tradita ut Heidelbergā uehanē. Spero te nūc eo timore q̄ forſitan p̄dita credebas liberatū eſſe. Sin minus eadē iſtic repies. Qd̄ cōiugio noſtro ſœlicitatē optas, ex ſolita humanitatis tuæ beneuolētia facis, quare tibi plurimū & q̄s poſſum gratias ago. Et quo magis laſciviēdi libertate laxaret, inſtitutiōi diuinæ parerem, alas præſſius agerē, amore uero, non fucatis ſufurris & blādiciis uiuerem, uxorem daxi uirginem paulo breuiorem me non
Vxor

EPI S. ILLVST. VIRORVM AD

& latinis literis aliquantum imbutam, quæ & nunq̄ a domesticis ri-
xosa nec cõtumeliosa uisa est. Ex bonis parentibus urbis nostræ or-
ta. Dotem dedit duum millium florenorũ. Nihilominus hæres fu-
tura si uixerit superstes. Deo itaq; Opt. Max. gratias habeo & habe-
bo, q; studio nostro sociã & affectã familiarissime nobis collocar it.
Ad xii. Kalen. Decẽbres nuptiæ habitæ sunt. Domũq; ad. vi. Kalen.
Februarias traducta est. Socer meus Antoni⁹ vuller modo rerum
domesticarũ curatorẽ me constituit. Quod si de rebus nostris ad te
prolixius & iactantius scripserim ignoscas, ad amicum enim uerũ
& cõmunem loquor. Velim me tui & rerum tuarũ continuo obser-
uandissimũ diiudices, & me reuerendissimo Vangionum episcopo
humiliter commendes. Ex Taberna nostra libraria iiii. Kalen. Fe-
bruarias. M. D. I.

Conradus Peutinger. I. V. Doctor, Ioanni
Reuchlin Phorcensi. S. D. P.

GAudeo plurimum me tibi tãtum esse cordi, q̄ nunciũ tuũ ad
me uacuũ ire non pmisisti. Agimus tibi ego uxor & filia gra-
tias. Vẽhemẽtius etiã ageremus, si filiaẽ agere liberius possent.
Sed oĩa in Iulianã filiã cõferemus, quæ & literas modo latinas lege-
re didicit, & memoriter absq; scripto repetit, & syllabas etiã (dum ei
munus aliquod licet exigũũ dono) discit. Petis a me quippiã ex re-
bus professiõis nostræ. Scito apud nos nihil uel parũ esse qd̄ tu non
habeas prius. Bibliopola tamen attulit opera Aristotelis uno uolu-
mine, traductiones scilicet Ioannis Argyropyli Byzantini, Leonar-
di Aretini, Hermolai Barbari, & Geõrgii Valla. Item Marsilium Fi-
cinum de christiana religione, & opera M. Antonii Sabellici prosa
& carmine. Qd̄ si ex his aliquid habere uoueris, reddito me certio-
rem, transmittã quidem quantocius. Superioribus diebus præposi-
tus Augustensis suas ad me dedit literas, quarũ ad te exemplũ mit-
to, atq; rogo quid sentias mihi significes. Et cura q̄ patronus noster
Dalburgius aliqũ Caess. suos uel saltem nomismatum inscriptiões
ad nos mittat. Sum modo in nostris Sueuis Cæsaribus in quibus ob-
incuriam maiorũ labore maiore opus est. Tu si quid habes qd̄ no-
stræ diligentiaẽ accedit rogo accõmodes. Vale, & me ama ut soles.
Vxor & Iuliana suo & Constantiaẽ nomine te saluũ optant. Iterum
Vale. Datum Augustæ. x. Kalen. Maias Anno. M. D. III.

Aristotel' opa

Marsil' hanc
Antonij Sabellici opa

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

Conradus Peutinger. I. V. Doctor, Joanni Reuchlin
Phorcensi Confœderatorum Sueuiæ
Triumuiro. S. D. P.

Tardiore me ueheméter suspicor, non solú agendis in gra-
tiis, sed & habendis. Quare si quid in te ingratus deliqui, ueni-
am peto. Ignoscas uelim, immo rogo. Affecisti me fateor
dono non uulgari, Hippocrate scilicet de hominis præparatiõe. Et
poeta Ioseph hyssopæo, quos tu græcum unum, Hebræum quoq; al-
terum elegancia politiori latinos fecisti. Verú hætenus non respon-
di. Negotia quibus obruor excusare me possent; sed non satis inte-
gre, cum oia literaria utcunq; iucundissima nobis aliquando sint,
iis cum uacabam, respondere potuissem. Sed rerum scribendarum
moles fastigium ingerit. Nunc inter legendú elegans & pernecessa-
ria Moria Erasmi Roterodami nostras in manus peruenit, qua nõ
solum nos iureconsultos Sisyphi saxum reuoluentes, sed & plerosq;
superciliosos & irritabiles theologos taxat, ita hos solet apellare. Et
ut ipse ait, qui turmatim sexcentis conclusionibus adorianatur, & ad
palinodiam adigunt, recusantes protinus hæreticos clamant. Ego
eloquii diuini cultores eos scilicet qui uerbo & facto nobis christia-
nis singulari sunt exemplo, nõ solum utiles sed & pernecessarios ue-
neror & obseruo, Liuidos, inuidentes, ac garrulitatis congestores te-
diosos admodum (si qui sunt) abominari & detestari soleo. Vel-
lemq; si qui fidei & professionis nostræ propugnatores essent. Sa-
cras nostras leges non uerbo solum & clamore, sed & opere colerët,
tunc nulla cum inflatis si qui sunt oriretur controuersia. Sed rem
meã aggredior a Mose Deuteronomii capite quarto decimo inter
quadrupeda quæ hebræis permiserat edenda Pygargus cõmemo-
rarunt. Aristoteles autem in libro animaliu sexto, Pygargu generis
ait esse aquilaru cui cauda albicans nomen dederat. Vbi Aldus Ma-
nutius Theodoro Gaza interprete uocabula referens, albicillã uel
nebrophonon id est hinaulariam dicit. C. Pinyus Veronësis libro
Historiæ suæ naturalis decimo, & capite tertio subscribens inquit,
Secundi generis aquilarum Pygargus in oppidis & in campis albi-
cante cauda, sicut alibi Melanaetos nigricans. Idẽ libro .viii. capite
ix. supra quadragesimũ de semiferis animalibus ad calcem, si modo
impressioni Parmësi fides est adhibenda, dixit. Sunt & Damæ & Py-

Hippocrates & hys ipa
Ezech hyssopus

Moria Erasmi

Pygargus

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

Pygargus

gardi, Hermolaus Barbarus in castigationibus suis Plynianis Pygargum aquilam assentiens nō quadrupedem refert, Iunius Iuuenalis Satyra undecima. Sumine cum magno lepus atq; aper & Pygardus Vbi ab ipso Domitio Calderino, & Antonio Mancinello caprea esse interpretatur. Aldus Pygargum impressit, & aquilam & quadrupedem significari Sipontinus in Martialis epigrammate. xxxv. retulit. Animal utrunq; Pygardum Ioānes Tortellius appellat. Ambrosius Calepinus ex eodem Plynio Pygardi in caprearum genere meminit. Licet in Pygargo postea Sipōrino ipsi assentiri uideatur. Tanta est uarietas autorum uel etiam librorū, ut quid sit credendum non satis sciam. Modica est hęc differentia & literę uniuersio. Ego erubescens q̄ gręcas literas non didicerim, ab erudito quodam petiueram uocabuli huius apud Bibliam gręcā expressionem, is ualitudine aduersa cum torqueretur paucis respōdit, multa me ex ingenio deducere, hoc sibi dixisse sufficeret, literam gręcā Pygargum nō Pygardum habere, quem Suidas etiam de aquilarū genere referret. Nec mosen (quamuis enumeraret illum inter animalia quadrupeda) asseruisse quadrupedem. Cum plus legi de arcanis mysteriis q̄ ordini aut elegantiis studuisset. Quod si itaq; errorem & apud Iuuenalem, Plynium, Calderinum, Tortelliū, Mancinellū, & Calepinum deprehendimus, ab alio nōdum annotatum. Litera quoq; d. ubiq; expungi deberet, tum etiam Pygargum ut aquilam edēdum simul & permisisse & inhibuisse. Inquit em̄, hoc est animal quod comedere debetis, bouem & ouem, ceruum & capream, bubulum, tragelaphum, Pygargū, orygem, chamalopardalim. Et subiūgit omnes aues mundas comedite, immundas ne comedetis. Aquilam scilicet & gryphem, haliaetum, ixon & uulturem ac miluū. Contrarietatem hęc legis credet nemo, uel etiā Pygargum ab aquila ut speciem a suo genere distinxeris Sed legē ipsam de quadrupedibus ut ordine non ineleganti constitutā sane perspiciamus. Moses ipse post eorum annumerationē inquit, omne animal quod in duas partes findit unguam & ruminat comedetis, sic Pygargū de aquilarū genere ruminantē cognoscere non possum. Est autem ruminare cibū reuocare ad rumen denuoq; conficiendo consumere. Quare uelim & rogo hac in re quid sentias, quidue pygarg⁹ Mosi, & an apud Iuuenalē Plyniiq; Pygardus pro caprea recte legi possit, me q̄pri-

Ruminare

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

num certiore reddas. hæc & si magni non sint ponderis, habent tamen aliquid literarii exercitamenti, quod (cū ociamur) delectare solet. Simler ipsum hæctenus mihi incognitum, uirum ex Germanis nostris nūquam satis laudatum, & qui nos post te græcissare curat, grammaticam cuius græcam & in septem psalmos interpretatiōes tuas Thomas Anshelmus elegans ille chalcographus ad me misit saluum optato. Et pro dexteritate tua ut magnanimus es atq; fortis illecebras tibi iniuriantū, ut muliebres, more Socratico, ne curato. Hoc unum sperant dū inuidia sua corroduntur, ut quæ ratione non possunt, garrulitate & blaſtatione uincant. Tu uale, Coniunx te saluum optat. Ex Augusta Vindelicorum pridie Idus Decembres. Anno salutis. M. D. XII.

Tho. Anshelmus

Conrado Peutinger, Ioannes Reuchlin. S.D.P.

Quod serius q̄ uelim ad nos scribis, non negligentia erga me tua accusare, sed diligentiam erga res comodiores laudare debeo. Quapropter ex postulatione tua opus non est, modo eandē mihi ueniā cōcedas. Dedissem em̄ ad te literas & citi⁹ & fortasse crebri⁹, si nō aduersa occupatio iā me sisteret labori quotidiano calumniis aduersariorū respōdendi, a cōsuetudine mea ut nosti longe alieno, sed necessario tū. De Pygargo Moyſi elegans ingenū tuū nimix curiositatis postulo. Cū tanta sit in om̄i lingua de uocabulis rerū diuerſitas, ut nō solū Plyni⁹ apud latinos, sed & Athenæus apud græcos, & alii de naturis rerū scribentes abſoleſcant, cui⁹ in rudimentorū nostrorū libro primo facie. 231. de Iaspide memini. Ita in hebraicis uocabulis tam multus error est, ut superſticioſi quidam iudatorum a pluribus numero abſtineant q̄ in lege sunt phibita, ne ancipiti uerborū intelligentia transgrediant̄. Tu uero si legisti rudimēta mea, inuenies in libro primo facie. 124. p̄ isto tuo Pygargo ab Onkelo chaldæo, cui⁹ autoris translationē haud aliter q̄ textum hebræi uenerantur, unicornem esse traductum, quod doctissimi hebræorū approbāt. Ego eius animalis conditionē iam nescio, nec de illo nunc inuestigare possum, ad alium palū ligatus. Nā si habeat caudā præacutam, potest quoq; pygargus nominari. Est enim nomē cōpositum a pyge id est cauda, & argus quod æquiuocum multa significat, album, candidū, uelox, acutum, segne, uacuū. Et canes ueloces dicūt̄ cynargi. Ita poteſt rhinoceros aut unicornis

Pygargus

Rudiment

Onbelus chaldæus

Pygargus

Cynargi

EPIST. ILLVST. VIRORVM AD
quolibet horum animalium caudam habere uel albam uel acutam,
non solum Aquilæ genus. Vale.

Henricus Bebelius Iustingensis, Ioanni Reuchlin
Phorcensi LL doctori. S.D.P.

CVM ea de te fama sit apud omnes Germaniæ bonarum arti-
um studiosos uir humanissime idemq; doctissime, ut te co-
lant ament & uenerentur quasi aliquod numen a superis in
hanc terrarum calamitatem elapsum. Nec iniuria dixerim numen
quid enim rarius apud uitalem auram spirantes hac tempestate: q̄
uirum adesse in nostra præsertim Germania, sicut tu es, qui & calle-
at græcam linguam, cui latinus sermo tanquam natiuus famule-
tur, & cui nostro æuo in hebræo calamo aliquem nõ solum christi-
colam, sed ne dum iudæum & apellam antepone quis sine uerecū-
dia queat. Quid commemorem Teutonas solum: cum id ne qui-
dem Galli uel latini sermonis principes Itali assequi uisi sunt. Vel
si qui id affecti sint coruis albis rariores sint, cum paucissimi etiam
priscorum id attigisse legantur. Legimus inter christicolas Ausoniæ
linguæ principem sanctissimum Hieronymum plenariam habu-
isse scientiam harum trium principalium linguarum. Post eum uel
non fuerunt, uel ad meam cognitionem nõ deuenere. Sed illis omis-
sis cum tuus honos & fama ad cunctorum studiosorum aures deue-
nerit, & te tam egregie doctum sensissem, uolui tibi meos iuueniles
ardores dicare, ea conditione ut ex innata tua mansuetudine & ob
honorem omnium politioris studii alumnorum, si quid mendæ in-
ueneris in meis carminibus, tua lima & præclarissima uena ingenii
id emendare, & me in tuorum saltem famulorum ordinem recipere
digneris, nihil enim ultra expetere uelim nisi tuum fauorem. Ut
si quid in meam rem efficere queas, ad id te impigrum reddere nõ
erubeas. Si hoc ut spero feceris, de me poteris tibi polliceri dum ui-
ta mihi comes fuerit, semper honos nomenq; tuum laudesq; mane-
bunt apud me, & omnes qui saltem meam musulã non erunt asper-
nati. Scripsi etiam ad illustrem principem Eberardum, sed heu fa-
torum immutabili serie ablatum ad superos, ad omniũ Minerua
insignium perniciem & incommodam, sed de his in aliud tempus
Vale Germaniæ decus, & me in sinu tuæ mansuetudinis foueas. Ite-
rum uale, Anno. M. CCCC. XCVI.

S Hieronymus
3 linguarum peritus.

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

Henrici Bebelii Sapphicon ad eundem Ioan-
nem Reuchlin.

Capnion magnum specimen Sueuis

Te parens rerum uoluit nitere.

Ante mortales, uelut ante Phœbus

Sydera splendent.

Optimis fulges superum fauore

Dotibus sane ingeniis uigentis

Ipse natura ut uideare cunctas

Nosse canœnas

Seu uelis græcas latias ue musas

Aut hebræorum tonitasse scripta

Optime calles nitidus per orbis

Climata uasti.

Seu profam quæras modularis apte

Verba non certis numeris canenda

Verba diuini Ciceronis arma

Faris amœnæ.

Si cupis sanctos latices adire

Castali fontis Clarii ue uatis

Serta daphnea emeruisse possis

Tempora circum.

Seu lubet regum celebres triumphos

Atq; captiui exuuias cruentas

Pangis ut uatis tuba Mantuani

Bellica uerba.

Seu lubet focco aut Sophoclis cothurno

Optime certas, tenui ue plectro

Pindari & Sapphus fidibus canoris

Carmima scribis.

Flebilis seu uis elegos misellos

Et puellarum calidos amores

Lydiæ quondam resonas calentes

Pectoris ignes.

Pluribus quid te memorem peritumē

Quem nihil iuris latuit sacrati

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

Cæsaris leges memori retentas
Pectore doctus.

Ardua & magna moderaris arte
Principum paucis adeunda facta
Dona uirtutis tribuit benigni
Syderis astrum.

Vltimo crassas placidis ocellis
Vt soles, nostras foueas camœnas
Sufficit nobis heliconis amnis

Paucula ripa.

Et rudi plestro teneris sub annis
Collibet sacras aditare musas
Incitor fato ex adytis & imis

Numine Phœbi:

Henrici Bebelii Elegia ad eundem Ioannem Reuchlin
Phorcensem LL. doctorem.

Miraris si forte tuus accedet ocellos

Mufula nostra rudis, uisere nisa diem

Nyctimene ueluti tenebras si forte perosa

Egreditur specubus non bene lucis amans.

Fit sonitus uolucrum, nam circum penniger ales

Deuolitat, clamor sydera pulsat iners.

Quisq; nocere parat, nunc hoc nunc capitur illo

Omnis enim miseræ est insidiosus aui.

Sic mea arundo pauet tenui subnixa pudore

Ventosi critici triste supercilium.

Quæ prius in lucem nunquam procedere uisa

Non æquam trutinam rite subire timet.

Tam quid enim sanctum? diuino uel Ioue dignum

Quod non liuor edax dente nigrante petit,

Te tutore tamen superas gradietur in auras

Et si sit timor huic nomen in ore tuum

Castalides dum nostra regione fugatæ

Exilium miseræ sustinuere deæ,

Et queritur quisquis diuina Palladis arte

Candidus Aonium continuisse nemus.

Nyctimene

I O. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

Credo equidem uerum non alite fallor inani
 Pierides nostris ædibus isse procul.
 Flumina Pegasidum summo demersa profundo
 Tam libuit Sueuis temnere dona deum.
 Ni fueris pridem nostrum delapsus in æuum
 Musarum donis inuigilasse uolens.
 Colligis & condis flauus quæ dictat Apollo
 Dignus es a sera posteritate coli.
 Nam tibi grandiloquis maior facundia rebus
 Ingenioq; tuo flumina larga colunt.
 Carminibus Geticum uatem potes Orphea doctus
 Vincere, & Iliados nobile cedat opus.
 Qui legis historias gentis monumenta uetustæ
 Quas condis proprias postera turba leget.
 Quicquid tum demum docuit recutitus Apella
 Hebræo calamo noscere cura fuit.
 Literulas graias quo non edoctior alter
 Germanus, latias doctus ubiq; tenes.
 Sic tua fama potest geminum penetrare cubile
 Solis & arctoostum calidosq; Lybas.
 Atq; tuum nomen poterit neq; longa uetustas
 Perdere, dum mundo Phœbe corusce micas.
 Ergo sinu placido foueas pater optime uatum
 Rustica dictabit quicquid auena tibi.
 Atq; tuos inter famulos numerarier opto
 Ut nos erudiat docta Minerua tua.
 Henricus Bebelius Iustingensis polioribus literis præfectus
 in Gymnasio Tubingensi S.D.P. Ioanni Reuchlin
 Phorcensi legum, poetices, omnisq; literaturæ
 uiro consultissimo, atq; antistiti præ-
 ceptori suo.

Hicæ

Heb

Græc

ET si parum tibi sum cognitus uir eruditissime, nec ulla extant
 merita, ppter quæ iure quicq; a te efflagitare possim, nō tñ tem-
 perabo mihi quin audacter tuæ eruditionis iudiciū requiram,
 animatus uel hoc uno, q; sciam te liberalium disciplinarum studi-
 is expolitissimū. Vnde tanq; ex fonte uberrimo māfuetudinem cæ-

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

terasq; uirtutes & in primis humanitatem emanare sapiētes prodi-
derūt. Humanus autē nihil antiquius ducit q̄ bene mereri de homi-
nibus, id quod nomen proderet & significare uideretur. Tu igitur cum
oīum iudicio habearis & sis polyhistor & philosophotatos, atq; no-
bilissimarum trium linguarum eruditissimus, non potest esse quin-
sis & humanissimus. Vnde mihi fiducia uenit meas apud te p̄ces nō
frustratum iri, & mihi iudiciū tuum desyderāti te nunq̄ defuturum
in rebus ut tibi compertissimis, ita mihi nō satis cognitis, & quae an-
xias & superstitiosas inter literatores contentiones soleant mouere,
Velim itaq; scire uir doctissime an scribēdū sit kyrie eleison nō ky-
rieleison, proximior e ante I eliso, & an eleison sit quatuor syllaba-
rū uel leison eliso e sit triū, ita ut accentus cadat super penultimam
uidelicet i ante s, an e & i constituāt diphthongū & unam syllabam.
Secundo an in nomine euangelium u post e sit cōsonans & habeat
sonum quasi f, uel constituat diphthongum cū e p̄cedenti, ut uul-
go pronunciat. Vnde locū habeat metrum nescio quale cuiusdā
uersificatoris Ebrardi gr̄ecistae qui ita ait. Euq; bonum signat & ab
hoc euangeliū fit. Peruersum sit euan hinc sit euangeliū. Sunt item
apud nos q̄ cū p̄nunciat euangeliū, eucharistia & similia, more gr̄a-
corū enunciant sono illo eufangelium, eufcharistia. Tertio an pro-
nunciando μεταμόρφωσις & similia, accentus debeat cadere super
o micron in media, nō sup ω, nō obstante q̄ hoc longū sit, alterum
breue. Quarto an σοφία & similia cū a nobis pronunciant debeat
in penultima longari, & an etiā possint lōgari in carmine, cū ἱστῖα
historia similiter scribatur cum accentu in penultima, & tñ nec in
carmine nec prosa enuncietur, nisi penultima breui & accentu ca-
dente super o, & an bene ita pronūcietur. Hæc sunt uir clarissime de
quibus certior fieri cupio, nec dedigneris rogo & obsecro quanto
citius possis respondere homini tuo obseruantissimo, & cuius si un-
quam opus habeas, omnem operam & seruitium tibi peculiare du-
cere possis. Vale, & me commendatum habe. Ex Tubingen quinto
Kalen. Martias, Anno. M.D.I.

Henrico Bebelio, Ioannes Reuchlin. S.

FAcile patiar pro tuo desyderio, immo plurimum aueo te mihi
tuis illis nobilissimis uirtutibus fore notum. Sed heus tu mi Be-
beli cur a me ueterano & ludi literario emerito milite gram-

- 1 Kyrie eleison
- 2 Euangeliū
- Eu
- 3 Metamorphosis
- 4 Sophia

IO. REVCHLIN. LIBER PRIMVS

maticū opificum quæris? cuius & dux & imperator ipse in musarū
castris quōtidianum exercitiū agis. Redigere me uis ad incunabu-
la & uagitus puerorum, ut Paulum Tarsensem cum suis Galatis iur-
gātem audiamus, quomodo conuertimini iterū ad infirma & ege-
na elementa quibus denuo seruire uultis. At fuerit ille de aliis qui-
busdam locutus elemētis, ego satis tua erga me amoris facturus, aio
kyrie trisyllabum esse, primāq; per hypsilon, secundā uero iota scri-
bendam, cui sit accentus in prima peracutus. Eleison aut uerbū im-
peratiuum tetrasyllabum accentu similiter in antepenultima acu-
to, nec fit diphthōgas unq̄ ex ε & ι uocalibus, qua propter a nostris
ob ignorantiam Hellenismi male cœpit pronūciari hoc totum ky-
rieleison quinque syllabarum, quasi per synalœphā elisis uocalibus.
De euangelio idem quod de Euandro tibi iudiciū sit. Nam cū post
eu consona litera sequitur, tunc diphthongi hoc est duarum uocū
sonus retinetur, ut euge Eusebius Eunuchus. Sequente uero aliqua
uocali, cōpertum est enunciatiōis diuisionē admitti, manente diph-
thongi quātitate ut Ptolemæus, Euergetes, Bacchus Euius. Et Virgi-
lius in octauo. Tū pater Euandrus dextrā cōplexus euntis. Haud se-
cus atq; in au diphthōgo accidere assolet, ut gaudeo gauisus, & ecō-
trario uis auceps, Quid aut sup̄ metamorphosi sentiā, quoq; tales
dictiōes accentu pnūciari debeāt. Certe pmultū refert græca latine
uelis dicere an græce. Nā si togā eis latinā induas, romana seruabūt
præcepta ut qbus breuis est penultima, his acutus in antepenultima
cadat accētus, uelut, hæc Doróthea huius Dorótheæ, hic Timóthe⁹
huius Timóthei, hic Sócrates huius Sócratis, hic Hippócrates hui⁹
Hippócratis, hic Aristóteles huius Aristótelis, hic Praxíteles huius
Praxítelis. Aliter. n. ea si græce pferas, penultima ueniet eleuata, hæc
Dorothea hui⁹ Dorotheas, hic Timothéos hui⁹ Timothéu, hic So-
crátis hui⁹ Socrát⁹, hic Hippocrátis hui⁹ hippocrátus, hic Aristote-
lis huius Aristotélus. In qbus uero penultima syllaba repitur longa
ea si græco pallio cupias ornari spectanda ueniet ultima syllaba, q̄
si lōga fuerit, accentus exaltabit̄ in penultima. Sin uero breuis leuan-
da est acuto sono antepenultima. & ita in barytonis. De historia &
sophia sicut de papia & philosophia cōmunē usum esse cōsideran-
dam Priscianus Cæsariensis in libro de accentibus p̄cipit. Tu uero
eiusdē diligenter lege præceptum in libro secūdo artis grammati-

Kyrie
Eleison

Euangel

Metamorphosis

Dorothea
Timotheus

Historia
Sophia

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

cæ capite octauo de possessiuo, ubi tradit in quibus i penultimã pu-
ram producãt Romani. Cæterum quæ penultimã longam quanti-
tate habent, eam semper eleuat, nisi sit quadã exorbitantiæ causa,
Hæc q̄ potui breuissime ad te scripsi, tũ propter nũcii tui festinatio-
nem, tum etiam q̄ interea parum elangui, uix dum recta ualeitudi-
ne constitutus. Fœliciter uale.

Sebastianus Brant S.D.P. Ioanni Reuchlin
Phorcensi.

Nulla ego in culpa sum mi iucundissime præceptor; si iandiu
nullas a me receperis literas, qm̄ tabellariorũ id effecit ino-
pia. Nã qd̄ tibi bñ esse p̄cupiã est tibi exploratissimũ, *ὅφρα ἰ-
νομοι* equidẽ nõ mediocriter, quippe qui *χρησι καὶ κτησι* tuus sum,
& profecto si malis mancipiũ tuum. Gratulor in quã tibi mi suauissi-
me frater, quoniam in ea curia principis es, quo Alemania nostra
nihil habet excellentius, nihil illustrius. Atq; *παρὰ μὲν δὲ* sciebã ego
istud fore in fatis, q̄ certa lege res humanas dispensant, ut aliqñ inte-
gritati atq; innocentiaẽ tuã accõmodatus statueret locus. Verum
quoad id futurũ erat, ignorassem nisi literis tuis lætissimis paulo an-
tea certior factus fuissẽ. Quod præterea de rebus meis scire cupis
nihil te celabo. Ego fortunam ipsam fugientem moror, sequerer
fortassis, nisi ipsa rerum dispensatrix nollet. Sed quod grataris mihi
quoniam pro singulis uersibus singulos byzãtios receperim. Ita ha-
beas uelim, mihi per gratam immo iucundam esse tuam istam *ὅφρα
ἰνομοι*, Plane spe futuræ numerationis recepi. Vereor tamen ne
iam unus & item alter annus obstabit petẽti. Quid plura? ego spem
precio emi, ex nudo pacto non oritur obligatio, scis quid intelli-
gam? Accingam me operi pro impetranda licentia. Dii secudent
ccepta. Ego a Musis in uerbosas leges incidi. Vale pars animæ meæ,
musarumq; patrone. Ex Basilea quinto iduum Ianuariarũ die. An-
no. M. CCCC. lxxxiii.

Sebastianus Brant, Ioanni Reuchlin Salutem.

Literas tuas optatissime frater mihi in primis suaves eo iocũdi-
us recepi, hilarioreq; uultu p̄legi, quo seri⁹ ad me tandẽ (tamet-
si nõ abiq; fastidio hætenus expectatæ) p̄diere, atq; utinã me
idoneũ saltẽ existimares, ad quẽ crebrius humanitas tua scribere
non dedignaretur. Posses etenim (ita per ecastor credas) mi frater

IO. REUCHLIN LIBER PRIMVS

mihi gratius facere nihil. Sed iandudum scio forenses tibi pertra-
 ctandas esse causas creberrimas, neq; rursus me latet, q̄ frequentia
 tibi sint subeunda castrensia negocia, id quod nuper in Abbatis no-
 stri Spanheimensis Catalogo absq; suspiriis, communisq; patriæ no-
 stræ querimonia præterire nõ potui. Cũ præsertim tu solus & unus
 existas, qui Germaniam nostram ingenio tuo illuminatam, scriptis
 tuis desideratissimis illustratam, celeberrimã quoq; reddere posses,
 sed tua te uirtus opera ad maiora referuat. Quo fit ut inter assiduos
 nostros gemitus, hoc unum tibi gratulor mi frater, mihi quoq; gau-
 deo qui a literis scilicet abstractus, apud eũ tamen degis principem,
 quo hæc nostra Germania nihil habet excellentius, nihil illustrius,
 quippe qui singulari sua uirtute atq; beneactæ uitæ suæ præconiis
 cantatissimum ducale nomen, militarisq; Romani imperii disci-
 plinæ supremum magisterium iure meritissimo iam pridem a sa-
 cro sancta Regia Maiestate obtinere meruit. Atq; proinde nescio si
 quod præstantius in terris nomen a Diis immortalibus, illustri suæ
 magnificentia conferri potuerit. Viuat posco diu fœlix Dux maxi-
 mus armis. Et patriæ præsit imperioq; diu. Cæterum emendationes
 tuas in libros de Verbo Mirifico p te notatas in fine citandas perle-
 gi. Dabo quoq; operam quantum in me erit ut coniunctim pro tuo
 uoto imprimantur. Post calcem quoq; eorum librorum qui adhuc
 in manibus sunt impressoris reponant, quo cõspectius liquere pos-
 sit quibus in locis impressorũ inaduertentia egregias tuas depraua-
 rit sententias. Tu interea curabis ut aliqñ te coram contueri liceat,
 tuq; iucundissima frui præsentia. Vale suauissime præceptor, tuasq;
 amœnissimas ad me sæpi⁹ ire sinas literulas, plurima te puer noster
 Onophryus impetit salute, qui utinam sub te magistro teq; præce-
 ptore de locupletissimo effluëtiqu; Castalio tuo latice aquas potare
 mellifluas aliquãdo possit. Iterum uale, literarum & patriæ nostræ
 decus. Ex Basilea Kalendis octobribus, Anno M. cccc. xcv.

Sebastianus Brant, Ioanni Reuchlin salutem.

Gratulor & quidẽ uehemẽter suauissime Capnion, te patrios
 tandẽ iã repetisse lares. Cõiugis in gremio placidũ cape atq;
 soporẽ. Et in primis, quñ ab illa erumnosa te liberatum extra
 stumq; esse curiali molestia accepi, qua grauius libero præsertim
 homini, & more tuo philosophanti, musarumq; alumnis arbitror

Distich

De Verbo mirifico

EPIS. ILLUSTR. VIRO RVM AD

cōtingere posse nihil, siue quod ppeti minus fastinerem, præcipuæ
fi cui τύραννος ἡ μωρός ἢ ἐκείνος ἐπικακόζωος ἀρχιλαΐς contu-
geret, qualem te aliquando expectum tua cōmonstrat comœdia,
quam Leontorius noster mihi sese transmissurum pollicebatur, sed
nōdum uidere merui. Gratulor præterea quoq; tibi optime Capni-
on mihi uero gaudeo, quia quam de morte nostra audieras famā,
hactenus uanam compereris. Illa quidē in diis est dari mora, tollere
uitam ius habet atq; animā qui dedit ipse deus. Scio te eā tametsi in-
anem agre saltem tulisse migrationis nostræ famam, eo q; me tuū
discipulum, uel si malis seruulum, ingenita uirtute, & bonitate tua
præceptoris more diligas, idq; mihi sit exploratissimum. Et ob eam
quodq; rem ppetuo me tibi deuinxeris amoris uiculo. Mi Capnion
omi Capnion quā iucundam tràquillamq; inter musas tuo in mō-
te græco agis uitam, non modo philosophicam, sed & haud secus
atq; Phœbum in Parnasso aut Orphea in Rhodopeio iugo fidibus
sese oblectasse canoris aiunt, Capnion o fœlix qui fato quicq; secun-
do Hercule Pieridas ad tua uota uocas. Ast ego perpetuos cogor
subiisse labores. Assiduq; leuē quærere mole stitem. Da ueniam
festinanti, multa coram tibi loqui tuoq; frui consilio cuperem, nūc
non licet. Sis fœlix, prorsus fœlix, gaudeq; ualeq; Chare magis uita
frater & usq; uale. Ex Basilea Idibus Ianuariis. M.D.

Sebastianus Brant ad Ioannem Reuchlin.

Optime Sueuigenum, triplicis decor unice linguæ:

Capnion saluum te Ticio esse iubet.

Tu uelut Augustus, Lepidus, Marcus ue Triumuir.

Totius imperii es teutoniciq; soli

Ergo Vale, mea fida salus, mea summa uoluptas.

Fumule & Onophryi sis memor oro tui,

Ioannes Amorbacchius impressor Basilien-

sis, Ioanni Reuchlin Phorcensi

LL. Doctori S. D. P.

EGregie Doctor uir humanissime. In cōmentariis S. Hieronymi
super prophetas sunt pluriā uocabula græca e diuersis transla-
toribus ex hebræo uarie interpretata, & fortasse illud ex hoc ac-
cidit, q; uiderūt unā literā hebræā p alia. Vocabulis aut græcis q; in
dictionariis græcis apud nos existētibus non inuenio, fidē dare non

Eleg

Vale

IO. REUCHLIN LIBER PRIMVS

audeo. Sunt etiam ea uocabula in antiquis libris ita corrupte scripta, quod literas quoniam non cognosco. Quapropter ea uocabula graeca quae non intelligo in quaternionibus quibusdam depinxi, eo modo quo potui ex antiquis libris, & eis breues sententias ex commentariis praemisi, dedi quoque ea omnia religioso uiro Corado Leontorio tibi ut dicit notissimo ad te deferenda, qui & mihi affirmauit rem meam apud te promouere, & instare ut operam des illorum emendationi & correctioni, Quod & ego peto ea instantia qua possum. Et pro laboribus quocumque petieris libentissime dabo, Si autem me derelinquas, neminem scio in Alemania qui me iuuare possit. Et forte propter hoc, opus infectum permanebit. Spero etiam, postquam Hieronymus cum suo graeco & hebraeo fuerit impressus, quod rudimenta hebraea pluribus uenturur. Vale feliciter, Ex Basilea. xxvii. Iunii. M. D. IX.

Georgius Nuttel, Ioanni Reuchlin Salutem.

Quae res mihi in primis exoptanda fuit clarissime uir, ea mihi hoc tpe forte ut spero fortuna euenit. Nam cum tuas & humanissimis & pietissimis admonitionibus refertas pegerem literas, maximo fui tui suffusus gaudio, tui rubore, quippe quod scribis ob tabellarii festinationem literas tuas carere politiore stilo, & te philosophica uerborum polliceris breuitate. Vere inquam philosophus philosophia uteris, & quae grauissimis auribus auiauerit, auiauertatque, in quo haud diffidas. Caeterum quod de Iasone Maino admones, quod me scientia & autoritate augere possit, uerum fateris. Et ego uerum fateor me futurum suum, ni Rhamusia prohibeat non poenitendum auditorum, & quem ingenue doctorem (si Opt. Max. pater instituto aspirarit meo) nunquam diffitebor. Et id absque ambitione intelligas uelim, syncero namque eductur promptuario. Rubore praeterea affectus, cum satyricum istum quem praese ferunt eae literae tuae sentirem morsum, quo me (non dico iniuria taxas, quod bellorum torquar a uero scholasticorum plurimum aberrans ut tuo uerbo utar tramite discriminibus. Veniam precor patrone, si minus uerecunde ad haec respondeo. Eo namque tpe quo ad uos priores destinabam literas tanto erat Papiensis concitatus furore populus (difficile dictum) Testis erit locupletissimus ea in re tabellarius iste meus. D. Ioannes, qui coram fatebitur, taceo alios. Et ego bimestris ut ipse ais in aliena ora, ignarus tum morum tum casuum eiusmodi rerum, ne mihi subtrimeam, non negabis unquam. At modo

Con. Leontor

Phs

Esau Maino

EPIST. ILLVST. VIRORVM AD

paulo maiorem concepi fiduciam. Licet cominus instent dissension-
 nes inter sanctissimum papam & regem Francorū. Nullatenus ta-
 men latium egrediar, in quo plurimum iuuat morari, neq; unq̄ pro-
 positum fuit ante præstitutū tempus remeare. Ne tuæ in primis cæ-
 terorumq; amicorum minus uidear paruissse suasioni, De ea re q̄ tū
 sollicitabat eram (fateor) sollicitus, præsertim cum inter bellicos tu-
 multus, legēdi non sit relictus locus ullus, quæq; mea cura intermit-
 tere subuerebar. Nunc uero animi dissolui nodū liberq; curarū suc-
 cisiuas impēdo horas in perscrutandis legibus. In quo studio fastidi-
 um abstergitur omne. Demum gratus gratissimū suscipis animum.
 Quodq; miserim calamos, gratiarum actione mea sententia nō est
 dignum, gaudeo tamen si quid facio quod placet, & id gratum fuis-
 se aduersum te, habeo gratiam. Reliquum est in calce literarum ne
 prodigalitatē incidam pestem paterne & amice exhortaris. Facis
 tu quidē recte, & pro humanitate tua in me propēssissima, & q̄ tam
 pecuniosus iam sim redarguis. Fateor, at memineris uelim me plus
 quinquaginta erogasse aureos pro chartacea mea suppellectili qua
 necessario indigebā, ut alias inquit Nicolaus quartus in. c. exiit uer.
 habetur de uerb. sig. li. vi. scientiam requirere studium cū libris, præ-
 tereo alios necessarios usus pro primo tempore. Cogitabam item
 si alio proficiscendum fuisset, illud Martiani, qui habet nummos se-
 cura nauigat aura, Addit Ausonius. Fortunamq; suo temperat arbi-
 trio. Cūq; imminebat fortuna, eam regēdam arbitrabar, si tamen
 nummi non deessent, contentus uiuam de cætero, & languescens
 tua de me spes fac reuiuiscat. Ego id temporis quod reliquū est cur-
 riculum totum bonis impendam, dispensaboq; literis, quoad de me
 actum sit. Hoc unū te uelim, si ductu & auspicio tuo fieri poterit cō-
 uenias Sebastianum Vuelling de re filii sui, qui ut ad me migret ad
 hybernā tempestatem uehementē opto. Fecit nō loquacitas, sed
 beneuolentia longiorem epistolam q̄ par est. Et citra Senecæ præ-
 ceptum quo dicit epistolam non debere sinistram manum legētis
 implere, dabis ueniam & ruditati ignosces. Vale foelicissime cū Me-
 telli foelicitate, dii te tueantur, annosq; longæuos largiantur ut san-
 ctissimos tuos atq; grauissimos mores, quasi quādā idæam intue-
 ri possimus Ex Papiæ. xxv. Julij, Anno. M. D. X.

Seb. Welling

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

Ioannes Vuacker, latine Vigilius, Iuris utriusq; doctor,
Ioanni Reuchlin salutem dicit.

Quod ego mi Capnion hactenus & ab ea hora qua a me decessisti usq; in hunc diem, etiam tuis literis id a me exigentibus, nihil literarum ad te mearum dederim, uix ausim ne dicam possim me excusare, cum tot interea habuerim occasiones scribendi, totque nuncios ut mille ad te & innumerabiles epistolas dare potuissem. Sed ut saltem uno si uelis argumento me habeas excusatum, utque uerum loquar, non transit mensis post tuam abitionem quin & a principe & a cancellario & interea saepius audiuerim te uocatum, tibi scriptum etiam manu principis ut huc uenires, quod obrem maxime calamus meus sese continuit, uolens omnia in tuum aduentum differre, quamquam plura semper ad te fuissent scribenda. Sed nondum compares. Ideoque possem ego omnem culpam meam in te transferre. Velim ergo tibi persuadeas meam ad te scribendi negligentiam, & tuam item ad nos rediundi tarditatem, tanquam paria delicta mutua fore compensatione tollenda, quamquam ego minime dubitauerim te non sine uigenti ratione domi continere potius quam hinc inde uagari. Spero tamen sperantque quin immo & optant & desiderant multi alii te aliquando nobis praesentem futurum, ut ore ad os negotia mutuo inter nos agenda pro uero possint expediri. Sperat & id Andreas theologus noster, qui totiens tuam optat praesentiam, quotiens se meminit esse infirmum, ac nullum apud se habere medicum a quo recipiat medicinam, hoc est, qui in philosophia secum usque in secundam aut tertiam noctis uigiliam perpetuo secum disputationem continuet, eiusque aduersetur. Nunc enim dicit ubi est Reuchlin cum suo instans, utinam adesset. Iam uero tui cupidus est, ut cum eo commiserationem habeas illius totius nostri seculi eiusque tam miserabilis status, eumque audires sese ultra in hoc seculo minime mansurum. Quin immo mox sibi ad Schonau suamque illic habitationem esse diuertendum, aut saltem semel eandem esse ab eo uisitanda. Pastor praeterea in Steinach quid tui egeat nescio. Saepius tamen tuam diuturnam absentiam dolens miratur. Praesul item noster & Vangionum, nedum te desiderat nobiscum esse, sed indies conatur inuenire media quibus te reducat ad se, ut & si te perpetuo secum detinere non possit, saltem te praetore per hanc hyemem futuram utatur. Constituitque uxori tuae ut consensum praestet transmitters pro

Ans

Pastor in Steinach

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

pediem plaustrum vini boni. Tu interea delibera quid tibi sit faci-
undum. Sed ut de reliquis taceam, quid credis de me ipso nunquid
ne ego desyderem tuum festinum aduentum? Profecto merito id
credere debes, ego enim propter te neminem habebō saltem chariorem,
qui nostro more mecum in multam noctem uina mea noua opti-
ma dulcissima & in magna copia gustet, p̄bet, deglutiāt. Spero enim
me habiturum ad annum futurum decem plaustra non minus ui-
ni noui optimi & dulcissimi. Neminem praeterea habebō, qui dum
mane surgendum est uestibusque induendum, promiscue & suis & me-
is utatur uestibus. Quid multa? carebo ego unico meo solatio. Ob-
eas tamen res omnes, nolo facias quod tibi non conducatur, quodque tuo
iudicio tibi uideatur aduersum. Quod si aequae tibi ut mihi congrue-
ret, faceres rem mihi longe omnium maxime gratissimam si hanc
hyemem totam etiam meis impensis nobiscum ageres, postea quae enim
nuper a me discessisti, tunc primum sensi ego atque magnifeci sola-
tia quae ex tua praesentia indies acceperam. Nacta semel oportuni-
tate si uenire non potes, describe saltem nobis uitam tuam domesti-
cam seu heremiticam, credo enim te in solitudine domus tuae cum
folis libris tuis delitescere, & ut alias constitueras a negotiis curiali-
bus abstinere. Decanus noster spirensis iam multos dies laborauit
febri quartana, cui si potes scribe quae primum literas consolatorias &
medicinales, facies enim ei rem gratam. Fuimus nuper Cancellari-
us, pastor in Steinach & ego cum eo consolationis causa. Fuitque ob
eam solam rem nuper cum eo serenissimus princeps noster, ceterum
utile (ut tandem has barbaras literas concludam) sperarem fratri
tuo fore, ut semel adesses praesente principe, posset enim denno ei pro-
mitti stipendium pro continuanda lectione in lingua graeca, ad quod
cancellarius laborat, sed suus solus labor rimeo non sufficere, quamquam
& ego non omnino dormiam. Estque res propterea eo deducenda, ut si tu uel
unum uerbum nostrae actioni apud principem addideris, res expe-
dictur indubie, possitque sic frater tuus continuare studium suum quod
in legibus & canonibus incepit. Vale & me ama, atque uxori tuae dul-
cissimae digmeo nomine salutem multam, rogaque mei loco ut si ali-
as fieri possit commode, saltem te semel ad nos remittat. Vale uerum,
raptim in die animarum, Anno. M. CCCC. XCIX.

Decanus Spirensis

Capnion Vigilio salutem.

IO. REVCHLIN. LIBER PRIMVS

TVa in me uoluntate mi amantissime Vigili, uide quāti te fa-
 ciā nihil mihi post libellos & Chartas iucūdius, nihil suauius
 unq̄, id semp̄ audienti ex oibus q̄ ad nos istinc ueniūt egre-
 gia te de nobis sollicitudine affici ut ualeamus. Quod nup̄ etiā no-
 bilis adolescens ille Ponchinus & Dionysius frater p̄be testati sunt.
 Eo sum ductus maxie ut uestro contubernio si nō om̄i momento
 at q̄ saepe quoad licet interesse cupiā, ubi acutis & acrib⁹ ingenijs nō
 mō priscorū dogmatū thesauri eruunt, uerū etiā aratis niā meditā-
 tur inuēta, ubi nihil est usq̄ uel diuinarū uel humanarū rerū qd̄ nō
 inter fecundos calices Aristotelico more in utrāq̄ partē dispuet,
 quo in gñe (dii boni) quāto cū studio Andream nostrū illū philoso-
 phissimū hoiem abundātissimo dicēdi torrente ac in sermonis p̄di-
 tū audiuius oēs, etiā in multā noctē ab eius ore pendētes, quom̄ q̄
 de re dicere illū libuit p̄perua orōne usas pulpitu cōcederet nemi-
 ni. Ego uero Arcesila mō & Carneadi contra om̄e qd̄ proposuisset,
 conarer disferere. Meministi ne, qm̄ pugnātia duo & contradictoria
 in uno quodā latissimo instāti uera esse statuebā, q̄tos ei risus cum
 exclamaret, ubi est instās Capnioniū. Nec mirū q̄ de sua orōnis flu-
 mine tā multa hausimus, cū totus fluminibus scateat, unde tanq̄ de
 sponsia quādocunq̄ altercationū certamine comprimitur. Varii
 manant philosophorū riuī, inter cacumina doctissimorū uirorū, al-
 ter Apollinis Parnassus, ex quo Tanaim, Bastrū, Choaspen, Indum,
 Araxen, ingentia flumina scribit Aristoteles ille. Stagirita impetu
 profluere, alter orientē uersus Promethei Caucasus, unde Phasis len-
 to gradu elabit̄ alter ad occidentē uertex pyrenaeus, hinc Rhodanū
 illinc Tartessum emittens, alter in Libya aethiopicus tractus, unde
 aegon & Nyfes & Chremes & Nilus, alter ad aquilonem Arcynium
 iugum ut extat in Meteorologicis, unde fama celebris Hister exo-
 ritur in Euxino ponto mergendus. Et hic noster ignobilis Nicer so-
 cietate Rheni ad borealem Oceanum properans, quem uos fami-
 liarissimi contubernales mei accolitis, & accolitis quidem sine me
 ad hos latices Pieridum, cum tanta uoluptate quanta ipse Andreas
 ad latices accubat balneorū. Finge tu mihi hominem huī serpere
 ad fontis adiculam in meditullio astuarii mox repentem propere
 post sudores uixdū meticulose primo illas ipsas fistulae guttras sum-
 mis digitulis attricare, ac tādem stillantem aquulam oculari, clan-

And

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

culo mordicare & lambere, deinde infumere & resumere, postremo haurire, sorbere, deglutire, & usque ad immensam sarietatem ingurgitare. O quam prosperi Andreae successus, O quam felicitas. In siti humidum, in aestu frigidum, tacta leue, visu lymphidum, auribus rauco murmure sonorum, dulce gustui, & salubres herbas, praeterradens suauissimi odoris libamen. Iam cogitanti mihi arescunt fauces & ipse sitio, qui Andream aquas potare scribo, non Tantalum qui ne labra quidem admouet, sed memoratu dignissimum Protea illum & sacerdotem & uatem. Affer igitur mihi Vigili helueolum tuum quod graece chenopoda dicimus, ut relictis Andreae Nereidibus tecum bibamus, simulque cum religionis nostrae columna Iacobo theologo Selistarino quem apprime diligo. Et quidem fauetibus superis comibemus tandem aliquando, & una coenabimus, quando noua inter uos stella oriri & lucere uisa est, non ex ueteribus planetis unus, quos maiores nostri erones uocauerunt, sed sydus aliquod summatis orbis ille consuetissimus iuris Venigerus, quem suo merito uas legum appellauerim, ut Baldus Azonem. Vale feliciter cum tuis immo nostris, & Dionysio fratri benefac ob amorem in te meum. Ex Stutgardia sexto Kalendas Octobres. Anno. M. D.

Conradus Leontorius monachus Mulbronensis, Ioanni Reuchlin, latine Capnioni Phorcensi. S. D. P.

Festinabam fateor sed frustra mi iucundissime amice, ut te Stutgardiae pro tua in me beneuolenti & pro mea in te perpetua obseruantia alloquerer ac amplexarer, sed interuenit occupatio tua, immo non tua sed aliena, qua utinam non esses obstrictus. Sed interim ab illo iucundissimo literario ocio necessario auocaris, ne forte committere uidear id cuius sub umbra temporario emolumento creuisti. Verum enim uero quom praestantissimum animum tuum, & illam ingenii tui naturam acrimoniamque curiosus scrutator exploro, uideor mihi in te uidere quod excellentissimi philosophorum aut neglexerunt aut minime fuerunt attentare ausi. Socratem siquidem illum Apollinis oraculo sapientissimum iudicatum, ciuilia Reipublicae gubernacula tractauisse non proditur memoria. Platonis diuinum ingenium intra celebratissimam academiam emicuit. Stagira Aristoteles Alexandro Magno se paedagogum quam exercitus imperatorem praestare maluit. Quid Stoicorum Epicureorumque uulgatissimos prin-

IO. REVCHLIN. LIBER PRIMVS

cipes commeniorerunt nonne intra philosophiæ sinum inglorii cõ
 senescere q̃ imperatorias mortes triumphis ornatas subire malue-
 runt? adeo paucos inuenies qui theoreticam laboriosa cum ciuilitate
 coniunxerint, & reipub. fungentes muneribus se nihilominus philo-
 sophiæ studiis addixerint. Te uero unum admiror, qui utrunq; mu-
 nus spléndidissime soleas obire, & hinc quidem publici muneris ora-
 torem te ita exhibes ut paucos, philosophiam uero adeo eleganter
 subtiliter, profunde indagare, elucidareq; cœpisti, ut nullos tecum
 hac tempestate conferre nec ausim nec possim. Huius meæ opinio-
 nis immo uerissimæ existimatiõis feci periculum. Quom enim Ba-
 sileam Ioannem Amorbacchium conuenturus peruenissem, pro
 sua in me beneuolentiã iucundissimo & elegatissimo donauit mune-
 re, illo scilicet ope tuo de Verbo Mirifico, p̃fus mirifico qđ prim⁹
 ego ex illa officina sua impressoria deportaui. Legi p̃legi relegi, sũma
 cum admiratione inuentionem, eloquentiam, enodata mysteria, &
 quod nullus ante te latinorum ne cogitauit quidem illud Ihesu tu-
 um, obstupui. At quid facerem? quid dicerem? fœlicissimo auspicio
 in lucem es editus, submurmuraui tacitus. Germanum nomen ha-
 stenus barbarum existimatũ immortalis es gloria illustraturus. Ma-
 ste ingenio, maste doctrina uir eruditissime & amicissime perge ut
 cœpisti, ne semper Germanicam eruditionem Italicum irrideat su-
 percilium. Tractas quidem Re imp. sed interim summi philosophi
 & eloquentissimi oratoris munus implesti. Si quis deus romana ro-
 stra & campum Marcium redderet, desperarem nec illustrem ora-
 torem in illo splendore p̃stantissimorum uirorum te euasurum.
 Refloreat illa tot seculis decãtata academia, an sub diuino Plato-
 nis ingenio dubitem te non maximi philosophi nomen habiturũ
 patere queso ut citra omnem adulationem te admirer ac laudibus
 ornem & quidem meritissimis. Ego te trilinguem immo quinquì-
 linguem Sueuum Romano Tullio non æquo tantũ, sed etiam p̃æ-
 fero, tanti existimo ex hac barbarie in tantam eruditionem emer-
 gere potuisse, sed de hoc satis. Redeo ad mirificum illud opus tuũ,
 quod statim quinq; emptum indomito Rheno de Rheno delirandum
 transmisi. Verum tuũ hoc indolui, qđ p̃ter omnem uoluntatem
 meã in ipso frontispicio tam mirifici opis tui nomen etsi obseruan-
 tissimi tui, pauperis tamen ineruditiq; Cõradi uisitur, legiturq;. Lon-
 h

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

ge siquidem cultioribus & dirioribus ornamentis uestibulū illud primū intransibus decoratū politūq; esse debuisset, ut blando ac diuine aspectu lecturū mira & abstrusa illa mysteria alliceret castū, deterreret prophanum. Vereorq; ne incultū illud frōtispiciū lecturos alioqui multos submoueat, dū hinc periculū de toto reliquo ornatu sint facturi. Sed me tibi excuso amicissime amice, nesciebā opus tuū chalcographo esse datū, nesciebā te extremā imposuisse manū. Sed cum Moguntiae Abbatē quēpiā mihi incognitū librū de ecclesiasticis scriptoribus cōponere didicissem, admonui Iacobū Selistatinum ut noīs tui apud illū Abbatē summa q̄ta posset cōmendatione meminisset. At cum tū illud Abbatis Basileae imprimereſ opus, Iacobus ipse Vuimphelingius Iras meas Ioanni Amorbachio trāsmisit, ut ex ipsis nomen tuum cū debita cōmendatione excerptum infereret catalogo scriptorum. Cum aut̄ interea opus tuum Mirificum inciperet imprimi, pro quodam argumento opis tui epistolā meam prēmisit. Quæ om̄ia Ioannes Amorbachius mihi retulit, ex cuius ore me tibi iucundissime amice excuso. Quod tñ tecū Germanorum facile om̄ium doctissimo (q̄nquidem ita accidit) iuncta noīa fero, q̄ gratū mihi fore arbitraberis. Iam pridem fratrem me nominabas, nunc tibi multo sum iunctior, præsertim cū prima illa eruditissimi ingenii tui foetura, sine nomine meo in lucē nō sit edita, sed restat aliq̄n coram largior confabulatio. Caterum uelim cognoscas consilium meum, neq; em̄ possum ab amico quid facturus sim abscondere. Ad Alemaniam reuocaui Mulbronnensium rogatu, Gallias defero, Seruitum Mulbronnæ ueni, nō solum præter sed contra uoluntatem reuerendissimi domini Cisterciēsis, qui me honore & ueneratione plus debito prosequutus est. Iurauitq; me post annum reuocaturum ad se. Deinceps tñ me Mulbronnæ reperies, habebis ex me literas crebriores. Quæ em̄ necessario sum iterrogaturus multa habeo. Nihil postulo nisi amicitia beneuolentiam humanitatem tuam, quā mihi ut spero non denegabis siq̄n Mulbronnā transueris, me compellabis. Tuus em̄ sum, tuus permanſurus. Miſi tibi literas doctoris Ioannis Heberlingi ex Dola, circiter Kalēdas Nouembres, si ad manū tuas peruenerint nescio. Ipse se tibi perinde atq; præceptori charissimo commendat. Vale fœliciter tertio Kalendas Apriles. Anno. M. CCCC. xcv.

IO. REUCHLIN LIBER PRIMVS

Conradus Leontorius Ioanni Reuchlin Phorcensi. S. D. P.

Salue præstantissime præceptor tanq̄ frater colendissime, quã sim memor & amans præstantiæ tuæ, uel ex hoc conicere potes, quæ memoria tui in qua libetissime respiro adeo mihi semper præfens & ut dici solet ad manum est, ut quaqua uersum in te uerterem te tñ haud quanq̄ derelinquere aut obliuisci tui possim, tanta est in te humanitas naturæ munere & opa tua insita, tanta erga oēs beneuolentia, tantum optimarum artium, tñ eloquentiæ & musarum nõ modo latinarum, sed & graiarũ familiaritas, ut ipsi barbari te diligere, te uenerari obseruareq; alliciant. Ego uero si non te ut dominum, ut fratrem, ut parentem summa charitate & ueneror & obseruo, sum pfecto & ingratus & indignus erga me ingentis beneuolentiæ tuæ. Sed existimo me apud tuam humanitatẽ nulla quidẽ alia re q̄ diligendo, uenerando, & obseruando, minime ingratum inueniri. Tu interim ut pro tua constantia facis, illum erga me aim tuũ candidissimum cõseruabis, ut quom illa iterum dies foelicissimo sydere aduenerit, possim te sine rubore & alloqui, & ut parentem amplecti. Cæterum pstantissime. D. ex Mediolano ad te literas expeditas datur⁹ eram, sed qui pferret inueni neminem, eas mecũ simul & doctori Adolpho designatas Romam apportauit, quas ad te cũ præsentibus mitto. Adiunxi & alias ad amicos meos literas, quas etiam colligatas tibi ideo dari iussi, ut pro tua in me charitate eas omnes diligenter reddas quo oporteat. Viue & uale cum præstanti coniuge tua. Romæ Nonis Martiis. M. CCCC. lxxxix.

Nicolaus Basellius monachus Hirsaugiensis. Ioanni Reuchlin Phorcensi. LL. doctori. S. D. P.

EX Spanhemensi academia me denuo i patriã rediisse humanissime uir etiã si te fugisset, uel ex datis ad te lris ad. vi. Id. Iulias intelligere potuisti. Qd̄ uero in hũc usq; diẽ respondere distuleris, non potui nõ sinistrũ aliquid uel de ipsis literis uel amore in me tuo suspicari. Quare & has quoq; prioribus adicere nõ iniuria curauit, quo plane tibi ego non tu mihi taciturnitatis culpam impingeres. Sed hæc missa. Nunc quod meæ est fortis, ego hic inter Atticos Rhomuleosq; triumphos & dego secure & ualeo perbelle. Deus hæc fortunam secundis uelis plurimos in dies dirigat. Tu uero quam in te rationem habeas, & si mihi ex Iacobo nostro Mulbron

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

nensi monacho perspectissimum sit, nihil tamen certius tuis episto-
lis auspiciari possum. Velim igitur doctissime uir chariorem tibi pa-
pyrum q̄ eum qui te diligit uehemēter & plurimum obseruat ne fe-
ceris, mea etenim in te obseruantia peruetusta nec calcaribus eget,
nec monitore, ipsa sibi sufficiens, etiam inter uariarum strepitus oc-
cupationum ustulare uidetur. Retulit mihi quidam ex sancti Fran-
cisci obseruantia Paulus nomine hebræis te literis sudare, atq; pro-
pediem efficere, ut sicut græca ita & hebræa quoq; lingua studiosis
pateat. Non potui nō mirari diuinum hoc tuū ingenium, laboresq; ius-
tissimos commēdare, quippe qui græcam nostris iā pridem Ger-
manis linguā primus omnium, ut ita dixerim, ab inferis reuocasti,
& modo hebræū idioma ut cōmune fiat oībus literaroria palæstra
exercitatis enixissime laboras. Facis tu plane & probe & docte, philo-
sophorum antistitis oīm (Platonem dico) sententiam imitatus, sic
enim apud Architam suum ait, οὐ μόνον ἡμῶν χρονομαμεν ἀλλὰ τῆς
γενέσεως ἡμῶν εἰ μὲν τὴν πατρὶς μελετῆται, εἰ δὲ π, οἱ γενήσαυτες εἰ-
λέ οἱ λοιποὶ φίλοι. Debent igit tibi præstātissime uir & Germani &
Itali Fracigenæ & Anglici immo doctioram ecclesia tota plurimū
utpote qui tantū & laboris & sudoris onus subiueris. Verū iuxta græ-
cum adagium, ἄπερ πόνου καὶ καμᾶτου οὐδὲν ἔργον ἔυκολον καὶ ἰνο-
μασδὸν κατερθούται. Cessabit ergo iā perfidus quisq; in angulis mussi-
tare iudæus, ut uiderit sese unico hoc tuo & splēdidissimo opere de-
uictū, Theologi quoq; nostri tibi gratificari debebunt, quippe qui i-
pristinā gratiā sacras literas atq; historias cum ipsa ueritate, tua ope-
ra rediisse intelligunt. Nostrates uero Sueui quib⁹ tuis ipsis uigiliis
reneantur gratitudinibus obstricti, ne Apollo quidem ipse fari pos-
set, Vtut ergo extremam manū operi imposueris (quod breui uti-
nam fieret) me quoq; participem facere digneris, & plurimum ro-
go, & uehementissime oro. Vale literarum decus & asylum, Germa-
niæq; oculus dexter. Vxorem tuam ἀσάλομαι. Iterum uale. Ex Hir-
saugia xviii. Calend. octobres. Anno M. D. I.

Nicolaus Basellius Hirsaugiensis monachus, Ioanni
Reuchlin Phorcensi LL. Doctori S. D. P.

NVdius tertius quē Apedibus seruum miseris, hospite in saluta-
to, uel ut aiunt, post fores petita licentia recesserat. Nā ego cō-
fectis extēporaneis ad te literis nō nihil de rure tuo scribere

I O. REVCHLIN. LIBER PRIMVS

statuerá, celeri aut præuentus abitu nuncii quod obiter uix ægre digesserá ad te dare non potui. Verú serui tui siue Dauus ille siue cædipus sit crassam negligentiam Battus noster supplebit. Gratulabor ergo tibi amicissime Capnion, quæ rus colerem tum primum didici cū tuas ad me suauissimas literas perlegissé, quodq; a populari tumultu & negotiorú strepitu plurimorú te subtrahere, tibiq; ipsi uiuere inceperis. Iam nunc enim philosophú hoíem præ te fers, qui hæc nuscausidicú & forensium litiú te negociatorem constitueras, nunc liber tunc aut seruus uidebare. Hoc idem autem & Tullium fecisse nostrum & Varronem, Apollonitum quoq; Philostratus ait. Nam M. T. Cicero de posita toga curisq; post tergum reiectis in Tusculú secedens, nõ iam popularium quæstionibus rerum sese commiscere uoluit, sed secretius delitescens philosophiæ operá dedit. Xerxes etiá magnus iste Persarú rex non tam armisq; agris colédis curam egit, Romulus item quo temperanter omnes uiuerent duo liberis tantú studia reliquit, agriculturá scilicet belliq; artes, hac enim uita réperiores fieri homines iudicabat. Numa quoq; Pópilio nõ minoré colédi ruris fuisse curá q̄ Romulo legimus. Et quid de Quinto Cincinnato oppressi cõsulis & exercitus liberatore? Quid de Fabricio & alio Caio Fabricio Cúrioq; dentato referat qui in colédis agris & rure tantú studiú, curá operaq; impendebant, ut alter eorú ab aratro uocatus ad dictaturá uenerit, alter fascibus depositis ad iuuenos redierit. Sed quid sus Mineruá *Λαῦκας εἰς ἀθήνας*. Quare tuo rusculo inclusas nõ alitú quas tecú centenariú iam numerum æquasse referunt pippinationes, non porcorú grúntú, sed ut cepisti philosophiæ & abstrusarú quæq; rerú secreta rimari pegas oro. Hæc oím philosophorú studia sunt. Hæc te doctissimis quibusq; nõ dico æquare, nam id tibi factu est facilimú, sed superferre poterunt. Ceterú de Pauonissa nõ est quid scribá, tenes nanq; quod magnopere literis a me fieri flagitasti. Sed ego te omni tua opinione de cãdidis frustrari q̄maxie timeo, quia nos hic pauos albos masculos inter tinctas & maculosas habentes nunq; albas parere, sed semper diuersos colores uiderimus, nisi fortasse tu foetus præstygio procreare uel arte aliqua ipsa oua excubare noueris. Vxoré, tuá pedibus laboraté gaudeo tuo rure delectari, quã meis uerbis saluere iubeas oro. Iterum iterúq; uale foeliciter. Ex Hirsaugia pridie Caleñ. April. Anno 1509

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

Nicolaus Ellenbog prior monasterii Otthenburensis
Ioanni Reuchlin. LL. doctori. S. D. P.

Reditus est mihi Cratylus uná cū lris tuis uir literatissime, q
bus aduersa te uoletudine laborare doléter accepi. Grauaris
tu quidé cōmuni literatorū incōmodo. Solet em̄ plarūq; pi
tuita eos q lris sunt dediti molestare, qd' ex Marsilio Ficino platon
co illo pho de triplici uita opusculū haud cōdemnendū legēs scire
potuisti. Deus Opt. Max. a quo oīs medela, faciat ut q̄primū sanita
ti restituaris, ut nedū mihi aliqñ pdesse possis, uerū etiā toti eccle
siae catholicae. Quantā em̄ iacturā (citra adulationē loquor) imatu
ra tua mors uniuersali ecclesiae allatura sit, nemo ignorat, nisi litera
rū ignarus. Rursū vō q̄tū uita comite sacris lris inuigilans pdesse
possis dici nō pōt, potissimū tāta eruditione & linguarū pluralitate
pollēs. Ego sane ut petis p te dignissime uir orare q̄ fidelissime apd
deū non desistā. Tu uero ubi sanitatē receperis, secularibus postha
bitis negociis, ad diuinas eruendas scripturas totus incumbas prae
cor. Audeo etiā hoc mihi polliceri, si eiusmodi te armaueris propo
sito, sanitatem tibi propediē deo largiente reuersurā. Vale foelix. Ex
Otthenbura. xii. Kalen. Februarias. M. D. X.

Nicolaus Ellenbog prior Otthenburensis, Ioanni
Reuchlin Phorcensi. LL. doctori. S. D. P.

Fvit apud nos Bacchanalibus his diebus ingenuus uir facundissi
musq; immo alter Vlyssēs Dieteganus Vuestersteten, cum quo
tibi non parua familiaritas est. Qui sane te sanum & incolumē
prædicat, quod profecto nūcium mihi gratissimum fuit, te em̄ opti
me ualere uoluptati mihi permaximæ est. Deus Opt. Max. faciat ut
q̄ longissime & uita & bona ualetudine utaris, ut cum patriæ tum
uniuersæ Germaniæ utilitati & ornamento sis. Sed & literatis studio
sisq; omnibus ueluti sydus præfulgidum præclarissimos multiingæ
doctrinæ tuæ radios diutissime effundas. Ea enim de te mihi sentē
tia est, ut tam diu scribas & ingenii tui nobilissimas dotes effundas,
q̄ diu uiuis. Nec tāta tuæ sint in rebus agēdis occupatiōes, qn bonis
lris ingenuūq; studiis semp incūbas, & q̄ pluriā posteris monumēta
relinq̄s, qb' te post lōga ét annorū curricula uixisse reteris. Vereq;
tūc uiuere incipias, ubi uita funct' fueris, sisq; in ore oīm hoīm ocu
lis sublatus. O te foelicē, q cū honestate fama q̄ pclarissima & rei pe

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

cularis copia, tñ bonarum scientiarum thesaurum, cum linguarum interpretatione nactus es. Sūt plane hæc dona summi datoris, a quo omne datum optimum & omne donum perfectum est. Facis aut tu prudenter & fideliter qui talentum tibi creditum nō abscondis, sed amplissimo cum fœnore reddere studes. Hæc humanissime doctissimeq; uir ad te scripsi, nō assentatiōe aliqua duct⁹, sed animi oblectandi gratia. Nam uoluptate non modica afficior, siqñ occasio mihi offert de te q̄ honorificētissime loquendi. Sed & ad te scribere aut tuas uicissim legere lras, tā dulce mihi est q̄ qd̄ dulcissimū, nihilq; auidi⁹ desydero q̄ posse aliqñ corā te alloq; & suauissio tuo colloq; frui. Rogat te Abbas me⁹ bñmeritus, rogo & ego ut aliqñ opportunitate capta ad nos cōcedas. Cæterū inq;re iussi mercatores lōge lateq; græcā bibliam, sed hætenus mihi contingere potuit nulla. Velim itaq; ut siquam uenalem noueris, litteris me certiorē reddas. Vale bene uir integerrime, & me tibi deditissimū scias. Ex Othenbura. x. Kal. Martias. Anno. M. D. XII.

Sebastianus Murrho Colūbariēsis Io. Reuchlin Phorcensi. S. D. P:

DVdū uir p̄stātissime tuū iucūdissimū aspectū, teq; corā uide-
re desyderabā, mirabarq; cur tāto tpe Illatiā nō uideres, eaq;
tua p̄sentia destitueſ, sed nō ab re id fieri autumabā, iūct⁹. n.
es & generoso & idustrio p̄icipi, q̄ tua opa doctria ac idustria mul-
tū eget, iucūdeq; p̄fruiſ. Nunc aut tertio kal. Iulias accepi tuas desy-
deratissimas lras, q̄bus te doctissimū uirū mei nō solū memorē fuiſ-
se intelligo, sed studioſe q̄ ego ignorauī lucubratiōe diligētissima
q̄rens indagasti, meq; tandem instruxisti. Qua de re tibi gratias ago
maxias, meq; tibi totū deuoueo. Moysen quē antiq̄ssimis nō igno-
tū fuisse, græcis edocuisti, eiusq; diuino ore plata leges institutaq; a
latinis tāq; barbariē sapiētia & utpote ueræ religiōis inimicis spre-
ta ad te missū uti desyderas, & q̄dem flagrāter, feciſſe, si totus apd̄ me
interpret⁹ foret, sed quom solū Exodū habeā (ab eo. n. libro cœptū
initū est) ob hebrææ linguæ librorū penuriā, librari⁹ aut quotidiana
nis negociis ipeditus est, ut huic rei operā dare nō sufficiat. Curabo
optie doctor, ut breui Moyses neq; tibi, neq; mihi desit. Partē libri
tabellario huic oñdi, nō q̄ me fingere putes, sed ut desyderiū tuū in
Moysen crescere faciā. Quē cū Illatiā ueneris, tū pro tuis scriptis do-
ctrinisq; pro Moysē grates cōdignas pro mea uirili exhibebo. Vale

Isaia

Moyses

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD
meq; inter tuos statue amicos Iterum uale foeliciter.iii. Kalen. Iulij
as. Anno salutis. M. CCCC. lxxxvii. Ex Colmar.

Vuolfgangus præpositus in Ror, Ioanni
Reuchlin LL. Doctori. S. D. P.

Quo te nomine uocē clarissime doctor ac nostræ ætatis oīm
excellentissime, etiam si omnia membra mea uertantur in
linguas nescio, nec tu laude mea indiges, quom laude
tua plena sit terra. Ideo fama tua excitat⁹ quæsiui. Magister is ubi ha
bitat? Et dixerunt ueni & uide, Ecce in Stutgarten. Venirem perso
naliter & uiderem, nisi cura rei familiaris humeris meis confractis
imposita prohiberet. Nec hominem alium sub sole poti⁹ uiderem
propter sacras literas hebræas, quas præ omnibus calles, in quibus
& ego utcunq; proficio. Sed id præ omnibus auidum me reddit, q̄
cum tua una cū Sidonio & Baruchia de Verbo Mirifico tractabas,
ego licet indignus ad parietem astiti & audiui quomodo ille uetus
Baruchias aiebat, q̄ pronuntiatio nominis ineffabilis compræhen
deretur tribus commatibus sub una periodo, eo loco quo Moyses
de ineptitudine linguæ conqueritur. Sed hodie dictum Baruchiam
non intelligo, nec expositionem dicti nominis (licet in manu mea
sit Sepher thillim) capio, quia extra sacellum extiti, in quo licet nō
idola tñ cancelli iuxta morem gentis nostræ alti sunt, quare intro
spicere non potui, quomodo ipse hebræus ex. lxxii. uersibus quæli
bet sancta signacula digito monstrabat. Verum ex uoce tua audiui
te ibidem, & cōieci te singula per quā diligenter aduertisse. Idco ut
uerbis tuis utar, si qua scis quæris auditorem ut ex te discat, ita plu
rimum delectaris communicatione & liberalitate studiorum, nec
neceffe erit orare ac uix tādē exorare auditorem, quia auidus au
diam saltem calamum tuum de pronuntiatione & expositione mi
rifici nominis ex locis supra nominatis. Scripsissem illi Baruchia,
sed ut scis inhumanus est, & pro consuetudine gentis suæ non ualde
amicus, & de genere hominum qui talentum libenter suffodiunt &
scientias occultant. Sed & Capnion ex his creditur quia uix afflatu
inspirat de uerbo crucis cui⁹ Areopagita in ecclesiastica hierarchia
meminit. Sed tu Ioannes Reuchlin oīa cōmunicabis Vuolfgango
tuo, qui in hac canicie sua nil habet p̄ solatio nisi sacras literas. Ipse
arcana uelamenta & secretissima symbola non sparget in aurā, sed

De Verbo mirifico

IO. REVCHLIN. LIBER PRIMVS

filebit, celabit, tacebit, & Verbum Mirificum perq̄ diuiniter colet.
Vale fœliciter. Ex monasterio Ror ordinis. S. Augustini canonico-
rum regularium. Anno domini. M. D. I. in die. S. Viti.

Hieronymus de Eudorff doctor & miles, Ioanni
Reuchlin Phorcensi. S. D. P.

VTres Magi stellarum quondam obseruatores, saluato-
ri nostro preciosum obtulerunt thesaurum aurum thus
& myrrham. Sic tibi illius apud nos mortales œcono-
mo fideli, primum eorum & optimum quod mihi est
his impositum mitto. Et recte inquam nescio, quomodo cum au-
rum quidem sit pro temperamento Iouis, maxime omnium
temperatum, quod non solum ut arbitror uitæ, sed & religioni ue-
ritatiq; ipsi quodammodo conuenit. Insuper aureus hic nummus, leo-
nis habet imaginem crucis signum ferentis, quo lustrator mundi
communisq; dux cœlestium Phœbus sedem tenet, tâquam tibi ue-
xillum hoc committens atq; collocans in manus tuas, quod nobis
semitam ad deum aperuisti, & plane instruis. Præterea altera ex par-
te nummus iste diui Petronii senis illius simulacrum habet, quod
Saturno altissimo planetarum religionis arcanorumq; custodi ido-
neum & per consequens tuæ hebraicæ institutioni ad gratiarum
actionem forte haud incongruens munusculum fiet. Non q̄ agam
sicut debeo, sed ut possum, neq; ut possum, sed ut deus spiritus & mēs
est, tuq; eius ut œconomus, sciamus nil aliud amare nisi mundam
mentem, bonaq; pro amplissimis suis donis potius uoluptate quã
holocaustis esse contentū. Nam pro tuis rudimentis hebraicis quæ
nuper impressa repi ac comparauī, immortales refero gratias, sem-
perq; habebo. Ac quamuis corporibus satis longe distemus, tu qui-
dem in Sueuia, ego uero in media ferme Bauaria habitantes, tamē
animus meus penes te esse dudum cœpit, & in tuis sacris laribus con-
quiescere. Vtinam & tuus in mea humili casa aliquando uicissitu-
dinem ageret, cum tibi forsan notus nec sim (alter enim alterum
ante nunc decennium duntaxat uidit) nec dignus sancto tuo con-
sortio. Quoniam igitur quum superiore anno ex curia, Caesaris do-
mum me contulerim (licet adhuc consiliarius suæ maiestatis & ca-
meræ sollicitator sim immeritus) colendo agellum ut tempesti-
uius sarcinas colligam antequam proficiscar e uita, tum inter ociū

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

literarium ueritatis ardore gratissimis amplector uinis institutiones tuas, illisq; conor operam dare. Sed dulcissime mi pater cum caream docentis uiuæ uocis oraculo, obsecro ut unum mihi mittas, quem forte instituisti pro cura huiusce rei. Nam illi ei cum uictu dabo per annum uestimenta & de salario quicquid dictaueris, ut tamen ualeat in equo mecum ambulare, quoniam quidem sapicule existo foris, etiam plus dimidio temporis amicorum temporibus transmissio. Et quicquid in meipsum atq; unius filioli mei institutionem fuerit, haud denegare digneris quaeso. Iam nil amplius ne epistolæ modum excedam, quæ nõ debet sinistram manum legis implere. Vale foeliciter. Ex ædibus nostris Mosen pridie Kalendas Februarias Anno. M. D. IX.

Ioannes Stoffler Iustingensis, Joanni
Reuchlin LL. doctori. S. D. P.

Figuras cœlestes ortus & conceptionis tuæ. Item anni præsentis & futuri reuolutiones ad te mitto uir spectatissime. Eas quum iter ad episcopum hodiernum Vuornaciensem habui obtulisset, sed te domi minime offendi. In regressu a Ladenburgo per aliam uiam reuersus sum ad ædes meas. Habes ut spero cœlestes figuras perfectas a me, summa diligentia examinatas, ex quibus facile de pluribus tibi accidentibus iudicabis. Vale iterumq; vale. Ex Iustingen. viii. Idus Maias. Anno. M. D. IIII.

Ioannes Stoffler Iustingensis, Joanni
Reuchlin Phorcensi. S. D. P.

EX literis tuis accepi instrumentum uerorum motuum solis & lunæ ac passionum eorūdem a. D. præposito in Denkendorph tibi donatum. Gaudeo uehementer, utinam eandem seruariet integritatem & splendorem quam habuit dum ex officina mea ad eundem abiit. Pro eius regimine nulli mihi sunt canones. Semel enim rite uerificatum sola motatione aut prouolutione singula iuste patent. Constitueram apud me pro his & aliis absoluendis ad te aditurum, quod in hodiernum usq; diem distuli. Vexor quotidiano morbo sinistrae cruris, nescio spasmatice an alio, adeo uehementer ut equo insidere penitus abhorream. Spero tamen rediuiuum tempus uernum uires mihi & sanitatem restitutum. Characteres planetarum libèter sculpam, sed quo pacto reti tenui sine læsione

IO. REUCHLIN LIBER PRIMVS

infigi possint non intelligo. Singula absoluemus uita comite, uiribusq; reassumptis, In hebraeo sermone quo abunde doctus es si sint haec dictiones bobel & bouel, earundem peto cum presenti gerulo interpretatione. Vale feliciter, Ex Iustingen. viii. die Aprilis Anno. M.D.II.

Georgius Similer, Ioanni Reuchlin Phorcensi.

LL. doctori. S. D. P.

Non possum illud probatissimi poetae preceptor doctissime non recordari, quod te tam laeta tulerunt secula. Aenea in gratiam Dido nis orate, quam nobis infelicitas temporum (iniuriam uerius dixerim) inuidit eam supellestilem quam ad ingenii cultum pertinet, appellamur & interpellamur assiduo propter extirpandam barbariem in sacris codicibus ex Amanuensium lituris passim interlitam inspersamque. Verum enim uero falx deest. Nobis quidem uidetur aequi bonique facile esse consulere inter nos, quod quod (ut est apud Hieronymum in prooemio super Iob) tanta sit uetustatis consuetudo ut etiam confessis plerisque uitia placeant, dum magis pulchros habere uolunt codices quam emendatos. Proficere igitur nobis est animus si codices hebraei extaret, ut genuino & gentilicio idiomate uersati diuini & pestilentem quibusdam & fere publicum errorem eximerem, qui. S. spiritus oracula diuinitus ad nos deriuata, pro arbitrio suo corrigere, potius inuerrere & deprauare conantur. Tu nobis ansam capulumque falcis praebere, & uel psalteriolo uti pollicitus es succurre, mox mox ad aedes tuas redituro quam primum. Scio namque pectus tuum recenti adhuc aestu curarum ex aedificatoria sollicitudine quoddam deferuere indignum liberalissimis literis, hebraeas significo, quod uirum undique fariam rotundum integrumque & nulla penitus animi nebula turbatum sibi uel dicant, quod possunt exclamare. Sancti estote, nos quidem sanctae sumus, lingua certe breuis, sed uerbi ac sensus plenissima. Quid plura? Miserum est me Reipublicae literariae, quoties cogito me me esurire codices chartaceos, atque alii parcissime tractant eboreos. Vale caput & columen literatorum, qui perinde alios superas, restinguit stellas exortus ut acrius sol. Datae Phorce. xii. Kalen. Iulias. Anno. M.D.IX.

Beatus Rhenanus Selistatinus, Ioanni Capnioni Phorcensi. S. D. P.

Iacobus Faber Stapulensis uir ex omni aetate incomparabilis omniumque disciplinarum uberrimus fons, qui philosophiam nimio situ squalentem & suo uiduata splendore ita illustrauit, ut Hermolao Barbaro

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

& Argyropylo Byzatio p̄ceptoribus (quod quodā loco adnotasti) olim tuis huic lōge plus nitoris attulerit. Ille. n. pr̄ter latinitate donatū paraphraſten Themistiū & Dioſcoridē adhuc a quibuſdā ſup̄p̄ſum parū quod quidē editū ſit elucubrauit. Alter totā Ariſtotelis philoſophū in latinū e gr̄aco uertit, ſed nudā nulliſq; illuſtratā cōmentariis, quo legentiū mētes obſcura eius philoſophi ſenſa facilius intelligāt, hic uero peripateticā doct̄rinā ita reddidit p̄uiam, ut neq; Ammonio neq; Simplicio aut Philoſono iam ſit opus. Is inquā celeberrimus uir cū ego apud Pariſios philoſophiæ ſtudioſū aſſecla degerē, mihi opido familiaris fuit, quo factum eſt, ut & ī Germaniā reuerſo mihi, de rebus ſuis nonnunq̄ ſcripſerit. Et quoniam Cuſani omnium Germanorum doct̄iſſimi opera a ſe recognita imp̄ſſioni tradere in animo habet, elapſo iam tēpore per literas a me rogauit, ut ſi quæ ſuper eſſent eius uiri opuscula p̄ſertim Directoriū ſpeculātis, quod Tritemius in Catalogo ſuo ponit excribi curarē. Dedi iam ego opam apud multos ut aliquid conquirerem, cum Moguntia apud Greſemundum, tum Friburgi apud Gregorium Ruſchiū cartuſium, q̄ is uiſitatoris officio fungens uarias bibliothecas, eius p̄cipue regiōis ubi Cuſa adhuc in humanis agens, frequens fuiſſet, ſape perlustraret atq; excuteret. Hic aut̄ p̄ter libellum de deo abſcondito quem pridie excriptum habeo, & ſermones nihil ſe adhuc comperiffe affirmat. Percontatus p̄terea ſum a Pelecano Rubeaceniſi, uidiffet ne uſp̄iam tale quippiā, retulit is te multa habere quæ Cuſa composuiſſet, ſed paucis ea cōmunicare, quippe quæ apud te eſſent in magno p̄cio. Significauit mihi hoc idem Ruſchius Cartuſienſis. Coepi itaq; eruditiffime uir exinde cogitare, quo pacto mea opera particeps eorundē libellorū Faber efficeretur. Et primo cum de paradisi ad te literis conſilium iniiffem, & meipſum aſpicerem, fruſtra me cāturū eſſe ſubueſcebar, mox cum Fabrum cui hæc mitti deberent, & cui uix negari poſſent cōſyderarem, animus mihi fidēter petendi datus eſt. Non. n. tanto uiro qui te & tua omnia mirum in modum laudat, extollit, magnificat, te nō obſequuturū facile unq̄ crediderim. Qui de te in quintuplici pſalterio (quod ad hebraici & gr̄aci exemplaris archetypū ueritatem fideliffime recognitum, & uenuffiffimis notis informatum, mihi nuperrime muneri miſit) ita honorificā mentionē facit, ut libeat eius hic uerba recensere, quom

I O. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

de superfancto regis nostri & Seruatoris nomine loquitur, sic inquit
 entis. Illud idem scripsit Mirandula, & de eodem librū edidit elegā
 tissimus & sine controuersia inter Sueuos doctissimus Ioannes Ca
 pniō, cuius paulo ante meminimus, quem quidem libellum ab illo
 diuino benedicto & mirando nomine de Verbo Mirifico nuncupa
 uit. Haftenus Faber. Quin aliis in locis Reuchlinianorū indimēto
 rum (sic. n. nominat) saepe meminit. Vides igitur quāti te faciat Fa
 ber, quātaq; honoris p̄fatione de te loquatur. Memini ego ex eius
 me ore nō semel audire. Doctus & reuera is qui se Fumulum appel
 lat. Hæc aut si ut tibi aduler me in medium afferre credis, lōge erras
 Non enim ex eorum numero sum qui aliud blacterant, aliud in pe
 ctore clausum gestant, sentit animus cum calamo, lingua cū corde
 Mouere itaq; præstātissime uir ad mihi commodādos libellos, nō
 modo ob Fabri in te beneuolentiam, sed & ob maximam Germa
 niæ laudem, quæ inde Germanis omnibus ad crescet. Excusi sunt iā
 pridem non inficior eiusdem dialogi multi, quos omneis & ego in
 ter meam librariam supellestilem teneo, sed erratorum immunes
 non sunt. Quare cum iis recognitis atq; eliminatis sermones quos ex
 pontificia Romæ bibliotheca exscriptos habet, & tui dialogi acces
 serint, erit profecto opus undiquaq; cōsummatissimū. Verum ut ad
 id faciendum propensior reddare, dono tibi misi elegantissimum
 politicorum opus, quod ab hinc triennium Faber Stapulēsis ex sua
 officina emisit. Tritum enim est apud græcos adagium, $\chi\epsilon\iota\rho\ \chi\epsilon\iota\rho\alpha$
 $\nu\iota\ \pi\eta\delta\ \eta\ \delta\acute{\alpha}\kappa\tau\iota\lambda\omicron\varsigma\ \delta\acute{\alpha}\kappa\tau\iota\lambda\omicron\nu$. Da & accipe, mutuū nanq; muli scabūt,
 ut est apud epigrammatariū Burdegalensem. Tu igitur eloquentis
 sime uir, morē mihi in hac re geras, quod si egeris, erit cur tibi perpe
 tuo deuinctus existā. Si p̄terea propositiones Cusæ impressas, Sym
 machi epistolas, aut Egesippi historici christiāi libros scriptos apud
 te habes, patiare obsecro ut me adeant, & ad aliquot dies mecū ho
 spitētur, redibunt sancte polliceor. Actutum Hermonymus Iacedæ
 monius non tam doctrina q̄ patria clarus olim tibi apud Parisios
 præceptor, & mihi græcæ linguæ tyrocinia exposuit, tui subinde me
 mor. Vale Germaniæ immo totius orbis decus, & Rhenanum tuū
 inter eos referto, qui tibi sunt opido q̄ de ditissimi. Ex Helueto quod
 uulgus Sletstat corrupta nomenclatura uocat, decima luce Nouē
 br. Anno a Christo nato DD, D. IX.

EPIS. ILLVST. VIROVM AD

Beatus Rhenanus Selistatinus, Ioanni Capnioni

Salutem. Quaterniones illos membraceos quos ex Cusæ operi
 b⁹ commodato ad me dedisti eruditissime humanissimeq; uir
 ea fide remitto qualem tu poscere uidebaris. Excripsi ego Parisi
 osq; ad Fabrū nostrū nisi. Tu si quid iterim noui reperisti, fac nos
 quoq; participes, & laconice scribenti ignosce. Nā hoc tps negociis
 oppido q̄ negociosis distrahor, ut mihi ipsi uix satis constem. De iti
 nerario Antonini aliquid ad me scribe, ubinam uideris, & Antonini
 ne sit imperatoris, an ab aliquo eiusdem Alibellis potius cōscript⁹
 quod probabilius uidetur. Vale eloquentissime uir, & me ama. Ex
 Argentorato xiiii. Aprilis die. Anno M. D. x.

Rodolphus Agricola Ioanni Reuchlin salutem:

¶ Εγραψά σοι, ὡς τῆ δευτέρα ταῖν σου ἐπισολαῖν κατὰ ὅρις
 ῥήτραι εἰσομνήσκον πρότερον ἀποκρίνομαι, ἀκούων μὲν σε, ἐπιβέβηκα δὲ αἰ
 με τὴν ἀρετὴν, ὅτι πρᾶγμα σοι εἶχ' ὀρθῶς πιστεύω γε ταῦτα λέγειν π
 σοι, ἀλλὰ εἰς οὐτως ἐχ' ὁ ἀληθὲς, λόγον μὰ δία ὁ κενῶν δὴ ἡ κηκοας
 ῥημοῦ τῶν. οὐτε γὰρ ἐπαγγέλλομαι τὴν ἀρετὴν, οὐτε διωαίμην ἀν πῶς γ
 ἢ πόθεν; καί τοι ἠρῶμαι σε ἑσῶτων ἢ ἑσῶτων πινῶν ἀκούσασθαι λόγων, ἀλ
 λά ὑπὸ τῶν ταῦτα μὲρ αὐτὶ ἐμῶ τε καὶ ὑπὲρ ἐμῶ λεξάντων πρὸς ὅτι
 ἔ, ἢ τοι εἶχε τ' ὀνοίας τ' πρὸς ἐμέ, ὅπῃ οὐκ ἐλέγειν μὲ προσημεσίαν, ἢ τοι
 ἀφ' ἧ τ' πρᾶγμα τῶν ἀγνοίας ἐσφαλμένον, ἔργον περὶ ἐμαυτ' εἶν' οὐ
 τε γινωσκόντων οὐτε λαμπρότερον ἀν ἐπαγγέλλεσθαι ἑλμῶμι. οὐ γὰρ
 θεὸς βουλοίμην. ἀλλὰ πρὸς ταῦτά γε εἶπ' ἐβέλτερον ἐδωκένον ἀν. νυνὶ
 κατὰ τὴν βασιλεὺς γνώμην, βεβῆβαρωμαι χεόνιος ὦν ἐν βῆβαροις, χε
 ἔσοίμαι τὰ ληθὴ λέγειν. ἀλλοσε καὶ αὐτῶν τῶν πρᾶγμα τῶν τὴν ἀ
 λήθειαν περὶ αὐτῶν ἐνδεξάντων ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἄλις καὶ ἄταν ἐπ κα
 τὰ ὅτι διωατόν μοι ἐλλήνισι ὡς πρὸς τὰ σα ἐλλήνικα. τὰ ἔλοι πᾶ τῆ
 ἡμετέρατε καὶ γνωσιμότερα φωνῆ ἐμοί γε ἄμνηνον γράφην.

Postulas a me uir doctissime uti literas ad te dem, idq; prope cō
 uicio a me efflagitas, ego contra, ad dandū cunctatior sum, Sapim⁹
 uterq; tu q̄ quicquid est hoc studiorum meorū, mauius tuo iudicio
 q̄ alienæ credere prædicationi. Ego q̄ haud temere mihi uideor cō
 mittere debere, ut iudicium tuum subeam hominis tā multiplicib⁹
 disciplinarū literarumq; ornamentis expoliti. Quarum rerū abun
 de locupletes testes tuæ mihi literæ fuerunt. Gaudeo (ita me deus

IO. REVCHLIN. LIBER PRIMVS

amet) uicē tuam, & quum animi naturæq; tuæ foelicitati, tū uero
 in primis fortunis Germāiæ nostræ gratulor, quam si unquam, nūc
 aliquādo expergefieri oportebit, & ab hac barbarie qua tot iam se
 culis uelut stupido sopore uel potius λιθάρες πνῑ oppressa tenetur
 excitari. Quod autem eruditissime simul prudentissimeq; sententi
 am tuam de hebraicis literis ad me perferibis, facis tu quidem hu
 manissime, credo etiam uera te dicere, quid faciam tamen? si aliud
 mihi uidetur, scis enim quot homines tot sententiæ, ut in rebus hu
 manis per sæpe in mentem mihi ueniat dubitare, sit ne uerum id
 quod priscis nonnullis uisum est, esse id optimum in eis quod sit a
 nimo cuiusq; gratissimum. Itaq; mirum in modum sententia ea
 græci poetæ mihi probatur hac in parte. Οὐνεχ' ὕπερθεν ἐδλάτεθ
 τὰ χεῖρα θεῶν ἐν γούνασι κείται μοῖρης εἰς ἐν πάντα μεμιγμένα ἢ τὰ
 μὲρ οὐπὶς δέρεται ἀθανάτων ἀλλ' ἀπροπόητα τέτυκται, ἀχλυὶ θε
 ωσι κακαλυμμένα ρῖς ὑπὸ χεῖρας οἴη μοῖρα. τίθησι, καὶ οὐχ' ὕβρασ'
 ἀπ' ὀλύμπου ἐσπαῖαν προΐησι τὰ δὲ ἀχλυσὶς ἀλλὰ φέρονται πνοίη
 ὡς ἀνέμοιο. Itaq; adducar ut putem satis iustam caussam mihi esse,
 quare debeant eæ literæ mihi placere, hoc ipsum q; placent. Vt ta
 men scias quanquam non recte non tamen sine ratione me erra
 re, pato uos magnos uiros qui clarum uobis splendidumq; ex il
 lustrioribus studiis parastis nomen, etiam sine his literis facile ratio
 nem uitæ uestræ posse reddere. Quæ quidem si desint uobis nō ma
 gnopere desyderentur, sin assint uero magnæ laudi dentur, accessio
 nem tamen quandam & uelut appendicem clarorum studiorum
 minores has artes & esse uultis & æstimari. At ego qui mihi sterilem
 hīc (ut ita dicā) arenā excolendā sumpsi, nisi aliqd' amplius q̄ uul
 gus solet coner, quid erit quo a segnicia nomine hæc mea studia de
 fendam. Itaq; si minus in uno quouis eorum præstare possum, nu
 mero me tuear oportebit. Et hæc causa mihi communis forte cum
 multis est, id quod dicam proprie meum est. Reliquas literas aliis
 didici, cupiui enim pro uirili mea si qua possem literariæ Reipubl
 patriæ nostræ prodesse, quod nisi spectassem, erat mihi eadē q̄ oib⁹
 uia & ad resparādas uberior, & ad nominis claritatē illustrior, & ad
 hominū commédationem gratior. Has autē mihi discam, statui. n.
 senectutis requiem, si modo ea me manet, in sacrarum līarum per

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

quisitione collocare, quum ita necesse habeam tunc libros eos legis intente pensiculateq; lectitare, uideor mihi eadem opera & literas hebraicas discendo eos legere, & legendis eis hebraice discere posse, simulq; τὴν ἰδιότυπα ἐκείνου τῶν λόγων μου καὶ οἰσὶς πολλοῖς γίμω
 & pernoscere, Basilius quoq; noster quē deterruisse te scribis acriter me incitauit, secutus tamē fortasse impetum meum, & calcaria (ut dicitur) currenti subdens. Quin tu quoq; qui contraria sentis nescio an acerrimis me facibus extimules, turpe nanq; fuerit mihi uel nolle id uel non posse percipere in hoc studiorum ocio, quod tu tantis tanq; diuersis districtus studiis discere potuisti. Basilius de quo scribis in patria est, fuit mihi arctissima cum eo familiaritas, nuncius interpellat. Vale. Heidelbergæ quinto Idus Nouēbres.

Rodolphus Agricola, Ioanni Reuchlin

Phorcensi Salutem.

Qum Plynius meus uel noster potius (quid enim debeo nō commune utriq; nostrum putare præter inscitiam meam) & eum præsertim quem quantum mihi longus usus familiaritasq; uitæ conciliauit, tantum tibi studia præclara uirtutesq; deuinxerunt tuæ. Is ergo quum ad te proficisceretur, non potui sine meis ad te literis eum dimittere, non quō certa aliqua aut digna causa esset scribēdi, sed ut memorem me tui perspiceres, hoc est ut tantum scriberem, quanq; hoc ipsum scribere, tibi præsertim homini cuiusmodi te censeo αὐταίτων ἐαυτῶ ἐς ἡ αὐταρκὴ ἔχει τὴν πρόφασιν αἰεί. Audio duxisse te uxorem, qd' ut foelix faustumq; tibi sit, eueniatq; uotis omnibus precor, laudog; sentētiam tuam & uehemēter (ira me deus amet) probō. Ipse quoq; in priori ætate id facturum me destinaueram, sed postea q̄ iam incepti diligētius me ipse introspicere, auersus sum ab eo consilio, non incommodis rei uxoriæ quæ multi κακότεχνοι multis uerbis psequuti sunt, sed deterruit me potius genus uitæ meæ & animus leuissimis etiam curis impar, καὶ φιλικονχόρ π τῆσ φύσιώς μου ἢ γέ μάλλον ὁ πραγμοσίμη ἢ ὡς ἀλυσίτηρ εἰπὶν βαθεῖ. αἰ τις ῥαθυμία πανθ' ἑ τῷ βίω. Quid em necesse est nōhi uitia mea speciosis circundare nominibus, itaq; fortē te foelicemq; hoc ipso instituto tuo iudico, tamē ut pro hac ipsa fortitudine tua in reliquum par tibi respondeat foelicitas, id quantum quicquam mihi tātum tibi doctissime humanissime opto, atq; sem

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

peroptabo. Implerem chartam, sed nuncius interpellat. Vale, Datū
pridie Nonas Februarias Heidelbergæ.

Ioannes Camerarius Dalburgius episcopus Vuormaciensis

Ioanni Reuchlin Phorcensi. L.L. doctori. S.D.P.

INter multa & præclara tua in nos gētemq; & familiam nostram
officia atq; benemerita, iucūdisimū illud iudicamus, quo nos p
ximis diebus honorasti, totusq; nos oēs tibi perpetuo obligasti, re
ete enim poterimus ad te hos uersus referre, qbus cū nuper homini
cuidam amicissimo gratias egimus inter alia dicentes. Gratius est
gemmis fuluo quoq; gratius auro. Gratius auriferi nō tulit unda Ta
gi. Nempe cum alias tuas translationes quas uel nostro uel fratris
amore absoluisti, ē græco in Germanicā uel latinam linguā uertēs
libellos uehementer probarem, tū has tuas lucubrationes maxie
sumus admirati. Alemanica uidelicet in lingua tam apte, tam luci
de, tam suauiter & in ligata, & ita ad certum numerū perstricta ora
tione, ea nihilo in sententiis immutato potuisse explicare, tantoq;
id mirabilius uisum est, q te illo genere carminis quod octonis se
prenisq; pedibus uicissim procedit concinnat similiterq; cadit desi
nitq; q aptissime nunq; te antea usum esse aiebas. O bonæ fertilis fe
racissimaq; deplātata arbor, quæ primos fructus tam delicatos ma
tuos, sapidos, flagrantissimos, & quod omnium pulcherrimum est
inmarcessibiles perpetuoq; durantes tam suauiter nobis decerpen
dos obtulerit. O fecunda insitio, quæ si recte excoletur, inastimabi
les fructus suauissimosq; foetus est prolatura. Quid pluribus: fre
tes illæ molestiæ & occupationes prohibent, qua ex excusatione
erga te tanto possum liberius uti quanto te similiore palo adalliga
tum esse sciamus. Distinuimus aliquot diebus nuncium & tabellari
um tuum, & ad fratrem cum opere tuo transmisiimus. Sperabamus
interea commode & pleniore ocio de multis rebus potuisse ad te
scribere, sed longe nos fefellit opinio. Nanq; rediens heri occupa
tissimos nos q; ullo alio tempore offendit, ita nobis cogitationes
molestias & labores attulerunt litetæ regiæ, qbus principem rogat
hortatur ut q; primū nos Augustam Vindelicorū trāsmittat, de nō
nullis rebus agendum est illic inter principes nostros & Ligam ue
stram, hæc res cum absente principe in deliberationem magnam
uenit nos deuocauit. Sit satis tibi mi obseruandissime doctissimeq;

EPIST. ILLVST. VIRORVM AD

Ioannes gratissimum utriq; munus tuū fuisse, existimabis recte ope-
ram nos daturos ut tibi gratias referre possimus. Tu inter familiam
nostram numeraberis, obseruaberis, tuum erit quicquid nostrū est
Speramus eam tempestatem de qua nos admones, & quā cœlo im-
pendere etiam ipsi cernimus, maiore tranquillitate q̄ suspicemur abi-
turam, deosq; propicios fore, domino tuo conseruatori auctoriq; pa-
cis & optimo principi (ita semp in animo nostro habitus est) mul-
tos adhuc uitæ dies longioraq; tempora superuiuendi bene speran-
tes optamus, neq; eam perniciē Reipub. q̄ mors sua minas esse pas-
suros deum sanctosq; cœlites. Qd si res sinistris fatis agitabunt, tales
nos fratremq; nostrum offendes, quales nos noiasti, hoc est asylum
futurarum calamitatum, nihil in rebus fortunisq; nostris futurum
est quod non tuum esse arbitrari debebis. Sic uale, quousq; plus tps
chartæq; suppeditauerit. Iterum uale xii. Decemb. M. cccc. xci,

Ioannes Camerarius Dalburgius Epūs Vuormaciēn.
charissimo p̄ceptorī suo Io. Reuchlin S.

Quod Vuormacia es in hac impura tēpestate, duplici ex cau-
sa gaudeo; altera q̄ propinq̄or sis, ut amplior mihi spes uisen-
di tui relinquaſ. Altera, q̄ q̄ta mecū actū sit iniuria, temerita-
te & insolentia rectius possis intelligere. Scito & me pri-
us q̄ de tuo aduentu certior essem fact⁹, destinasse aio, & oīno cōsti-
tuisse abſte pro nostra amicitia & mutua b̄nuolētia exigere uelle,
ut q̄ citissime ad nos cōuolares, amicissimi & cōstantissimi homis
officiū ostensurus. Cū igit tibi cōmodior & recta sit nata occasio, te
p̄ nostrū amorem, per sacras ipsas literas & musas oro, req̄ro, admo-
neo, ut ad nos uenias, multa. n. tecum pro salute Reipubl. & nostra
tranquillitate sum communicaturus. Tu uale, & amicū te ostēdito.
Sum Laudēburgii aduentum tuū ardentissime expectans. Dat. pro-
pere & tumultuarie mi suauissime Reuchlin v. Octobris.

Iacobus Aurelius de Questemberg, Decretorum Doctor, &
Brenium apostolicorum Scriba. Ioanni Reuchlin
Illustris Comitis Vuirtembergensis Oratori
& Consiliario.

Magnifice uir & Doctor excellentissime salue. Hodie mane
paulo post horā undecimā cū tui uisēdi gratia diuerforiū
uestrū peterē, nunciatū est mihi e media uia te sine literis

IO. REUCHLIN LIBER PRIMVS

meis quas famulo meo ad te dederā ante lucē hinc abiisse, quod ut postea cōperi, moleste quidē ut debui ferebā, quippe qui fructu iucū diffimā cōsuetudinis tuā tā subita discessione priuatus essem. Cupiebam equidem nōnulla adhuc tecū cōferre, & pro tuis in me officiis quom re non possem, uerbis saltē qualibuscūq; gratias agere, quāq; non plane intelligebā, qua dicendi copia, quibus uerbis affectū animi erga te mei declarare potuissem, cū consydero uim & bonitatis tuā & amoris quā in mirifica illa de me p̄dicatiōe pulcherrime declarasti, quum hesternō uesperī τὸ προίμιον ἀφροδίστως εἰς τὴν ἐλέγχους σοφιστικούς τοῦ ἀεισοτέλους, nō sine admiratione, imo cū summa uoluptate uidisses, καὶ ὅτ' ἔρωτι πολλὰ κίς ἔω πολύφαμε τὰ μὴ καλὰ, καλὰ πείφαντω. Præterea τ' καλοκακείας ἔργων ὅτιν οἶος ἀν' οὐρανὸν γένοιτο, τοιούτος δὲ ἐαυτῷ εἶν' ἀνέξαιτο. Tibi igit' p̄ sapientis more p̄mium sit uirtus tua, ubi mea nō responderit. Itaq; meū p̄petuum studium & mutuam beneuolentiam ob memoriam tuā optimā de me spei quoad uixero nunquam defuturam tibi polliceor, conaborq; modo uotis aspiret deus te tuā apud Reuerēd. dñm comunem episcopum Vuormaciensē futurā commendationis eiusq; in me beneficiorum pigeat. Vale igitur, & me si mereor illius gratiā commenda. Romæ ex ædibus Reuerend. Dn. Cardinalis S. Marci. Calend. August. M. CCCC. XC.

Iacobus Questemberg, Ioanni Reuchlin Phorcensi
Oratori Palatino S.

CVM in tanta hoīm multitudine aut ut uerius dicā oīum p̄p̄gētium colluuiōe ne unum qdem pro p̄senti necessitate idoneum scriptorem inuenerim, neq; uero alium quēpiā Bertoldo nostro adhuc febricitante ad manum domi habuerim, q orationem tuam elegantiore litera exararet, id quod tu hesternō die per epistolā tantopere efflagitasti, ipse pro uetere amicitia nostra & antiqua morem tibi gerendi cōsuetudine, laborem obeūdū esse mihi putauī, ne uel opera atq; sedulitas mea semper alioquin officiosa tibi saltem in re necessaria defuisse uideri posset. Itaq; orōnem tuā ad te mitto, quæ propter ipsius summam elegantiam dignitatēq; uerborum & grauitatem sententiarum, digna uisa est, non mea tantum manu describi ὅς ἢ τὰ ριαῦτα τῷ ἀκρω σακτύλω ἢ ἄμην, sed omnino ubiq; terrarum legi, adeo tu quidem oīnia, ita me deus amet di-

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

ferre, prudenter, apposite explicasti. Ego tamen ut soleo prope trā scripsi, & ἰδὸς ἐγχαφα. Utinā sit in hac difficilima temporū difficultate quod & tu cœlesti præditus eloquētia mereris, & nos amici laudum tuarum precones uidere cupimus. Vale doctissime uir, principis tui ornator, de Bauariæ domo ac toto imperio Romano bene merite, præcipuum comuni patriæ decus Romæ Anno M.II.D.

Aldus Manutius Romanus, Ioanni Reuchlin
Phorcensi S.

A Mari me abs te plurimū mi Ioannes iam pridē noui, nō meo in te ullo officio sed humāitate tua, quare nisi te bñuolētiāq; tuā plurimi faciā, sim plane ingratus, sed & facio plurimi & redamo magnopē. Ex libris autē quos petis mitto Iuliū Pollucē, Stephanū de urbib⁹, Thucydidē, Etymologicon Magnū, Prudentium christianū poetā cū quo & græca qdā imp̄ssa sunt. Seduliū itē cū Iuueno & Aratore, cū qbus & Homero cœtra imprimēda curauī. Suidas nō erat apud me, & nūci⁹ tu⁹ dicebat nō esse sibi plus pecuniæ, sed rediturū se breui Venerias & facturū quod iusseris. Præterea imp̄ssi sunt ex græcis hi, post opera Aristotelis q̄ a nobis quoq; habes, Aristophanis comœdiæ nouem cum commentariis, Epistolæ græcæ sex & triginta autorum. Dioscorides, Aratus cum Theonis commentariis, una cū Iulio Firmico, Simplicius in p̄dicamenta Aristotelis, Ammonius in quinq; uoces, Gregorii Nazianzeni circiter octo millia carminum, Nonnus cārmine heroico in euangelium secundum Ioannem, Apollonius poeta cum commentariis. Imprimunt & quasi absoluta sunt Sophoclis tragœdiæ septem cum commentariis. Item Herodotus. De hebraicis non est impressum quicquam. Quod tu cōponis placet, perge ut detur studiosis. Imp̄ssi sunt præterea latine literis paruis Virgilius, Horatius, Iuuenalis, Persius, Martialis, Lucanus, Catullus, Tibullus, Propertius, Epistolæ familiares M. Tullii. Imprimuntur iisdem characteribus Ouidii opera. Statius, Valerius Maximus, si ex his aliquis placuerit scribe. Interea uale, meq; ut facis ama. Venetiis xviii Augusti. Anno M.D.II.

Aldus Romanus, Ioanni Reuchlin salutem.

Dilectari te plurimū literis & laboribus nostris Capnion mihi auarissime quantū ipse delecter nō facile scripserim, tū quia principib⁹ placuisse uiris nō infima laus est, tū etiā quia laus

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

ista quoniã a te laudato uiro proficiscitur facis ut me esse aliquẽ pu-
 tem. Sed deũ Opt. Max. oro ut diu alter alterius studio. detectari pos-
 simus, in dies magis quod non dubito futurum si quãdã prodesse ho-
 minib⁹ possit uita nostra uterq; uixerimus. Libros omneis quos uo-
 lebas cui iussisti dedimus. p̄ter Nonnum & Gregorium, nondũ em̄
 exire in publicum possunt. Quod uero minoris istic nostros emere
 libros queas, miror. Certũ est enim nõ minoris eo uendi illos Vene-
 tiis quanti cõstiterunt tibi, immo potius pluris. Sed puto esse causã
 quã mercator iste cum accipiat a societate nostra Venetiis quã pluri-
 mos simul libros, & minoris quã uenduntur singuli, ut quemadmo-
 dum æquum est & ipse lucrari possit aliquid, nec tñ soluat (damus
 enim illi ad tempus) gratis eos fortasse habuisse putat. Vale Vene-
 tiis. x. xiiii. Decembris. M. D. II.

Bilibaldus Pyrkaimer, Ioanni Reuchlin S.

POssem merito negligentia argui uir clarissime, si ante quã ami-
 cicia mihi iunctus eras, te ob uirtutes doctrinãque egregiã nõ so-
 lũ admiratus sim, uerũ etiã dilexerim, uehementerque amaue-
 rim, nunc uero cũ arctiore uinculo mihi astrictus sis, tui penit⁹ obli-
 tus uidear. Ut igitur amicitia nostrã officioque meo pariter satisfac-
 ciam, presentibus literis earũque latore homine mihi sanguinis ne-
 cessitate coniuncto, nec literarum experti te saluto, admodumque ua-
 lere cupio. Audio enim te nõ nihil animo ob nescio quas aduersita-
 tes perturbatũ esse. Sed cum sis uir cunctis uirtutibus omniumque dis-
 ciplinarum genere nõ solum excellens, uerum extra fortunã quoque
 aleam positus, nemo crede mihi Therfites seu Zoilus tuam cãdidã
 denigrare famam ac dignitatem poterit. Fac igitur ut non solũ aĩo
 forti quemadmodum tuam decet prudentiam obrestationes ini-
 micorumque calumnias feras, sed & magnanimiter contempnas. Me-
 mentoque solũmodo uitia inuidetiã esse exptia, uirtutes uero semp
 fuisse & esse iuidiã sycophantiis ac æmulationibus obnoxias. No-
 sti em̄ ὁ πρῶτος ἔλατ' ἡλίου πορευομένοις ἔπειτα κατὰ ἀνάγκην σκία
 ἕως δὲ δὴ τ' ἄλλοις βαδίζουσι ἀκολουθεῖ φρόνος. Vale, & si tantilli tibi
 superest ocii quemadmodum habeas rescribe. Ex Norinberga Cal.
 Octobribus. Anno M. D. XI.

Bilibaldus Pyrkaimer, Ioanni Reuchlin

Salutem.

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

Scripsi uir clarissime astate elapsa cum hinc Treuerim abiturus
esset, simulq; tibi ostendi Demosthenis orationes una cum com
mentariis ex Venetiis allatas esse. Inde cum reuersus essem a meis
intellexi, libros illos ad te fuisse transmissos, utrum uero illos recepis,
nec ne haud dum copertum habeo. Bene itaque feceris si hac de re me
certiorem reddas. Scripsissem confestim post reditum meum, sed uix li
mini pedem intuleram, tum iterum abire coactus fui, nuncq; demum
post multos reuersus sum labores. Sed quae scribenda erant breuibus
accipe. Prohibuere olim Ephesii nomen scelerati illius hominis quod Dia
nae templum succenderat litterarum monumentis inseri, scilicet ne
ex facinore illo nefasto perpetuam memoriam assequutus esse uide
ret. Tu uero hominem tibi inimicissimum, & quod aliter doctis praecipue igno
tus fuisset libris tuis celebras. Vidi enim nuper libellos tuos a te emis
sos, in quibus semiuidae illius mentionem facis, hominis cuius me
moria de terra uiuentium delenda esset. Sed scio respondes, te non
laudibus sed meritis conuiciis illum persequutum esse, & recte quidem
At non uides id quod antea dixeram, illum hoc pacto famam seu
magis infamiam assequutum esse, & quod propriis uirtutibus sibi de
negatum uiderat, id inimici opera quaesuisse, scilicet ut doctorum uo
laret per ora uirosum, nollem itaque dehinc opuscula tua tali piacu
lo foedares, praecipue cum nil ad monstrum illud attinerent. Haec ut
amicus qui te ob uirtutes tuas innumeras suspicit & uehementer
amat scribo. Tu uero quid faciendum sit mature considerabis. Re
peri Treueri antiquitates uarias tam graecas quam latinas. Ex quibus graeca
ista mitto, missurus & latina si tibi id placere intellexero, tuum itaque
erit rescribere. Vale, & quaecumque praestare potero a me fidenter exi
ge. Ex Nuremberga kalen. decembris. Anno. M. D. XII.

Nicolaus Gerbelius Phorcensis, Ioanni Reuchlin, S.

Non parum animi angor expectatione illa longiuscula, immo quam
mibi longissima est praecipior & pater suauissime, quam te interea
tempus cum a me discessisti cupide atque inhianter expecto, indi
esque magis ac magis emaceror, quo constitutum tempus spe diutius pro
rogat. Non nihil enim mali suspicor quin uitam tuam (quam mihi mea salute
charior est) nescio quis malis flatibus urgeri dolenter praesensca. Sunt
mibi apud hospitem tuum hic quotidiani nuntii & exploratores, qui me
hoc unico solantur prope diem te aduolaturum, dii tibi dent alas

I O R E
Mercurius ra
quo tuo affa
gag, quorles
es in qua in
philosophi
fom non in
fanta erat
melicrem
tiffim hoie
pocius dele
pitol, dispe
cumq; uetm
galistum
renda it
diuste
tine co
ipsum
me esse
Lauit pl
M
costuos
accessi, en
qui rpecu
Cuspian
tiz d uer, r
quonia lib
reum &
tinnimos
rextos
huic ero
cui me
be, ne m
post feria

20

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

Mercurius talaria, Neptunus equū, ut ad nos aduoles celeriuscule, quo tuo affatu aspectuq; dulcissimo dulciter nos exhilarari cōtingat, quoties mecū memoria repeto (repeto autē sapiuscule) quoties in quā in animū reuoco disputationē illam præclarissimā, qua de philosophia Platonica grauer & sapientissime dissertabas, nō possum non in pueriles lachrymas effluere. Si tua illa me diuina atq; sancta eruditione uti non liceat, si me tuo præscripto placidissimo meliorem doctiorēq; fieri negatum est, quo se usos olim etiā literatissimi hoīes reuerentur suis monumentis literariis attestant, quin potius deseram patriamq; domumq; paternam, & te dicentem copiose, disputantē acriter, prudētēq; docentē comitemur quorūcūq; uelis. Nimirū amatissime pater tam gratus est mihi tuus frugalissimus ille sermo, tanq; accepta doctrina tua, ut nihil pro acquirenda ista graue mihi, nihil molestū durumue uideri possit. Faciat deuste mihi talem præceptorem fore, qualē me tibi perpetuo glutine connexuq; consecraui. En expecto quēcūq; me habere uis, eū ipsum me efforma. Vis græcis studeā, studebo græcis, si Platoniciū me esse uelis, Platonem uoluam, reuoluam, uolutabo. Sin Liuianū, Liuiū plegam. Oīa sub nutu stentq; cadantq; tuo. Vale fœliciter.

Nicolaus Gerbelius Phorcensis, Io. Reuchlin S.

Misimus ad te nunciū quēdā diebus superioribus anteq; patria discederē, q; lras tuas ad nos deferret. Verū qa domi nō eras frustratus sum & mea spe ingenti beneficio qd' apud amicos tuos fuissem consecutus. Nihilominus tū doctorē Cuspinianū accessi, eumq; salutauī noīe tuo diligentissime. Cumq; genitor me⁹ qui mecum Viennam petiit patriam esset repetiturus suam, rursus Cuspinianum tuum salutauī, petiī literas ad te iure ueteris amicitiae daret, respondit se non posse nunc tuæ humanitati respondere, quoniā libri eius angulatim essent dispersi, propter incendium horrendum & formidabile, quod & passus sumus, atq; maius futurū perituumimus, addidit tamen ut ego te salutarem scriberemq;, postq; literas tuas reciperet scripturum se quoq; diligentissime. Volui uiro huic eruditissimo humanissimoq; morē gerere, atq; tibi præcipue, cui me, atq; mea omnia ingenue offero. Vale fœlicissime atq; rescribe, ne me pigrū extitisse credat ea in re noster Cuspinianus. Viennæ post ferias Pentecostes. Anno. M. D. XII.

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

Ioannes Cuspinianus Chæroporeus, Ioanni
Reuchlin salutem.

ERuditionem tuā atq; doctrinā doctissime Capnion iā in oīm
dudū Europa decantatam ita amplector atq; ex oculor, ut nō
possim non cōmisereri iam incipiēti tuæ senectuti, q̄ frustra a
sciolis tentat̄, sed tu fac uirū te exhibeas, & μετῶπιαν ἢ ἀβλεψίαν
τῶν μωρῶν facias nihili. Forte Climacteric⁹ tuus cū nullum possit
aut corporis aut fortunæ dispendiū tibi afferre, famæ conat̄ iacturā
adducere. Sed te quoq; finge deū. Habes græcas, habes latinas con-
solationes multiformes, si te iā hebræorū piget, animū nō deiicias
Sed tu forte mihi noctua Athenas, dices, quod facile q̄dem fero. Nā
ita sum totus immersus. Coss. Romanis, quos a primis Iunio & Bru-
to ad Theoderici usq; tempora deduxi ex Cassiodoro (nam impera-
tores omneis & Romanos & Græcos & Germanos & Thurcos iam
dudum adornatos mea lucubratione exarauī) ut sim noctua hebe-
tior. Tu uero pro amore meo immo nræ Germaniæ id opæ Cuspi-
niano p̄stes, audio in Rheno siue sit Spiræ seu Vuormaciæ adhuc
extare integrū Ammiani Marcellini opus, q̄ sub Iuliano uixit. Id di-
ligenter inquiras, ut me certiorē reddas, pro quo uicissim a me quic-
quid possum exigas. Vale raptim & cursim. Ex Vienna Pannoniæ
sexta Aprilis. M.D. XII.

Ioachimus Vadianus, Ioanni Reuchlin salutem.

ATtulit nuper nobis Apologiam a te scriptam doct̄or oīm do-
ctissime Simon Lazius, eruditorū oīm assertor singularis, no-
stri uero pro sua humanitate studiosissimus. Qua dii boni q̄
docte q̄ artificiose maleuolētissimū aīm cuiusdā iudæi male bap-
tati, refutantē te ac eliminantē comicōs fere quasi in p̄sentia disse-
rentē aspexi, ubi defensiōis limites mihi multa lectororū fruge præ-
tergressus uideris. Poteras siq̄dem integerrimæ apd̄ oēs famæ sum-
mæq; ob bene de Germanis meritam eruditionē existimatiōis phi-
losophus insontissimā opinionem tuā uel paucioribus propugnare
contra hoīem præsertim in religione nostra nouū & suspectū, resq;
nouas nequiter molientē, ni in aīo tibi fuisset aliis quoq; uberiore
disputatiōe ueritatis ansam corripiendam indicare, quidq; potis-
simum ea in re phas & iura sinant aperire. Reddidisti me fateor nō
tam certiorē q̄ doctiorē, eoq; certitudinis puolauit animus, ut in

IO. REVCHLIN. LIBER PRIMVS

sententiæ tuæ robur manibus pedibusq; contéderim. Atq; utinam
 eam mihi vires essent, illa animi efficacia, uti tuis quæ sunt copiosis-
 sime traducta, possem uel aliqua parte subscribere, animiq; mei er-
 ga te tuamq; integritatem ardorem, præter sermonum perpetua
 preconia characteribus effigiare, quod quia mihi iam negatum est.
 Utinam Capnion tuæ causæ iudicalem archetypum haberem, cui
 more Notariorum instrumenta probantium uel hoc solo subsi-
 gnarem, Et ego Vadianus literarum in Gymnasio Viennensi adsti-
 pulator, Capnionis causam probo, effero & uictricem iudico ma-
 nu propria. Sed & hoc ipso forsitan non eges, cum ueritas tibi subscri-
 pserit dudum, qua in omni lite uisa, cessat dissensio. Interea mi do-
 ctissime Capnion cum sis philosophus & Iouis per secretissima my-
 steria inter Germanos interpretes, attice, latine, & hebraice gnarus, pa-
 tere te iniuriis peti, cõtumeliis inuadi, famæ inuidia sollicitari, quo
 in eorum albo ex omni parte numereris, qui sunt citra omnem in-
 genii aleam habiti, suorum temporum doctissimi, qui & ipsi morfi-
 bus detractoris petiti sapius, nunquam uicti, & cū libros etiam con-
 scripserint Zoili, nil præter infame nomen eorum posteritas habet
 Illorum iugi gloria ad nos usq; demanante, qua mirandi ueniūt po-
 steris & posterorum posteris. Ciceromastix (ut alios sileam) infami-
 am sibi, at Ciceroni decus ex iniquitate struxit. Capniomastix ex iu-
 dæo christianus, ex infami per religionem famam nactus, Capnio-
 ni nostro decori erit, sibi ipsi autem infamiæ, qui libellis famosis tā-
 topere furat, & deinceps immo non furere sed furari famam opti-
 morum conetur. Sūt hæc tibi laudi Capnion, q; de religiõe cum eo
 dissentias, cuius stirps uniuersa christianæ incolumitati fuerit inimi-
 cissima, q; libros eos eripueris Vulcano, quorum eruditio partim
 celebris est paucisq; cognita, partim perfidiæ falsitatis & mendacii
 Iudæorum sempiternum testimonium, quod flammis q; rationi-
 bus magis extirpati minus est sapientis, minusq; fidei nostræ certitu-
 dini ac stabilitati confidentis. Verū de his forsitan tecum alias. Nūc
 te libet implorare Patrone literarum supreme, uti me in tuorum
 albo signatum amare uelis, & in eiusdem testimonium, rescribere,
 ut uel manus tuæ habeam, quod uenerer monumentum. Scribam
 ego posthac ad te & sæpe & libenter. Vale, Viennæ Pannoniæ. No-
 nis Aprilis. Anno. M. D. XII.

EPIS. ILLVST. VIRO RVM AD

Simon Lazius, Capnioni salutem.

Literas tuas uir humanissime & Apologiam optimo uiro Tho-
ma Reſch collega theologiae baccalaurio oratori ac poera
laureato noie tuo obtuli, qui osculabundus literas & Apologi-
am cū maxio animi gaudio suscepit, q̄ppe cui (ut corā dicebat) ad
id t̄pis gratius accidere potuisset nihil. Et id eo libētius, q̄ is uir per
humanus cum nostri nobilissimi gymnasii gubernacula tunc habe-
bat (Quando enim Viennam appuleram gymnasiarcha electus fu-
erat) tum tui nominis studiosissimus erat. Multa de te (nomen em̄
tuum apud nos notissimum est) studio tuo, omnibusq; rebus huma-
niter me interrogabat. Diligentissime uir, ille Apologiam tuam le-
git, quæ postea rus ibat ad Stiborium nostrum, qui eam ex intimo
pectore legit ac perlegit. Quæ ubi domuitione capesserat, Cuspinia-
ni fores appulsabat, qui stomachabūdas mihi succensuit, quia ad se
literarum nihil abs te afferrem, at excusationem nō rancidam pro
tempore afferebam, literas tuas probe affuturas significans. Quare
tuum erit qd̄ uerbis pmiserim ope perficias. Lecta aut̄ a Cuspinia-
no nostro Apologia, salutabat Vadianum, & reliquos meos. Exem-
plar quoddam illius perniciosissimi hoīs aduersarii tui Capnioma-
stigis Colonienſis apud quendam mercatorē Sueuum inueni, qui
etiam plurimū ueneni ex libello illo famoso in te nomenq; tuum
luxerat, cui & nomen tuum odiosum & detestabile erat. Ego statim
huic uenenoſo morbillo mederi satagēs, p̄sentissimum pharmacū
attuli, utpote Apologiam tuam, quam legeret petii. Quæ lecta for-
titer om̄e uenenū latēter intra pectus irreptū p̄sentissimo antidoto
expulit. Exemplar accōmodato acceptū ut legerent oibus meis ob-
tuli, his quid cum literis & Apologia tua egerim liquido intelligis,
Cuspinianus & Vadian⁹ hic ad te scribūt, q̄ ut rescribas plurimū ro-
gitant. Scripsisset & Thomas noster, ni subita & insperata tabellarii
abitio nos fefellerit, at p̄ximus tabellarius lris uacuis ad te nō ibit.
Wale sanus in dulces annos. Viennæ Nonis April. Anno. M. D. XII.

Ioannes Reuchlin, Cuspiniano
suo salutem.

Cuspiniane doctissimorū ornatissime, iā es em̄ tā breui apud
me optimi cuiusq; locū amici cōsequutus, ut mihi uidear ex
ordiēdo nulla egere p̄fatiōe alia q̄ te ut hoc alloquar quo

IO. REVCHLIN LIBER PRIMVS

licuit Homericō Agamemnoni prudentē illū Nestorē. Opto tui si
miles mihi cōsultos fore denos. Nam recte tu, qui me admones, stul
torū elationē & inuidentiā nihili facere. Et in sentētiā ego tuam
istis eo meis pedibus, & nullius consiliū anteponā tuo. Cauendū ma
xime tū fuit non modo iniuriam iniuria ne repellerem, dignus ab
indigno illatam. Verū etiam ne infamiā suspicionem ullā admitte
rem, quod utrūq; curavi diligenter, tantūmodo innocentiam tuta
tus meā. Quare omni humanitate prāstans Cuspiniane, pbenigniter
uelim sic iudices affectiōne istā erga me tuam, q̄ πικρῶρονμένως se
nectam sis meam cōmiseratus, ut ueræ amicitiaē testimoniū uehe
menter a me probari. Est id quidem hoīs prācipuū bonū, ut abhor
reat ab iniuria, quam ego bestias quādoq; uidi odisse. Fitq; merito
ut eius beneuolentiā causa gratiam tibi habeam non intermoritu
ram. Tameſi cōmiseratione non erat opus, q̄ miseris debetur, non
aūt beatis. Ego uero me beatum existimaui, etiam oraculo uerita
tis, q̄ malum de me dixerunt mentientes. Nam multa generose fe
rendum est bono uiro, qui se mauult uixisse q̄ spirasse. Vnde quod
mihi malū scribis Climactericum, esse minatū, id ego in partē foē
licitatis repono, nec illum famā iacturam uolo, sed gloriaē perpetui
tatē p̄lagire. Qñ eñ incendiariōrum contra me famosa machi
natio cœpit, scire licet. Anno atatis meæ quinquagesimo quīto tūc
prāsto aderat Climacterici a natali meo qui fuit Christi. M. cccc. lv.
in annua. M. D. X. reuolutio eiusmodi, cuius figuram quia philoso
phum te perfectū & non triuiale agnosco hic tibi ascripsi. Vbi
conspicies Saturnū septē fortitudines, Martē octo habere. Sed Iouē
qui Zedek hebraice noīatur id est iustus, minorem iis esse, ac ternis
solum uiribus pollere. Audi nūc Hierophantas & prāfagiorū uates
Bonatus de reuolutionibus cum Saturnus ait in tertia domo fuerit
inuentus, significat rixas & discordias uenturas plus solito. Firmic⁹
ita, Mars in quarto loco faciet eos sine gratia prāstare quod dede
rint. Nam quicunq; aliquid ab ipsis fuerit cōsequutus, ingratus illis
semper existit. Deinde si Mars fuerit in Scorpione, quicūq; eum sic
habuerint, homines erunt, qui omnibus facile inimicis suis domi
nentur, erunt quoq; alti nominis optimaq; famā. Quod hic Cu
spiniane cernis, cum ante cetera Mars gaudeat scorpione. De
Ioue autem Bonatus, quod si in quinto habitat, sient res hone

EPIST. ILLUSTR. VIRORVM AD

Ita, quae merentur laudem. Et Firmicus quoque, Iupiter in quinto magna felicitatum agmenta decernit. Habes ex adytis responsa, quibus arbitror in nostra causa, cum uideas figuram caeli, nihil esse uerius. Adde post naturae motus, etiam morum conditionem & uirtutum quantum scunquam sum (Iam enim familiariter tecum loquor) iungebam innocentiam meam, sic facile iudicabis, uero bono nihil mali accidere posse, neque uiuenti neque defuncto. Ita Socrates qui nec Aristophanis illusionem, nec Anyti proditionem, nec Meliti accusationem, nec iudicum peremptionem, postremo nec inuidorum omnium conflata calumnia absorptus, sed multo magis sua morte immortalis factus est sic ait ἀποκτείνου με δύνανται βλάψαι δὲ οὐ δύνανται. Nam te graeca quoque legere & intelligere sentio, ut ex tuis amoenissimis litteris accepi. Viuit igitur in aeternum Socrates, & triumphat cum gloria, quam aduersariorum suorum memoria uel extincta est funditur, uel scintillat in cinere cum ignominia. Quare ut non sinerem te in tuis propter me in molestiis diutius torqueri istis meis (ut multi quam non recte putant) incommodis, exposui tibi quid sentirem de inuidorum iniquo in me studio, & execrabili aduersus famam meam consilio in perniciem ueritatis inuito, quo improbitatem suam posteris inciderunt Buxo perpetue memorandam. Non enim ea detractorum immanitas, & tanti sceleris sui credulitas me qui probabiliter uera scripsi, & honesta consului, sed se ipsos tandem laedent qui male peruerterunt. Ego uero beatus futurus sum quem persequuti sunt propter iusticiam, sine qua nihil potest esse laudabile. Quid autem potuit sanctius a me fieri? quam statui ad fidem nostram, Iudaeos non tyrannide ulla rapere, sed ut iura uolunt benigniore concordia ducere, quae quidem concordia ut ait Cicero esse non potest cum aliis adimuntur aliis condonantur pecuniae. Deinde aequitas tollitur omnis, si habere suum cuique non licet. Sed haec Rhetorum declamationibus committam. Nunc de Ammiano Marcellino id tibi persuadeas uelim, in omnibus me tui studiosum fore quae interesse tua aut etiam te uelle existimem ubi adsit facultas. Sed ad neminem auctoris eius uolumina diuertisse noui, nisi ad Vangionum episcopum, in praesenti tempore librorum hospitem certe supra quam dici queat tenacem. At illic ponderis nihil habebit intercessio mea, quamuis olim eius bibliothecae rector fuerim. Scriptum est enim. Surrexit interea rex nouus super aegyptum qui

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

ignorabat Ioseph. Lazium meum uel etiam tuū, aut si mauelis utri usq; nostrum tibi unice commendo, quem sua & uirtus & probitas commendare non cessat, ego & si taceam. Deinde tu me sodalitati tuæ literariæ istic summa beneuolentia coniungas opto, & fœliciter ualeas. Anno M.D.XII.

Mutianus Rufus Doctor, Ioanni Reuchlin S.

EMi Rabanum tuam Germanorū eruditissime, tuum iure dixi, quem & urbs tua patria quasi ab iſeris reuocauit, & tu bene nato ac mire graui sanctoq; poemate illustrasti. Videbat mihi pater ille postliminio renunciaſſe, ita cōſenuit, ita nuſq; de eo mētio habebat, credo facies opis a trāſcribēdo librarios deterruit. Sed nunc tuorum municipum industria reuiuifcenti gratulantur om̄es, inuitati opinor testimonio uel potius iudicio tuo, Quis enim Ioāni Reuchlin p̄conia laudum celebranti non acquieſceret? Nam per ſuademus nobis appoſuiſſe te prius q̄ imprimeretur miniatas cerulas & calculum ſeu notas doctiſſimæ manus tuæ. Sæpe uolebam auſpicari tecum amicitiam, teſtis germanus meus principis Haſſiæ cācellarius. Teſtis Tritemius, teſtis Nicoleos Hirſaugienſis monach⁹ Semper mihi defuit occaſio, doct̄inam enim tuam ſingularem & generoſam facundiam & inſatigabile ſtudiū amplector, admiror, p̄dico. Breui fore ſpero, ut quod Picus pollicebatur, tu examuſſim perficias, tñ ab humanitate tua peto, ut Mutianum tui nominis atq; honoris ſtudioſum in album amicorum recipias. Et ſi uacat, indica mihi nomina librorum quos haſtenus inuulgaueris. Bene ualeas, decus omnis literaturæ ac ſapientiæ. Ex Gotha Thuringorum ad Cal. Octobtes M.D.III.

Georgius Spalatinus, Ioanni Reuchlin S.

AEgre fuit animo meo Capnion eruditissime iam anno & amplius nō potuiſſe literis tuis & humaniſſimis & literatiſſimis reſpondere, Quibus ex autoritate ueteris & recōditioris hiftoriæ ſcribis. Phrygas noſtris Saxonibus generis eſſe proautores. Et ſimul diuū Fridericū ducē Saxōiæ principē noſtrū imo Romani imperii electorē Op. Max. grauiter & uere laudas. Mirum qua religioe deum omnipotentem & ſuos ſuſpiciat, qua charitate bonos amplectatur, qua munificentia Mutianum & me eruditiffimū quenq; proſequatur, qua deniq; fide iuſticia integritate uigilantia tot gentibus

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

imperet. Diceret uel Ptolemaū uel Casarē Iuliū, uel Carolū alterū si audires q̄tis sumptibus academiā Vittembergi architectatus, q̄ta excolat diligentia liberalitate industria. Quantis muneribus illuc eruditos professores contrahat, quot sacerdotiis amplissimis a fundamentis templum diuis omnibus sacrum auxerit. Vere præstantissimus princeps, & ut tu quoq̄ sentis maximo imperio non indignus qui & tuā ad me epistolam legit, qua de ipsius uirtutibus pari grauitate & elegancia, sed & de Saxoibus quoq̄ scribis. Qua de re iussu ei⁹ tibi significo nō ingratam ei fuisse eam cōmemorationem. Præter ea etiam pro magno officio habiturum se, si ex autoribus tuis eruditissimis ad Saxoniam & Saxones pertinentia collegeris, tuum enim iudicium princeps sapientissimus plurimi faciens mihi cōmisit, ut ad te id ipsum scriberem. Quo circa cum sis iam pridem tanti principis obseruātissimus, te scio sūma cū uoluptate hæc facturū. Vale.

Sebastianus Sperantius Præpositus Brixinensis, Casareus & Gurcensis secretarius, Joanni Reuchlin
LL. Doctori Salutem.

Clarissime Doctor, Reuerend. Dn. meus Gurcensis quom iam pridē ab Augusta thermas petiturus discederē mihi cōmisit, ut noīe dñationis suæ Reuerēd. corā explicarē tibi ea q̄ alias literis duxerat significāda, uidelicet, se intellexisse binas literas tuas q̄bus patrociniū suum imploras Quod quidem patrociniū cū omī fauore & diligentia tanto studio iis rebus tuis p̄stare uelit, quātū tu ipse posses desyderare, & hoc indubie tibi de se polliceri te debere, q̄ speret omnino dominatio sua Reuerend. tantum apud maiestatem imperialem se effecturam, ut huiusmodi negocium ex sentētia tua breui conficiatur, atq̄ Maiestas Casarea autoritate sua oēs illas dissensiones extinguat & tollat. Præterea iniūxit etiā mihi D. Hieronymus Baldung oēm operam suam nomine suo tibi in hac re polliceri, & q̄ oīno breui eas literas a D. Cancellario extorquebit, quas forte iandudū extorsisset, nisi grauis ægritudo illa q̄ multis diebus Cācellariū opp̄ssit, obstetisset. Deditq̄ mihi his inclusum memoriale humanitati tuæ cōsignandū. Quapropter esto boni animi, & oēs curas deponē superuacaneas. Eos enim præstantia tua nunc habet in Curia nostra patronos & defensores, quorū bona opa nō dubito dominationem tuam omnia ex uoto breui habiturā. Ego quoq̄ de

22

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

persona mea qui alias dignitati tuæ operam meam quantulacumq;
sit lubens obtuli, non præmittam unq; quantum potero præstare
officiū boni amici, adeo ut saltem præstantiæ tuæ summa mea erga
se affectio aliquando re ipsa innotescat. Reliqua lator præsentium
referet. Vale, Ex Vila. xxii. Maii. M.D.XIII.

Simon Ribisii Iuris utriusq; licentiatus, Apostolici
legati de latere Secretarius Ioanni
Reuchlin Salutem.

Iam diu nullas recepi lras excellentissime doctor oim literarum
doctissime quæ adeo me refecerint, nō eo q; aliquid in se cōtine
rent iocundi. Sed q; oculis cōspexi te prospera donatū ualetudie,
qui passim naturæ debitū persoluisse disseminabaris, id qd' doctor
Vincentius Volph inter plerosq; cōuiuantes uerissimū esse præter
faciei ruborē (ut mentientium est) aperta fronte retulit. Nullus tñ
aderat qui non tristissime ferret tam eruditissimi oimq; literarum
scientiis præditi uiri intempestiuum obitum. Aderant pfecto non
nulli quibus & fama & perenne nomen tuum erat cognitum, q; uix
lachrymas cohibere poterant. Sed oim istam mœsticiam ademe
runt nobis ornatissimæ literæ tuæ, q; rem satis iustam & honestam
cōplectebant, in quo negocio nihil a me diligentia prætermisum
est, quo minus uoto tuo potiri possis. Quapropter remitto ad te nū
cium cū signatura & minuta, quas pro extracti idē Bullæ denuo mit
tes. Tanta dñi reuerendissimi in te est beneuolentia, & liberalitas, q;
etiam gratis utiq; Bullam expediri iubebit. Tu foelicissime uale. Ex
Argentina penultima Augusti. M.D.II.

Raimundus Cardinalis Gurcensis legatus & c. Ioanni
Reuchlin Phorcensi LL. doctori salutem.

Venerabilis & eximie doctor, si eam quā cedere nup nobis pe
tentibus pmisisti orationē de Germania & eius principibus
optato fine terminasti, nō poteris in p̄sentiarū nobis p̄stare
rem magis gratam q; ut quantocius eam ad nos trāsmittas. Quæ si
non est plene perfecta, adhibeas oim opam ut q; celerrime comple
atur, & ad nos proprio cū tabellario si aliās cōmode fieri nequeat
expensis nostris afferat. Bene uale. Ex Vila. xxvii. Iunii. M.D.II.
Postq; scripseramus præsentem, uenit ad manus nostras oratio tua le
pidissima, quæ supra modum nobis grata extitit. Optaremus q; di

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D
nortium posset celebrari inter te uxoremq; tuam, eius tamen con-
sensu, quam plurimum nostro nomine saluam esse iubebis. Iterum
uale. Datum ut supra.

Franciscus. S. Eustachii diaconus Cardinalis Senensis
Veneran. uiro. D. Ioanni Reuchlin Phorcenti
LL. doctori. Salutem.

EXimie doctor amice singularissime, accepimus literas uestras
eruditissimas, ex quibus quamuis cum singulari elegantia, in-
telleximus tamen curas & sollicitudines uestras, quas ob absen-
tiam nostram suscepistis. Dolemus certe rem ita se habere, uerum
cum ita sit, necessitati tps uos accōmodabit. Princeps ut ex lite-
ris D. suæ ad nos uidere potuisti, saepe se celeriter nuncium missurū
affirmauit. Quare nil nobis imputandum est, quia tempus expecta-
uimus. Petitis a nobis consilium. At quale in rebus tam arduis & ui-
ro doctissimo subministrare possumus? Exploratissima est uobis
mens principis, & quæ nobis scripsit clare uidistis, in nulla re men-
tem excellentiæ suæ transgressi sumus, & cum singulari diligentia
fines mandatorum suorum seruauimus, ita & uobis agendum erit,
res arduæ sunt, & nos absentes non possumus in hac solitudine diui-
nare, quæ menti pontificis D. reuerendissimi Alexandrini cetero-
rumq; insint, D. Bernardinus auditor noster si in aliqua re utilis erit
uobis assistet. Valete, Ex Balneis sancti Philippi die decima septi-
ma Iunii, M. D. II.

Reinherus Dux Lotharingiæ & Barri &c. Ioanni
Reuchlin Phorcenti. LL. doctori salutem.

MAgnifice doctor, uestri gratia & amore plurimum freti mit-
timus in præsentia ad magnificentiam uestram Physicum
& consiliarium nostrum M. Ioannem Clauī doctorem, cui
nonnulla credidimus eidem magnificentiæ nostro nomine refe-
renda. Eam proinde uehementer rogatam uolumus, uelitis sibi ac
nobis ipsis si coram esset⁹ fidem habere, significareq; si quicquam
a nobis factum iri uelitis, quandoquidem fructum a principe bono
expetendum expectare potestis. Valete sc̄eliciter. Ex Castineto. xx.
Iulii. M. CGCC. XCI.

Ioannes Reuchlin Phorcentis, præceptor
suo Iacobo Iehiel Loans Iudæo.

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS
 ששלום שלום לרחוק ולקרוב
 ארוגי ר יעקוב אלופי ומיודעי:
 ממני המשתוקק והזכסת לראות
 פניך הצעימים להתענג מזיו פניך
 המאירות לשמוע למורד הטחור
 ועתה באתי במגלת ספר לה
 להודיעך כי שבת לאל אחרי גסע
 ממך הצלחתי בלמודי והגעתי
 להשגה גדולה ידעתי תשמת
 ותגיל: אני יוחנן רוחלין מפורצו
 חכותב ראש חדש כסלו שנת
 הרס"א: ליד הזכבר ר יעקוב

בכמר יחיאל לואנש: Latine sic:

¶ Pax pax longinquo & propinquo. Domine mi magister Iaco
 be dux meus & notus meus, a me qui desidero & cōcupisco cernere
 uultū tuū suauissimū ad delectandū de splēdore uultus tui lucentis,
 audiēdo doctrinā tuā purissimā, & nūc ueni epistolio libello, ut tibi
 notificē, q̄ (laus deo) post recessū meū abs te p̄feci in doctria mea,
 & pueni ad cōsecutionē magnā, scio lataberis & gaudebis. Ego Ioā
 nes Reuchlin ex Phorcen, scribēs Kalendis Nouēb. Anno quinto
 millenario ducentesimo sexagesimo primo. Ad ma. o. um hono
 rabilis magistri Iacobi filii honore excellētis Magistri Iehiel Loans.

Iacobus Margolith Primas Iudæorū Ratisponeñ natione
 Iudæus ad Io. Reuchlin Phorceñ. LL. Doctorem.

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

Latine sic.

Sapiēs in populis uiuat & exaltet gloria eius in probitate domi-
 nus meus promotus in scientiis doctor Ioannes origine sua quo-
 ad domū patrū suorū de ciuitate Phorce, & nunc habitat in ciui-
 tate Stutgarten. Dñe mi, uidi inquisitionē tuā & desyderium tuum
 erga libros quos recensuisti nominibus eorum compositos eloquiis
 purgatis, in uerbis cabalæ, q̄ est sapientia immaculata, abscondita a
 multis uiris nationis nostræ. Et non sunt multæ noticiæ atq; corda
 apprehendentia illam sapientiam, eo q̄ multum subtiliata est, & p-
 funda & ob occultum ab homine non quærit, quia est arcana phi-
 losophiæ. Ne forte sapientia multiplicet ei damnum plus q̄ pfectū
 simile ad agreferentem in apparentia solis cuius ad multam respē-
 dentiam solis oculi caligant. Et scias domine mi, q̄ hi libri quos do-
 minus meus quærit non inueniuntur hic ad comparandum. Sed in
 quo hic possibile mihi ad seruiendum domino meo ecce ego seru⁹
 tuus paratus. Dixit, humilis uocatus Iacob Margolith.

Demetrius Chalcondyles natione græcus, quippe Athenien-
 sis, Ioanni Reuchlin Phorcensi.

Δ Ημῆτερος χελκονδύλης ἰωάννη τῷ Καπίανι διὰ πρῶτῆς ἀνέγνων
 σου τὴν ἐπιστολὴν ἠδέεωσ, ὃ μόνον ὅτι πρὸς ἀλογίαν ἀνδρῶς ἢ χριστοῦ
 εὐφρόπων καὶ δὴ θι φίλος μοι δι' ἐπιείκην χελκονδύλης ἐπέμπετο, ἀλλ'
 ὅτι ἡ ἑλληνιστὶ γέγραπῶ, πολλὴν πῖνα διφύαρον πρὸς ἰσῶθ' ἢ ἑυτάξαν
 ἔς κ' δεξιότητα πρὸς τε λόγους ἑλληνικοὺς θι τὴν ἀλλήν ἀπαθῶν ἐπιστή-
 μην, καὶ δὴ τὰ ἐθαύμαζον λογιζόμενος τίς ποτ' ἀνείης λόγους, ἀνδράσι
 ἢ λόγους ἑλληνικῶν ἐπιστήμοσι συγγινόμενος, ὅπως οἴκοθεν κ' οἶον αὐτο-
 μαθῆς γινόμενος, ἴσούθῶν ἐν λόγοις ἐπέδωκας, ὥστε καὶ ἑλληνιστὶν ἠδὲ
 καὶ οὕτω καλὴν κ' γλυαίαν ἐπιστολὴν δύνασθαι ἑυπθέσαι. Εγὼ μὲν δι' ἡ-
 ὅτε ἐκ ῥώμης ἐπανήκων ἐνθάδε ἡμῖν ἐνέτυχες γράμματα πρὸς ἑρμόλαον
 κομίσθης, ῥιθτόντι ἐκ βραχέας κομιδῆς ἑυσιίας περὶ σου ἐμαντευόμην
 ὡς κ' τὰ πρὸς ἑμοῦ πρὸς ἑρμόλαον τότε πεμφθέντα γράμματα ἐμαρ-
 τύρει, δηλοῦντα ἢν περὶ σου κ' τ' εἶς ἀγαθῆς καὶ γλυαίας φύσεως ἑυθ-
 λῆτιν εἶχον. νῦν δέ γε ὄρωρ σέ εἰς ῥωμὴν λόγῳ μόνον θιοῦρ φρόνημα κεκτῆ-
 μένον, μηδὲ ταυτὰ θίς πολλοῖς καὶ χυδαίοις φρονούντα, ἴσομαί τε ἐκ'
 ὀλίγα, καὶ σοὶ καὶ τῇ σῆ πατρίδι συγχέρω θιοῦρ ἀνδρᾶ ἐνεγκάμεν κ'
 κόσμον αὐτῆ ἑυάρχοντα, κ' θίς ἄλλοις πρὸς ἀδελφίμα κάλλιστον ἑαυτὸν
 καθισάντα, ὃς καὶ εὐ σωτοῦ φίλταρον ἀδελφὸν κομιδῆ νέον ὄντα καὶ

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

χεδόν ἐπι τροφῶν Δεόμβρον οὕτω πόρρο τ' πατρίδος ἐς γῆν ὑπόβει
 καὶ ἀλλοδαπὴν ὑπέμεινας πέμψαι παιδείας ἕνεκα καὶ ἀφρογῆς ἐλευ
 θέρου ὃς πάλαι ῥωμαίσις μίμνους. οἱ καίτοι γῆς ἀπάσης χεδόν κῆ
 θαλάσσης ἀρχόντες ὃς ἑαυτῶν ὁμῶς ἦεις εἰς ἀθῆνας καὶ πανταχοῦ τ'
 ἀλλης ἐχαιδός ἐπιμῶν παιδείας ἐλληνικῆς καὶ λόγων ῥηρικῶν ἡ
 φιλοσόφον μεθεξόντας Δογματῶν. ταῦτα θίνω σὲ φρονούντα ἡ δρώντα
 πῶς οὐκ ἂν θύ φρονῶν ἀγάσαιο τῆς σου μεγαλοψυχίας, καὶ αὐτοῖς ὃς
 καθ' ἡμᾶς ἐλλήνας τε καὶ λατίνους, γλῆναίτητι καὶ τῷ τ' καλοῦ ζήλω
 ὑποβαλόντα. ὧν οἱ πλεῖστοι τῆς τῶν λήρων ὡσαύτῃ καὶ τῶν θύγενῶν
 καὶ ἐλευθέρου μαθημάτων ἀμελήσαντες πρὸς ἀλλοίσι μάλλον ἐν νοῦν
 ἔχουσι. βαρβάρων ἀλόφων κῆ τῆς ψυχῆς ἀλογῶν μόνον θεραπυόντων
 καὶ πρῆσβυόντων οὐδὲ διαφέροντες, τῶν τε προγόνων ἀνάξια παντὰ
 πασι δρώντες σου δὲ ἰδία μὲν ἐν ἀδελφῶν βυισάνρσῃ μῖν κοινῇ δὲ σὺν
 αὐτῷ καὶ ἐν ἑτέρων πατρίδα, καὶ ἀξιούνης θύμῳδς αὐθῆς προφερέσθαι καὶ
 φιλανθρώπως, ἐπιτε ἐκ διδάσκειν αὐτοῖς ὑγῆ τε καὶ ἐρῶμεν καὶ πρῆ
 σουσαν παιδεία μ χερσοῖς καὶ γλῆναίσις ἡθεσί τε κῆ θεωείας, σφόδρα ἂν
 ἀδικοῖ μὲν, εἰμὴ περὶ ὃς πατρίδας φιλομαθεῖς τε ὄρτας κῆ θύφῆς κά' ἐξ
 παδῶν φύντας γονέων. καὶ θιούτοις ἀνδράσιν οἱ οἱ ὑμεῖς ἐστὶ, προσήκοντας
 τιοῦρι φανοίμεθα οἰοῦς ὑμεῖς ἀξιούτε κῆ βούλιθε, θύ ἐν ἰδί, ὅλα τὰ μὲν
 εἰς αὐτοῖς πεποιθκά μὲν ὁ πόσθ' ὁ νῦν ἀπῆται καιρὸς, τὰ δ' οὐδὲ ἡττορ προ
 θύμῳς σου γε ἕνεκα ποιούμην τε καὶ πρῆσσομεν κατὰ δυνάμιν, ἐρῶσθ
 ἀπὸ φλωρεντίας ἰσνίσεκκαδεκάτη. ἂ ὑ σ ἂ ἐτδ.

Latine sic.

Demetrius Chalcondyles Ioanni Reuchlin bene agere.

LEgi epistolam tuam perlibenter, non solum quia a reputato uiro
 & bono admodum, iamque amico mihi ob mansuetudinem facta
 missa est. Sed quia & graece scripta est, magnam quandam industria
 exhibes componetis, & dexteritate ad libros graecos atque aliam uniuersam
 scientiam. Eadem admirabar cogitans quis tandem esses orone,
 uiris etiam eloquiorum graecorum gnaris conuersatus, cum domi &
 quasi teipso discens factus, tantum in sermone praestitisti, ut & graecis
 re iam & ita pulchram ac nobilem epistolam possis componere. Ego itaque
 cum Roma rediens huc nobis incidisti, literas ab Hermolao por
 tans, tale aliquid ex breui ualde praesentia de te diuinabam, sicut & ipsae
 a me ad Hermolaum tunc missae literae testabantur, significantes
 quam de te & tua bona generosaque natura opinionem habui. Nunc

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

autem uidens te facto non uerbo solum talem prudentiam adeptū neq; eadem multis ac uilibus sapientem, & lætor non parum, & tibi atq; tuæ patriæ congratulor, talem uirū producenti, decus ei existētem, & aliis exemplum pulcherrimum seipsum præbentem, qui & tuum dilectissimum fratrem germanum ualde iuuenem existentē & fere adhuc alimenti egentem, tam longe a patria ad terram ultra mōtanam & peregrinam sustinueris mitti, disciplinæ gratia & educatiōis liberalis. Illos quondam Romanos imitatus, qui tamen ter ræ uniuersæ ferme atq; mari dominantes, suos tamen filios Athe nas & ubiq; ad aliam græciam miserunt, disciplinæ græcæ & sermo num rhetoricorum philosophicorumq; participes dogmatū. Ista itaq; te prouidentem & facientem quis utiq; recte sapiens non ad miretur tuam magnanimitatē? & eos qui apud nos sunt tā græcos q̄ latinos generositate & boni imitatione præcellentem, quorū plu rimi dicendi studium & nobilium liberaliumq; disciplinarum ne gligentes, ad alia magis aīm intendūt. Barbaris irrationabilibus & ipm animæ irrationabile solum curantibus ac præponentibus nō dissimiles, & maioribus suis indigna undiquaq; agentes. Te aut pri natim quidem fratrem cōmendante nobis, communiter aut cū eo & alterum puerum. Et petēte benigniter eis præesse ac humaniter, adhuc aut & docere eos sanam & ualidam decētemq; disciplinam cum bonis & ingenuis tam moribus q̄ contēplationibus, uehemen ter utiq; iniuste ageremus, si non circa pueros dociles existentes & industriōs & ex bonis ortos parentibus, atq; talibus uiris quales uos estis coniunctos, tales appareamus quales uos optaueritis & uolue ritis. Recte igitur scito, q̄ ista quidē erga eos fecimus quæcunq; nūc expetit tempus, illa aut nihilominus propter te fecimus & faciem⁹ pro uiribus. Vale. Ex Florentia. xxi. Iunii. M. cccc. lxxxxi, anno.

Georgii Hermonymi natione græci quippe Lacedæmo nii, ad Ioannem Reuchlin epistola.

Γεώργιου Ἡρμόνυμου ὁ ὠδὴ πᾶσις Ἰωάννη φωρησίω θυπράτην
Eγὼ μὲν καὶ ἄλλοτε ἐθαύμαζόν σε τήν τε ἀποδάνθαι θυφρίαν ἢν περὶ
 οὗ τῶν ἑλλήνων λόγους ἔχεις, καὶ νῦν τὰ μάλιστα δεξιόμενος τὰ
 πρὸς σὺν πρὸς με πεμφθέντα γράμματα ὅκ' ὀλίγη θυμωσίας καὶ χάρι
 ὅς μετὰ δὴ ὅτι χάριτας τὰς μεσίτας οἶσά σοι τὴ δύνοίαν ἐνεκεν, ἢν πρὸς
 με δεξιόμενος εἶ τῶν γραμμάτων, ἐμελλον δέ σοι εἶς πλάτ' ἑλληνιστῶν
 m iii

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

Πύραφα Λόνα, εἰμὴ ὁ τὸ πρῶτον διακομισὶς πρὸς σὲ ἀδικίᾳ, ἔαυ
 δευ, ἐρρωσο

Latine sic.

Georgius Hermonymus Spartanus, Io. Phorcensi beneagere.

EGO quidem & alias admiratus sum tuū & studium & ingeni-
 um quod circa Græcorum libros habes, at nunc maxime, reci-
 piens abs te missas ad me literas nō pauca elegantia atq; gra-
 tia plenas. Propter quod & gratias maximas agnosco tibi beneuo-
 lentia causa, quam mihi commonstras per tuas literas. Futurus erā
 autem tibi in amplum græce rescripta dare, nisi præsentium lator
 ad te ire festinasset. Vale.

Adæ Vuernheri Temarensis Tetraſtichon.

Cum tua iam totum fumascet fama per orbem

Quam facile audito nomine notus eris

Vix una in cœna nos fors coniunxit amicos

Et iam distrahimur. Fumule uiue uale.

VNiuerſis præſentes literas inſpecturis & audituris Petrus Vaſ-
 ſalli in legibus licentiatus, canonicus eccleſiæ ſecularis & col-
 legiatæ beatiffimi Hilarii maioris Pictauis ad Romanam
 eccleſiam nullo medio pertinentis. Vicarius atq; commiſſarius ue-
 nerabilis & circumſpecti uiri domini Thomæ de Landaz theſaura-
 riiq; eccleſiæ beatiffimi Hilarii maioris Parauis prædictæ, ac ratio-
 ne dictæ theſaurariæ Cancellarii almæ matris uniuerſitatis uenera-
 bilis & fructiferi ſtudii generalis Pict. ab eodem præfato dño Can-
 cellario ſolus & in ſolidum ad infra ſcripta ſpecialiter deputatus Sa-
 lutem in eo qui eſt oīm ſcientiarum caput & autor atq; mirificus di-
 ſpenſator. Dignum nanq; & rationi conſonum exiſtit, q̄ iuriſperiti
 qui uitam ſuam laudabilem oſtenderunt, & docendi peritiam & in-
 terpretandi ſubtilitatem patefecerūt, quibus morum grauitas, la-
 borum aſſiduitas & ſtipendiorum prolixitas ſuffragent, prout & ue-
 teribus placuit laudabiliter decorent, ad gradum aſcendere permit-
 tant celliorem. Cum itaq; uenerabilis & ſcientificus uir magiſter Io-
 hannes Reuchlin Phorcenſis diocēſis Spirenſis, in legibus baccalau-
 rius, de cuius facundia eloquio ue & doctrina, diſcretaq; morum ho-
 neſtate fama funditus diuulgata conſiſtit, de quo etiam tam in col-
 lationibus quæſtionum reſponſionibus q̄ argumentorum diſſolu-
 tionibus laudabile testi-
 moniū perhibetur, in præfata alma uniuerſi-

IO. REUCHLIN LIBER PRIMVS

sitate atq; studio Pictauesi iura ciuilia sub auditorio reuerendorū
 patrū & dñorum Dn. Bernardi Durandi & Hugonis de Banza, utri-
 usq; iuris eximiorum professorum doctorūq; suorum actu in alma
 uniuersitate Pictauesi in facultate legū regentiū continue per tpa
 sufficientia audierit, & deinde post auditionis & lecturæ suæ tpa cō-
 plera, secundum statutorum studii prædicti exigentiam atq; p emi-
 nentis scientiæ uiros dños doctores, & collegium doctorum in eodē
 studio regentium diligenter cum rigore in camera examinis eorū
 dem in nostra præsentia examinatus & pro idoneo repertus, ad li-
 centiam publicam sibi per nos obtinendā & recipiendā nobis præ-
 dicto uicario & cōmissario præsentatus fuerit, nos requirēdo dicto
 baccalaurio licentiam publicam sibi per nos impertiri. Notū igi-
 facimus per præsentēs, q nos præsentationi & requisitioni prædicto-
 rum doctorū benignitatibus annuentes, exposcentibus meritis di-
 cti baccalaurii retributione condignis, quem de morum honestate
 q plurimum cōmendādum cōperimus, hodie in prædicta ecclesia
 beatissimi Hilarii die siqdem pro licentia publica sibi & aliis nobis
 ad eam similiter recipiendam præsentatis, impertiendæ in comiti-
 ua totius uniuersitatis Pictauesis propter hoc inibi cōgregatæ, pa-
 riter & reuerēdorum patrum & dominorum Abbatum magistro-
 rum doctorum lectorum & nobilium ibidem consistentiū assigna-
 ta, præfatum magistrum Ioannem Reuchlin Phorcensem Licetiā
 tum in iure ciuili creauimus & creamus per præsentēs, eidemq; legē
 di docendi interptandi & publice disputandi in dicto iure ciuili. Et
 oīa alia & singula faciendi gerendi & libere exercendi q ad uerū li-
 centiatū in dicto iure ciuili noscunt quomodolibet p̄tinere, hic &
 ubiq; terrarū se duxerit transferendū dedimus & concessimus, teno-
 req; p̄sentium damus & concedimus licentiam & liberam faculta-
 tem, iuramentoq; ab eodem nobis præstito. Qd nobis dicto dño cā-
 cellario & rectori huius almæ uniuersitatis Pictauesis eorūq; suc-
 cessoribus parebit in licitis & honestis. Et q nec auxilium, consiliū,
 uel fauorem cōtra personā dicti dñi cancellarii successorūq; suorū
 iuraq; dictæ suæ cancellariæ p̄stabit quoquo modo in futurum. Sta-
 tutaq; eiusdem uniuersitatis Pictauesis iuraq; & p̄rogatiuas ipsius
 domini cancellarii successorumq; suorū inuiolabiliter obseruabit
 ad quemcunq; statum peruenerit. Et quanquam secundum statuta.

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

dictæ nostræ uniuerſitatis Piſtauenſis dictus Reuchlin iuramētum nobis præſtiterit de non recipiendo inſignia doctoratus alibi q̄ in hac alma uniuerſitate Piſtauenſi, uiſis tamen & diſcuſſis nonnullis rationabilibus cauſis, noꝛ una cum collegio doctorum earundem facultatum ad hoc expreſſe cōſentientium dictum Reuchlin diſpē ſauimus & diſpenſamus per præſentes de recipiendo inſignia doctoratus quando & ubi uoluerit. In cuius rei teſtimonium, ſigillum dictæ theſaurariæ cui prædictæ cācellariæ officium eſt annexum præſentibus literis duximus apponendum. Datum & actum in prædicta eccleſia beatiſſimi Hilarii maioris Piſtauis die. xiiii. mēſis Iunii. Anno. M. CCCC. octogefimo primo.

Capnionis Priuilegia a Friderico. III. Imp.

Fridericus diuina fauente clemētia Romanorum Imperator ſemper Auguſtus Hūgariæ, Dalmatiæ, Croatia &c. Rex, ac Auſtriæ, Stiria, Carinthiæ & Carniolæ dux, dñs Marchiæ ſclauonica, & portus naonis, Comes in Habſpurg, Tirolis, Phirretis & in Kiburg. Marchio Burgouia & Lantgrauius Alſatiæ, Honorabili Ioanni Reuchlin artium & legū doctori ſacri lat. Palatii, aulaeq; noſtræ & imperialis conſiſtorii comiti, necnon noſtro & imperii ſacri fidei dilecto gratiam Cæſaream & omne bonum. Honor imperatoria maiestatis eiꝯq; gloria in excelſo folio collocata tanto amplioribus commendationum exaltatur preconiiis, tantoq; gratioribus ſi dei & deuotionum impendiis fulcitur, quanto indefinitis ſuæ uirtutis donaria, largiori benignitatis munere copioſius fuderit in ſubiectos, quos pro noſtris & ipſius ſacri imperii honoribus probatiōe multiplici conſtat feruētibus ſtudiis inſudaffe. Sic a coruſcante ſplēdore imperialis folii nobilitates aliæ uelut è ſole radii prodeuntes ita fidelium ſtatus & conditiones illuſtrant q̄ primæuæ lucis integritas minorati luminis detrimenta non patitur, immo amplioris undiq; rutilantis iubaris expectato decore profunditur, dum in circuitu ſedis Auguſtalis illuſtrium Comitum Baronum nobilium & procerum numerus ad imperii ſacri decorem foeliciter adaugetur. Sane ad nobilitatem & multum conſyderandam tuæ circumſpectiōis induſtriā aliāq; multiplicia uirtutum tuarum inſignia, nobiſcum ſæpenumero & intra arcana pectoris noſtri reuoluentes, cogitare plærunq; ſolemus, quonam te potiffimum munere & digno

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

ornamēti titulo ac beneficentiæ dono decoremus. Et tu te ꝑcipuis
 erga nos & Romanum impium meritis a Cæsareano fastigio præ
 aliis sentias præcipuo fulgore illustratum, futurisq; temporib⁹ fixa
 & stabilis nostræ imperialis largitionis memoria in te præcellent⁹
 resplēdescat. Te igitur Ioannem Reuchlin memoratum quem uir
 tutum claritas & laudabilium morum uenustas speciali decore red
 dit insignem, animo deliberato non per errorem aut improuide
 sed sano Principum, Comitum, Baronum, & procerum nostrorum
 & imperii sacri fidelium dilectorum accedente consilio, motu pro
 prio, de certa nostra scientia & imperialis plenitudine potestatis,
 sacri lat. palatii aulæq; nostræ & imperialis consistorii Comitem fa
 cimus, creamus, erigimus, nobilitamus, attollimus, & autoritate no
 stra imperiali gratiosius insignimus. Decernentes et hoc imperiali
 statuentes edicto, q̄ tu ex nunc in antea om̄ibus priuilegiis, iuribus,
 emunitatibus, honoribus, consuetudinibus et libertatibus frui debe
 as et gaudere, quibus sacri lat. palatii comites hætenus freti sunt seu
 quomodolibet potiuntur consuetudine uel de iure. Quodq; possis
 et ualeas ꝑ totum Romanum imperium facere et creare notarios
 publicos seu tabelliones et iudices ordinarios, ac uniuersis personis
 quæ fide dignæ habiles et idoneæ sint notariatus seu tabellionatus
 et iudicatus ordinarii officium concedere et dare, et eos ac eorum
 quemlibet autoritate imperiali de prædictis per pēnam et calama
 rium inuestire prout moris est. Dum tamen ad practicam et execu
 tionem habiles et idoneos inueneris, super quo tuam conscientiã
 oneramus Dummodo tñ ac ipsis notariis publicis seu tabellionib⁹
 et iudicibus ordinariis per te faciendis et creandis ut præmittit et
 eorū quolibet uice et noīe sacri impii et pro ipso Romano impio
 debitum fidelitatis recipias corporale et ꝑprium iuramentum, in
 hunc modum uidelicet, q̄ erunt nobis et sacro Romano imperio
 et oibus successoribus nostris Romanorum imperatoribus et regi
 bus legitime intrantibus fideles, nec unq̄ erunt in consilio ubi no
 strum periculum tractet, sed bonū et salutem nostram defendent,
 et fideliter promouebunt. Damna nostra pro sua possibilitate cui
 tabunt et auertent. Præterea instrumenta tā publica q̄ priuata ul
 timas uoluntates, codicillos, testamenta quæcunq; iudiciorum acta
 & oīnia et singula quæ illis et cuilibet ipsorum ex debito dictorum

PRIVILEGIA CAP. AB IMP.

officiorum facienda occurrerint, uel scribenda iuste pure fideliter
 omni simulatione, machinatione falsitate & dolo remotis scribent
 legent & facient, non attendentes odium, pecuniam, munera, uel ali
 as passiones aut fauores. Scripturas uero quas debebunt in publicā
 formam redigere, in membranis mundis, nō in chartis abrafis neq;
 papyreis fideliter conscribent legent facient atq; dictabūt, causasq;
 hospitalium & miserabilium personarum necnon pontes & stratas
 publicas pro uiribus promouebunt. Sententias & dicta testium do
 nec publicata fuerint & approbata sub secreto fideliter retinebunt
 & omnia alia & singula recte & iuste facient, quæ ad dicta officia
 quomodolibet pertinebunt consuetudine uel de iure. Quodq; hu
 iusmodi notarii publici seu tabelliones & iudices ordinarii per te
 creandi possint per totum sacrum Romanum imperium & ubili
 bet terrarum facere conscribere & publicare contractus, instrumen
 ta, iudicia, testaments, & ultimas uoluntates, decreta, & auctoritates
 interponere in quibuscunq; contractibus requirētibus illas uel illa,
 ac omnia & singula alia facere publicare & exercere, quæ ad officii
 um publici notarii seu tabellionis & iudicis ordinarii pertinere &
 spectare noscuntur. Insuper eadem Cæsarea autoritate prædicta ex
 certa scientia motuq; simili tibi concedimus & largimur, q̄ possis
 & ualeas Naturales, Bastardos, Spurijs, Mamferes, nothos, incestu
 osos copulatiue aut disunctiue & quoscunq; alios ex illicito & da
 mnato coitu procreatos uiuentibus uel etiam mortuis eorum pa
 rentibus legitimare. Illustrium tamen principum, comitum, baro
 numq; filiis duntaxat exceptis, & eos ad omnia iura legitima resti
 tuere & reducere, omnemq; genituræ maculam penitus abolere,
 ipsos restituendo & abilitando ad omnia & singula iura successio
 num & hæreditatum bonorum paternorum & patrimonialium
 etiam feudalium & emphyteoticorum, & generis cuiuscunq; alteri
 us etiam ab intestato cognatorum etiam agnatorumq;. Et ad ho
 nores & dignitates singulos actus legitimos, ac si essent de legitimo
 matrimonio procreati, obiectione prolis illicitæ penitus quiescete.
 Et q̄ ipsorum legitimatio facta ut supra pro legitime facta maxie
 teneatur & habeatur, ac si foret cum omnibus solennitatibus iuris,
 quarum defectus specialiter autoritate nostra imperiali suppleri uo
 lumus & intendimus. Dummodo legitimaciones huiusmodi per te

FRID. III. DATA LIBER PRIMVS

faciendæ non præiudicent filiis legitimis & hæredibus, sed ipsi legitimandi cum legitimis æquis portionibus suis succedant parentibus & agnatis. Non obstantibus in prædictis aliquibus legibus, quibus cauetur, quod naturales, bastardi, spurii, incestuosi copulatiue uel disunctiue uel alii quicumque de illicito coitu procreati aut procreandi non possint uel debeant legitimari sine consensu & uoluntate filiorum naturalium & legitimorum, ac aliis quibuscumque legibus, iuribus, constitutionibus, seu consuetudinibus præsentis nostri indulto & concessioni quouis modo contrauenientibus, quibus omnibus & singulis & cuiuslibet ipsarum uolumus expresse de certa nostra scientia derogari. Et etiam non obstantibus in prædictis aliquibus legibus aliis, etiam si tales essent quæ deberent exprimi & de eis fieri mentio specialis, quibus obstantibus & obstare ualentibus in hoc casu duntaxat ex certa scientia & de plenitudine nostræ imperialis potestatis rationabiliter derogamus & derogatum esse uolumus per præsentem. Eadem etiam autoritate omnem solennitatem iuris si qua in superioribus requireretur & quemlibet alium defectum suppletentes. Præterea singularibus donis quibus tu aliis te munificum reddere ualeas, & acceptum præuenire cupientes, tibi ut in facultate aut facultatibus quibus malueris uiros scholasticos ad hoc idoneos & sufficientes decem doctores tantum, adhibitis tamen in qualibet creatione ad minus doctoribus tribus de professione eius qui creandus erit, si in loco fueris ubi doctorum copia haberi poterit, sin minus, quos ipse iudicaueris hac promotione dignos facere creare & promouere, illis quoque consueta ornamenta & insignia doctoralia concedere & conferre possis & ualeas, autoritate nostra imperiali præsentium per tenorem, plenam concedimus potestatem & facultatem. Volentes quod illi per te in doctores promoti & promouendi in locis omnibus & ciuitatibus Romani imperii & ubique terrarum libere debeant & possint doctorales actus facere & exercere, omnibusque & singulis gaudere & uti priuilegiis prærogatiuis & exemptionibus libertatibus & concessionibus honoribus præeminentiis & fauoribus ac indultis & gratiis aliisque quibuslibet quibus ceteri doctores in studiis priuilegiatis & generalibus, necnon in curia nostra imperiali merentes gaudent & utuntur, uti & gaudere possint quomodolibet in futurum. Et ut tu Ioannes Reuchlin memorate

ab imperiali culmine uberiori te gratia affectum intelligas, ex certa nostra scientia & imperialis potestatis plenitudine te & Dionysium Reuchlin fratrem & germanum tuum necnon liberos uestros ex lumbis uestris legitime descendentes tam masculos q̄ foeminas ad nobilium uirorum gradus & insigni nobilitauimus, nobiles fecimus, constituimus, creauimus, & insigniuimus, nobilitamus, nobiles facimus, constituimus, creamus, & nobilitatis fastibus & titulis uigore presentium clementer insignimus, & uos iuxta qualitatem humanae conditionis nobiles dicimus & nominamus. Et ab uniuersis & singulis personis cuiuscunq; conditionis praeminentiae status & dignitatis existat pro ueris nobilibus haberi dici & nominari uolumus & reputari. Hoc imperiali statuentes edicto & eadem auctoritate expresse decernimus, q̄ uos fratres supra scripti & qui ex uobis legitime nascentur, eorumq; haeredes, deinceps ab hinc ubicunq; locorum & terrarum in iudicio & extra in rebus spiritualibus & temporalibus ecclesiasticis & prophanis etiam si in presentibus de ipsis fuerit facienda mentio specialis, necnon in omnibus & singulis exercitiis actibus & studiis illis honoribus dignitatibus officiis libertatibus insigniis priuilegiis gratis & indultis, modo supra scripto gaudere, uti, & frui possitis & debeat, quibus sacri imperii Romani nobiles de nobili procreati prosapia gaudent utuntur & fruunt, & ad quae admittuntur & recipiuntur, quomodolibet consuetudine uel de iure, ac si de quatuor auis paternis & maternis militaribus geniti & procreati essetis. Caterum & ut uberioris beneficentiae nostrae dono meritis uestris exigentibus a nobis uos sentiatis abundantius exornari, uobis & haeredibus uestris legitime ex lumbis uestris descendentes arma illa & insignia superius designata uidelicet Scutum coloris cefsi, alias lasurii appellati, in cuius medio ara aurea cum accensis carbonibus & fumo, inscripta in quadro his literis, Ara Capnionis. Scuti autem summo imposita galea torneamenti, uiridis lauri sero coronata & cefsis aureisq; tenuis redimita. Citrea molendini rotam continet, quemadmodum in medio presentiu pictoris arte clarius cernuntur figurata, auctoritate nostra caesarea de nouo gratiose concedimus & largimur. Volentes atq; praedicta imperiali decernentes auctoritate, q̄ uos praefati Reuchlin & haeredes uestri legitimi ex lumbis uestris descendentes iisdem armis &

FRID. III. DATA LIBER PRIMVS

in signis tam ioco q̄ serio in torneamentis, hastiludiis, pugnis, bellis
 duellis, uexillis, sepulchris, sigillis, annulis, & aliis clenodiis siue acti-
 bus nobilium militarium ac armigerorum more deferre & gestare
 ac eis uti & frui possitis & debeatis, ac ipsi possint & ualeant contra-
 dictione & impedimento cessante quorumcunq̄. Nulli ergo omni-
 no hominum liceat hanc nostræ creationis decreti statuti concessi-
 onis, derogationis, nobilitationis, armorum concessionis & uolun-
 tatis, gratiæ paginam infringere, aut ei quouis ausu temerario con-
 traire, sub pœna nostræ indignatiõis grauissima, & quadraginta Mar-
 carum auri puri, quas contra facientes totiens quotiens contra fa-
 ctum fuerit, ipso facto se nouerint irremissibiliter incursum. Qua-
 rum medietatem imperialis Fiscus siue ærarii, residuum uero partē
 iniuriam passorum usibus decernimus applicari. Præsentium sub
 nostri imperialis Maiestatis Sigilli appensione testimonio li-
 terarum. Dat. in oppido nostro Lyntz, die uicesima quar-
 ta mensis Octobris. Anno domini Millesimo qua-
 dringentesimo nonagesimo secundo. Re-
 gnorum nostrorum romani quinqu-
 gesimo tertio, Imperii quadra-
 gesimo primo, Hungariæ
 uero tricesimo.
 quarto.

F
 I N I
 S

Mox Lector amice, selectarum adest Capn. epistolarum
 Liber secundus, haftenus typis ac formulis
 minime aratus.

n iii

CAPNIONIS ORATIO
AD ALEXANDRUM VI. PONTI
FICEM MAXIMUM, PRO PHI
LIPPO BAVARIAE DVCE

Palatino Rheno, Sacri Romani Imperii Electore,
Ioannis Reuchlin Phoricensis LL. Doctoris
Oratio, VII. Idus Sextiles. Anno Salu
tis M. IID. Romæ.

PEATISSIMA VICIS TVAE SORS
illa, Pontifex Maxime Alexander & sublimis,
augustaq; sedes ea, in quam non hominum tan
tum uotis, uerum etiam Dei summi nutu cæli
& diuina prouidentia uocatus atq; locatus, non
temere illapsus es, iterum atq; iterum optime
de te, ac de insigni liberalitatis tuæ clemētia sperare me facit. Neq;
enim aliter arbitrari quenq; fas est, nec secus in omnium opinione
uersari oportet, q̄ q̄ te talem ingenua pietate patrem patriæ mitis
simum præferit is qui ait, Discite a me, quia mitis sum. Et post
multiplicata sapius non seueritatis, sed amoris promissa Petro præ
decessori tuo Sanctissimum hoc tribunal, & hæc tua scælicia pasqua
commendauit. Qui cum esset uerissimus rerum æstimator deus, be
atos esse mites ipsos testabat, quibus terræ pollicitus est possessionē.
Quanto igitur maiori te uoluit pollere Christus non humanitate
tantum, quam uulgo habent, sed etiam præter ceteros nobilitate
mansuetudinis & naturæ clementia, qui tuis istis clauibus spiritali
bus, atq; cælestibus, non solum aliquantulam terræ glebam, uerum
& uniuersum hoc orbis terrarum spacium contulit. Quo sacro mu
nere te Pontificem animarum sui similem constituit, ut faucias mē
tes a uulnere liberares, infundendo non acetum sed oleum, ut mem
bra sanes unguendo non abscindendo, ut patrem te præbeas non ui
etricum, hæc qua mente a me dicantur, quippe optima, Sanctissime
Præsul etiam atq; etiam rogo q̄ indulgentissime audias. Filium se
tuum Illustrissimus ille Philippus Bauariæ dux, Sacri Romani Im
perii princeps Elector, & semper fuisse gaudet, & nunc quoq; confi
tes esse, qui amplissimum Sanctitati tuæ honorem, deuotissimam
reuerentiam, pietatem maximam, dilectionem præcipuam uel po

ROMÆ HABITATI. SECVNDVS

rius amorem in terris summum debeat, & ut sibi uisum est diligenti-
tissime præstiterit. Tute rursus illi patrem esse, cum alias diuino ora-
culo, tum etiam sæpe, multumq; per tuas apostolicas literas ostendi-
sti. Fœlix uinculum, beata necessitudo, fortunata utrinq; connexio,
patris & filii. Lætatus es non dubito sæpe, talé & tā præstantem in pa-
tria potestate habere te filium, tam nobili prosapia, & ex regum re-
gibus ortum, tam infractum uiribus, tam potentem suis copiis, tam
gratosum suffragiis aliorum, tanta frequentia stipatum & amico-
rum & sociorum. Cuius posset aliquando tua sanctitas in aduersis &
calamitosi casibus, Vt sunt humanæ omnes facile mutabiles, com-
modissime frui auxilio. In prosperis autem honesto, p tua dignita-
te obsequio uti ad ecclesiæ catholicæ nō tantū decorem & magnos
apparatus, sed etiam ad necessitatem & ad futuros euentus. Lætatus
& ille & o quoties exultando lætatus tam propitium se habere Se-
dis Apostolicæ patrem, nihil nisi Pontificem Maximum Alexan-
dram prospere diu, & fœliciter uiuere optabat, sese tuo foueri sinu,
hæere amplexibus, ac paternæ pietatis oscula & benedictionem ex-
pectare putabat, ut officiosus, ut gratus, ut tali, tantoq; patre dignus
filius. Constituit secum, & Cos. nobis sæpe aperuit, hoc se in sanctam
tuam sedem esse animo, sic mentem suam in amorem & ministeri-
um tui destinasse, ut si quando eius opera siue ope foret seu consilio
studio, fide, aut uiribus opus, cum omni suorum caterua, & exercit⁹
multitudine, cum clientibus uicinis, tribulibus, cum totius suæ pro-
sapiæ, amicorum & necessariorum frequentia tibi tuæq; sedi assiste-
ret, omnibus rebus & fortunis suis opitularetur, & corpore ipse pro-
pugnaret. Sed in tanto pietatis nexu, in tam firma Philippi de tua
clementia opinione atq; spe omnis erga se beneuolentiæ tuæ, subito
irrepsit diaboli coluber, quietis turbator, & autor mendacii, qui fer-
re non poterat tam præclaros, & Reipub. christianæ tam utiles in-
uicem affectus patris atq; filii. Emergit enim unus aliquis minutus
Monachus (si tam sancto monachi nomine uocari fas est) qui mo-
lestis & importunis (ut aiunt) clamoribus & composita tragœdia,
& ficta lamentatione, sanctissimam tuam mansuetudinem, a solita
in principes clementia ad inauditam austeritatem traduxit. Vtq;
breui recenseam quo ex fonte tartarea hæc flumina, Styx illa & ar-
dens phlegethon emanauerint. Est intra merum imperium ac ditio

CAPNIONIS ORATIO

nem inclyti Philippi Cœnobium, quod lingua germanorum VVifsenburg appellatur, id diuturno tractu tē, oris de monachis bonis peruersum fuerat in fratres non bonos. Qui male instituta uita & pessimis moribus imbuti, & exemptiōis cuiusdam nescio qua libertate freti cuncta pene prodegerant, in tantum ut latrunculorum, q̄ militiam induissent. Eas iurias immo miseras sacro loco inflictas diutius æquis oculis uidere non potuit Illustrissimus Bauariæ dux quondam Fridericus diuus huius Philippi principis mei & patris & legitimus in imperio tutor. Quin & iusticiæ & religionis amore commotus, adhibuit constantem sollicitudinem, uehementem diligentiam, indefessos labores, & immensos ærarii sui sumptus supra ducenta millia florenorum ad idem monasterium ab interitu uendicandum, & ab intolerabili pernicie ad salubriorem integritatem restaurandum. Fœliciter acta res est, inuitis etiam dissipatoribus, & deuastatio reparata est, & cura loci excellentissimo principi Philippo electori, cuius res nunc geritur agnata est. Is patri sui uestigia imitans, q̄ defunctus struxit, hæres conseruauit, & ita cōseruauit Beatissime Pontifex, ut Henricum priorem Abbatem, illum litigiosum & singulari audacia hominem, ab hostibus & ingruentibus periculis non sine incredibili suo impendio defenderit, & ad proxima tempora locum sacrum oportunissime tutatus sit, quousq; uirus tãdem ingratitude et confidentia quorundam monachorum erupit. Qui ut uageretur licentius, & sub honestiori uocabulo extra monasterium degerent foris maluerunt obligurire fratrum annonam q̄ domi nocturnis diurnisq; cantibus deo seruire, atq; ut sibi eam licentiam in longius protraherent, putabant sibi non satis fore si uicinis tantum odio essent, nisi etiam & principem suum & defensorem calumniis lacefferent. Itaq; rem mēdaciis & ut accepimus periuriis plenissimam, & ante hac omnibus seculis inauditam apud excellentissimum tuæ sanctitatis tribunal ausi sunt, ut diceret iusticiam sibi de Philippo duce integerrimo negatam fuisse, & q̄ nemo cōtra Palatinum iusticiam consequi possit. Deinde (ut fertur) super nescio quibus prædiis ac censibus prophani q; causis, auditorem sibi a tua beatitudine per calumniam impetrarunt. Is quidem auditor ignoramus quo calore, sed tamen nimis, ut uidetur, inconsiderate istum tuum tam dilectum & nobilem filium non tantum imperii Roma

R O M A
 ri super illis
 toris elector
 pharis dan
 rum ut dig
 uel ut uerit
 die ar acc
 etissim de
 tam gener
 mium Qu
 abite quem
 os quile mar
 tur, p piam
 pellum p
 ut in p m
 ticis con
 aus de
 rec d
 impud
 re d
 rum p
 tiner
 fra
 p
 hi
 mere pu
 uen
 bant
 de
 ea
 ram
 d
 ni
 rum
 Qu
 rum
 cia

ROMÆ HABITA. LIB. SECVND.

ni superillustrem & consularem principem, uerum etiam imperatoris electorem & alioquin dictatorem regni, in causis manifeste prophanis clam urgere & ad sua subsellia trahere ausus est, nullo rerum aut dignitatis discrimine habito. Quid multis processit ille, uel ut uerius dicam, prolapsus est repente in nimum, & supra quod expediebat accelerate ad excommunicationem honoratissimi & inuictissimi ducis. Eo non dum audito, neque defenso, in non mediocrem tam generosam tamque nobilis Bauarorum familiae & nominis ignominiam. Quae cum ita sint, Alexander Maxime Pontifex, non dico abste quem paterna clementia non sinit esse crudelem, sed per tuos qui se mandatam a sanctitate tua iurisdictionem habere gloriantur, praesumpta, & praeter aequum ac bonum adeo praecipitata, impulsu magis arrogandae autoritatis quam inquirendae ueritatis amore, ut in omnium fere gentium, maxime autem totius Germanicae nationis conspectum, multo prius, quam ad moderatissimas principis mei aures deuenerint. Tamen ab officio amantissimi filii Philippus non recedit. Sed apud te indulgentissimum patrem suum, etiam siquid imprudenti erratum accidisset, saltem locum aliquem restare sperat & ueniae & gratiae, quo magis uirtuti consolatur illustrissimorum principum, quam uagantium fraterculorum audaciae. Ad illud obtinendum tria sunt, quae nos in hac causa, quod optamus, non frustra sperare faciunt, aduersariorum temeritas, & iudicii rigor, & amplissimi principis innocetia. De quibus quod breuissime dicendum mihi est, ne tuas benignas aures male offendere uidear. Quid non temere putamus eos, litem, contentiones, & iurgia quarere? qui conuentiones maiorum & ueterum instituta & regni pacem inturbant, alienis & externis suffragiis confisi, quibus de uita, de fortunis, de fama, de quibuscumque periculis, facile possit contingere domestica subsidia, & ea auxilia, quae praesto sint, & ad manum. Aut quae nam est probabilis ratio, foris quarere, quod domi habeas? Num distat a friuola pertinacia trahere uicinum trans alpes, per Apennini pruinam atque niues in causa, quam te cum intra decimum miliarium consequi possis, inter ipsos inquam pene domesticos parietes. Quid a temeritate abest, sine uenia irritare patrem, uexare patrum, obliuisci beneficiorum, exacerbare defensorem, ausu & audacia uiolare & euertere diuina & humana omnia? Dabis mihi ueniam

CAPNIONIS ORATIO

Maxime Alexander oranti contra perfidos pro fidei, pro pietatis autore, contra impios, pro beneficio cōtra ingratos, & quod potissimum est, pro tuæ sanctitatis nobili filio, contra degenerem & subdititium partum, contra eos qui tua paterna erga filios solitudine abutūtur, quasi tua sanctissima sedes illis uideatur esse belli seminarium, ac non potius concordia fomentum. Nam si pacem q̄ discordium mallerent, si praeferrent monasticum ordinem cauponibus & tabernis, si statum monasterii plus optarent, q̄ ruinam, iandudum cuiu libet etiam quaestionis finem apud patrios iudices non modo affecuti, sed & consecuti fuissent. Sed o impudentiam, negata inquit nobis iustitia fuit, scilicet ostendant ante fuisse uel aliquam supplicationem principi oblatam, producaat ullam citationem. Quis hoc homo stolidus crederet, sub tali orbis terrarum domino & gloriosissimis istis regni proceribus in tam foelici & pacato imperio negari iustitiam? quæ sola radix est pacis, & firmamentum quietis, habent Germani iustam regem & solidas leges, quibus uniuersi municipes regni, omnia urbana sua, cuncta rustica praedia, sedes, focos, annonas, aras, libertatem, uitam, deniq̄ omnem ab iniuria possint defendere. An putas Philippum illum tuum, qui suapte natura iustitiae grauiissimus cultor est, uoluisse refragari æquitati, aut iustitiae competentis qui iuris constitutioni & legibus ferendis ante, ac iam pridem in Romani imperii publicis comitiis in Vangionibus, atq̄ saepe alias non ut dux palatinus interfuit modo, uerum etiam ut cōsul regni & è numero electorum secularium summus, egregie praefuit, & tabulas legum ipse primus post Archiepiscopos obfignauit, quo certe singularissimus iustitiae cultor ostenditur. Mendacis igit̄ & periurii sponsione fallaces monachi contra nobilissimum filium tuum calumniati sunt, iustitiam sibi fuisse denegatam. Testes sunt regiae maiestatis literæ Romam missæ, quibus causa remitti postulabatur, testis & Regale interdictum monachis, ut patrias sanctiones in causis prophanis imitarentur, promulgatum. Quæ omnia ab aduersariis contempta sunt. At uide quid non ausint contemneret, qui se ad periurium obtulerint, qui restauratorem eius loci & cōseruatorē, & patrē atq̄ patronū uenia nō obrenta inuitū, extra territoria in ius traxerint, in causis & negociis secularib⁹ & feudalibus regni cōtra senatus consulta, contra leges impii & p̄ter decreta maiorū. De temeritate igit̄ aduersariorū hactenus fortasse multa nimis.

ROMÆ HABITA. LIB. SECUND.

Nunc me de rigore iudicii aliquanto breuius dicentem benigne (ut omnia soles) & q̄ patientissime audias. Non enim beatitudinis tuæ rectissimum in administranda iustitia propositum uituperio, nec auctoritatem minuo, nec bonitatem animi tui non laudo, quod monachorum tametsi fictos, tamen crebros & importunos clamores exaudisti. quod preces eorum quantumcunq; captiosas & periuriis fundatas recepisti. Nemo enim nisi sub specie ueritatis fallitur, quod deniq; propter innumerabilium negotiorum tuorum inundationē causam auditori demandasti. Nec rursus tam promptam auditoris obedientiam possum, aut si possem, nolo reprehendere. Fecit fortasse in suscipiendo quod officium postulabat. Sed eius tamen erat imitari prudentiam tuam, & mulari sanctissimos mores tuos, & non esse negligentior omnium rerum indagatorem qui sit mandatarius, q̄ tu solitus es, qui mandasti cuncta rimari oportebat ante, q̄ ad tam graues censuras descendisses, priusq; tot offendicula, tot scandala tanto populo, & tam latæ plebi obiiceret, aut tot prouincias in unius principis contēptu exacerbaret. Vñ facile concitati uulgi aduersus clerum seditio aliqua imminere queat. Cūq; in supplicatione porrecta legisset monachum impii uassallū, a rege Romanorū tpalia recipientem, & (ut tenore ipsius supplicationis utar) a clementissimis orthodoxæ fidei cultoribus, impatoribus, & regibus una cum tpalium abundantia magnifice diratum (talia nanq; sua uerba fuere) sup castris, uineis, uillis, pratis, iudiciis, & iurisdictionibus secularibus, cū inelyto Romani impii duce in iudicio uelle contēdere, tū ut de duobus gladiis neuter alterū despicere instar Pelagii papæ rēdisse decuit. Mi frater si q̄sq; clericus siue inferioris seu potioris grad⁹ existat, & cōtra laicā psonā suas dirigat actiōes, ille modis oībus nō alibi q̄ apd' prouinciæ iudicē, negociū suū dictur⁹ occurrat. Quia v̄o monach⁹ es. Augustinū monachorū parentē ignorare nō debes, q̄ ait, p iura regū possident' possessiōes & iure hūano dī hęc uilla ē mea, regē ergo reuerere & sceptrū ei⁹ pri⁹ implora. Talis exhortatio prudētis auditoris fuisset & pacis amica & magis canonica. At uel nomen ipsum illustrissimi ducis palatini, in tanto imperii fastigio & imperialis electionis culmine locati, ad æquitatē aliq̄, aut nōnullā maturitatem inducere potuisset auditorem tuum, ad ingrendum diligentius & considerandum quis esset,

CAPNIONIS ORATIO

aduersus quem isti Minuti fraterculi dimicarent, cuius famam Iacerarent, cui molirentur insidias, sic enim reperisset agi de autoritate, de nomine, de fama excellentissimi Præsidis prouinciarum Romani Imperii, qui secundum Iustiniani constitutionem de defensoribus latam, iudex iudicum potius uidebitur esse, & ex hoc honestior præcedentium apparere. Vnde senatus consulto cautum extat, ut de his qui prouincias regunt parcissime ius dicatur, Nec enim id nunc urgeo, quod in ius uocari non oporteat, neque consulem, neque præfectum, neque prætorem, neque proconsulem, neque ceteros magistratus, qui imperium habent Vlpiano autore. Sed tantum ut parcissime ius dicatur æquitate seruata semper in humaniorem partem declinando, secundum quod personas & causas, loca, & tempora uideas postulare. Potissimum uero exitus rerum animo metiamur oportet, cum non huius, aut illius hominis uerferetur periculum sed plurimorum corporibus strages immineat. Tunc enim diui Augustini sententia, detrahendum est seueritati, ut maioribus malis sanandis caritas sincera subueniat, maxime cum ille corripitur, qui habet sociam multitudinem. Et non id solum, sed etiam cui & in quem innumerabiles populi lege regia, omne suum imperium, & omnem potestatem contulerunt, qui tam latas prouincias habitat Bauariæ, Sueuiæ, tractusque Rheni ultro citroque. Vnde & Palatinus Rheni cognominatur. Fuit igitur fuit auditoris tui officium ad imitationem naturæ & prius & sapius tonare, quàm sua fulmina iaceret, ante benignis uotis instare, ante hortari, ante monere, si non legato, at nuncio, quàm talem Principem & superillustrem ducem ab ecclesia catholica euiceret, quem ea ipsa in periculis defensorem & adiutorem expectat, ante quàm a clero segregasset eum, qui cleri autor & patronus est. Cuius patrimonio clerus uiuit atque nutritur, a quo ipso & a cuius maioribus innumera clericorum beneficia fundata & dotata sunt. Quorum annuæ pensiones si considerentur, magnificum aliquem principatum excelleret, qua opum multitudine carent dum hætenus est Palatino, ut sacerdotes non esuriant, immo ut splendide uiuant, tamen auditoris tui rigore factum est, ut a sacerdotum ceremoniis, ipse beneficiorum collator & patronus cogatur abstinere. Multo fuisse æquius causam omnem ad tuam Sanctissimam prouidentiam retulisse, cui Philippus plane notior est:

ROMÆ HABITA. LIB. SECVND.

Scio quæ tua est circumspecta sagacitas, non illum tam facile abieciſes, quem agnosceres in tanta dignitate honoris, in tā illustri sublimitate officii constitutum, qui summus in regno consul, solus uacante imperio curator, prouisor & interrex, & quod omnium mai⁹ est etiam ipsius imperatoris in quibusdam controuersis certus iudex, & futuri regis elector existit. Omitto q̄ sit inclyta progenie natus ex latissimorum regnorum regibus. Cui auus paternus Romanorum rex fuit diuus Rupertus. At uero maternus auus religiōi de notissimus Allobrogum dux Amedeus defuncta coniuge ob uitæ integritatem quoadam in papam Fœlicem electus. Præterea Ruperti proauus fuit Ludouici Romanorum regis frater germanus. Sic præclarissimam huius Philippi prosapiam citius ueneraberis q̄ contempnas. Habet octo quoq̄ eleganti corpore filios, & speratæ in dolis, qui maiorum suorum prosperis successibus & propria uirtute freti, uenient non humili dignitatis gradu amplificandi, hūc talem non aliquis cuiuslibet bubulco præferat, hunc tam concito motu, & tam leuiter quisquam excommunicet præsertim absentem & coram tua sanctitate per nuntium rationem absentia suæ ostendentem. Primum quod cum causa sit prophana & monasterium ab imperatore sua recipiat temporalia feudumq̄ recognoscat, placuerit regiae maiestati eam more maiorum coram suo tribunali fore terminandam, quod & ita institui authenticis literis mandauit. Sic enim beatitudinis tuæ prædecessor Innocentius tertius. Non negamus, inquit, quin præcellat Imperator in temporalibus illis, qui ab eo suscipiunt temporalia, sed Pontifex in spiritualibus antecellit. Deinde patet omnibus sacra Imperii constitutio, quæ per excellentiam bulla aurea uocatur, in qua citationes extra territoria principum electorum intentatæ cassantur, & pro irritis declarantur, nisi ad imperialem aulam quis duxerit prouocandum, & nisi petenti iusticiam aperte neget. Postremo addenda est Sanctio pragmatica, pax decennalis, & pax Vuormaciæ a subditis imperii tam spiritualibus q̄ temporalibus suscepta & laudata, quæ si parua tibi uiderentur, tenuia & exilia, tamen non ita tuo auditori sæuiendum fuit, n̄ tam nobile caput. Sed cōciliū Carthaginensis meminisse debuit, scilicet studendum esse episcopis, ut dissidentes sibi laicos ad pacem magis q̄ ad iudicium coerceant. Ad componendum itaq̄ decebat eum par

CAPNIONIS ORATIO

res suas prius interponere iuxta Honorii tertii Decretum. Statu imperii, & rei magnitudine prouida deliberatione pensatis, quod longe plus in rem Monachorum fuisset, & nonnihil profecisset ad conciliandos animos litigantium, & ad futura pericula depellenda.

Ultimo, de innocentia grauissimi ducis PHILIPPI, quæ poterit manifestior afferri ratio, quam ab ineunte ætate integerrime acta uita, & mores etiam, aduersariis non negantibus humanissimi, & uirtutum in eo homine copia, potissimum uero iusticiæ dilectio illa memorabilis & cunctis nota, quodq; illi supra q̄ cæteris Germaniæ principibus diuina quædam fors dedit. Singularis amor & reuerentia ergo sacra, cerimonias, templa, uniuersum deniq; Dei Optimi Maximi cultum, usq; adeo, ut qui ad splendorem & magnificentiam sacrificiorum, ad ornatum diuinæ Maiestatis, ad dignitatem sacerdotii muneris, maiori impendio utatur, & pluribus sumptibus q̄ Inclytus iste PHILIPPVS, inuenire queas neminem. Ea mentis puritate ac animi moderatione ab incunabilis ad præsentem ætatem educatus innocenter uixit, atq; sic uiuit, ut non tantum sacro alicui loco uim ullam non cupiat inferre, nec iniuriam, cuius & nomen & uocem suapte natura & odit & abhorret, uerum etiam cogitet summa semper liberalitate & quotidianis beneficiis succurrere. Siquando de iniuria certatur, honestius sibi ducit iniuriam pati q̄ iniuriam facere. Quod hoc uno exemplo apertissime monstrat. Cum tantillos Monachos omnium discordiarum faces & irritamenta inimiciæ, leui ualeret pugna suppressere, tamen sanctæ religionis contemplatione, uexari hætenus, despici atq; contemni, & a flagitiosa Cucullatorum cohorte, ad extranea tribunalia trahi de rebus temporalibus & secularibus negociis etiam se non audito nec defenso clam supplantari excommunicariq; passus est. O admirabilem uiri religionem, in cuius potentia, opibus & facultate cum situm iam esset istis suis hostibus bella, famem, incendia, cædem, direptiones moliri cum multa strage clericorum, tamen ad tuæ sanctitatis clementiam confugere maluit, quam ad arma proflire. Id contra si faceret, Quid aliud quam illa Domitii uox rediisset, siue hæc L. Crassi summæ dignitatis & eloquentiæ hominis, cui cum L. Philippus Consul manû iniici iuberet, ille reiecto listore, Non es

inquit, mihi consul, quia nec ego tibi senator sum. Reuixisset non data, sed nata lex illa, ut ui uim, obrinuisset uetus adagium, Omnia dat qui iusta negat. Sæuiisset prælium, ut pax fieret. Tum uero nihil ominus fuisset alicui tandem oblata rei componendæ occasio post deuastationem monasterii, post Monachorum necem, post calamitatem extremam & irreparabilem. At non hoc modo proposuit, non ita fecit PHILIPPVS Illustrissimus filius tuus. Sed te clementissimum patrem suum imitatus, ad salutem propensior est, q̄ ad interitum. Dummodo adhuc pietatis tuæ uices interponas. Unde rogare te non desinit, hoc cures diligenter, ne aduersarii diutius abutantur patientia sua, quibus ne ad momentum quidem concessurus sit, nisi te unum tanto cultu prosequeretur, causamq̄ omnem qua Monachus imperii Vasallus contra se laicum eiusdem quoq̄ Imperii Vasallum temere contendit ad Cæsaream Maiestatem utriusq̄ partis uerum dominum, & ad rei forum cum excommunicationis (si qua sit) absolutione uelis remittere, coram quo & de stādo iuri, & iudicato soluendo cauere semper se paratum ante obtulit, atq̄ nunc offert omnium maxime, cum de feudis temporalibus de imperiis secularibus, de forestis, de conductu, de uectigalibus, de præfecturis & aduocationibus prophanis, castris, uillis & possessionibus agrorum agendum sit. Nec eorum consilia sequaris, qui nescio & si scirem, dicere nolim, qua humana imbecillitate uicti, non uerentur bella potius & ecclesiæ futura scandala, quam amplissimæ nationis pacem fouere.

Andronicus Contoblacas natione græcus, utriusq̄ linguæ peritus, Joanni Reuchlin Phorcensi
S. D. P.

TVum modo ingenium literarūq̄ græcarum experti doctrinam, magnopere optamus atq̄ hortamur, ut alios græcas literas edoceas, quod multum conducet, nam non solum tibi id muneris prodesse, sed etiam audientibus honori fore arbitramur. Quare tua doctrina atq̄ nostra autoritate fretus, literas græcas audire uolentes erudias, ut & ipsi doctiores in dies euadant, & tu ipse in legendis autoribus clarior ac uenustior sis. Vale, Basileæ. Anno. CCCC. LXXVII.

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

Georgius Hermonymus Spartiates natione
græcus. S. D. P. Ioanni Reuchlin Phorcensi.

Aurelianas habitanti.

Proximis diebus mirifice delectatus sum suauissimis literis tu
is quas & pulchre & eleganter ad me scripsisti. Quare ego ut sa
tiffacerem officio meo, decreui paucillis tibi respondere, ne si
forte ad te scribere omitterem, tu ipse iure optimo condemnares
me crimine ingratitude, quo apud Persas nullum grauius aut
acerbius teste Xenophonte puniri solet, sed ut ad rem redeam. Tu
mi Ioannes recte facis literis græcis operam dando, non enim mi
nus ornabunt te q̄ literæ latinæ. Nosti enim sententiam Flacci poe
tæ celeberrimi, uos exemplaria græca nocturna uersate manu, uer
sate diurna. Da igitur operam libris græcis, tu qui tali ingenio præ
ditus es, & ἡ ἀπαλῶν ὀνύχων ut aiunt optimis disciplinis atq; artib⁹
institutus es. Mitto ad te introductionem grammatices Theodori.
De λεξικῶ autem, meum non est, sed amici cuiusdam, precium erit
scuta sex. Fabulas quas in camera mea uidisti non sunt uenales. Ha
beo tamen manu mea scriptas, quæ erunt ad beneplacitum tuum.
Si dictionarium esset in potestate mea, facerem tibi placitum, quæ
admodum & in grammatica feci. Vale feliciter. Ex urbe Parisio
rum die. viii. Feb. Anno. M. cccc. lxxviii.

Demetrius Chalcondyles Atheniensis, Ioanni Reuchlin
Phorcensi Iurisperito. S. D. P.

Doctissime ac præstantissime uir, legi libenter literas tuas,
quibus puerum optime indolis fratrem tuum nobis com
mendas, quibus & animum tuum ingenuum & opinionem
minime uulgarem cognoui. Quod enim puerum tam karum & tã
tenera ætate procul a patria & a complexu parentũ tuoq; miseris,
eruditionis ac doctrinæ causa, non sine magna impensa & multis
incommodis ac sollicitudine animi, non mediocrem mihi facit ad
mirationem, hac præsertim ætate nostra, in qua literarum studia
iacere uidentur, cum ignauia & ignorantia principum, tum maxi
me cupiditate hominum circa quæstum, quem omnibus bonis ar
tibus maiori pars hominum anteponit. Sed tu non hos homines sæ
culi nostri imitatus, uerum illos ueteres præclaros & ingenuos ui
ros tam græcos q̄ romanos secutus, qui longas peregrinationes,

I O. R E V C H L I N. L I B E R S E C V N D.

doctrinæ ac scientiæ gratia facile subibant. Tam nobilem opinio-
nem maximèq; homini conuenientem & rationi consentaneam
non modo in animo fixe habes, sed re etiã in tibi charissimo exe-
cutus es. Quamobrè & tu uir optime multa commendatiõe & ad-
miratione merito dignus es, & nos cum tuã tum ipsius pueri cau-
sa qui nobis ingenuus est uisus, eum benigno & alacri animo & ui-
dimus ac suscepimus, & om̄em operam impèdimus, ut cum uiro
grauis, & doctrina & bonis moribus p̄dito maneret. Atq; in poste-
rum quicquid poterimus libenti animo in eum conferemus; ut
non modo humanitatis officio quantũ in nobis est satisfaciam⁹,
uerum etiam & rem gratã tibi & Principi tuo faciamus, qui tam
diligenter ipsum cõmendauit. Cui & nos pro humanitate tua cõ-
mèdabis, & nostram operam si quid possimus ultro offeres. Bene
fœliciterq; uale. Die xvi. Iunii. M. CCCC. xci. Florentiã.

F. Iacobus Sprenger Prouincialis ordinis Prædicato-
rum Ioanni Reuchlin LL. Doctori S. D. & syn-
cerum in Domino affectum.

TV A S doctissime Legum professor literas humanitate
refertas, recepi. Tuum deniq; desyderiũ, quo libello græ-
cis apicibus descripto langues amplexatus, negare nõ ua-
leo. Reperi ad tuam uoluntatẽ inclinatisimos conuentus Basili-
ensis patres, qui potius codice q̄ tuã uoluntatis beneplacito care-
re uolunt. His tamẽ adiectis conditiõibus, ut ad usum tuũ quoad-
uixeris sit, ut si casu perditus fuerit, non tibi, ipsis autẽ sit amissus. Si
uero tuis in extremis, apud te remanserit, tuum erit ut p̄fato resti-
tuatur conuentui prouidere, & ex tuis codicibus alterum pro or-
natu Librariæ adicere. Non aurum, non argentum, sed uicissitu-
dinis loco tuum amplexamur affectum; utq; te exauditũ ob p̄ces
suas nobilis & generosus tuus nosterq; dominus Comes Eberhar-
dus de Vuirtemberg senior intelligat, effice. Tua mihi studiosissi-
ma placet translatio, & chartæ ut manum adponas dum hora ua-
cauerit pro mei consolatione oro. Vale & tuum in me sentiam
affectum. Ex Basilea ultima Augusti, Anno M. cccc. lxxxviii.

F. Petrus Siber Prouincialis ordinis Prædicatorum
Io. Reuchlin LL. Doc. amico charissimo S.D.S.

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

EGREGIE domine Doctor amice charissime, Habeo tuæ reuerentiæ ingentes gratias pro diligentia ac labore in causa nostra. Remitto latorẽ presentium F. Paulum qui rursus cõsilio & auxilio tuo indigebit. Nos in huiusmodi causis practicam non habemus. Inuitus contendo, sed neq; confusionẽ prouinciæ ac Ordinis libenter uiderem, possem uero optime pati cum pace & honore omnia terminata esse. Quod tuo cõsilio atq; opera spero omnino posse fieri. Frater Paulus plura dicet cui fidem habebis, ego adhuc febribus fatigor. Tu uero uale q̃optime. Ex Vlma xvi. calend. Maii. M. D. IIII.

F. Laurentius Aufkirch ordinis Prædicatorum,
Ioanni Reuchlin LL. Doctori.

ALLELVIA cum salute. Egregie & charissime Doctor, immortales gratias agimus infirmi, Petrus & Laurentius uere ambo tui, q̃a partes nostras & uices fidelissime egisti, cõsiliis & auxiliis, cum Paulus tecum esset. Vale ergo sanus, cum honesta tua conthorali in æuum. Dat. Vlma M. D. IIII. Lator dicet reliqua.

F. Laurentius Aufkirch Prouincialis ordinis Prædic.
Ioanni Reuchlin LL. Doctori.

AVE, Salue, Gaude, Vale, cum conthorali tua optime ac fidelissime amice.

F. Vigandus Theologiæ professor ordinis Prædicatorum Ioanni Reuchlin LL. Doctori S. D. P.
& se commendat.

TANTA sunt tuæ dignationis obsequiorumq; in ordinẽ Dominici beneficia, Ioannes uir dignissime, ut merito oēs tibi eiusdem religionis homines, perpetuos cõstitueris debitores. Sed quid præstaret aut retribueret medicus? Plane nihil nisi quod tu forsitan haud parum arbitraris, Deo Opt. Max. orando sacrificandoq; apprime te ipsum commendare. Itaq; certum scito, dum benefactores recensentur, nunq̃ te p̃termittendum fore. At quoniam ad id loci, te perduxit ad nos benignitas tua ut nostris remediari periculis tibi iustissimum uideatur, hac tempestate cum nisi tua succurrisset docta prudentissimaq; solertia, res no

AD IO. REUCHL. LIB. SECVND.

stræ nouissimis appropinquassent periculis, solita ut utaris iusticia per tuam te etiam atq; etiã p̄cor humanitatem. Aduersarium ad compromittendum modo regulares in partem suam accipere nõ cogat̄ satis inclinatū intelleximus. Nos uero te unũ pro decẽ aliis etiã religiosis amicis iustis expertis in nostra parte stare optamus. Cætera ex latore p̄sentium omnia plene intelliges scio, cui si consilio esse ut soles uolueris, spem nobis nõ paruam, sc̄eliciter turbam hanc maximam finiendi præstabis. Vale, & tuo parce Vi gando turbato, literas rudes formanti. Ex Francofordia. Anno M. D. III. xv. Calend. Maii.

Vdalricus Confessor in Stainheim ordinis Prædicato rum, Ioanni Reuchlin professori Iurium pro fundissimo. Cum sui commendatione vtriusq; hominis salutem.

EGREGIE ac colendissime Doctor, descendẽdo nuper Co loniam ut audiuiſtis, ueniens Moguntiam, intellexi ibi quos dam Colonienſes fuisse Theologos, qui satis contẽptibiliter locuti fuerant de scriptis dominationis uestræ cõtra Pfefferkorn. Cum uero Coloniae essem, & facultas Theologica, ut moris est, in principio cuiusdam Baccalarii in cõuentu prandium sumpſisset, dicebat̄ quomodo libellus D. V. actu traditus esset per facultatẽ Doctori de Tungaris, qui iam principalis reputatur inter secula res, ut examinaret, sicut & facit, sunt diuersæ sententiæ ut audiui. Quidam, quia libellus combureſ. Quidam, quia autor inquireſ. Alii aliter &c. Scripsi aliã ex Moguntia Procuratrici, ut Dn. V. auisatam redderet, sicut credo fecit. Non dubito ista ut scribo, bo no animo accipietis. Commendo me dñationi uestræ, & conuen tum hũc sicut patri & fidelissimo tutori ac amico. Curate mi Do ctor ut bene ualeatis. Ex Stainheim quinta post Ursulæ. Anno M. D. XI.

Ioannes Reuchlin Phorceñ. LL. Doc. egregio sacrae Theologiae Doctori de Tungaris. S. D. P.

EGREGIA tua uirtus & sapientia, excellentissime Doctor ; qua in tam illustri omnium bonarum doctrinarum Vniuer sitate ut sol astris, sic tu optimis quibusq; præstas, id merito

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

tuo fecit, quod nup̄ defensionis meæ contra libellū quēdā famosū aduersus me turpiter editum Cēfor, ut audio, à Reuerendo clarissimorum Theologorum Collegio sis datus. Quo planè gaudeo te mihi talem tantumq̄ contigisse, qui possis compati humanis infirmitatib⁹, uirum tam doctum tam peritū, & forte in uita multis quoq̄ periculis tentatum. Vbi pro tua exuberanti perspicacia uidebis me non mea temeritate ulla in hanc Charybdim, in hæc malæ fortunæ inuolucra, in hos Scyllæos scopulos impegisse, sed mandato Imperatoris & Archiepiscopi p̄ceptis paruissē, ut celere quid de cremandis Iudæorum libris sentire, obsignato fideliterq̄ transmissio cōsilio cum nemine communicato patefacerem. Nam excellentiæ tuæ Doctor eximix, ita me Deus adiuuet, recte iuraue ro, mihi tum, cum essem in dictando, nullius Vniuersitatis uenisse in mentem, nullum me cogitasse hominum, nullum cōsilio collegam, quāuis in commissione noīatim alios quoq̄ deprehenderim quibus par negocium fuisset imperatū. Atqui festinatiōe laboris imprudens ego, non quid alii dictaturi essent, sed tantum quid ipse afferrem in medium consyderauī. Quare per Deum immortalem, nullius docti hominis contemptu ea scripsi, tantumq̄ abest ut elatiōe fastu liuore, aut erga quosuis literatos tumore animi in his scriptis usus sum, ut etiā nemo de me ueraciter proferre q̄at me quibus uixi quinquaginta sex annis & supra, ullo tanq̄ tēpore scientiarū peritos neglexisse. Sed omni ego disciplinæ semper honorem detuli, maxime aut sacratissimæ Theologiæ, ita ut nouissime in illius profectum utilitatem atq̄ laudem hebræorū linguam in latinas regulas, opus antea inauditum, redegerim, eiusq̄ dictionarium construxerim, labore meo plenissimum, cum magno rei meæ familiaris impendio & iactura, tantum me mouit sacrarum literarum insignis excellentia, & eiusdem discipulo rū honor & decus. Id scribo, ut nemo me arbitretur illustre illud & splendidissimum gymnasium uestrum cōtempssisse, qui adhuc nesciam, quale uos consilium dederitis. Potuit aut fieri ut cū de cremandis Iudæorum libris nullam legem, nullum Canonē, nullum decretum publicum, nullam uniuersalis ecclesiæ determinationē particulari modo specificè latā uidissē, tū ego ipse rē oēm

IO. REVCH. LIBER SECVND.

tanq̄ dubitabilem tractare topico rhetorum more ad persuaden-
 dum apto instituissem. Vbi omnis animi motus pro argumento
 fuit, siue caufaret quantamlibet suspicionem, seu uehementē uio-
 lentam ue p̄sumptionem, aut certe necessariam probationem ut
 in deliberatiuo dicendi genere consueuit. In ipsis aut̄ argumētis
 fortasse digressus sum paulo amplius q̄ oportere quibusdam ui-
 deatur. Et ut me peregrinorum istac transeuntium cohors certio-
 rem facit, ego multis in ciuitate uestra calumniis insimulor, quas
 Pepericornus & Peperiphrones mihi nullis meis commeritis p̄ce-
 dentibus circumquaq̄ cursitantes struunt. Accedit ad hoc q̄ spe-
 ctatissimi quidam Theologiae Candidati fortassis ægreferre pos-
 sent me qui sacrarum literarum discipulus nunq̄ fuerim, hominē
 scilicet eius sciētiae ignarum, auctoritates inseruisse diuinas; & san-
 ctorum Patrū testimonia à me non bene, ut aiunt, neglecta. Egre-
 gie & excellentissime Doctor & obseruadissime domine, adducta
 per me cernes theologica, sicut rusticorum sacerdos in sermoni-
 bus Medicinam allegare posset. Fateor enim in scholis Theolo-
 giam nunq̄ didici. Sed ciuiles leges, quare datur uestram disputā-
 di rationem ignorare. Est aut̄ nihilominus mihi pura cōscientia,
 q̄ uoluntas mea non auertatur à Christo qui est caput ecclesiae.
 Quicquid igitur sancta ecclesia qua est columna & firmamentū
 ueritatis credit, & qualitercunq̄ credit, idem ego & taliter credo.
 Et sicut ipsa exponit sacram scripturam, ita ego exponendam cē-
 seo atq̄ confiteor. Et si ullo tempore aliter exposuissem q̄ patiat̄
 intellectus Ecclesiae, quod tamen fecisse me non memini. Ego p̄
 nunc sicut pro tunc & tunc sicut pro nunc illud corrigere ac emē-
 dare paratus sum, & stare omnino determinationi ecclesiae, ut in-
 tegratem in me fides incontaminata custodiat. Oro igitur prae-
 stantissime Doctor, ut si quenq̄ scriptis meis lasisse tibi uidear, si
 mea facilitas ullum hominem male offenderit, facias me per hu-
 manissimae benignitatis tuae indulgentissimas literas certio-
 rem. Habendo in me patientiam & omnia reddam tibi. Tubeas uelim
 & monitus recōdam gladium, cantet mihi gallus & flebo prius to-
 nes, anteq̄ fulmines. Sic enim natura constituit ut ignis p̄moneat
 crepitu anteq̄ exurat ruina fragore, anteq̄ supprimat, terra motu

EPIST. ILLVST. VIRORVM AD

anteq̄ absorbeat, ut talibus minis, omnia sibi animantia possint à dāno cauere. Valeas opto feliciter perq̄ colendissime Doctor, & magnificæ facultati theologicæ me quanta potes diligentia obsecro commendes, omnia mea in meliorem partem & benigniorē interpretando. Datū peregre, cum forte fortuna tabellarius quidam accinctus itineri obtigisset. Vale. Cal. Nouēb. M. D. XI.

Ioannes Reuchlin Phorcensis LL. Doctor, egregio sacrae Theologiae professori Conrado Kollin, Ordinis Prædicatorum Coloniae S. D. P.

HVCVSQVE a tempore quo nosse inter nos cœpimus, egregie Doctor, tanta mei erga tuam dignationem amoris accessit indies accumulatio, ut non modo ad conseruandam uerum etiam augendam nominis tui ac famæ laudem quantum fauendo consulendo inuando possum nemo qui sit usquam gentiū opera cogitatione studio me uicerit, ubicunq; de præstanti tua & egregia doctrina, de sanctis moribus tuis & grauitate uitæ, de humanissima quoq; conuersatione tua sermo fuerit. Habuisti enim non solum uoluntatum, sententiarum, actionum tuarū sæpe me socium, uerum etiam comitem & semper uirtutum tuarum p̄conem. Qualem te uicissim erga me tui amantissimum, omniaq; mea pro tua probitate & humanitate singulari fuisse non modo speraui, uerum etiam plane sensi. Cuius rei & uirorum & uirginū ordinis tui monasteria sunt testes. Cum igitur hortatione nonegeas ut in me tuendo adornādoq; gratiam fidem laboremq; adhibeas, restat nunc id solum ut qua in re tua opera uti uelim ad dignitatis meæ, non dico amplificationem, sed custodiam tantum atq; tutelam breui ostendam. Imperatoria Maiestas anno præterito per literas mandauit, ut de cremandis Iudæorum libris quid sentirem, in modum consilii referrem. Et scriptū Archiepiscopo Moguntino ea in causa Commissario transmitterem, Casari redendum. Intelligis ex hoc me non temere, sed necessitate ductū istud oneris iubuisse. Intelligis consilium non fuisse prodendum, sed Casari fideliter transmittendum. Audi reliquum. Feci quod potui. Cum enim de eo negotio Imperator in cuius pectore dicuntur omnia esse iura recondita ipse dubitaret. Cunq; nullam ego

NO. REVCH. LIBER SECVND.

legem, nullum canonem, nullum decretum, nullam determinati-
 onem uniuersalis ecclesie uidissem, neque uiderem de cremandis
 Iudaeorum libris specificè latam, eas ambas ob causas iuste mihi
 uisum est materiam hanc esse in iure dubitabilem. Vbi non scien-
 tia sed opinio, non demonstratio sed persuasio, non philosophi sed
 oratoris munus requireret. Vnde propensior ego in partem be-
 nignioreni putauì ea quæ per sanctiones non sunt ad exustionem
 damnata conseruari decere, imitatus Christi sententiam, Nemo
 te condemnauit, nec ego condemnabo. Nam ea de quibus nulla
 erat dubitatio. De quibus publice sunt condita iura. De quibus sa-
 cro sanctæ loquuntur Constitutiones, quæ apud omnes nationes
 & orbis terrarum fines grauib; pœnis inhibita & uetita promul-
 gantur, existimabam esse indigna consilio, quia nota atq; uulga-
 ta. Et tamen nihilominus ea detestatus sum, utq; decuit, reprob-
 aui, abieci, condemnaui, sicuti sunt libri cuiuscunq; gētis, cuiuscunq;
 linguæ, in quibus continentur iniuriæ, blasphemias, & in irreuerē-
 tiam Christianarum constitutionum fictæ contra nos hæreses, si-
 militer & reprobatae lectionis monstra naturæ inimica. Curauì er-
 go ut in primis absoluerem eiusmodi criminosa, de quibus pri-
 mam in Cōsilio meo quod ad te nunc mitto posui contra Iudæ-
 os conclusionem. Quæ duo facit. Primo enim repellit scripta in
 irreuerentiã Dei & sanctorum. Secundo scripta in irreuerentiã
 christianarum constitutionum seu ordinationum, quibus aperte
 condemnaui & blasphemias & hæreses Iudaeorum. Præterea fol-
 xiiii. libros reprobatae lectionis reieci. Quibus præsuppositis tãq;
 manifestis diuerti ad alia librorum hebraicorum genera, in quo-
 rum iudicio non dubitauì semper illa reprobata iam prænotata fo-
 re ab omni meo sermone patenter accepta, Quapropter cū Thal-
 mud ipsum prosequer, admonui primo quibusdam ei⁹ in locis
 contineri posse blasphemias & hæreses. Secundo uanitates & er-
 rores Folio iii. F. & infra, quod & notauì folio x. facie prima circa
 medium, ubi aperte mentem meam super Thalmud expressis
 uerbis declarauì dicēs, q̄ nolim eū admittere ubi est reprobāndus,
 sed tm̄ ostēdere q̄ non propter uanitates & stultitias sit cōdurēdus.
 Adnegocium igitur mihi propositum multis oratorū more usus

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

sum argumentis non demonstratiuis neq; necessariis quibus uos
 utimini, sed topicis. Fuit enim genus causæ deliberatiuum quod
 in consultationem positum iuxta. Ciceronem habet in se suasio-
 nem & dissuasione, quapropter non mathematice, sed rhetorice
 disputauit, omnia concludens citra præiudicium ueritatis, quod
 finis consilii mei palam ostendit, ubi detuli honoré Archiepisco-
 po & Ecclesie, quo nomine secundum Panormitanum in. c. excō-
 municamus. ii. extra. de hæreticis intelliguntur. Papa. Diocesanus
 & Inquisitor cōmissarius, quibus me subieci, protestatus nihil affir-
 mare uelle, quod illi nō affirmarēt. Audiuisti quid egi, audi quid
 patiar. Iudæus quidā baptizatus Coloniensis cognomēto Pfeffer-
 korn, omnibus uiribus ad hoc conatus, ut & singuli Hebræorum
 libri, præter solum & nudum bibliæ textum, cōcremarentur, uel
 potius sicut ego ipse somniasse dicerer, incendio igniq; tantūmo-
 do à Casare demandarentur non secuta executione, ut ante scili-
 cet executio nem, si mandatum illud auro & argēto graui ut ipse
 met notauit, aliquando reuocaretur, particeps fieret auri cum ui-
 disse me aliter consulere q̄ optaret, edidit contra me libellum fa-
 mosum in læsionem nominis mei ac honoris intolerabilē. Quod
 multi asserunt mihi ortum auxilio eximii Doctoris Iacobi Hoch-
 stratenfis Prioris uestri, Quare mihi quotidie exprobrari solet,
 quia semper ordinis prædicatorū propugnator fuerim, nūc nūc
 habeam mercedem meam, hoc inquit sit salarium aduocatiōis
 meæ, qui hætenus defenderim Prædicatores, ut quoniam iuste
 passi sint contumeliam, ego recte quoq; patiar quatinus uno cru-
 ciatu & aduocatum & clientes infamia torqueat, Hæc sunt uerba
 æmulorum uestrorum, quæ mihi licet liuentibus oculis, tamen
 subridentibus labiis obiiciunt. Ego uero me non putans infamē
 q̄ ab infami nebulone confundor, cui libet opprobriati semper
 respondeo, me non credere tantum uirum iniuriis dare operam,
 cui replicant, q̄ Iudæus baptizatus haud frustra nominatū docto-
 rem Hochstraten super libello diffamatorio sibi iudicē elegerit,
 quod excuso diligenter, quoniam & Casarem & archiepiscopum
 Moguntinū sibi quoq; iudices elegerit. Quid multis? quasi fama
 nunc uulgo apud nos percrebruit, q̄ hoc contra me cogitatū faci-

I O. R E V O H L I N . L I B E R S E C V N D .

nus ab ordine uestro duxerit originé. Ego uero mihi ipsi persua-
 deo, non ita esse, quia mihi conscius sum, longissimis me tempori-
 bus Fratrum ordinis sancti Dominici fratrem fuisse, & à prouinci-
 ali quondam Stubach matriculæ fratrum insertum esse, de quo
 extant patentes literæ. Deniq; parentes meos Fratrum ordinis bo-
 na fide ministeriales fuisse, apud quos & in Christo requiescunt.
 Huc accedit, qd multis annis, & in multis causis Ordini uestro pa-
 trocinatus sum, sine p̄mio, sine salario, de quibus longior fieri pos-
 set Catalogus. Cum igitur ipse mihi conscius sim tantæ beneuolē-
 tiæ, tantæ fidei, tantæ obseruantia erga Ordinem uestrum me &
 esse & fuisse. Quis iam mihi possit persuadere? tantā in ullo Pa-
 trum aut Fratrum uestrorum esse crudelitatem, tantam ingrati-
 tudinem, tantam inhumanitatem, ut eius cuperent labefactare fa-
 mam, qui eorum saepe defendisset infamiam, Te igitur obsecro,
 ut venerabilibus Patribus nostris, maxime aut egregio Doctori
 Iacobo hæc insinues, efficiasq; ut honorem meum plus tueantur
 q̄ infirment. Vale.

DECANVS CAETERIQVE PROFESSO

res facultatis Theologicae, Gñalis studii Colonienſis
 Imperialium Legum Doctori, DN. Iohanni
 Reuchlin Sueuorum Confœderationis
 Iudici, moranti Stutgardia; sibi uene-
 rando atq; dilecto Salutem, & spi-
 ritum intelligentiæ sanum.

FVIT nobis, spectabilis ac egregie vir, post proximas Nundi-
 nas Francofordenses oblatus quidam libellus sub titulo Spe-
 culi ocularis, tuo nomini inscriptus, quem dum nonnullis ex
 nostris reuisendum examinādumq; tradidissimus. Comperimus
 in eo, quod neq; ex te, neq; ex quoq; cōchristiano nro sperabam⁹,
 te scilicet in eo libello in modum consultationis, omnibus tuis uir-
 ribus annixū ut Reuerendis. in Christo patri & Principi Electori
 domino nostro gratioso Vrieli Archiprasali Moguntino, ac per
 illum Serenissimæ Imperatoriæ Maiestati persuaderes, super ne-
 gocio librorum Iudaicorum, quatinus idem negocium laudabi-
 liter per eandem Casaream Maiestatem cœptum, interuerteres.

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD
Quod ut commodius (ut tibi forte uisum fuit) faceres, multa ad
rem impertinētia latissime porrecto calamo, quasi quicquid tibi
in uia qua ibas hic illicq; occurrere potuit, decerpere uoluisses, in
unum coegisti. Quo factum est, ut festinus ad terminum quo pro
perabas, non satis prodaueris an rosas forte, an male olentes flo-
res inconcinne in sertum componeres, ac per hoc non solum ni-
miā fautoria Iudaicā perfidia notam improuidus apud Christi-
anos lectores incurristi. Sed & Iudæis ipsis, crucis & sanguinis quo
nos loti & redempti sumus inimicis (qui uti nobis relatū est) hūc
tuum tractatum uernacula nostra lingua editum & impressum
legunt & circumferunt, occasionem præstitisti quo amplius nos ir-
rideant, quādo inter Christianos & quidem inter eos qui docti re-
putantur, te unicum inuenerint, qui suam causam agat, tutetur ac
defendat, quasi nec Christum, neq; Virginem matrem, neq; Apo-
stolos, neq; fidem nostram intemeratam blasphement aut uitu-
perent. Sed quicquid faciunt, aut maiores eorum scripserūt in sui
defensionem & nulli in præiudicium aut uituperium fecerint. Et
quia ut illud Imperatoriæ Maiestati sufficienter persuadere pos-
ses, uarias & quidē inualidas rationes adduxisti, autoritates quoq;
diuersas scripturæ sacræ, & utriusq; iuris renitentes ad sensum quē
tu uolebas contorfisti, nonnullas etiam positiones scādalosas, ma-
le sonantes, & piarum aurium offensiuas hinc inde interseruisti,
quo suspectum te reddidisti, quasi non caste pure ac synceriter ut
oportet de fide, de scripturis sacris, de ecclesiasticis tractatoribus
sentias. Quod nobis uehementer & plus q̄ dici pōt dolet, utputa cō-
membro nostro infirmato pro christiana pietate condolentibus
Nam teste Apostolo. Omnes unum corpus sumus quotquot in
Christo baptisati sumus. Ne ergo malum hoc in alios latius serpe-
ret, neq; tu in eo computresceres, neue perfidi Iudæi in immēsum
gloriarētur, mature deliberauimus de modo quo per nos & alios
quorum id maxime interest huic malo occurreretur. Verū pau-
cis exactis diebus Venerandi Magistri Nostri Arnoldus de Tun-
gari, necnon Frater Conradus de Ulma, sacrarum literarum pro-
fessores eximij, nobis quasdam literas ex te ad se datas ostēderūt,
quibus reuera nō parum fuimus exhilarati, q̄ illis infirmitatē tuā

AD IO. REUCH. LIB. SECVND.

& improuidum errorem humiliter & catholice fatebaris, rogādo eisdem quatenus te nostro Collegio commendarent, ac singula in partem meliorem interpretarentur, quod & ipsi diligenter cū magna charitate, quemadmodum petisti, facere curauerunt, effeceruntq; ut te catholicum ecclesiæ uerum & obedientem filium reputamus & reputabimus, si quod uulgo incaute sparsisti recolligere studeas, & lapides tollas quibus alii in uia dei sunt offensi, sicut in Hieremia scriptum est. Tollite de uia lapides. Verum, quia te scripsisti non meminisse ubi nam speciatim scādali occasionem præstitisses, aut scripturas exposuisses aliter q̄ patiatur intellectus ecclesiæ. Idcirco literis his nostris illorum indicem implicatum transmittimus, in quo annotatæ habentur propositiones & allegationes sparsim per te ex scriptura sacra, & ex utroq; iure impertinenter allatæ. Super quibus (uti nobis uisum est) in defensione tua latine edita ac consultationi iuncta **NON SATIS** pro fidei tuæ sinceritate te expurgasti. Quare petimus, ut per tua scripta mentem tuam latius deuelando nos informes, aut exemplo humilis & sapientis Augustini palinodiam cantando retractes. Hæc enim est ingenua & uere christiana cum charitate seueritas, corrigere atq; emendare aut etiam destruere opus quod improuida & male circumspecta festinantia struxit. Nam sic (ut uerbis tuis utamur) integritatem in te suam fides incontaminata custodiet, illuminante te Christo, qui ad ædificationem aliorum te sanum & incolumem seruet. Vale. Ex Colonia, nostri Decanatus sub sigillo, die secunda, Mensis Ianuarii. Anno domini M.D.XII.

F. CONRADVS KOLLIN DE VLMA THEologiae professor, ordinis Prædicatorum, Egregio Imperialeum Legum Doctori Ioanni Reuchlin, Sueuorum Confœderationis æquissimo Iudici. Cum commendatione Salutem plurimam, & annum fœlicem.

CLARISSIME DN. Doctor, mittit facultas nostra theologia Colonienſis, quæ emendandæ uidentur propositiones, quas tractatus uester continet. Optatq; ut super emēda

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

tione eiusmodi Propositionum quantocius mentem uestrā eidē significetis. Arguitur nanq; negligentia, quia non agit ut quæ primo scandalo sunt, emendētur &c. Charissime domine Doctor, non dubito, Dominatio uestra confidat in me ut amicum, & profecto amici munus effecisse & facere me arbitror, & ut amicus cōsulo fideliter, Res in eo statu est. Effeceram ego ut facultas dicta, uobis pariter cum propositionibus scriberet earum defectū, quæ liter etiam emendandæ essent, superuenerunt hinc inde scripta quæ tractatum illum grauitè accusant, simul & facultatē ipsam, quia non celerius contra Dominationem Vestrā procedat, atq; librum ipsum condemnet. Quibus permota facultas ipsa, consultius fore iudicauit, si propositiones ipsæ primo Dominationi Vestræ exhibeātur. Possētis nanq; (ut aiunt) uelle proteruire atq; cōtumaciter quæ scripsistis defensare. Quo fieret ut aliter procedere oporteret. Vt ergo facultas ipsa non uideatur partialis, atq; uobis colludere, uoluit primo exhibere propositiones sperās ad meā sponsonem, q̄ ut uirum bonum decet non recusabit uos, immo magis Propositiones & dicta submittere correctioni facultatis, quæ ex post Dominationē Vestrā plene informabit, in quo dicta aliqua deficient. Informationē quoq; dabit saluo honore ea emēdandi. Nō est facultas ad confusionē Dominationis Vestræ, sed ad saluandum honorem prona, cum tot per me percipiant egregias Dominationis Vestræ laudes. Dominatio Vestrā in hoc oro suppliciter roganti acquiescat, humiliter facultati cum præsentium Latore rescribat, atq; ei dicta submittat. Neq; indignum arbitretur facere, quod Sanctissimi, atq; Ecclesiæ Luminaria facere non dedignati sunt. **NON MIRVM SI IURISTA THEOLOGICAS NON ATTIGERIT SVBTILITATES.** Parcat iteram confidentius scribenti dominus meus. Videbitis multa min⁹ bene sonare. Quæ forsan Iuristæ ualde bona uidentur. Sunt religiosi & seculares qui omnes expectant sentētiam nostræ facultatis. Et quantum ego aduertere possum, omnes parati sunt aduersus uos insurgere. Si autem per Iudiciū facultatis nostræ absolut. fueritis, nemo erit qui condemnabit. Dat. Colonia in octaua Innocentum. Anno. M. D. XII.

IO. REUCH. LIBER SECVND.

Ioan. Reuchlin Phorceñ. LL. Doctor Celeberrimæ
Facultati Theologiæ Colonienſi.
S. D. P.

AD Circiter XVII. Kalen. Februarias, Colendissimi Patres,
eximii Sacrarū literarum Doctores, reddita est mihi epi-
stola quædam uestra, omni genere optimarum uirtutū in-
signita, ut quæ a recte uiuendi sentiēdiq; officina processerit, data
secundo Ianuarii die. In qua & pietatem in Deum, & charitatem
erga proximum uestram illam peculiarem sole clarius ostendi-
tis, & eum qui misere in latrones iam pridē inciderat, ab eisdēq;
dispoliatum, uino primum acri atq; mordace, deinde oleo Palla-
dis fructu sanare pro incredibili humanitate uestra officiose co-
namini. Det Opt. Max. ille deus noster pro fidei orthodoxæ zelo
uestro, quo fideles eius dispensatores, talentum uobis creditum
cū fœnore satagitis reddere, simulq; pro effluente in me charita-
te uestra qua me a dedecore, infamia, contemptu, & despectione
præseruare, custodire, uendicare clemēter studetis, & uobis & col-
legio & illustri Vniuersitati uestræ diuinam benedictionem ex
Sion, ut uideatis bona Ierusalem, per quæ & pax nobis. Cū enim
plurimi quos mea uoluntate conscientiaq; nunq̄ laſerim, imma-
ni & acerbissima inuidia liuoreq; in meam perniciem propensi,
ut accipio, quotidie uos effreni tumultu adoriantur, petentes im-
mo urgentes, ut me qui Theologicum Synthema Siboleth eadē
literatura quæ illis placeat exprimere nō ualeo, in ipso Iordanis
transitu iuguletis. Vos uiri, uos inquā uiri prudētissimi, & animo
nō effeminato fortissimi, nullis aduersariorum meorum factio-
nibus fracti, sed ut flores inter multas spinas atq; sentes orti, hone-
stiores & sapientiores cæteris, non facile conseruum uestrum mit-
titis in carcerem, sperātes, quoniā dominus eximat uos pariter à
tortoribus, ab omniq; debito liberet, eo q̄ conseruum uestrum si-
tis commiserati. Idcirco imitamini Dominum nostrum, qui om-
nia sciens & omnia præuidēs dixit, Adam ubi es? Cupitisq; primū
experiri sim ne desertor, an amator ueritatis Catholicæ. Quare
propositiones quasdam ex meo Consilio de cremandis Iudæorū
libris dato, quæ uobis friuolæ, scandalosæ, & minus bene sonantes

EPIST. ILLVST. VIRORVM AD

uideantur, excepistis, earumq; exemplum ad me uestris cum literis transmisistis, desyderantes, ut post declarationes prius a me simul cum Consilio meo editas, latius mentem meam reuelando Vestras Dominationes informem, quia non satis pro fidei meae sinceritate, secundum q̄ uobis uisum sit, me expurgauerim. Vbi profecto latere non potest, sed se ipsam plane ostendit ingens uirtus humilitatis uestrae, qui ut unanimes idem ipsum sentiamus, nihil per contentionem, neq; per inanem gloriam, in uera quidem humilitate a me poscitis ulteriorē informationē. Ego uero agnosces ingenii mei tenuitatem quod sentio q̄ sit exiguum, explicare THEOLOGICAS SVBTILITATES mihi tanquam Laico, & quidem Digamo temere non arrogauero, cui explicatioes fidei & singulares eius decisioes recte licebit sine culpa ignorare. Defero autem omnem huiuscemodi honorem excellentissimae Facultati uestrae, paratus nunc & semper ubicūq; errauerim benigne potius corrigi in misericordia a iusto, q̄ ut caput meum impinguet oleum peccatoris. Quod ex eo maxime patere potest, quia cum iam ex libello Iohannis Pfefferkorn intellexeram quosdam pusillos forsan & minus perfectos scandalum potuisse pati, occasione Consilii mei antea per renunciatores publicati, tum mox ipse ego, a nemine adhortatus, coactus aut requisitus, mentem meam declarauit latine, paratus tunc easdem declarationes in lingua uernacula & uulgari edere, nisi breuitate temporis & impressoris impedimento, fuisset retardatus, ad quod etiam hodie paratus existo, inde sperans probabiliter q̄ per eas erigerentur, si qui forte cecidissent, nec de caetero casum paterentur qui starent. Quia uero uberiorem declarationem desyderatis, facile itelligo me propositi mei finem non esse consequutum. Ut igitur petitioni uestrae pro mea uirili satisfaciam, & circuitus uitentur inanes, & itineris longi uaria caueantur discrimina, simulq; inutiles expēsa ac superuacui labores hinc & inde tollantur, uestrum omni laude dignissimum & ornatissimum collegium oro obsecroq; & ab uniuersis uobis q̄ humilime ita peto, ut maiore cura, maiore studio, nullo modo possim ut uos ipsi ad me dare quas desyderatis siue nouas seu ueterum extensiuas declarationes (dum quid

IO. REUCH. LIBER SECVND.

cui SATIS sit nescio) eisdemq; cum proprio nuncio etiam meis expensis mihi transmittere pro fraterna charitate dignemini, ut illis uisis sollicitate cogitemus in alterutrum seruare unitatem spiritus in uinculo pacis, quatenus idem sapiamus, & in eadem permaneamus regula, ad reedificationem offensoru, & famae meae permanentiam, & deuotionis uestrae praeconium. Sin autem rigore quodam, ne dixerim saeuitia, istis meis precibus tam humilibus acquiescere nolueritis. Sed potius me cogere, ut ego ipse mentis meae uberiores declarationes prior offeram, quod tamen formidare me non sinit incredibilis erga uestras humanissimas discretiones fiducia mea, saltem de eo ipso quoq; per literas uestras iterum meis expensis me certiore facere, responsumq; meum clementer expectare sine praecipitatione non dedignemini. Nec interea quicquam aduersus me attentare, per salutem euangelicam uos obtestor. Ne mihi bonae famae futuri sitis interemptores, quos colo & obseruo pientissimos honoris mei parentes & autores. Valete foeliciter uiri excellentissimi. Stutgardiae VI. Kalend. Februarias. Anno. M. D. XII.

Ioannes Reuchlin Phorcensis LL. Doctor, F. Cunrado Kollin ordinis Praedicatorum, Theologiae professori Coloniae. S. D. P.

PER GRATA fuerunt, egregie & mihi dilectissime Doctor, literae tuae, quarum initio annum foelicem mihi optas, sed sine pace, ut sequentia indicabant. Oro autem quamprimu ne moleste feras, qd ad te latinum hominem latino more per numerum singularem scribo, & non ut tu uicissim ad me pluratiue. Iam enim illud tuum ferme totum desit & aboleuit in Romana lingua, & nunc quotusquisq; maiores nostros imitamur. Secus est si uernacule scribamus. Quare deprecor tuam scribendi consuetudinem, ut posthac quamhumanissime singulari me numero appelles, cum aliquid ad me literarum dabis. Ceterum de firmissima erga me amicitia tua, & perspecta fide, quam in tri

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

bulatione mea reuera perq̄ humaniter ostendis, nūc ago tibi quā
 tum ualeo at postea in calce negotii referam gratas gratias, &
 ut spero uobis non iniocundas. Consilium quoq; tuum, prudētia
 & charitatis plenum, quod mihi pręstas, & laudo & uehementer
 probo, Non enim is sum qui uellem contumaciter proteruire (ut
 scribis) & resistere ueritati, pręsertim in rebus Ecclesiasticis, ubi
 animę uertitur periculū. Nam extra Ecclesiam nulla est sperāda
 salus. Quapropter absit à me, ut ab Ecclesia in ullo uel atomo qui
 dem recedam. Sed deo adiuuante permanebo in unitate fidei ca-
 tholicę, dum spiritus hos regit artus. Quanq̄ in multis offendim⁹
 omnes. S. Iacobo teste, Si enim quis in uerbo non offendit, hic per-
 fectus est uir. Quare nolo de me iactare tantam sanctitatē, ut uel
 uerbo neminem offenderim, neq; gloriabor de tanta in me sapiē-
 tia, ut uelim incautas offensiones pertinaciter defendere. Nam si
 Salomon ille rex solam postulans sapientiam, ianq; consecutus
 a domino deo tam sapientiam q̄ prudentiam multā nimis quę
 præcallebat sapientiam omnium orientalium, de se ipso quidē
 nō utiq; animo mentiēdi testificatus est, & dixit, Stultissimus sum
 uirorum, & sapientia hominum non est mecum. Quantomagis
 ego prophanus homuncio non debeo mihi arrogare tātam pru-
 dentiam, ut præsumam cōtra collegium doctissimorum theolo-
 gorum recalcitrare, potissimum in iis quę sunt theologicę subti-
 litatis, & excedunt limites facultatis meę. Idcirco in mansuetudi-
 ne suscepi uerbum, quod ad me nuper scripserunt Reuerendi Pa-
 tres mei Contubernales tui, suspicātes me omnibus uiribus adnix-
 um, quatenus negotium librorum Iudaicorum, laudabiliter per
 Cæsaream Maiestatem cœptum, interuenterē. Ego uero neq; ex
 literis Imperialibus neq; Archiepiscopi conuicere ualui, quid fina-
 liter de iis cœptū fuerit aut constitutum, nec hodie scio. Si enim
 cœptum fuit, ut omnes Hebræorum libri cremarentur, præter
 Bibliam, certum est q̄ fuit iniustum, etiam ex uestris consiliis, &
 aliarum Vniuersitatum, quę nunc mecum habeo. Sin autem, q̄
 omnes illiæsi manerent, similiter certum est q̄ fuit iniustū. Quo-
 modo ergo interuertere conabar cœptum negotium, quod igno-
 rabam qualiter cœptum, cum ex sola ueritatis simplicitate nihil

I. O. R. E. V. C. H. L. I. N. L. I. B. E. R. S. E. C. V. N. D.

sinistri cogitans ad ignem iudicaueram quatuor genera librorū. Primo blasphemia. Secundo hæresis. Tertio famosa. Quarto reprobata lectionis. De reliquis neq; canones habui neq; leges. Sed q̄ me insimulat fautoria iudaica perfidia notam incurrisse. Nō assentior, & uere cum Sancto Hieronymo in Apologia super scheldulis ad Pammachium & Oceanum asserere possum, testando deum & dicere. Si expedit odisse homines, & gentes aliquas detestari, miro odio auersor circumcisionem, & obiiciat mihi quispiā cur hominem Iudæum habuerim præceptorem. Hæc ille. Nulli⁹ autem nationis quæ sub cælo est perfidiam me fouere, testis est uita mea quam ducō irreprehensibilem. Qd̄ autem uernacula lingua scripsi, sane oportuit quidē. Nam & Cæsar & Archiepiscopus quibus solis scripsi uernacula mecum egerunt, ut in Commissiōe Mandato & præcepto uidere licebit. Quod item ad scandalū attingit, non ego scandali (si quod esset) autor fui, sed Proditores. Accepi .n. clausum Mandatū, & reddidi clausū Consiliū, quod iniuste Proditores publicauerunt, impressis etiā primitus libellis. Qua in causa obsecro te ut legas simile S. Hieronymo contigisse a Proditoribus, in libro de Optimo genere interpretandi, paulo post principium, ubi pariter inter alia sic scribit. Quid apud homines tutum erit? Et infra. Quamdiu non profero cogitata, maledicta non crimina sunt, immo ne maledicta quidem, quæ aures publice nesciant. Hæc ille. Sed renunciatores consiliorum Principis in Iure Ciuili furca suspenduntur, quod utinam faxit Deus & faxint homines. Cum itaq; ex contumelioso libello Ioannis Psepherkorn animaduertentem de quibusdam scriptis meis puillos & infirmos forte scandalizari posse, quoniam nō solum difficile, sed penè impossibile sit ita librare & examinare uerba singula q̄ quis proponit, ut nulla esse in sensu sermōis ambiguitas, & erronea inde opinio nulla elici possit. Tum legi relegiq; scripta mea, & a nemi ne coactus, sed uolūtariē atq; libenter nodos enodaui, declarauiq; intentionem meam cui uerba deseruire debent, modo meliore quo potui, licet admodum breui, idq; in latino eloquio propter angustiam temporis. Iam enim instabant Nundinæ Francofordienses, in quibus me contra priores Nundinas expurgatū

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

oportuit, ut clarius in libelli mei folio quinto continetur, parat⁹ enim erā & in uernacula quoq; lingua ea edere, si non impressor breuitate tunc temporis coartatus fuisset, per quam quidē declarationem meam satisfeci multis etiā doctissimis uiris, & illustraui ferme omnes propositiones, uel maiorē partem earū, quas mihi præstantissimi & grauissimi patres facultatis tuæ nunc transmiserunt, scribētes q̄ eis ipsis uideatur me non S A T I S pro fidei meæ sinceritate super illis expurgasse. At ego quid S A T I S sit eis futurum (ita me Deus amet) ignoro. Potest una eademq; res alteri satis esse, alteri minime. Satietas enim in solo satiandi animo consistit, pro modo recipiētis, & nō rei receptæ. Tu uero Doctor Egregie, mihi crede, & memoriæ manda, me tibi id affirmasse, pro eo desyderio quod est mihi ad illum, clarissimorum & doctissimorum uirorum cœtum, uelle me, relictis omnibus auxiliis, cupiēter esse in bona amicitia facultatis tuæ, & uniuersis uobis satisfacere in uia ueritatis, tamen absq; dedecore meo, & sine ulla infamia leuitatisq; nota, tantummodo ut sciam qualiter, & qua uia. Quod ut consequar, plane uestro ingenio erit opus, non meo. Quomodo enim ego tanq̄ Laicus digamus, nullo gaudens clericatus titulo uel priuilegio, possem digne quæ sunt fidei ad unguem explicare prima fronte, qui solum ad implicitam obligatus sum fidei confessionem, secundum q̄ credit Ecclesia, ut in Iure Canonico legitur. Vestra uero tum dignitas, tum professio in altiore gradu constituta est. Vos præbyteri duplici honore digni estis, qui laboratis in uerbo & doctrina, ut & uos ipsos saluos faciatis, & eos qui uos audiunt. Si me putatis adhuc aliquo delicto præoccupatū esse, uos qui spirituales estis, ut ad Galatas scribit Apostolus, instruite me in spiritu mansuetudinis & lenitatis, considerans te ipsum ne & tu tētēris. Quæ uerba multum ponderāda sunt, sicut omnia Pauli. Te igitur iterum atq; iterum oro, obtestorq; pro uetere nostra coniunctione ac necessitudine, proq; summa mea in te beniuolentia, & tua in me pariter, ut pro me apud præclarissimum & Primarium Doctorem Iacobū Decanum, cæterosq; excellentissimos amplissimæ laudis Doctores, theologiæq; Magistros instare uelis oportune, importune, quatenus de singulari quadam huma

AD IO. REUCH. LIB. SECVND.

nitate & in fauorem euangelicæ charitatis, ad quam tenemur omnes, dignentur suas informationes mittere meis expensis, sicut & istas quoq; expensas etiam, non petitas, uestro nuncio liberaliter persolui. Quibus informationibus contineatur, qualiter cum honore meo & bona fama citra cuiuscunq; hominis despectum aut iniuriam fideliter & dilucide puram & meram ueritatem ecclesiæ catholicæ Decretis atq; Canonibus fundatam explicare, & contraria emendare ualeam. Sic spero uisis informationibus uestris facile concordari. Tunc enim mea sponte ac ultroneo studio nullius hominis mandato iussu siue præcepto, sed ex sola dilectione Dei & proximi ac unius ueritatis amore, nemo alius, sed ego ipse tollam de uia lapides, si qui fuerint, offensionis & petras scandali, ita ut solus nobis superfit lapis quem reprobauerunt & petra quæ erat Christus, ipse est pax nostra qui facit utraq; unū, ille nos custodiat opto in uitam æternam. Amen. Vale, & hanc epistolam cum egregio DN. Iacobo, eximioq; DN. Arnolde, cæterisq; tuis communicato. Datum ut supra.

DECANVS TOTAQ; FACVLTAS SACRAE

Theologiæ Generalis studii Coloniensis. Egregio ac docto

uiro Cæsarei Iuris Doctore famoso, DN. Iohanni

Reuchlin. Sueuorum Confœderationis Iudici,

moranti Stutgardia, Amico nostro dilecto.

Spiritum rectum innouet in te Christus.

ACCEPIMVS literas tuas spectabilis ac egregie uir, ex quibus probe intelligimus te ab unitate sanctæ matris Ecclesiæ non uelle ullo pacto recedere, sed in ea & uiuens & moriens permanere, quod nobis sicut à quolibet christiano fratre ita & nunc præcipue ex te gratissimum est audire. Verum quia nostro uoto nec dum est SATIS factum, ut scandalum amoueretur, neq; ferrum maneret in uulnere, hortamur te & obsecramus in **G H R I S T O I H E S V** & requirimus,

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

ut cures quatenus ad proximas nundinas Francofordienses libelli, si qui tui ad huc extant, & apud Bibliopolas uanum habentur, aut denuo impressi aduectari possent, nulli amplius uendantur, Et aliquo dictamine tuo priores reuoces, Ores quoque cunctos qui habent, ne scandalum passi, te alium existiment quam catholice & recte de fide & ecclesiasticis scriptoribus sentientem, ac Iudæis corumque perfidis & blasphemis libris, & nominatim Thalmud aduersantem. Scis enim scriptum esse. Vae homini per quem scandalum venit. Scis quoque quam poenam ueritas iniunxerit illi qui saltem unum de pusillis suis, quos sanguine coemit, scandalizauerit. Sic ergo religiose magnum Augustinum ceterosque præclaros uiros imitatus face. Ne si forte quæ monemus non fierent, quod tamen de te suspicari nobis tuæ ad nos literæ datæ non sinunt, opus sit ut per illum uel illos ad quem uel quos id spectare uidetur te faciamus ad nos **V O C A R I**. Nec hoc iniquo nos putabis animo facere; sed integra ad te **C H A R I T A T E**. quatenus non per alium quempiam, sed per te ipsum res christiano moderamine corrigas. Quia scribendarum & rescribendarum literarum tardus forte aut nullus esset finis. Et nosti in his rebus non tantum nobis quantum Christo & Ecclesiæ moram perniciosam esse & danosam. Et mox scandalum uelut gladium quo incauti necantur esse submouendum. Christiano etiam cuilibet, teste Apostolo, non solum a malo, sed & ab omni specie mali abstinendum. Neque id tibi graue aut difficile existimes, Quia nullo unquam sacrificio Deum summum gratius placaueris, quam si id te quod hortamur facere non pudebit, prudens namque es, & facile conicere poteris si tu non feceris, & nos quoque postquam res nobis sic innotuit torperemus, reuera etiam post mortem tuam non defuturos, qui dum tu neque loqui neque respondere illis posses, tamen leoni mortuo barbam uellant, & te forte in una tartara delapsam legentes tua scripta & dicerent & scriberent. Confortare ergo & esto robustus, induere fortitudine tua Sion. Non erit tibi si feceris ignominia ulla, sed summa gloria, postquam non alius quispiam, sed tu animi tui uictor de teipso triumphaueris, ac malum datum monem diminuti honoris aut dispendii famæ argumenta tuis cogitationibus ingerentem confusum ac frustra conantem longe

IO. REUCH. LIBER SECVND.

propuleris. Scriptum nempe est, uir sapiens fortis est. Et iterum Corona dignitatis senectus quae in uis iusticiae reperietur. Hanc quia tibi optamus, iccirco hoc scribimus. Tuum itaque erit si te & Christi paruulos amas, agere ut intelligamus sic fecisse, quod etiam & nunc petimus, per horum latorem, per tua scripta, an facturus sis posse praescire. Vale ex Colonia, Facultatis Theologiae sub Sigillo. Die ultima Mensis Februarii. Anno Domini. M.D.XII.

F. Conradus Kollin De Vlma Theologiae Professor, Ordinis Praedicatorum, Coloniae. Ioanni Reuchlin Imperialium Legum Doctori, cum commendatione S. D. P.

EGREGIE DN. DOCTOR, TVAS (VT TIBI morigerus sim) literas accepi & aliis exhibui. Tuæ fidei synceriter scribo, quicquid scripseras minus sufficiens pro tua excusatione apparebat, cum diceret tuum tractatum inexpialiter mundum scandalifasse. Et post longa consilia ad hoc tēdebat intentio, ut Archiepiscopis scriberetur, ut ubique mandarent tuum libellum cremandum, aut certe quod Inquisitor te uocaret ut super obiciendis responderes. Nam tua excusatio semper praeseferret nescio quam contumaciam. Et quia aliam synceritati fidei non satisfaceret. Ego uero honori tuo compatiens respondi, non me credere ex aliquo ordine uel iuris uel Euangelicae charitatis fieri debere uel posse, ut qui se ad uotum facultatis Theologicae errata sua reuocaturum polliceretur, cum ea forma, ut saluo honore plus synceritati fidei satisfaceret, quam posset fieri cum uiri confusione. Summa. In tantum pro tua Dominatione me obtuli, ut Prior noster Inquisitor diceret se non posse amplius a te expetere quam ego promittebam. Vnde ad hoc deuentum est ad meam fidelissimam instantiam, ut iterum ad te nuncius nomine facultatis Theologicae ueniat, qui tuæ Dominationi insinuabit mentem Facultatis, quam ex scriptis Prioris nostri accipies. Ut autem omnia, animae & rerum, hominum & aduersariorum pericula euadas, meque ueracem comprobas, qui tuæ syncerae fidei, de qua nunquam dubitavi, testimonium maximum perhibui, tuum inquam erit, post exemplar propositionum

EPIST. ILLVST. VIRO RVM AD

quod cum præsentibus mitto,ocius cōficere tractatum, adhuc in Nundinis proximis Francofordiensibus uendendum, quo om̄ibus satisfacias. Et te animamq; tuam a perpetuo foetore liberares, non compulsus, sed tua sponte. Facile inuenies modum quo id efficias, utpote representando nunc informatum Theologum, qui prius ut rerum Theologicarum expertus, ex tempore scripseris Legista. Oro pro tuo honore & mea charitate, ne tibi hanc subeundi prouinciam difficultas aliqua sit. Nam nisi nunc parueris, non uideo quid amplius pro te possim. Age igitur age mi charissime Doctor, & aliquot noctes ducito insomnes, & te atq; tuos amicos libera ab om̄i malo. Facile erit seq; quas mitto obiurgatiōes qbus utiq; tanquam solidis inniti secure potes. Quibus cum te conformaueris, nemo aduersum te præualebit. Et ora clamantium obstruentur, & honor tuus saluus erit. Spero, quia animam & honorem tuum non negliges, Accipe quæ scribo sincerissimo animo pie, & crede ei qui te, non seipsum quærit. Oro iterum ut cum præsentium latore Facultati scribas (ut importuni confundant) quæ ad uotum eius libenter & prompte emendare uelis. Quo fiet ut ego uera pollicitus de te uidear, & locus CALVMNIAE tolleratur, hoc namq; nos commendat & in nullo obesse potest. Laboraui specialiter pro tui defensiōe super isto articulo quo tibi impingebatur, quia scripseris Christum legitime & iuridice a Iudæis cōdemnatum, quem sensum tua uerba habere non sinebam. Fac iuxta meam in te sinceritatē, tum facile omnibus etiam nolētibus satisfacias. Valde dolerem si tuos quos hætenus gloriose uixisti dies cum ingloria componere te contingeret. Confido autē quia plus facturus sis q̄ ex te desyderari possit, & citissime calamum arripies, & Chalcographum imprimere curabis. Vale, & uoto amici tui pare, & pace plena fruēris. Dat. Coloniae Sabbato ante Inuocauit. Anno M. D. XII.

Ioannes Reuchlin Phorceñ. LL. Doc. Ad Facultatē Theologicam Coloniensem S. D. P.

SPERABAM non intemperāter, excellentissimi Doctores, tot & tā humilibus meis supplicatiōibus, nuper epistolæ meæ ad uos perlatae insertis, a uestra non humanitate solum, q̄ abs

IO. REVCH. LIBER SECVND.

quolibet hoīe homini debetur cuicunq; uerū etiam fraterna cha-
 ritate quam Maiestas euangelica nobis Christianis edicti loco p-
 posuit, tādem aliquando impetrare potuisse, ut ego ille qui decla-
 ratione mea doctissimis uiris satisfecerim, ceteris pluriū etiā uni-
 uersitatum, saltem uobis quoq; satiandis iam & nec dum (ut scri-
 bitis) satiatis, qua serie, quo modo, qua forma scribendum sit per
 uos fierem certior. Si enim esset spiritus Danielis duplex in me,
 non ego cuilibet sua somnia & expositiones narrem. Sed quia ne-
 scio, quo malo meo fato id quod a uobis haud inique petebā con-
 secutus non sim (Nam cōmeritis meis nihil sinistri ascribendum
 cēseo, qui neq; de uobis generatim, neq; de uestrū quolibet singil-
 latim data opera & ex proposito male meritus sum) Sed aduerso
 inquā successu meo contigit, ut neq; characterē neq; typū tractādi
 ab insigni collegio uestro ꝑcibus obtinuerim, experiar nihilomi-
 nus uiriū mearum imbecillitatem, & Laicus sacra librabo q uod
 boni consulatis obsecro. Nā ut complacēā uenerādo cœtui vō,
 & exacerbatos, si qui sint, reconciliē, & nutantibus porrigā manū,
 & gladium nō sinam in uulnere, statui mecum, ad quod antea pa-
 ratus eram, ut per epistolam uobis patefeci, ex sola Dei & proximī
 dilectione ac bono zelo nostræ religionis Declarationes etiam in
 lingua uernacula & uulgari sermōe ad proximas Nundinas Fran-
 cofordiensis oībus exhibere, ueteres extendendo, & ubi opus fue-
 rit iungendo nouas, quod pusillis ꝑbebit ansam stādi, & insidiosis
 atq; maleuolis auferet calūniandi occasionē, ne uel mortuo leoni
 barbā uellant, uel cū uiuo digladiēnt, in maius uulgi scādalum &
 euangelicæ pacis læsionē. Quod autē petitis ut libelli, si qui mei ad
 huc extent aut denuo imp̄ssi, curē ne uendant, primū scitote, nul-
 los esse denuo imp̄ssos. Deinde meos nunq̄ fuisse, sed Imp̄ssorū,
 a quibus duodenos are proprio mercatus sum ut amicis donarē.
 Quapropter hac in parte mihi non erit possibile uestro uoto mo-
 rem gerere. Itaq; dignemini haud moleste ferre, si quod omnino
 excedit facultates meas, uobis nō ꝑstē, qbus ꝑfecto cuperē cuncta
 gratificari. Fœliciter ualere celeberrimi Doctores & Patres mei,
 qb⁹ uehemēter opto & desyderio desydero me tādē aliqñ in noīe
 Iesu Christi & in osculo pacis gratū fore & acceptum. Stutgardia
 V. Id. Martias. Anno M. D. XII.

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

Iohannes Reuchlin Phorcensis LL. Doctor, F. Cunrado
Kollin de Vlma, Theologiae profefsori, ordinis
Prædicatorum Colonia. S. D. P:

FACIT summa fides quam tibi habeo amicus amico ut etiã
dehortantibus aliis penes nos, tua tamen consilia sequar, &
sic omnia cõstitui mihi agenda ut tu admones. Tractatulum
faciam declarationum mearum in lingua germanica nobis uer/
nacula, ut ex prioribus tuis literis tibi placere coniiicio. Expectaui
hactenus informationem Doctorum, contubernalium tuorum,
licet frustra. Et nunc pro tua quoq; uoluntate, quãquam tempus
admodum breue est, tamẽ noctes insomnes ducam, eo qd dies mi/
hi consummendi necessario iam sint in Reipub. negociis secula/
ribus, ita ut uix queam præ laboribus hiare. Sed tamen propter
Christum, spretis omnibus aliis, operabor. Quod te in tantum, si/
cut scribis, pro me obtulisti, ut promissionibus de me tuis Inquisi/
tor acquieuerit, nec ad cremãdum libellum aut ad mei uocatio/
nem ab aliquo præcipitatum fuerit, certe utriq; parti utiliter ges/
sisti negocium. Nam reuera egregie Doctor, anime mi, tuo cor/
di ex meo corde hoc secretum reuelo, ita me peritissimorum con/
silio esse fundatum, ita ualidorum ope suffultum, ut maius aduer/
sariis detrimẽtum & rerum & famæ surgeret, q̃ mihi si quid teme/
re contra me molirentur. Nec iura pertimesco, sed iniuriam, stan/
te declaratione mea in latino edita. Quare tam tuĩ illi, quã ego
ipse meritas tibi gratias agamus recte licebit, utrisq; enim profui/
sti. Crede mihi, non sum destitutus potẽtissimorum auxiliis. Sed
tamen pro modestia naturæ meæ, cupio pacem plus quã genti/
um & nationum bella uel diffidatiões. Et malo esse in bona ami/
cicia tui collegii hominum eruditissimorũ cum quibus posthac
futura sit mihi docta & suavis conuersatio & amica fraternitas,
quã litibus dare operam. Facile rixa oritur, sed difficiles habet
exitus, hoc nõ tantum ego, sed etiam uos cogitare debetis. Quod
nisi esses alter ego, hæc ad te non scriberem. Nam quem motum
ciẽret in militaribus tã nobilibus quã plebæis? etiã istis delori/
catis tunicis, & cicatricosis uelutibus, si Demosthenes aliquis corã
exponeret, ac rhetorice declamitaret huius negocii principium,

I O. R E V C H L I N. L I B E R S E C V N D.

medium & finem, quibus fuerit Christus, quibus fuerit fiscus. Deinde meam tam simplicem innocentiam, qui sum traditus, sum uēditus, non commonitus, non præuisus. Cuius Consilium Principi offerendum, est publicatum, anteq̄ oblatum. Eum traditorem se diciosum, & notorie infamem calumniatorem, qui cum sit Iudæus baptisatus, & laicus coniugatus, contra me Christianum hominem famose prædicauit, coadunata congregatione fidelium Francofordiæ, contemptis ecclesiæ mandatis & constitutionibus cum suspitione reditus ad uomitum, uos nutritis fouetis & laudatis, qui emunctos & emūgendos grandi pecunia Iudæos in ista tā fauorabili causa scriptis notauit. Putas ne piarum aurium nō fieret offensuum, q̄ me in uerbulis quibusdam capere conaris, & detestanda opera non abomineris? Accederent item post manum ualidam Poëtae & Historici, quorum hoc tempore magna copia uiuit, qui me præceptorem quondam suum, ut par est, ueneratur: qui tantam iniquitatem aduersariorum perpetuæ traderent memoriam, & innocenter passum me describerēt, cum aetherna Gymnasii uestri ignominia. Lege Minoem Platonis, & inuenies uera me dicere. Igitur noli esse iustus nimis, nedum cælum tuearis, terram amittas. Thales Milesius cælum aspexit, & in foueam cecidit. Filii Israel Sabbathum dei custodierunt, & bello perierunt. Habet iustitia gradus suos. Hunc uersiculū puer didici Glimpsius est pluris quàm tota scientia Iuris. Vale foeliciter, ad pacem pronior q̄ ad superbas contentiones, quarum autores multis saepe innocētibus sunt cædis occasio. Sturgardiæ. V. ID. Martias. An. M. D. XII.

Ioannes Hiltebrandus Suecingensis Castigator Chalcographiæ Anselmitanæ, Joanni Reuchlin Phorcensi. LL. Doctori. S. D. P

EN, Præceptor obseruandissime, pullulat ex tincto Iudæo infana laurus, & tradita est Theologorum prouincia, caninæ faucundia. Quæ negocium omne cuidam Tungro commendauit, Pepericorni ancora. Adest liber, quem Thomas Anselmus ipse patronus noster iam pridē ab Emporio Francofordiensi proximis Nundinis attulit. Coloniensium Theologorum factio. Eum

ii. d. xi

Minos platonis

Thales
Marrab

Lib' famosus
in Reuchl.

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D
iussus tibi mitto. Articuli nomē habet. Tu uelim Magne CapNi-
on hac in causa, ut in ceteris cōsueuisti, magno animo sis, ne quid
moueare. Nam turdus ipsi sibi malum cacat, ut est in Prouerbio.
Vale. Tubingæ, Anno. M. D. XII.

Ioannes Reuchlin Phorcensis. LL. Doctor, Ioanni
Hiltebrando. Castigatori Anselmitano.
S. D. P

Libell' famosus

QUEM misisti libellum famosum Hiltebrande Vir litera-
tissime ac optime nuper a fratribus p̄dicatoribus, & Theo-
logistis Coloniensibus illis meis Calumniatoribus aduer-
sum me, inq; meam infamiam editum, & per Nundi-
nas Francofordiæ proximas in uniuersum orbem diuulgatum,
cuius inscriptio est Articuli, primum attonito uultu accepi & per-
legi, quoniam haftenus uocationē expectaui, quam illi per sigil-
latas mihi literas promiserunt, non ullam diffamationē. Cūq;
relegissem denuo, uidissemq; tot & tantorum uulgi opinione sa-
pientum stulticiam immensam, quin immo Hypocritarum ne-
quiciam & malignitatem intolerabilem, resumptis uiribus, cor in-
trepidum nactus sum, cum læta quadam illis resistendi cupidita-
te. Quod facile factu iudico. Cum in eo libro illo singulæ proposi-
tiones nihil aliud quidem sint, q̄ mea propria argumenta, non
ab ipsis, sed a me inuenta, & multo ante per disputationes meas in
Oculari speculo proxime Cōsilio iunctas, & in uulgari Clara in-
telligentia lucidissime declarata, soluta, & resoluta, pro mentis
meæ sententia, quam humiliter Ecclesiæ subieci determinationi-
bus, non semel sed longe sapius. Quapropter qua uia sit inchoan-
dum bellum ut pax habeatur, consule. Non enim reperitur ullū
problema, non argumentum, nec ulla illorum Propositio, quæ
suam determinationem, tam in disputatione q̄ in uulgari decla-
ratione nō prius habuerit. Quod coram ut oculis cernere possis
non sine folio ficulno subieci Catalogum.

Propositio prima. In disputatione mea argumento primo, & in
Declaratione uulgari quæ intitulatur Clara intelligentia .§. 28.
Propositio. 2. In disputat. argumento. 2.

AD IO. REVCH. LIB. SECVND.

- Propositio. 3. In disputat. arg. 3. & in declar. uulgari. §. 1. 2. 3.
- Propo. 4. In consilio ipso. fo. 20. circa fi. per Canonem Ecclesiar.
- Propo. 5. In disput. arg. 1. in solutione & declarat. uulgari. §. 4.
- Propo. 6. In fine consilii. fo. 20. ad finē, & in uulgari declaratione. §. 5. & in disputatione argumento 4.
- Propo. 7. In disput. arg. 26. & 9. & 7. & similibus. Et in uulgari declaratione. per primum notabile usq; ad. §. 1.
- Propo. 8. In disputa. arg. 9. & in uulgar. declar. §. 8.
- Propo. 9. false translata, & 10. In disput. arg. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. cum eorum solutionibus. Et in uulgar. declar. §. 9. 10. 11.
- Propo. 11. In disputa. arg. 18. & in uulgar. declar. §. 12.
- Propo. 12. & 13. In disputa. arg. 7. & in uulgar. declar. §. 8. & præsertim. 13. propositio. §. 13.
- Propo. 14. & 15. In disputa. arg. 34. & 32. Et in consilio fo. 3. facie prima circa literā M. & in Apologia speculi Ocularis ad falsitatem xii. & xiii. Et in declar. uulgar. §. 15. & 16.
- Propo. 16. In disputa. arg. 33. & in declar. uulgar. §. 17.
- Propo. 17. In disputa. arg. 20 & 34. & in declar. uulgar. §. 18.
- Propo. 18. In disputa. arg. 35. & 36. & in uulgar. declar. §. 19.
- Propo. 19. In disputa. arg. 2. & 37.
- Propo. 20. In disputa. arg. 38. & in uulgar. declar. §. 20.
- Propo. 21. In disputa. arg. 39. & in uulgar. declar. §. 21.
- Propo. 22. & 23. in uulgar. declar. §. 22. in forma.
- Propo. 24. In uulgar. declar. §. 23.
- Propo. 25. In disputa. arg. 42. & in uulgar. declar. §. 20.
- Propo. 26. In uulgar. declara. §. 24.
- Propo. 27. In disputa. Valde in multis locis. Et in summario Speculi ocularis in principio libri, & notatur clare in primo notabili uulgaris declarationis & §. 6.
- Propo. 18. In uulgar. declar. §. 25.
- Propo. 29. & 30. In disputa. arg. 44. & 45. & 46. & in declar. uulgar. §. 26. 27. 28. Et singulariter ad oppositiones sub 30. propositio, ne contetas responsum est in declaratione uulgari §. 40. & 41.
- Propo. 31. In disputa. arg. 38. & in uulgar. declar. §. 28. ubi Epistola excusatur.

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

- Propo. 32. In disputa. arg. 47. & in declar. uulgari. §. 29.
Propo. 33. 34. 35. falsata. In disput. arg. 48. & in uulgar. decla. §. 30.
Propo. 36. In disputa. arg. 49. & in uulgar. declar. §. 31.
Propo. 37. Ex uerbis consilii, In forma cuiusdam oppositionis motum quod sentit talem obiectionem nihil ualere cum absq; solutione dicitur. Quicquid sit, quasi diceretur, qd hoc De per se nihil sit, in Consilio. fo. 16. facie secunda uersus finem.
Propo. 38. In uulgari declaratione. §. 32.
Propo. 39. In uulgari declaratione. §. 33.
Propo. 40. In uulgari declaratione. §. 34.
Propo. 41. In disputa. arg. 52. & in uulgari declarat. §. 36.
Propo. 42. In declaratione uulgari. §. 38.
Propo. 43. In declaratione uulgari quæ intitulatur Clara intelligentia. §. 39.

Lenidensa

Quibus singulis, Hildebrande mei amantissime, a singulis quibusq; doctissimis (ut probum decet omnē arbitrum) grauius ponderatis & compensatis, hastam abiicient Theologistæ, ac suo more pro thorace ferrea consuetam Lenidensam induent. Nam ut ait Ouidius. *Et mihi sunt uires, & mea tela nocent.* Vale uirorum optime. Et hoc Colonensium Theologistarum sutorium atramentum cum amicis nostris & eis perq; doctissimis comunica, in rem meam consulturis. Iterum uale. I. Dieb. Octobris. An. M.D. XII.

E R A S M V S R O T E R O D A M V S R E V C H L I
N O S V O. S. D. P.

SI Vales nostræ Germaniæ decus, est unde plurimum gaudeā, Recutitus ille ex nocentissimo Verpo sceleratior nō Christianus, sed Christianistes edito libello, eoq; uulgari lingua ne nō intelligant ipsius sodales, doctos omnes ut audio nominatim lacerat. Sed meo iudicio mōstrum modis omnibus indignum est, cuius mentio fiat in literis hominum eruditorum. Deum imortalem, quali organo utuntur personati illi religionis euersores. Plus uerus ille semiudæus Christianus, nocuit rei christianæ, q̄ uniuersa Iudæorum sentina. Planè, ni fallor, is suæ genti præbet, qd Dario Zopyrus, quanq̄ hic multo sceleratior. Nos mi Reuch

Dario Zopyrus

IO. REVCH. LIBER SECVND.

line neglectis portentis Christo nos oblectemus, & honestissimis fruamur studiis. Tuus Roffensis & Coletus belle ualent. Omnes eruditi probiq; uiri te amat. Expostulaui cum Dorpio, quare hæc Academia se miscuisset tuo negotio? nam huius stylo abusi sunt ad hoc negotii. Is respondit, unum Adrianum fuisse authorem, cui nunc contigit Cardinalatus. Nec unq; tamen fuisse mentione hæreseos, sed errorum duntaxat. Quid autem uacat errore? Tam etsi ego nihil illic erroris uideo, Curauit libellum latine uertendū, ac misi Roffensi. Bene Vale. Louanii. XVII. KL. Decembres. Scripsissem copiosius, sed hic incertus erat γραμμαρφόρος.

Roffensy. Colan

Dorpius

Adrianus card

Ioannes Roffensis Episcopus, Clarissimo
Ioanni Reuchlin.

SALVVS sis Reuchline charissime. Doleo plurimū literas eas quas ad me dederas periisse. Ne grauēris itaq; precor, ad nos scribere iterato. Sum enim ex tuis fautoribus unus, & fortassis non minus q̄ q̄ quotidie affidet lateri tuo, neq; minus mihi molestum est hoc iniuriarum negotium, quod Fratres isti faceffunt tibi, q̄ qui tui amatissimus est. Quamobrem te precor, optime & eruditissime Ioannes, digneris nos aliquarum tuarum literarum participes facere, ne frustra uideamur nobis hunc nostrum amorem in te collocasse, & fœlix Valeas. Ex Londino Angliæ.

ERASMVS REUCHLINO SVO S D.

IAm bis ad te scripsi, fortassis negligentius q̄ decuit ad tantum uirum, sed tamen amice simpliciterq;. At tu ne uerbo quidem respondes, Non possum quicq; de te suspicari, nisi quod sit eruditissimo simul & humanissimo uiro dignum. Episcopus Roffensis uir absolutissimæ doctrinæ in suis ad me literis ita de te meminit. Quod mei meminisse uolueris, & me per literas salutare, gratias ago tibi maximas, & præcipue quod de Reuchlin tam diligenter omnia scripseris, cui ego ualde faueo, quanq; incognito mihi. Ac paulo post. Ad Reuchlin illum redeo, cuius opera si qua ediderit quæ apud nos non fuerint, cures quæso ad nos perferri. Nam mihi ualde placet hominis eruditio, ut qui uicinius ad Ioannem

Genealogia Mariae

EPIST. ILLUSTR. VIRO RVM AD
Picum accesserit, alium extare neminem credā. Vellem Erasme
sciscitareris ab eo per literas, si forte illū nō conueneris, unde acce-
perit genealogiam illam sacrosanctae uirginis Mariae, quā uoca-
bulario suo Hebraicq; apposuit. Vehementer enim scire cupio un-
de habeat ea res auctoritatem, simulq; quo nam modo fieri pos-
sit, ut cum iuxta Philonis breuiarium, Solomonis linea penitus
intercisa fuerit, ipsa nihilominus ex Solomone illic descēdisse tra-
dat. Coneris Erasme ut meus Reuchlin dignet me de his duobus
certiorē facere. Rursum in fine. Vale optime Erasme, & me ipsi
Reuchlin commendatissimum facias, quem haud dubie uisirem
ipse, si non his sacris uestibus effem indutus. Hæc mi Reuchlin uir
ille clarissimus suapte manu ad me scripsit, quæ ad uerbum ad
te transcripsi, ut ex his intelligas quanti te faciat. Dign⁹ est cui mo-
rem gerat humanitas tua, uel ob hoc ipsum, quod te tam arden-
ter amat. Nos hoc in procinctu scripsimus & quidem occupatissi-
mi. Nam Romam auolamus. Quod attinet ad editionem operū
Hieronymi, tantum abest ut uel pilum tuorum laborum aut glo-
riæ mihi uelim uindicare, ut citius aliquid de meo in te transfude-
rim. Cum eum laborem susciperem, ignorabam te in eodem uer-
sari. Quanq̄ non agimus idem. De Hebraicis literis nihil arrogo
mihi, quas primoribus duntaxat gustauī labris. In Summa dabi-
tur sua cuiq; laus, idq; candidissime. Bene Vale. & Erasmus in eo-
rum adscribito numerum, qui tuo nomini uere & ex animo fa-
ueat. K A L. Martiis.

ERASMVS IOANNI CAPNIONI
SVO S. D.

CVM, agerem apud Britannos, redditæ sunt mihi tuæ lite-
ræ una cum absolute Episcopi Spirensis, communica-
ui cum doctis aliquod amicis, quorū nullus est quin & suspi-
ciat ingenium tuum tam foelix tanq̄ foecundum. Riserūt, & a me
damnatum illum libellum uehementer efflagitarunt, uel hinc cō-
iectantes eum esse præclarā, quod talibus displicuisset. In primis
autem Episcopus Roffensis uir singulari morum integritate, ac
Theologus absolutissimus. Deinde Ioannes Coletus, Decan⁹ facti

*Ep̄s Roffens̄
Jo. Coletus*

I. O. REVCH. LIBER SECVND.

Pauli, apud Londinum. Me tamē nonnullus adhuc habebat scrupulus, ne quid scripsisses incautius, quod uiderem Episcopi sententiam subtimide scriptā esse, ac pene meticulosam quod adderet hæresim apertam, & accedente tractatu, donec Moguntiaē nactus ipsum libellum, articulos illos hæreticos, irreuerētiales & impios legissem, iam risum tenere nō potui, posteaq̄ autem damnationem illā, bone Deus, q̄ belle compositā legissem, absolui te, eaq̄ mihi Apologiaē uice fuit, maioremq̄ in modum optabam, ut ea in eruditorum omnium manibus esset. At simul atq̄ legissem & Apologeticum tuum, tanta alacritate, tanta fiducia, tāto eloquentiæ fulmine, tanto acumine, tam multiuiga eruditionis ubertate conscriptum, iam mihi uidebar, non audire reum pro se dicentē, sed uictorem de subactis hostibus triumphum agentem. Vnum illud desyderabam mi CapNion, loquar enim simpliciter & amice, malebam te in locos illos comunes parcius digredi, aut certe minus immorari, ad hæc, magis temperasse a manifestis cōuitiis. Verum illud si uicium est, uicium est hominis eruditione ac literis superfluentis, hic difficile est alieno dolori modum præscribere. Rem facies eruditis omnibus gratissimam, si curaris illum libellum in Angliam transmittendum, uel ad Ioannem Episcopū Roffensem, uel ad Coletum Decanum. S. Pauli. Ipse quoq̄ si poterō mittam meū, tametsi unicum mihi. Scripsimus annotationes in **NOVVM TESTAMENTVM** uniuersum. Itaq̄ est animus excudendum curare nouum Testamentum græcum, adiectis nostris annotamentis. Aiunt tibi exemplar esse emendatissimum, cuius copiam si feceris Ioanni Frobennio, gratum facies non solum mihi atq̄ illi, uerum etiam studiosis omnibus. Codex integer & incontaminatus ad te redibit. Vale & rescribe. Ad literas quas in Anglia accepi respondi, an reddita sint nescio. Tuas literas expectabo. Rursum uale, totius Germaniæ uere unicū decus & ornamentum incomparabile. Magnopere cupiebam tecum coram colloqui, uerum ut uideo non licebit. Nam ad Idus Septembres hinc in Italiam pergo, nisi si quid extiterit interea noui. Iterum atq̄ iterum Vale.

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD
ERASMVS REUCHLINO SVO
S. D.

Ep. Rossens

NVLLO sermone consequi queam, quo studio, qua uene-
ratione tuum nomen prosequatur, magnus ille literarum
ac pietatis Antistes, Episcopus Rossensis, adeo ut cum ante
hac plurimi fecerit Erasmus, nunc admiratione Reuchlini pe-
ne contemnat. Quæ res adeo me nulla urit inuidia, ut uehemen-
ter etiam gaudeam, proq; mea uirili currētem (quod aiunt) exti-
mulem. Nullas ad me dactiteras (scribit autem crebrius) in qui-
bus non faciat honorificentissimam tui mentionem. De creuerat
posito cultu Episcopali, hoc est, linea ueste, qua semper utuntur
in Anglia, nisi cum uenantur, traicere, hac præcipue causa im-
pulsus quo tecum colloqui liceret, tanta habet hominem, discen-
di tuiq; sitis. Atq; hac lege nos ad nauim properantes decē apud
sele dies detinuit, ut unā traiceremus. Verum incidit postea cur
mutaret consilium, & si rem distulit, animi propositum non mu-
tauit. In extremo digressu sollicite me rogauit, qua re posset tibi
gratū facere. Respondi, tuā fortunā non esse eiusmodi, ut magno
pere egeret pecunia, uerum si mitteret anulum, aut uestem, aut
aliud eiusmodi, quod ceu tui monumentum posset amplecti, id
fore gratissimum. Respondit, se nihil laborare quanti constaret,
modo tibi gratum esset, collaudauit hominis animum, suspicor
eum breui ad te uenturum. Interim fac scribas mihi, quid tibi po-
tissimū mitti cupias, nullis ille parsurus est sumptibus. Senti illum
auidissimum calamorum $\nu\lambda\omega\tau\omega\nu$, cuiusmodi mihi tres donasti,
proinde si tibi sunt aliquot, nullum mun⁹ gratius mittere possis,
non grauaberis eum crebris appellare literis, & item Coletum;
uterq; tui studiosissimus est, uterq; talis est, ut etiam si nulla spera-
retur utilitas, tamen ob egregias quibus præditi sunt uirtutes, &
animum in te tam propensum, digni erant amore mutuo, nunc
ambo summam apud suos obtinent auctoritatem. Coletus etiā
Regiæ Maiestati intimus est, & ad priuatissimū colloquiū quo-
ties uul⁹ admittitur. Leo Summus Pontifex ad meam epistolam
quam excusam legisti, diligenter respondit, nec minus amanter
q̄ diligenter, adiecit alterū Breue, quo me sua sponte Regi Anglo,

I O. R E V C H L I N. L I B E R S E C V N D.

rum commendauit, haud quaquam more uulgari, atq; id nomi-
 natim adiecit, se id suapte sponte facere, nec a me nec a quoquam
 ut id faceret rogatum. Responderat uterq; Cardinalis, uerum hæ
 literæ in tuam Germaniam missæ sunt ad Ricardum Pacorum,
 hominem egregie doctum, qui nunc apud Eluetios oratorem
 gerit. Quin & Pontificis Breuia mihi non ante sunt reddita, quã
 in Angliã rediissem, quæ si in tempore fuissent reddita, fortassis
 & Hieronymum Leoni dedicassem. Mihi uix dum in Brabãtiam
 reuerso, Illustrissimus Princeps meus Carolus Præbendam dona-
 uit, satis & honorificam & copiosam. Reuisi Britanniam, salutatu-
 rus Mœcenates meos, & amicos ueteres, Reperi multo nostri q̃
 reliqueram amantiore. Archiepiscopus cum semper amarit uni-
 ce, nunc tantum adiunxit ueteri in me studio, ut ante parũ amas-
 se uideri possit. Omnia sua mihi detulit, recusauit pecuniam. Abe-
 unti donauit equum, & calicem cum operculo elegantissimum
 inauratum, pollicitus apud mensarios pecuniam quantamcunq;
 iussero se depositurum. Nouum Testamentum plurimos amicos
 mihi cõciliauit ubiq; tametsi nonnulli strenue reclamarint, p̃fer-
 tim initio, sed hi in absentem tantum, & ferme tales, ut nec lege-
 rint opus meum, & si legerent, non intellecturi. Scribe ad nos fre-
 quenter doctissime Reuchline. Quicquid Antuerpiã miseris, ad
 Petrum Aegidium Scribam publicũ, id mihi certo reddetur. Be-
 ne uale Germaniæ nostræ decus. Si Philippum Iuuenem ad Rof-
 fensem miseris, tuis commendatum. literis, mihi crede, tractabi-
 tur humanissime, & ad amplissimam fortunam prouehetur. Nec
 usquam continget plus ocii ad optimas literas. Fortassis ille fitit
 Italiam. At his temporibus Italiam habet Anglia, & ni planè fal-
 lor, quiddam Italia præstantius, Rursum uale. Calecii. VI. KAL.
 Septembres.

Erasmus CapNioni.

CV M has literas parasse ad primam γραμμαρφόρος copiã
 Redditæ sunt Antuerpiæ tuæ literæ, sed Mense Iulio scri-
 ptæ, quas ego ad finem Septēbris accepi, ad has t̃ paucissi-
 mis respondeam. Erat quidem mei officii doctissime Reuchline
 literis tibi gratias agere pro Codice, hoc est deliciis tuis, nobis cõ-

Ricardus Pacorus

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

modato missis, Sed Frobennius in causa fuit, qui me non admoni-
to librū remiserat. Naniq; tuas, tuo hoc est doctissimi optimiq;
uiri calculo comprobari uehementer gaudeo. Caterum, q̄ tua
præ meis contemnis, age ne nimis amice, & modeste plus satis. Et
infelicitatem tuam deploras? qui foelicissimo illo seculo uide-
ris Italiam, florente Agricola, Politiano, Hermolao, Pico, cui tam
uaria tanq; recondita contigerit eruditio, qui tot summatis ui-
ris notus ac familiaris fueris. Qui nunc quoq; optimis ac doctissi-
mis quibusq;, sic charus sis & adamatus, ut si pater esses, omnibus
intimius charus esse non possis. Adorat te propemodum Episco-
pus Roffensis. Ioanni Coletō sacrum est tuum nomen. Quod ni-
minister perdidisset epistolam tuam, haberet eam (ut aiebat) in-
ter sacras reliquias. Nuper inuisi M O N A S T E R I V M perue-
tustum Cartusienſium apud Sanctum Odomarum Artesiæ op-
pidum. Eius loci Prior, è tuis libris mire literas hebraicas affecit
est, nullo præceptore. Tibi uero sic deditus, ut nomē etiam ipsum
ueneret. Erat forte apud me quædam epistola tua, quam ubi sen-
sit tua scriptam manu, obnixè rogauit ut apud se relinquerem. Eā
identidem exosculans. Non pauci sunt, mi Reuchline, hoc in te
animo. Quod tua uirtute contentus negligis hominum maleuo-
lentiam laudo. Ipsa uirtus abunde magnum sui præmiū. Et si pa-
rū agnoscit hæc ætas, agnoscet posteritas, deniq; agnoscet Christi⁹
cui tui militant labores. Scribe uel paucis Coletō, is iam senex
græatur. Roffensis etiā processit foeliciter. Rursum uale doctissi-
me Reuchline, Antuerpiæ. III. KAL. Octob. Ex adib. Petri Egi-
dii publici Scribæ, ad quas si quid miseris, id mihi facile reddet.

¶ Amici sunt Reuchlino In Anglia Doctissimi.

M. Guilielmus Grocinus Theologus.

Thomas Linacrus Medicus Regius.

Cutbertus Dunstanus Iureconsultus, Archiepiscopi Cantuarien-
sis Cancellarius. Guilielmus Latamerus Theologus.

Iohannes Coletus Decanus S. Pauli Londini

Thomas Gorus Londoniensis Iudex & Aduocatus disertissimus.

Andreas Ammonius Secretarius Lucēsis, doctissimus. Omnes sci-
unt græce excepto Coletō.

IOAN. REUCH. LIB. SECVND.

F. Ioannes Quonus Prior Cartusiae propè Sanctum Odo-
'marum, Venerabili Domino Iacobo Fabri
Magistro Parisiensi.

ETernam in Domino Iesu Salutem. Audiui Ioannem Reuch-
lin admirabilis ingenii uirum, Parisium in breui fore petitu-
rum, uirum inq̄, quem aliquid supra hominem esse suspicor.
Quis enim nisi stolidus aut malicia excæcatus fructuosissimum il-
lius non miretur diligatq; laborem? o si hunc audire mihi liceret.
Nempe ab olim ingens mihi inest desyderium audiendi, quid do-
ceat illa sublimis Cabalæ sciëtia, quibusue principiis adipisci pos-
sibile sit, quam tantopere extolli audiui. Confido, quia dum ue-
nerit, illi indiuiduus comes iugiter adhærebis. Infœlix ego, qui
uestro colloquio adesse non possum, quod certe me delectaret su-
per omnes delicias. Obsecro mi Præceptor uenerandissime, ut ab
eo sciscitari nō pigeat, an (quemadmodum pollicetur in suo Ru-
dimentorum libro) scripserit de punctis, de prosodia, ac de longis
& breuibus. Et ubi huiusmodi libri impressi reperiantur. Deniq;
si quid de scientia Cabalistarū ab illo eradere poteris, obsecro uel
breui epistola illius participè me facere digneris. Erubesco certe
hoc à te tam familiariter exigere, quia uicem reddere nō possum.
Sed tuæ liberalitatis ingenuitas, quam optime noui, ausum mihi
præstat. Et si talis sim qui tibi, quod te dignum est, retribuere non
possit, eum tamen qui te grandi diligit affectu, rogo, ne conténas,
quem si idoneum habere nequis remuneratorem, habebis tamé
quoad uixero pro sua salute apud Dominum deuotum oratoré,
qui te sua bonitate semper bene ualere faciat. Ex Conuentu Fra-
trū Cartusiensium uallis Sanctæ Aldegondis prope sanctum Au-
domarum. XXIIII. Iulii.

Iohânes Franciscus Mirandulæ Dominus, Ioanni
Reuchlin Phorcensi.

Salue Reuchlin. Quom iâ septies Germaniã pro ditiõe mea
petissem, & iter Vindelicos cõmorarer, Cûrad⁹ n̄ Peutinger⁹
& ex uetere amicitia & gratia, ut arbritor, de Iſis fabulãdi me
cõtiuiuo suscepit. Aderat & Bilibaldus n̄. Qui ex negotio Norin-
bergēsi eo se cõtulerat. Multa iter nos de Iſis, nec parū multa de te

Cabalæ Scientia

Conradus Peutingerus

Bilibaldus

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

Tum ego, qui in Italia librum unum de Rudimētis hebraicis tñ
uideram, nec mihi habere illum poteram, quāsiui an ea in regiōe
uānalis habereſ. At ille, nō (inquit) eſt opus, nec mora, prompſit
ex Bibliotheca ſua librum, meq; illo donauit & animo & fronte hi-
lari. Inde in Italiam pauloq; poſt in patriam ditionem reuerſus, ſe-
cundo iam ab exilio redux, uerſare librum auidius cōepi, reuoca-
turus in memoriam quæ partim exciderant, ab hinc ferme annis
quindecim, partim non tenaciter hæſerant, ob alia negocia & lite-
raria & bellica. Inceſſitq; me adeo ex ipſa leſtiōe ardor, ut quicqd
hebræarum literarum haberem, per me ipſum, nō per interp̄tem
haurire cogitarim. Quapropter ad te ſcribere operæ p̄ciū uifum
eſt, rogatū, ut ne graueris mihi ſignificare, an libri ulli qui nō ſint
omnibus comunes, apud te ſint, aut ad linguam ipſam ſyncere ca-
ſteq; tenēdam haberes, aut ad ſacrarum literarū remotiora ſenſa
perueſtiganda, ſi forte mihi fieri eorū copia per te poterit, & inue-
niantur Hebræi qui ex fide uelint excribere. Impenſam ego oēm
uel Auguſtæ in noſtri Conradi manibus, uel ubicunq; uolueris eu-
rabo deponendam. Tu interea ſi libuerit operā daturus es, ut ipſo-
rum librorū index ad me perferat. Super oīa uero, q̄ unq̄ in me
cōferri per te poſſint, illud gratiſſimum fore exiſtmes uelim, ſi re-
ſcire tua diligentia poterō, quo pacto ſacrarum carmina literarū
ſe habeant. Neq; enim ullam aut Pindari aut Flacci effigiē in pſal-
mis uel de longinquo poſſumus intueri, quam tamen olim & He-
bræi multi, & etiam Hierōnymus proxime ac citra uelamē inſpe-
xerunt. Nec in Moyſi cantico aut in libris Iob heroicis ullos uer-
ſus agnoſcimus, quos illi percalluere. Quāsiui ego hac de re ex He-
bræis, qui ſe linguæ ſuæ bene compotes eſſe profitebant, munitis
ſimeq; ad cætera reſpondebant. Ad hoc unum, ne γερ̄ quidem, ut
dici ſolet a græcis. Qua de re conſulere te accuratiorem omnibus
in literis hominem, & in Hebræis longe lateq; uerſatum,
operæ præcium duxi. Vale. Mirandulæ III.

Kalend. Aprilis. Anno M. D. XVII.

Ioannes Reuchlin Phorceñ. LL. Doct̄or, Ioanni Franciſco
Pico Mirandulæ Domino. S. D. P.

Casmia Savaz liaz

IO. REVCH. LIBER SECVND.

QUID non sim facturus? Generose Comes, quod & facere
 possim, & fieri tua interesse cognorim, ita est omne locatū
 in te meum obsequendi studium, quem ante amavi q̄ uidi,
 ob ingentes toto prædicatas orbe uirtutes tuas. Sed tu
 quæ uires nostras excedunt ne uelis quidem, certe scio, in me desy-
 derare, ut est illud quod es flagitas, quo pacto sacrarum carmina
 literarum sese habeant. Mihi sane legenti & Eusebium in præpa-
 rationis Euangelicæ libro, si rite recordor, undecimo, & Hierony-
 mum in Iob Vzitæ prologo, cæterosq; nostrates, profecto dudū
 ante mota fuit hæc *τολυπραγμοσύνη* circa Flacci, Pidari & Alcæi
 Sapphusq; modulos in consecratis Instrumenti ueteris uolumini-
 bus, ut aiebant, facile inueniendos. Qua in re impendi operam nō
 mediocrē. Sed ut libere fatear, haud secus atq; tu ipse frustra pror-
 sus, & sine fructu, ut tandem in eam totis pedibus libeat ire senten-
 tiam, studiosos Hebræorum aliquos olim exitisse, qui applaude-
 re atq; blandiri græcorum ingeniis multum suauitate ac facūdia
 linguæ occupatis, conati sint, ne Iudæorum opera existimarent
 penitus & scabra nimis esse, ac supra modum barbara. Quos em̄
 ea in re Hieronymus noster imitatur, hi omnes græce scripsere.
 Nunquam uero eiusmodi apud ullum legi Hebræorum, quanq̄
 ut uera dicam, non omnia eius gentis legi. Extat Iosephus quem
יוסף nominant hebraice scriptus, ubi nihil horum con-
 tinetur. Itidem confirmant cæteri Iudæi etiam ualde docti. Habēt
 nimirum, id quod non negauero, suos modulos & pedes, tam rhy-
 thmicos q̄ metricos, quātitatesq; syllabarum, quibus iuniores po-
 etæ in carminibus gnauiter utuntur, ut in eo libro quem nunc de
 Profodia & Orthographia linguæ Hebraicæ, quantum per lites
 Fratrum Prædicatorum innocenti mihi denuo Romæ motas li-
 cebit, excudere proposui, studiosissimis quibusq; ubertim explana-
 bitur. Qua de arte nuper chartas confeci xvi. adnuente Deo, to-
 tum operis breui suppleturus. Sed quantum mihi uidere uideor,
 profecto nusq̄ in sacra scriptura dephēdere queo, q̄ uersus pepe-
 tuo similes sibi fluant, & una ratione decurrant. De his 3. lās. Nūc
 quos habeam libros Hebraicos, ut scribis, qui non sint omnibus
 comunes, ex his de Arte Cabalistica editis a me dialogis, quos hic

*Carmina sacrorum
liber*

EPIST. ILLVST. VIRORVM AD

ad te mitto, cognoscere potes. Sed qui ex Iudæis apud nos inueniatur qui tales libros non modo excubere, uerum etiam legere possint reperies forte neminem. Paupertate namq; omnes pressi, literarum studiis non incumbunt, ideo nec mea quidem illi legunt, nec ego ullam cum eis habeo conuersationem. Facilius Romæ inuenies apud Reuerendissimum Grimanum Cardinalem, inter illos olim patrum tuorum libros, quos utinam uidere possem. Nā haud parum multis hebraicis ego quoq; & moleste & grauius egeo. Quare uicissim oro, ut me tu ipse adiuues, & foeliciter ualeas. Stutgardia Prid. Kalend. Quintiles. Anno M. D. XVII.

Hermannus Comes de Nurenar, Iohanni
Reuchlin Phorcensi S. D. P.

EN tibi amicum utrunq; grauem qui tuas partes tenet apud Leodios & Aquas. Exegit à me literas commendaticias ut te ex itinere inuisere possit, quod feci ipse non inuitus, cum quæ te amem, tum etiam quæ illi negare non potui. Contra Honstratum, id est κωδὸς πορχον καὶ κωδὸς ἱρχον Canironchum illū bonæ famæ hostem pauca ineptiimus, grauiora quæq; ad exitum maturantes, pedetentim contra beluam incidendum est, quandoquidem externa præsidia nondum accesserunt, coniunctis copiis expugnari cōmodius poterit. Egregie animauit me Buschius, idemq; Huttenus fecit, ambo tui honoris propugnatores, quorum posterior ille posterioribus ad me literis suis uoluit, ut quoties ad te scriberem, sui facerem honorificam mentionem. Sed quid anserem me iubet stridere inter olores? ille tamen cum sit amicus facile obtinet ut parere malim etiā ineptus quàm impietatis infimulari. Tu autē nosti hominis ingenium, mores, indolem. Præter uirtutes & genulum splendorem totus est candidus, cultus, atq; elegans. Te ita obseruat ut præferat etiam necessariis, literas ita colit, ut nullum barbaries acriorem sentiat hostem. A Glareano quoq; è Galliis nup literas accepi, ubi partes nostras tenent eruditi aliquot, quorum in dies expecto præsidia, apud Eburones idem facit religiosus ille quidem, sed accuratissime doctus Paschasius Berselius. Verum, ego nihil opus esse iudico tantis auxiliis, cōtra ranas paucas, quas etiā

Huttenus

Glareanus

Paschasius Berselius

IO. REUCH. LIBER SECVND.

nunc garrulitatis suæ pudet, alias intendi machinas, agitur res du-
 ctu optimatum, hos ualde suspicit hoc hominū genus. Spero bre-
 uitate aliquid intellecturum quod afficiat. Incipiunt iam paulum
 diffidere ipsi, tota adhuc faba cudetur in capite Astarothi. Anthe-
 um nactus est fortiorem, Hercules ille Ficticius, qui ita seipsum ap-
 pellat. Quiesce tu, interea dum luctamur, uidebis ut te ex insidiis
 eripero. Deinde si tibi ocium suppetet, ad nos quādoq; accedas
 uelim. Ludemus bellam comœdiam, conficiemus Sycophantas,
 usq; ad medullas. Leodiensis episcopus Gallicum explicauit no-
 dum, adiunctus Burgundionibus, quæ res facile efficiet ut nobis
 quoq; accedat, possum aliquid apud illum. Cum ueneris ad nos,
 curabo ut omnia pro uotis nostris eueniant, nil tibi æque condu-
 cere possit, q̄ eius Principis fauor. Bene uale. Colonia.

Leodiens episc

Io. Potken Præpositus S. Georgii Coloniae, cum tui
 amanti. I. Q. Ioanni Reuchlin Phorcensi LL.
 Doctori S. D. P.

NIHIL ambigimus doctissime doctor, quin & nostræ & ali-
 orum tibi & innocentia tuæ fauentium litera, te ob Picatū
 non per testa in urbibus uolātium, sed uicatim & domatim
 etiam casatim humum non quatuor sed quinque digitorum pedi-
 bus calcantium & quæstum mendicitate facientium uexationes,
 forte formidulosum, aliquantum recreent, eaq; de re te de nōnul-
 lis, proximis diebus pro & contra te Romæ gestis, certiozem face-
 re curauimus; ¶ Die Veneris proxime lapso, nobis præsentibus,
 decreta fuit inhibitio per Reuerendissimum Cardinalē Gri-
 manum alterum ex duobus dignissimis Cardinalibus, ad cogno-
 scendum & terminandum omnes & singulas causas tuas per postre-
 mum rescriptum in Inhibitionis Instrumento insertum, deputa-
 tis. quomodo ex tenore eiusdem Instrumenti, quod ad tui conso-
 lationem, & iactantia tibi aduersantium confusionem ad te mit-
 titur plenius intelliges. Adempta est tertio Iudici Cardinali omnis
 Iurisdictio, perbelle quidem, ne propter superiorem in r̄a flumi-
 nis locum, quem denuo obtinet, potura tibi forte turbasset. Iussi-
 mus nuper, & nunc quoque iubemus, bono te esse animo,

EPIS. ILLVST. VIRO RVM AD

Optamusq; ut sicut egregie cepisti, pro uirili cures, ut omniū climatum gentes se suis sibiq; respectiue alienis linguis inuicem intelligant. Nam id profecto necessarium est, si tandem unus fuerit pastor, unum & ouile nouum. Proh dolor propter nostra maiorumq; nostrorum peccata, a tempore Apostolorū citra, Spiritus sanctus ad humanum genus in specie uisibili non descendit. Sed donum diuersarum linguarum tot iam seculis negatum, calamitatem & miseriam mortalium tandem miseratus, tuis perpetuis uigiiliis & lucubrationibus, hominibus germanis tribuit & palam fecit. Quod si idem zelus in tuis æmulis esset, qui in Diuo Vincentio Hiberno, ordinem Fratrum Prædicatorum uere professus, fuit, qui Vincentius non in tui similes, contra charitatem inquirendo sed plebem Christi nostri Fidem docendo, ab omnibus eius sermones audientibus intelligebatur, profecto inter te & Iacobum tuū pro improbo conatu suo supplantatorem, & eius complices, quos tu Quasarios, nos uero Quasidicarios, appellamus, similtas esset omnino nulla. Superesse putamus, ut posito metu, sicut omnes nos, etiam tuos uexatores, per nouum tuum docuisti opusculum, quo nam modo sermo fieri debeat ad populū, ita quoq; germanicam puericiam, adulescentiam & iuuentutem doceas, diuersas quas calles linguas, & faciliore discendi modum, ut eo magis tui æmuli iaceāt inglorii, tuq; etiam post Nestoris annos, corpore sepultus, contra eos gloriosum ducas Triūphum. Domino Stephano Rosino plurimum debes, qui tuas haud secus q̄ suas proprias pro uirili, etiam nomine Cæsareæ Maiestatis, tuetur causas. Teq; sola uti credimus fama sibi notum, Martinus de Groninga Iuriū Doctor amat, quippe qui Interpres iuratus, magnam ex his quæ nostra Germanica lingua in actis continentur partem interpretatus est. Et omnia breui est, Deo uolente, absoluturus, minimis tuis expensis. Nec tuis rebus deest Ioannes Van der Vuik procurator tuus, doctus quidem, & in his quæ ad forum pertinent, interdum ad nostrum recurrens oraculum. Componitur **DIALOGVS** in tui deſensionem per uirum doctissimum utriusq; nostrū amicissimum, cuius uomen, & alias qualitates suo tempore scies. Id nunc te scire sufficiat, q̄ & latinus & græcus est, etiā quo ad utraq;

Vincentius hispanus

Quasarios

D Stephanus Rosinus

Martinus de Groninga

IO. REUCHLIN. LIBER SECVND.

maternam linguam, & primatum tenet inter Christianos huius seculi, quo ad hebræam & babyronicam, hoc est, uulgarem Chaldaicam; quam hebræi Europam incolentes, suis, hoc est, hebræis characteribus effigiant, & iam a me Ioanne literas illas ueras chaldias, quibus Presbyter Iohan. & sui in eorum sacris utuntur, non ignauiter didicit. Bene Vale uir dignissime, & omnem pone (oramus) metum Ex Vrbe. XXV. Ianuarii. Anno. M. D. XV.

Ioannes Potken, Ioanni Reuchlin.

S. D. P.

EAS quas ad me è Stutgardia. III. KAL. Sextiles dedisti, doctissime Doctor, literas nuper recepi cum Quaternione operis per F. Petrum Galatinum compositi ad me remisso. Tibi haud parum gratulabar, q̄ ex parte epistolæ quam ad me mittere dignatus es, intellexisti causam illam tuam in portu esse. Ego eam epistolæ partem absq̄ mora Georgio Sobio Iuuentutem Coloniensem in arte humanitatis publice erudienti, laudum tuarum prædicatori, tuoq̄ hac in ciuitate acerrimo defensori, tradidi. Is primo exinde die festo in templo, quod summum Colonienses uocant, facta doctorum uirorum corona omnibus audire cupientibus, è quorum numero nonnulli tui æmuli erant, legit, perlegit, & relegit, subitoque orto rumore per ciuitatem, ut fit, q̄ uictor euades, multi ex his qui te amant, & nonnulli ex eis qui te odio prosequuntur, inter quos etiam ipsi & Pepercorn, & Ortuius erant, me adierunt, experturi, quid ea in re ipse affirmarem, quibus etiam alias literas, ad me latiuscule per Doctorem Ioannem VuiK procuratorem tuum scriptas, in eandem ostendi sententiam. Quæ res tui amâtes, quorum maior Coloniae est numerus, q̄ forsan ipse speraueris, solito æquanimiores alacrioresq̄, alios uero uultu & aîo depressiores fecit. Quod aut scribis lata pro te sententia, te Coloniæ peregre iturum, ad meam in lingua q̄ edere cœpi chaldia eruditionem, plurimum gaudeo, q̄ sententiâ uel iam latam, uel propediem ferendam spero. Nam & Dn. VuiK inter alia ad me scripsit, q̄ mādātū de SVPERSEDENDO per contrarium a Sâctissimo Domino nostro signatū Mandatū

Pepercorn
Ortuius

EPIST. ILLVST. VIRO RVM AD
reici curauerit. Et nisi Reuerédissimus Cardinalis Sancti Marci
ex urbe, uti quotannis durantibus generalibus feriis solitus est, se-
cederet, causam tuam in ipsis feriis per Cardinales decidi sperabat.
Lata igitur pro te sententia, non me, sed Colonia ipsam accedito. Iniuriam
tamen mihi feceris haud mediocrem, nisi domo mea, cuius repa-
rationi iam intendo, hospitio fueris usus. Ero in te lingua ipsam
chaldiam docendo tuus Barnabanus, non solum nocturnus, sed
& diurnus, nihil eos metuens, qui te odio prosequuntur. Mitto ad
te ineptias quas breui ante tui amuli sub uocabulo Nebulonis il-
lius PfefferKorn conflagravit. Bene Vale, & uti soles redama. Ex Co-
lonia. XIII Septembris. Anno .M. D. XVI.

Ioannes Reuchlin Phorcensis. LL. Doctor, Iacobo Fa-
bro Stapulensi apud Parisios.
S. D. P.

VV M de libris tuis Faberrime Faber, in omni orbis terra-
rum spacio radiantibus, supra modum perspectus mihi sit
uerus ille amor erga me tuus haud uulgaris, neque popula-
ris, ut qui ab animo constante ac nobili philosophi-
coque proficiscatur, malle certe iucundioribus nunciis literarum
commertia tecum coepisse, qui sine tuo colloquio uitam mihi
saepe putauit esse acerbiorem. Nunc quia haec omnium rerum ui-
cissitudo est, saltem te meis molestiis alloquar, qui diebus tranqui-
lioribus requiui. Ego enim quamuis *ἢ ἀπελάων ὀνύχων*, & ab
incunabulis mecum constituissem prodesse omnibus, laedere ne-
minem, & ita me gesserim ad hos usque senectatis accessus, erga omnes
doctos & innotum ceterum cuiusque generis philosophantium,
ut merita laude nullum defraudauerim, neque loquendo neque scri-
bendo, uel uersu uel oratione soluta (nec enim Inuestiuas unquam co-
scripsi, neque dentatos Iambos in alicuius nominis hominem lusi.
Sed magis omni aetate & omnibus ordinibus, quod suum erat uit-
tutis praerogium detuli. Tamen hoc iam biennio contra me noua
pestis adest, cui nec uirtute resisti nec sermonum telis armisque po-
test. Pulmonibus errat ignis edax imis ut ait, Ouidius. Ea contra

IOAN. REUCH. LIB. SECVND.

gio cœpit in Agrippina Colonia, ubi est quædam hominum species inhumanissimorum, Theologi uocatur. Neminem doctum extra se putant, & ecclesiæ uidentur sibi columnæ esse. Ab his cū multi ante tempora, tum proximis annis lumen quoddam Iuris Petrus Rauennas ignauissime taxatus est, laceffiti sunt deinde ab eius ordinis quibusdam Iuriconsulti quæplures, & tum omnes Poëtæ. Demum ad me uentum est, prorsus innocentem hominem, ut nomini meo & bonæ famæ sordes aspergeret. Forte inter alia, quod me uiderent hac ætate in Germaniam semina hebraicarum literarum, quanquā gratuito quidem sine præmio & absque spe lucri icessisse. Sicut tu philosophissime Faber, Aristotelia primus omnium cadentia restaurasti. Quodque non ignorarent me ante omnes annis citra quadraginta rursus Alemanniæ scholam græca elementa docuisse, quæ ipse ego quondam in uestra Gallia ex discipulis Gregorii Tiphernatis adulescens Parisii acceperam. Anno Domini .M. CCCC. LXXIII. quo in tempore illic & Ioannē Lapidanū Theologia Doctorem in grammaticis ad Serbonam, & Guilieum Tardium Aniciensē in uico .S. Genouefæ, & Roberthū Gaguinum apud Maturinos in Rhetoricis præceptores audiui, cum essem è familia Marchionis Friderici Principis Badësis, nunc Episcopi Traiectensis $\sigma\mu\phi\omega\iota\tau\eta\tau\eta\varsigma$. Demum post aliquot annos è Sueuia rediens ad Parisios Georgiū Hermonymum Spartiaten græce docentem assequutus sum. Cunque optimarum literarum studiosi nostrates omnes confiteantur se græca & hebraica me autore primario didicisse, non potuit aduersariorum barbarorum mera superbia æquo animo ferre tanta meæ famæ præconia, per sæpe formidantium, quod ornatiore doctrinis imbuta posteritas, puerilia studia & aniles disciplinas quæ iandiu in nostra consuetudine uersantur, contemnat. Quare aduersum me hoc calūniarum facinus ausi sunt nephandum & abominabile, cuius feriem ex mea Defensione intelliges, quam tibi uiro doctissimo & quod pluris faciam amicissimo, cum istis præsentibus nunc mitto, ut tecum reputes quid intentatū improbi Timones inquant. Mirabere fortassis institutū meū quod tā acriter & serio iniurias repulerim, perinde atque ab officio philosophiæ alienū quā pfitear.

Petrus Rauennas

*Gregorius Tybernas
Eo. Lapidan
Guilhelmus Tardium
Roberus Gaguinus*

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

Sed si animo perpendas, quando sit PHILOSOPHO apper-
tenda, & quando fugienda defensio, nō tam laudabis recte, Socra-
tis negligentiam coram Atheniensibus, q̄ coram illis Gymnoso-
phistis Apollonii diligentiam. Ille defendi noluit, & ad accusatio-
nem Melitum se inscribentem contempsit. Anytum aduocatum
despexit, Lyconem causidicum derisit. Iudices ipsos ipse condēna-
uit. Licitoribus corpus præbuit, quod erat multis corporibus infe-
rius. Animā autem non præbuit, quæ erat omnibus Atheniensib.
superior. Scribit hæc ut nosti Maximus Tyrius Platonicus in quæ-
stione Num Socrates se non defendendo bene fecerit. Hic uero
cōtra falsos delatores suos Euphratem & Thrasibulum, corā The-
spesione gymnosophistarum principe tam pugnaciter & tā mor-
daci oratione se defendit, ut nihil grauius, nihil acerbius, quam tu
orationem (arbitror) legisti apud Philostratum lib. vi. Horum
exemplo summorum philosophorum monemur, cum famæ pe-
riculum est, impatienter defendendum esse philosopho, at cū de
uita certatur, fortasse non adeo. Moriēdum enim semel, infamiā
patiendum nunquam, Ea propter haud muliebriter dicendū mi-
hi erat, nec ornatius aut liberius q̄ simplex oratio ueritatis ferebat
quia expurgare me tantum uolui ut fortem decet, non diserte sed
uiriliter, seruato moderamiæ cum inculcata tutela, qui armis nō
aliis q̄ scriptura usus sum, pariter ut aduersarii. Et modo chalcog-
raphico ut iidem ipsi, & confestim ac incontinenti, mox atq; fie-
ri potuit, dum essent in flagranti crimine, librosq; iam diffamato-
rios ubiq; uanum circumducerent, & famam meam sine fine tur-
barent, iterumq; percussuri gladium stringerent. Quo præsumit
iuste ab uniuersis ratione utentibus me omnia fecisse defendendi
animo, & repellendæ solū infamiæ, nulla ultionis causa, qui & apo-
logiam iudici meo Romanorum Imperatori, die post impressio-
nem proximo de manu in manum obtuli, petens, ut innocētiam
meam audiret, & secundiore me fama exornaret. Quod & fecit
per publicum Decretum, & nō tantum id potuit, uerum etiam fa-
cere debuit, ut de Menna statuit Gregorius. Hæc ad te scribo ami-
ce, quo leuari molestias mihi sentio, cum habeā cui quod me gra-
uat impertiar. Mitto etiam eandem illam Defensionem meam,

Maximus Tyrius

IO. REUCH. LIBER SECVND.

ut si aduersarii apud eminentissimos Theologiae professores Parisienses uiros eximios, & mihi quoque Scholastico Parisiensi quod obseruandissimos me accusauerint insolentiae aut temeritatis, uel ut ante solebat infidelitatis, tu illis Defensionem meam porrigas, ut legendis nostris me cognoscant usquequaque innocentem. Nec ullo Sirenarum modulo tam dulciter incantentur, ut diffamationes inimicorum meorum quouis actu adiuuet. Sed audiant te interprete quod in Sophoclis Aiace prudenter dicebat Menelaus.

έρπει πῶλλάξ ταῦτα, πρόσθεν ἄρσ ἦν
αἰθῶν ὑβρισῆς, νῦν δ' ἐγὼ μέγ' αὖ φρονῶ.
καὶ σοὶ προσφόνω τόν δ' ἐ μὴ δάπτειν, ὅπως
μὴ τόν Δε δάπτων, αὐτὸς εἰς ταφὰς πάσης.

Sanè plurimū

de te mihi spei est, cum laudatissimo theologorum collegio tam diligenter meo nomine agas, ut aliquam saltem consolationem fraternam mihi suo confratri, & eiusdem uniuersitatis Parisiensis membro celeriter mittant, de meis expensis, ad quod tu tabellarium accommodes oro, per me appreciandū, quod posteritati semper piternis commendabo laudibus. Ex Stutgardia Sueuiae, ad circiter pridie Kal. Septemb. Anno M. D. XIII.

Facultati Theologiae Parisiensi, Ioannes Reuchlin LL. Doctor. S. D. P.

QUANTUM ab ineunte aetate sapientissimi & amplissima in toto penè orbis terrarum spacio laude celebratissimi Viri, semper me studui placere bonis, & neminis honorem laedere, tamen hoc triennio fieri non potuit, quin extrema ferme in aetate mea tandem ab indignis indigne lacerer infamia. Facit hoc Diabolus, cuius inuidia mors intrauit in orbem terrarum, ut pariter inuidia discidium paret in eis quos nouit tantisper in deo manere, dum manserint in charitate, quam inter me aduersariosque meos aut fregit auaritia, aut rupit superbia, aut luxuria dissipauit, aliud ue incidens odium quo fraterna extinguitur dilectio. Hoc enim ingenue fateor, quod tametsi omnibus homines uirtute praeditos quae maxime diligam & uenerer, tamen fuit haftenus cum nullo mihi sacrarum religionum ordine arctior ami-

Sup

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

cicia quàm Prædicatorum nostræ prouinciæ, quibus circiter annos undetriginta sine precio absq; premio nulla spe lucri ductus, sed solum propter deum & ingentem meum erga illos amorem ac reuerentiam comstode utiliterq; non tantum in Ducatu Sueuiæ, ubi habito, uerum etiam in tota Germania patrocinar⁹ sum, etiam cum fortunarum mearum nonnullo dispendio. Vnde poteram facile mihi ipsi de illorum perpetua gratitudine (qualem per literas tam publicas suorum Prouincialium quàm singulorū priuatas sigillis suis roboratas, & usq; huc in Chartophylacio meo seruatas, sæpe polliciti sunt, & promiserunt) optimam spem persuadere, si qua in re unquam mihi aduersarentur mali euentus, ut est in rebus humanis frequens casus, q̄ ad eos ego præ cæteris omnium primum cōfugere possem. Sed heu, plurimum ea me fefellit opinio. Cum enim mandato CAESARIS & nostræ Prouinciæ Archiepiscopi Moguntini fuissem coactus, opinionē meam de Iudæorum libris cōcremandis in modum Consilii Camerarii clausam, & obsignatam ad man⁹ eorum propere & absq; mora transmittere, non dubitauī ullum subsistere periculum, ut est in Prouerbio, cum bonis bene agier. Sed homo amens & perditus, semiuudæus quidam Colonienfis, latinam linguam prorsus ignorans, & iudaicam incongrue imperiteq; tenens, quod patet ex sua interpretatione ab Adriano Hispano iuste reprehensa, quam his literis alligauī, maligna contra me machinatione Consilium meum, quo ingenio adeptus certe Deus nouit, cum id Arnolde cuidā de Tungari, & quibusdam aliis Prædicatoribus Theologis Colonia patefecisset, & super eodem adiutus, libellum cōtra me famosum edidisset, non statim illi easdem chartulas famosas corruperunt, uel igni consumpserunt, ut Lex præcipit. Sed & iidem ipsi alterum quendam libellum famosum qui incipit ARTICVLI aduersum me composuerunt, & impressum publicarunt, quē iam quoq; ad uos mitto. Quorum tunc Inquisitor ordinis Prædicatorum, nunc ut ipse ait Delator, Decanus erat. Postquam autē toto biennio publicis famosarum schedularum affixionibus me acerime contra ius & phas persequuti sunt, cœperunt tandem sub colore iusticiæ mecum per suos hæreticæ prauitatis Inquisitores in

IO. REVCH. LIBER SECVND.

iudicio agere, quod tamen instituerunt ita nepharie, ut appellati mihi tam ab Inquisitore q̄ a Cōmissariis ordinarii ad Sedem apostolicā, summus Pontifex sentiens iniquitatem Inquisitoris Cōmissariorumq; ac eis adhærentium, totius negotii Ocularis Speculi alium iudicem dederit, Reuerendum sc̄licet episcopum Spirensem. Et simul sanctitas sua, manus apponens, inhibuit omnibus personis & iudicibus aliis quibuscunq; etiam sub censuris ne se de Oculari speculo intromitterēt, quinimmo si qui putarent aliquo modo sua interesse, ipsi coram Apostolico iudice prænominato causam suam agerent. Quam commissionem Romani Pontificis & Inhibitionem eiusdem, reuerendis paternitatibus uestris hic mitto descriptam. Vtrisque uero nobis partibus termino a iudice assignato ad libellandum, eo q̄ essem tunc reus originarius expectaui ut decebat, donec ante uiderem accusatoris mei libellū accusatorium, si quem produceret coram iudice, seu potius reproderet. Nam Inquisitor prius contra Oculare speculum nœum, in iudicio Moguntino primæ instantiæ libellum quendam accusatorium me ad hoc legitime non citato proposuerat. Cumq; aduersum me pars aduersa libellare negligeret atq; plane nollet, ego ipse uirtute citationis contra ambas partes prius emanatæ cœpi libellū meū per Procuratorē corā iudice producere. Mitto aut̄ Paternitatibus uestris Articulos, super quibus idem libellus meus per procuratorē secundū stylū Curiaē cōpositus & formatus extat. Nā libellū ipsum formaliter positū in Actis insertū adhuc apud se Notarius causæ habet, quē libenter iā misissem, si per tēpus potuissem seruatis itaq; oibus terminis in rota Romanæ Curiaē seruari solitis. Prædicatoribusq; pro maiori parte semp̄ assistētibus, tadē emanata citatiōe ad audiendā Sētentiā, ego de gratia Dei, & iusticia triūphante obtinui diffinitiuā, ut in hac sententiæ charta uideris, quā etiā porrigo. Deinde cū eadē sententiā trāsiuisset in rē iudicatā, ad meā instantiā datæ sunt executoriales, quas etiā istis colligatas Paternitatibus quoq; vris mitto. Ex quibus oibus cognoscetis, male aduersarios fecisse, nomē meū in uniuersa Christianitate sic infamādo, cū ipsi fuerint eius famæ maleuoli autores, & idē ipsi scandalum & offendiculum plebi posuerint, non ego, quod tamen scandalum ex ipsis ortum, iam de gratia Dei, iusticia mediante sopitum est

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

Quia uero apud indoctum uulgus ubiq; famant, se uelle apud uestras Paternitates impetrare cōtra me atq; libellū meū Oculare Speculum nouam, nescio quam, declarationē seu determinationem, ego quantum potero humillime peto, ut me facturam uestram non destruatis, meq; de gremio & de corpore uestro membrum ne iadatis. Sum enim scholaris Vniuersitatis Parisiensis, egregii quondam Theologiae Doctoris DN. Ioannis de Lapide discipulus in Serbona, & postea Marchionis Badensis, nunc Episcopi Traiectensis cōdiscipulus, quondam ad Solem habitans in uico S. Jacobi, ante annos si rite recordor XLV. & haecenus almae Matri nostrae Parisiensi Vniuersitati, non paruam laudem attuli scribendo, loquendo, docendo, ut nostra opera indicant. Nec ullā ei maculam per oculare Speculum inussi, quod stante mea declaratione simul & in continenti edita, tum latina q̄ teutonica, nihil continet scandalosum, nihil contra ecclesiam, ut patet acriter inuenti. Quare ad uos integrum oculare Speculum mitto, quod aduersarii truncatum & mutilatum dolo malo circūtulere, quo facilius quoslibet Doctores sibi consulentes, in suam opinionem aduersum me traherent. Habetis Sacratissimae Theologiae, doctissimi Doctores & integerrimi Patres, summā causae meae, quantum fieri potuit celerius ad uos licet perfunctorie missam, Primo, Integrum Oculare Speculum. Secundo, Pacem Imperialem, quam Caesarea Maiestas cum Impositione perpetui silentii super eodē Oculari Speculo statuit, ab illis ruptam atq; fractam, Tertio, citationem Apostolicam & Inhibitionem. Quarto, Articulos, ex quibus conceptus est libellus articulatus, secundum legem Diffamari, Codice de Ingeniis & manumissis. Quinto, sententiam diffinitiuam, cum eius processu. Sexto, literas executoriales. Quare obsecro uos Patres meos q̄ obseruandissimos, dignemini in hac causa ocium praeferre negotio, & contra me filium & alumnū uestrū nihil statuere, diffinire aut declarare. Cum Sanctissimus Dominus noster Papa Leo, & committendo & inhibendo singulis personis & iudicibus manus suas apposuerit, ne mihi autoritas uestra plus noceat quam ueri profit euidencia, Ex quo enim Papa manum apposuit, inferior se de negotio ammodo intronittere nō debet.

IO. REUCHLIN. LIBER SECVND.

Valete foeliciter, & simul cogitate memori mente, hanc praesentē meri facti esse quaestionem, & non iuris neq; diuini neq; humani, de qua nostrum certamen est, non enim disputo, quid sit Hareticum; & quid Catholicum, sed solum utrum Oculare Speculum quod in uno corpore constat ex declarato & declaratione asserat absolute simpliciter & sine addito, propositiones quas aduersarii exprobrant. Quod si tam dubium est ut scholastica disputatione ueniat inuestigandum, quemadmodum Aduersarii illi circunvagando cursitantes, fatagunt & colligunt doctorum sibi adhaerentium opiniones, certe iam constabit ad solius Petri sedē, id est ad summum Pontificem esse referendum, & non ad inferiorē; secundum Iura Canonica quae in hoc sunt clara, & secundū Theologos ut Gerson de Examinatione doctrinarū in tertia consyderatione, & Occam in libro Sexto Dialogorū, in prima parte circa finē, & alii multi, a quorū lectione professio mea & Reipublicae familiarisq; cura me retrahit. Iterum ualete, q̄obseruandissimi Patres. Stutgardie. XIII. KL. Iulias. Anno. M. D. XIII.

Vlrichus Dux in Vuirtenberg & Deke, Comes Montis belligardi, ad Facultatem Theologiae Parisiensem.

EGREGII & Eximii Sacrae Theologiae Professores, Cuius noster uir Consularis Ioannes Reuchlin Phorcensis Legum Doctor, controuersiam habuit cum quibusdam Coloniensibus, concernentem scripta cuiusdam libri Oculare Speculum nominati. Quae auctoritate sedis Apostolicae per sententiam diffinitiuam est terminata. Nihil ominus tamen relatu accepimus, quosdam religiosos eadem materiam sopitam apud uos uelle resuscitare, petentes ut in eadem causa Dignationes uestrae conent, contra praefatum Ciuem nostrum aliquid machinari. Nos igitur consyderantes sanctissimum Dominum nostrum Papam manus apposuisse, cum Inhibitione quibusuis aliis iudicibus & personis facta, oramus, causam istam super Oculari Speculo motam, quam magis esse putamus inuidiae quam fidei, a uobis abdicetis, & uel nostri quoq; contemplatione uos exoneretis, permittentes commissio

EPIST. ILLVST. VIRO RVM AD
nem sedis Apostolicæ, cui præfatus Doctor Io. Reuchlin se sem-
per subiecit, suum retinere uigorem. Qua in re nobis nihil facie-
tis gratius, pari uel uberiore gratitudine compensandum. Fœlici-
ter ualete. Ex Stutgarten. XIII. KL. Iulias. Anno. M. D. XIII.

Guilielmus Copus Basiliensis Medicinæ Doctor,
Ioanni Reuchlin Phorcensi
S. D. P.

QUANTUM ante hac nulla mihi fuit cū excellentia
tua necessitudo celeberrime Doctor, non potui tamen nō
dolere, quum nomen tuum adeo ab indoctis calumniari
intelligerem, cuius rei Historiam ab his qui una cum
obtrectatoribus tuis tum aderant lucidissime intelliges. Ego age-
bam in aula Christianissimi Fræcorum Regis, quum te æmuli la-
cerarent, interea Episcopus, qui hostibus tuis fauebat, cum multa
in te diceret, famam tuam laniando, interrogatus a Regia Ma-
iestate an te noscerem, respondi, quadraginta iam annis non ui-
disse me te, sed tum quum Basileæ docebas Præceptorem meū
Ioannem Heberling Gamundensem scire me, te celebratissi-
mi fuisse nominis, & in liberalibus artibus & literis humanitatis
adeo, ut ea tempestate nemo tibi esset comparandus, nec defuisse
te ab illo tempore continuam in literis operā collocare, atq; hu-
ius rei locupletissimos tēstes esse libros multa eruditioe refertos,
qui ex officina tua prodierunt. Tunc aduersarius ille, quum nihil
aliud haberet quo uerba mea refelleret, dixit me pariter Iudaifa-
re. Hæc ideo scribere uolui, ut noscas me tibi deditissimum, atq;
pro nominis tui defensione, uel ultima etiam experturum. Vale
ex Parisiorum Lutecia, octauo kal. Septembres An. M. D. XIII.

Ioannes Reuchlin, Guilielmo Copo Medicinæ
Doctori, apud Parisios. S. D. P.

QUOD dram fideliter & confidenter literatissime Cope, do-
ctrinarum mearum nepos, integritatem honoris mei corā
Rege Francorū & potētissimis obtrectatoribus meis
commemoratione ueteris nostræ uitæ defenderis, merito ingen-
tes tibi ago gratias. Id aut nō nisi diuinit⁹ ita cecidisse arbitrabor,

IOAN. REUCH. LIB. SECVND.

Quisq; adeo ubi absens lacerabar, ubi laniabar ab insidiatoribus
 occultis, ibi nescio quis casus, quæ fortuna te mihi subito dedit
 amplificatorem dignitatis meæ, quanquam uicit malorum ho-
 minum pertinacia tuam illam fraternam erga me plenā huma-
 nitatis, & pietatis uoluntatem, quo minus prohibere ualueris Re-
 giam a me auersionem. Nemo id miretur, nemo stupeat, longe
 plura enim possunt illi principum Pœnitentarii, reatum & tur-
 pitudinum conscii, qua occasione ipsi de medio confessionum
 extorquent a pœnitentibus quodcunq; libet. Prôinde supposue-
 runt ad eam rem Prædicatores, ordinis sui fraterculum Regis pœ-
 nitentiarium ut suis sibi uafriciis facilem Regē conduceret quor-
 sum optarent. Illi uero Patres & Magistri nostri non eo debebāt
 peccare, q̄ Regis indulgentiā consequuti erant, quin potius anim
 aduertere, q̄ deus habet uindicē oculum (ut ait Homerus) qui
 & si lento quandoq; gradu procedat ad uindictam, tamen tardita-
 tem supplicii grauitate compensat. Fecissent prudentius tui Pari-
 sienses bonam filii sui famam conseruādo, q̄ sororis suæ Agrippi-
 næ Calumnias iuuando. Fecissent sanctius obediendo Apostoli-
 cis sententiis, inhibitionibus & mandatis, quā temerarie furioseq;
 aut si leuius dici uelis, stulte per ignorantiam crassam & supinam
 aduersus Romanam Iurisdictionē proteruendo. Si nescis Cope-
 fuit hæc Apostolica sententia his uerbis promulgata. Pronuncia-
 mus, decernimus & declaramus, libellum Ocularis Speculi cum
 sua annexa declaratione in actis causæ deductum (cum ex decla-
 ratione & declarato sit unus & idē liber & suiipsius declaratiuus)
 a DN. Ioanne Reuchlin Doctore compilatum atq; editum, de
 suspitione atq; insimulatione hæreticæ prauitatis aliisq; crimini-
 bus sibi per Fratrem Iacobum ante dictum hac in causa aduersa-
 rium ex aduerso principalem eidemq; adhæretes, indebite teme-
 rarie iniuste tacita ueritate fuisse & esse notatum atq; diffama-
 tum, sibiq; Fratri IACOBO & eidem adhærentibus, aut sua quo-
 modolibet interesse habere putātib; diffamationes & accusatio-
 nes huiusmodi facere & publicare minime licuisse neq; licere,
 & eidem omnibus aduersariis & singulis aliis super præmissis
 perpetuum silentium imponendum fore & imponimus, nec non

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

pari nostra diffinitiva sententia decernimus & declaramus super memoratum libellum, cum eius declaratione annexa, ut præferē, nullam hæresim aut errorem ab ecclesia publice damnatum, manifeste sapere aut continere, perfidis Iudæis non plus q̄ deceat aut iura permittant fauorabile fore, aut ecclesiæ Dei seu sacris eiusdē doctoribus, neq; iniuriosum neq; irreuerentialem esse, & ab omnibus ipsum Oculare speculum cum eius annexa declaratione, quā in singulis coniunctam cum libello & repetitam esse uolumus, legi & publicari posse, diffamatiōe in contrarium ab aduersariis ducta non obstante. Simili modo pari nostra diffinitiva S E N T E N T I A ante dictum Fratrem Iacobum Inquisitorem in expensis in huiusmodi causa pro parte dicti Domini Ioānis Reuchlin Doctoris, tam coram nobis & nostris subdelegatis q̄ Mogūtiæ legitime factis condemnandum fore & cōdemnamus, quarum taxationem nobis in posterum referuamus. Hæc Cōmissarius apostolicus reuerendus & Illustris Dominus Spirensis Episcopus. Audi nunc quid Reuerendissimi Cardinales appellatione remota iudices dati Grimanus & Anconitanus. Districte præcipiēdo, inquit, mandamus, quatenus Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino Dei & Apostolicæ sedis gratia Archiepiscopo Coloniensi sub interdicto ingressus ecclesiæ, eiusq; in spiritualibus & temporalibus Vicario seu Officiali generali, cæterisq; officialibus Iudicibus, Commissariis, delegatis, subdelegatis, ordinariis, extraordinariis quibuscunq; quacunq; autoritate fungentibus, & præsertim Arnoldo Tungaro, & cæteris Theologis, Theologiæ facultatibus Inquisitoribus & Vniuersitatibus, omnibusq; aliis & singulis, quorum interest, intererit aut interesse poterit quomodolibet in futurum, quibuscunq; nominibus censeantur, & quacunq; præfulgeant dignitate, de quibus pro parte dicti DN. Ioannis Reuchlin principalis fueritis requisiti, seu alter uestrum fuerit requisitus sub excommunicationis suspensionis & interdicti aliisq; ecclesiasticis sententiis & censuris etiam trium millium ducatorum auri de Camera boni & iusti pōderis, pro una ipsi Camera apostolicæ & pro alia medietatibus parti applicādorū pœnis quas F E R I M V S in his scriptis, quasq; Q V E M L I B E T huiusmodi no

IO. REUCH. LIBER SECVND.

stræ Inhibitioni contrauenientem incurrere uolumus ipso facto, inhibeat. **QVIBVS NOS** etiam unâ cum præfato Reue rendissimo Cardinali sancti Eusebii, tenore præsentiu sub similibus pœnis inhibemus, ne ipsi uel eorum alter in causa & causis huius modi, per se uel aliû, seu alios, publice uel occulte, directe uel indirecte, quouis quæsito colore uel ingenio, in uilipendium litispendentiæ & Iurisdictionis nostræ, immo uerius Apostolicæ aut in dicti Domini Io. Reuchlin principalis, Iurisq; sui præiudiciû & gra uamen, lite & causa huiusmodi sic coram nobis indécisis penden tibus, quicquam attentare, seu innouare præsumât. Quod si secus factum fuerit, id totum reuocare & ad statum pristinum reducere & ad dictarum excommunicatiôis & aliarum censurarum & pœ narum **DECLARATIONEM** earumque aggrauationem reaggrauationem, interdicti ecclesiastici appositionem, ac auxilii brachii secularis iuocationem procedere curabimus, iusticia me diante. Da igitur Cope operam, etiam atq; etiam oro, ut Christia nissimus ipse rex tuus, te monstrante tuoq; ductu, me Christianû esse Doctorem, uel ex his Apostolicis sententiis & inhibitionibus agnoscat, & cogitet se fraudibus Pœnitentiarii sui Parui, quippe Fratricelli ac de Fraterculorum numero deceptum, seductumq; fuisse, quo minus ipse mihi succenseat, si præconia quibus Faculta tem Parisiensem huc usque plurimum exornaueram dum mater erat, postea q̄ mihi uersa fuerit in Nouercam, recantauero, & lau des Parisiensium toto uitæ meæ tempore cum eorum summo uî tuperio recte mutauero. Est em̄ iniusta Nouerca, ut ait Virgilius. Et Seruius. Hoc, inquit, perpetuû est Nouercæ epitheton. Pro quo uelim similiter expectet de me omnes Theologistæ, quos ego ue ros esse theologos, licet deceptus, arbitrabar, male actæ uitæ ac uî tiorum suorum immortale uituperium. De ipsis enim & singulis & omnibus contrariam Stefichoro Palinodiam, aspirantibus Mu sis agam, ut sibi ab illis malis caueant omnes boni, & eisdem eue niat Neoptolemia uindicta. Vale mi Cope, nostri prælii armi ger fidelissime.

Henricus Glareanus Heluetius, Poeta laureatus,
Ioanni Reuchlin LL. Doctori S. D. P.

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

VELLEM ego iucundissime Senex, non Glareanum iuue-
nem imberbem insipientemq; sed Scipionem illum, Leli-
um ue tecum loqui, ut cum sis alter Cato, omnium uirtu-
tum specimen, non minus me tibi, quam te nobis iucundum in-
telligerem. Ingemo ego uehemēter stulticiam nonnullorum no-
stræ tempestatis hominum, & q̄ sua non noscunt tempora Mæo-
niden. Estq; mihi ab his sæpe q̄ nomen & decus tuum defēderim
illusum. Quod equidem parui duco, habeant illi gloriolam talē,
ne puero quidem appetēdam. ἔχει θεὸς ἐνδίκον ὄμμα. Scribo ad
te ut dum Sulpitius Ciceroni, dum C. Cæsar Rempub. oppresse-
rat, clamarent in me quoq; si ullam haberent causam. Debebam
me Hercule q̄ te iuuare non possum, uehementer dolere. Sed con-
solatur me inelyta tua grauitas, tam sublime ingenium, tanta de-
niq; sciētiarum omnium moles Zoilis tuis opposita, ut neq; mea,
nec pueri mei similis paucula opera, sed ne quidē aliorū auxilio
egeas. Vnum tamen scito, multos etiam tibi in urbe Agrippina
esse amicos ὅτι ἀνέβη καὶ πρὸς ἐν ὄργῃ αὐτῶν. Est in primis Iohan-
nes Cæsarius Iuliacensis, uir multa doctrina clarus, græce linguae
peritus. Est Hermannus Bulchius optimo in te animo, qui quoti-
dianas rixas ob nomen tuum patitur, quiq; & si carmina in famo-
sum illum Tungari libellum coactus penē ediderit, tamen in his
neq; nomen tuum posuit, neq; offendere te animus fuit. Nam &
duobus illis annis & hodie multa ob decus & gloriam tuam apud
hostes quoq; claram patitur. Quæ mihi argumentum magnum
præbent constantis amiciciæ. Immo uero miratur ille plurimum
tuam modestiam; q̄ in Apologetico tuo libello tam benigniter
eum & Gaudensem increpasti, qui maiore digni redargutione fu-
erint. Cum autem Iacobus ille Hochstrat sit eius in quo Gauden-
sis est Cœnobii Prædicatorum Prior (sic nanq; loquuntur) forte
obedientia Gaudensis factum, non etiam carminum tenorem ex-
cusabit, quod ipse mihi suspirans professus est. Ortuinum autem
etiam si vellem non possum non redarguere. Nam & ego iunior
cum illi dissuaderem, ne crimē suum in te euomeret, in te (inquā)
omnis doctrinæ parentem & decus nostrum. Tum quoq; quasi ad-
uersus ranam pugnans Homeri uersiculum subiunxi.

I O. R E V C H. L I B E R S E C V N D.

Οὐ λίσσῃς γε θεοῖς φύσιν ἔλαβε ταῦτα ποιήσας ποινήν σὺ τίσεις.

Irrisit me homuncio, tanquam cōsiliū iuuenile dedissem, quod & si erat non pœnitendum tamen euentus docuit, Caterum Vniuersitas aut nostræ urbis studiū nil aduersus te attentauit, ni Vniuersitatem soli Theologi, si sic appellari debeant, constituent. Sed hæc hæctenus. Vnum tantum oro, si puer seni sapiēti cōsiliū dare debet, te consoletur, q̄ tuum & nomen & decus posteritas nunquam silebit, gloriāq̄ tuam nulla delebit obliuio. Paucis etiam datum esse ad tale summæ sapiētiæ fastigium, in quo deiecto Palinuro tanquam Aeneas clauum tenes, peruenire posse. Plurimos autem esse qui alienæ gloriæ inuideant, idq̄ exemplis tibi declarare, quid aliud quàm *Χαίκα εἰς ἀθήνας*. Vale nūquam intermōriture Senex, & literarū decus. Agrippinæ *ἐκ τῶ τῶν μουσῶν οἰκίῳ*. Anno M. D. XIII. Quarto Non. Ianuarias.

Iohannes Cæsarius, Capnioni suo
Salutem.

DOCTOR Martinus Groningus patria Bremensis, ubi ex Vrbe Coloniam rediit, ad me diuertit, atque per mensem fere in ædibus meis uersatus & hospitatus est. Interim ne dies quidem fuit in quo non de te commentati fuerimus. Multi quoque ob eandem causam ad nos uenerunt, ut quanquam aliās certi esse poterant de causæ tuæ in Vrbe tractatu, ex illo tamen planius intelligerent, inter quos quadam nocte simul eramus præcipue Illustris Nouæ Aquilæ Comes, Iohannes Capellarius aliās de Regio Pago, & Henricus Monoceros aliās de Vuesalia, totam illam noctem tecum transegimus. Credo mi Capnion, neque fati neque humano cōsilio euenisse, sed diuina potius prouidētia, ut talis tantaque controuersia inter te & Theosophistas aduersarios tuos suboriretur, quando alioqui quisquis alius is fuisset præter te, succubuisset omnino, & si non uirtute, multitudine tamen, & turba superatus. Ita nec potest falli **DEVS**, nec fallit unquam

EPIS. ILLVST. VIRO RVMA D

Doctor Sesseler cū hinc aliō migraturus esset, id quod dolēti aīo fero, quippe qui uir est optimus & integerrimus, priusq̄ proficisce retur me commonuit, ut sibi uel epistolium aliquod ad te darem. Quod equidem feci q̄ libentissime, non tam eius q̄ & mea ipsius causa. Sic enim tibi semper commendari cupio. Reliquit & nos paulo ante Phugius noster, homo non tui modo studiosissimus, ut certe est, sed & omniū doctissimorum hominum, ut & ipse est. Ei ad Pyrkeimerum nostrum, rarum inter germanos miraculum literas dedi, quibus & illi indicaui apud nos libellum Nazareni Theologi Cæsareæ Maiestati destinatum excudi, quē & adhortatus una sum, uti Dialogum illum Luciani de quo aliās mihi scripsit titulo Piscator seu Resuscitati in lucē tandem quādo scilicet & ipse mores fere exprimit, quibus nostri Theosophistæ in doctissimum quēq̄ utūtur. Accepi ab Erasmo nostro literas his diebus in quibus tui quoq̄ mentionē facit, & de duobus opusculis a se cōfectis in tuam credo laudem. Itaq̄ ubique a probis amaris & cole ris unice, unicum & singulare literarum decus. Vale. Colonia VI. ID. Septembris.

Hermannus Buschius Pasiphilus, Ioanni Reuchlin
Phorcensi.

SALVTEM & optatam uictoriam, quam ominari & precari tibi non desistam, quoad eius te compotem effectū cognouero. Quod spero etiam citius mea & omnium amicorum expectatione futurum, o si uideres nūc ora & uultus Theologistarum, talis est furientis inuidiæ species, talis est insanix delirantis uiua effigies, Inflatis buccis contrahunt supercilia, caperant frontem, lumina tragica quadam toruitate horrificant, pallent, rubēt stupent, gemunt, striduntq̄ dentibus. Quidē quod tanta bile tanraq̄ perturbatione concitantur, ut etiam impiis quandoq̄ uocibus non abstineant. Nam modo Reuerendissimum Cardinalem Grimanum ut indoctum cauillantur, modo ut semper suspectum infamant. Præterea audent aper te iactare peruersissimi homines nisi secundum se pronūciatum in Vrbe fuerit, ab ecclesia & summo eius Pontifice se defecturos, & schisma nouum suscituros. Alii ad futurum Cōcilium prouocatos se minantur. Alii dicūt

I O. REVCH. LIBER SECVND.

quicquid contra se statuerit Papa nullius momenti esse, neq; pro papa habendum eum qui ab se suaq; sententia dissentiat, tā caca tam p̄ceps est arrogātia istorū, ut non pudeat etiam postulare obnoxium sibi Summum Pontificem esse, se palam omnibus ecclesiā esse dictitant, sine se in rebus fidei Papam nihil decernere nec posse nec debere conclamant. Nihil hercle secius aut honorificētius de summo Pontifice loquūtur q̄ de puero sub ferula adhuc uiuente, cui nihil nisi ad p̄dagogi sui nutum integrum sit aut liberum loqui. Mera deliramenta profecto, meras insanias deblatterant apud magnates suos, quos factioni suæ fauentes habent. Cæterum ad humiliores amicos mittunt Bidelli qui uocantur, & seculi sui infamia Pepericornus, hi passim (si Diis placet) in triuiis de sententia Parisiensium disputant, cui refragari non leuius putant esse sacrilegium q̄ euangelium non recipere. Deinde quibus aurem his satis inebriauerūt, aliquod exemplar eius mox obrudunt, etiam inuitis & aspernantibus plarīsq;. Sic nuper festo die diui Matthæi quum processum tuū & excōicationis contra Theologistas sententiam ualuis cathedralis ecclesiæ hic affixam honestus quidā sacerdos legeret, & pugillares tenens, inde quasdam clausulas excriberet, idem nebulo Pepericornus suo Ortuino comitatus uenit clamitans. Eho tu quid illa spectas? quin tu potius isthæc mihi legas, ostendens ei fabulam Parisiē. quam ille auersatus. Pluris inquit literas facio Apostolicas q̄ priuatas. Tum iste. Tum' pluris audes facere Spirensis episcopi adhuc pueri sententiam, q̄ lxxx. Theologiae Doctorum Parisiensium, qui (ut opinor) leporem quomodo caperet melius sciret q̄ istuc, quomodo diffinitiuam aliquā sententiam ferret. Nec hic stetit furor dementis capitis, sed eo uq; prouectus est, ut etiam Summi Pontificis autoritatem per scelus & cōtumeliam ludificaret. Quippe executoriales illas cū cepisset gladio lacerare. Quidam nō uereris, inquit, censuras apostolicas. Ad eam uocem furens ibi ita statim cū maxima uociferatione subiecit audientibus plus trecentis hoībus. Ego uero pili non facio oēs censuras Papæ. O linguam sacrilegā, ferro candenti p̄ciendā. Si hoc impune auferi Pepericornus, plus certe sceleribus suis ille, q̄ boni uirtutibus suis debet. Pessimo sane exemplo ista impunita

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

relinquuntur. Sed de hoc Cerbero satis. Audi aliud. Videntes ci-
tatum Priorem suum Iacobum Hochstraten Reuerendum patrē
Theodicum Castrum ex professione fratrum Heremitarum di-
ui Augustini Cyrenes. episcopum, & Reuerend. antistitis Coloni-
ensis Suffraganeum, aliquot Prædicatores continuo adierunt, ro-
gantes, ut eis utile aliquod in hac re consilium præberet, quibus il-
le, Nolite, inquit, a me nunc petere consilium, a quo nullum peti-
stis quando ordini primum hanc telam cœpistis, ite ergo & pete-
xite reliqua, sed sine me. Nuper apud BERNAM Heluetiorū
urbem fœdissimam hæresim excitastis, fortasse libéter simile ali-
quid hic quoq; (si fors fuat) strueretis. Narrauit istud mihi Fugius
nunc Subprior Augustineñ. qui tanti te facit, ut emori etiam pro-
re possit. Sūt & alii certe adhuc ornatissimi quidam ciues hic, nec
illi pauci numero, qui causæ tuæ constantissime fauent. Quorum
omnium signifer & dux est Franciscus cognomento Strusz, uir
patricius & opulentus, expers quidem literarum, sed tamen acerri-
mus confutator tuorum aduersariorum, adeo ut etiam congre-
dentem eum ipsi Theologistæ timeant. Speculum tuum ad uerbū
tenet memoriter, & semper in sinu gestat, tamq; in eo est exercita-
tus, ut nihil obiicere inimici possint, ad quod non promptissime
statim ille respondeat. Vnustantum est (q; sciam) ex optimatiū
factione tibi non admodum æquus, cui ut mussant quidam mori-
gera solet esse illa bellula. Item Theologistæ, ut etiam comperi,
Iacobo Hochstraten proximis diebus mille quingētos aureos per
Trapezitas Romam miserunt, non ad uictum, qui Monachis te-
nuis esse debet, nec ad necessarias impēsas litis, nam minore sum-
mula, ut reor, hæc administraretur. Sed quod uehementer suspi-
cor & illis male uortat, ad faciendas largitiones, pro obrinēdis au-
ro suffragiis quæ iure non sperat. Nec interim hoc tacuerim. Qu-
uisa nouissima ista citatiōe, complusculi Theologistæ aduersæ fa-
ctionis consternati uacillare primum, deinde etiam palam deficere
cœperunt. Reliqui uero qui sunt huius rei capita, magis pu-
dore & necessitate q̄ uoluntate resistunt. Quare bono animo esse
impero. Videbis breui, mihi crede, fractum & contusam omnium
tuorum inimicorum nequiciam. Duo exemplaria citatiōis, quæ

IO. REVCH. LIBER SECVND.

supererant nobis, Monasterium Vuestfaliae metropolim, & Traiecten. celebrem in finibus Hollandiae urbem per amicum fidelissimum misi, publice affigenda, quod illic Parisiensium coeptam quoque cantilenam disseminatam ab istis Theologistis audiveram. Vale & me ama. Prid. Kal. Octob. Ex aedibus meis Coloniae.

Ricardus Crocus Ioanni Capnioni

S. D. P.

ADEO te offendi mi Capnion barbaris meis & ineptis literis, ut nequaquam dignum Crocum existimes cui debeas respondere, an potius Tabellarii copia tibi defuit quam ne causari quidem potes, praesertim cum Phorcenses aliqui, qui negociis S. Spiritus inseruiunt, serio affirmant, non ignorasse te ad nos eos profecturos. Tu mi Capnion, si ullum sit in te amicitiae specimen, non sinas me tam diu carere doctissimis & iucundissimis literis tuis, quin facias potius ut de rebus tuis quas foeliciter succedere audio certior a te factus inimicos tuos enecem. Tu ut me eum esse putes qui te non modo ueneretur, sed etiam obseruet, hunc quartum THEODORI librum a nobis uersum accipies, in quo honorificam mentionem de te fecimus. Utinam tibi inde honoris aliquid accedere posset. Reliquum est, ut me Rossensi commendes cui si fieri posset, uelim opus Cabalae inscriberes. Quod si feceris, non modo magnificentissimo te munere donabit, uerum etiam rem ipsam tanti faciet quanti alius quispiam nemo. Quartum nostrum rogo diligenter euoluas, admoneasque si quid non usquequaque ad amissum uersum sit, quicquid enim erit, tuo iudicio & cadet & stabit. Vale Lipsiae.

Hessius Capnioni Salutem.

VIDI equidem & antea sciebam REVCHLINE doctissime (neque enim sum tam negligens gloriae) quantum isti personati impostores, uel si mauius paliata mendicabula tibi studiisque tuis molesti fuerint, neque ob id querebar meis ad te datis literis in hunc usque diem nihil te respondisse.

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

Sed quod cupiebam omnino, uel mutuae scriptionis uicissitudine notus tibi fieri, uel quoquo modo gloriae tuae quam parare te uidebam hoc tam pulchro quam iusto certamine calculum quoque meum, si tibi molestum non uideatur, addere, & uelut presso pollice subscribere. Postquam uero ita satisfacisti meo desiderio, ut non solum alterum eorum, quod magnificiebam, sed utrumque simul affecutus uidear, gratiam ago humanitati tuae multo maximam, quam etiamnum me tibi debere, & antea quidem cognoscebam, cum uiderem tam fortiter te, tamque animose contra uerae sapientiae & communium studiorum crudelissimos hostes non solum decertare, sed & decernere, remque agere omnibus post nos seculis memorandam, qui solus contra tantam aduersariorum multitudinem sis ausus in aciem progredi, qui & progressus iam semel atque iterum uiceris. Ostendi tuas literas quibusdam hic bonis uiris qui non minus tuae laudis sunt studiosi, quam aduersae factionis inimici. Et etiam, quod adeo mirum tibi non debet uideri, ipsorum quidam Theologiam profitentium sed non adeo penitus contemnendam sicut istorum qui te malo iudicio condemnare uoluerunt. Sunt enim & hic quoque boni & mali, ipsi autem illi quos tu non bonos sed inter peiores minus malos appellas, poenitere uidentur quod Colonienfibus Afinis & circumforaneis nugiuendis ipsi decepti potius quam instructi suffragium addiderunt. Sed ipsi uiderint. Tu uincas. Nos triumphabimus. Id enim futurum nobis polliceris. Sed & tu triumphabis. Latinae ciuitatis senatus iam tibi Triumphum decreuit. Quid uero Gallorum rex, cogit ne exercitum? taquam bonae literae sint armorum impetus effugiturae. Non sic impii, non sic. Sed potius Cedant arma togae, concedat laurea linguae. Quid autem si Gotos iterum reuocet in Italiam, ut perdant omnem literariam supellestem, & ipsi cum suis lituris & uicinis mercatoriis soli sapere uideantur. Nos organa nostra suspēdimus, sedentesque super flumina Babylonis flebimus dum recordabimur Sion. Postquam uero conuerterit dominus captiuitatem Sion, rursus consolabimur, & uenientes portabimus manipulos & signa nostra cum exultatione. Quorsum uero haec? ut scilicet ipsis peculiari poemate eorum uanissimos conatus deriderem. Quid uero emasculatis Gallis cum uiris fortibus? nihil nisi ut temere fortasse

IOAN. REUCH. LIB. SECVND.

semel atq; iterum insultent, tandem uero succumbant, & cristati esse definat. Cum hæc scriberem humanissime Reuchlin, ita sum ad metaphoram delectatus ut statim adderem.

Semiuir insultet Gallus licet armiger illum,

Arripit, & superi fert Iouis ante pedes

Iupiter omnipotens Gallum prosterne volentem

In tua sacrilego scandere regna pede

At tu si dubitas Cybelen uiolare sacratam

Pro Gallis Dryudas in tua templa refer.

Non tamen hi

magnæ matris sacerdotes Galli sunt tanquam exectis testibus ad religionem coacti, sed sua spõte personam induiti sub pietatis prætextu latent, ut ipsi in uoluptatibus & delitiis habitantes, miseram & facile istis astutiis credentem plebeculam decipiant, & uelut creditas sibi oues ipsi fures & lupi rapaces, imo insatiabiles deglubant. Hæc aut de malis, non solum illis qui te, sed & omnibus qui ueritatem conuiuentibus oculis aspiciunt dicta sint. Bonis bene sit. Malis aut Deus malefaciat, & deleat memoriam eorum de terra uiuentium. Digni enim sunt qui ab optimis quibusq; odio habeantur, isti non solum omnis sapientiæ persecutores, sed & diuinæ religionis præuaricatores, Deus bone, & tamen non modo non hæretici sed hæreticorum Inquisitores uidelicet hoc facillime inquirunt; quod ipsis semper est in promptu. Quis enim nõ hæreticus sacrosancti Cõcilii statutis refragetur? Verbum intelligis. Verum ego quãtum in me est egregie illis pãtrocinabor, & ita ipsorũ causam agam ut immortales reddam. Sed nunc mihi tempero, citharãq; ut iubes suspendo, & Musis materiã colligo, quæ tametsi iandudũ mihi est collectissima, addet tamen nonnihil istarum rerũ exitus. Coegi nuper iambos quosdam satis feruentes in istos Colonienses Diabologos, ita em̃ tu appellas, & cogam multo plures & omnis generis, tibiq; transmittam, tunc cum tempus erit, magnum enim animum mihi facit q̃ neq; solus neq; alter futurus sum. Spero em̃ & Huttenum, & Buschium, & Crotum, & Spalatinum, & tuos conterraneos Philomusum & Melanchthonẽ, & præterea multos mecum futuros huius uictoriæ buccinatores. Et ego quosdam hic Herfurthinenses excitabo, qui mecum istuc tanquam crabrones

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

conuolantes ista terriculamenta & monstrosissima monstra ira
exagitēt, ut requies illis nulla prorsus nec terra nec mari relinqua
tur. Tum Gallos, Francos, Persas, & si quid amplius uspiam est ma
lorum nominum licet inuocent. Agite igitur o uos

Teutones emensī Latialia regna poeta

Vestrum decus uiriliter defendite.

Impia molitur certamina Capniomastix

Tam nobilem ferens inique gloriam

Heu quibus ille odiis, heu quanta exæstuat ira

Vir barbarus, uir omnium stultissimus

Quod tibi cum doctis bardo signate cucullo

Hoftrate nate pessimis auguriis

At uos Capnionem Vates defendite uestrum

Vobis comœdiam ille primus obtulit.

Ego autem quod

reliquū est, mi Reuchline, puto me tibi permagnam debere gra
tiam, & certe non fallor, q̄ genti meæ tam antiquum & quasi ex
chao attuleris præconium, & regem. me alludente uoce gentilicia
salutas. Rex igitur sum ego, sed admodum paruo contentus reg
no. Quāto tu asseris, id esset uel imperatori nimium. Laudes autē
tuas tātum abest ut spernam ut eas uel meruisse me uel saltem ui
deri meruisse in tacito sinu gaudeam. Quas ubi primum legi, sta
tim sic exclamaui. Nunc ego non possum displicuisse mihi.

Iudicio tuo non fallor, hoc est mihi tanquam Delphicum oracu
lum. Tu humanissime CAPNION, tibi uelim persuadeas, me
& esse tuum, & nihil esse cui magis applaudem in germania quā
tuæ penè diuinæ gloriæ. Constantinum tuum Spalatinus mihi
monstrauit. Dii boni, satis mirari non potui. Optimnm princi
pem bono principi ostendisti. Oro te, data occasione semper ali
quid ad me scribas. Sic enim me uel Endymionis somnium dor
miētem excitabis, & tibi reddes in dies magis obnoxium. Ego his
diebus uxorem duxi homo iuuenis, qui hoc die quo hæc ad te scri
bo, id est octauo Idus Ianuarias; uigesimum octauum annum æta
tis impleo. Quod faustum fœlix fortunatumq; sit. Dominus cu
stodiat introitum & exitum tuum, & tecum sit in omnibus operi
bus tuis. Sit tibi Dominus turris fortitudinis a facie inimicorum

I O. R E V C H L I N. L I B E R S E C V N D.

tuorum. Sic enim & christiane tibi & simpliciter absq; furo pre-
cor. Vale ex Herphorthia. Anno M. D. XV.

Petreus Aprobacchus Ioanni Reuchlin LL. Doctori S.

NON ESSEM ausus, doctissime Capnion, lituris meis po-
tius quàm literis te uirum amplissimum & si quando alias,
nunc maxime occupatum conuenire, nisi id crebro a me
contendenti Mutiano nostro Canonico apprime erudito & iuxta
eloquentissimo, obsequendum fuisse censuissem. Ille enim si quid
a me desyderat pro ea qua pollet autoritate non tã rogare quàm
cogere uidetur. Caterum ut libenter scripsissem quod me Hercu-
le nisi inuita facere Minerua, non facerem inuitus, nihil tñ se scri-
bendum obtulit. Laudare enim ut certe ab omnibus recte sentien-
tibus laudatur, q̄ pro asserenda ueritatis dignitate contra transfu-
gam Pepericornum & Pepericorni asseclas nullo uerito discrimi-
ne tam fortiter depugnas, cum adulationis quandam præ se ferre
speciem uidebatur, tum uero mei uiriculas ingenii excedit. Quis
etenim tam præclarū facinus dictis adæquauerit? Adhortari etiã
in tam sancto proposito ut perseueres nolui, q̄ non eram nescius
delirare qui currentem incitent. Illud tamen forte tacendum nõ
fuit, tot tibi è nostratibus studere hoies, de illis loquor quos Dioge-
nes & Esopus paucos esse i balineo respõderūt, cū tñ turba adesset
multa quot alibi terrarū nusq;. Nã ut Mutianū taceã uirū maxia
eruditiõe nec minore faciãdia, quorū merito apud generosissimū
sacri Ro. Imperii Principē diuū Fridericū plurimū gratia ualet
& autoritate, cui ad Cæsare eūti, causam tuã impese cõmẽdauit, ut
Spalatinū & Urbanū omneis tibi ex literis cognitos, mihiq; ami-
cissimos, ut Crotū Rubianū antistitis aulicū. Ego qui his amicis
meis cõiunctissimus oĩbus aliis rebus cedo, ne te amãdo inferior
sim efflcti elaboro. Volo em̄ tã tibi esse addictus q̄ illis uitæ meæ
testibus, rectoribus, magistris, Quo te noie rogo ut hæc nra qualia
cūq; boni cõsulas, meq; uicissim diligas. Nõ erit aspnabilis amicus
Petreus q̄ nouus. Oēs hoc ueteres tui fuerūt, nec q̄ infimatis, ut po-
te quẽ Tritemius & Peutingerus, alter iter palliatos, alter purpura-
torū facile doctissimus admittere in amicicia participatū nõ sint
dedignati. Vale decus germanici orbis. Herphorthia.

EPIST. ILLVST. VIRORVM AD

¶ Petreius Aprobacchus Capnioni Salutem.

INCIDIT hac hora in manus meas diuini operis uestibulum à Galatino de Iudæorum peruicacia ex Thalmud conuincēda in tui defensionem compositi. Quod quo minus in præsentia accipias præpropere fecit huius nuncii abitio. Accipies autē breui ab insigni Iureconsulto Martino Groningo, mecum unā dignitatis tuæ studiosissimo transcriptum. Quandoquidem pro tuis erga Reip. literariam meritis studiosos certatim omneis excubare decet, ne quid quod uoluptati uel utilitati tibi cedere arbitremur unquam omittamus. Sumus nāq; quotquot Palladiæ militiæ nomina dedimus non minus tibi deuincti q̄ summo alicui Imperatori qui in eius uerba iurarūt milites. Quis em̄ hac ætate sacrosanctam bonarum artium maiestatem, aduersus Sciolos aut fortius tueretur aut tueri melius potest Capnionē? Sed rapit me aliō eruditiois tuæ magnitudo, qui eo consilio hæc exarauī, ut optabile tibi afferam nuncium prope diem ad te uenturi uoluminis Galatini tui. Cui⁹ ubi auxilia tuis copiis accesserint, periculum nō erit, quin ad occidionem occidant aduersarii, quos iam pridem temeritatis & stulticiæ suæ conscios, de nulla re magis q̄ damnatione sui cogitātes uideas, ut nulli deinceps uelites, nulla leuis armatura optāda tibi existat. Vale magnū Christiani orbis incrementū. Tibiq; ac nobis diutissime uiue. Ex Vrbe VIII. Kal. Sep. M.D. XV.

¶ Michael Humelbergius Capnioni Salutem.

ETSI nunc ex patria mea, & ipsa Sueuia nostra ut olim à Roma tam longe distita rarius ad te scribam, nihilominus tamē tui memor te ut semel fœliciter occepi uere diligo & amo uehementer. Siquidem & tua uirtus est & omnis sacrationis disciplinæ uaria eruditio, quæ me in amorem tui primū illexit. Successit nescio quæ succifiua opera mea quantumuis pusilla τῷ κατὰ τῶν μοναχῶν πρᾶγματίσου Romæ impensa, quæ te mihi conciliauit, & magnam inter nos iucundamq; familiaritatem atq; amiciciā perpetuā conflauit, quā Hercle quoad eius licebit, licebit autē quoad uiuero, sanctissime colam & uenerabor. Quod si literis nō semper significem, nō quia μανθῶ γόρα sopitus dormiam, aut lethar

I O. REUCH. LIBER SECVND.

go ueterno ue laborem. Sed quia qui istuc cōcedat hinc *φοίνικας*
πανιώτορος εἶν. Volo tamen tibi ex his saltem perspectum esse
 ὡς ἐκ τῆ ἀπόλλωνος τείροδος. Prōinde boni consulas uelim diu
 turnum silētium meum, pari calculo tuum, susq; deq; feram. Cer
 to persuasum habeas me *μεχρὶ θεοῦ* totum tuum esse, ego interim
 etiam meo more te meum prædicabo. Quod ut tam uere quàm
 lubens faciam, literis tuis uelim admittas, quas harum tabellario
 ad me dabis. Scire autem p̄ruelim, quid in negotio tibi ἀπὸ πῶν
κυανολευκῶν κίσεων exhibito tandem finitum sit, an in portum sa
 lutis & quietis secundo uento deueneris, & literariæ Reip. tandē
 restitutus sis nec ne. καὶ ἢ τούτῃ μοι οὐκ ὀλίγον μέλει. q̄ te animi
 tranquillitate foelicem maxime cupiam. Bene ualeas unicū Sue
 uix nostræ decus, & me mutuiter ut affoles ama, & literis oblecta.
 Rauenspurgi cursim. VIII. Kal. Iul. Anno M. D. IXX.

Crotus Rubianus, Ioanni Reuchlin S.

IN LEGIBVS Solonis Aristoteles esse refert, si ob discordiā
 dissensionemq; seditio atq; discessio oriretur, ut populus Athe
 niensis in duas parteis scinderetur, & ob eam caussam irritatis
 animis utrinq; arma caperētur pugnareturq; tum qui eo tempo
 re in eoq; casu ciuilib discordiæ, non alterutri parti sese adiūgeret,
 sed solitarius separatusq; à comuni malo ciuitatis secesserit, is do
 mo patria fortunisque oñibus multaretur. Decessere iam Theolo
 gix à Theologis eo animo, ut ciuili tumultu è re publica Christi
 ana te eiicerent optimatem Theologum, propugnatoremq; ueri
 tatis acerrimum. Ego ne fortunis meis omnibus, quia non minus
 est molestum caluis q̄ comatis pilos euelli, exuerer, iam pridem te
 nesciente socium me tuarum partium addidi, quanquam longe
 terribiliora per Vulcani Neptuniq; minas, minantur sanguisugæ
 Theosophix, quæstores aliorum delictorum, suorum cælatores,
 q̄ si possessiones nostras per decreta suarum propositionum, cor
 nutorumq; syllogismorum eriperēt, quia sanctius honestiusq; du
 co in re honesta cum honestis periclitari, q̄ per improbitatem ad
 uictoriam adspirare cum fraudulentis, quorum mendacia uelint
 nolint, tandem aliquando norante uulgo in extrema parte nigre

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

scunt. Sed uellem dum immortales hoc tibi concessissent, ut uiros bonos agnouisses, improbos uero neq; agnouisses, neq; agnitus fuisses ab ipsis. Sicuti à sole precari solebat Apollonius ille Tyaneus Profecto non impegissent te in tempestatem adeo turbulentam, nugatores Sophista, generatio praua, pecus exarmatum. Sed fortassis per singularem prouidentiam superum cœpta lis est, desidi- am ignauiamq; illi odio habent, sicuti parentes liberos suos per industriam laborem uigilias ad gloriam, ita illi quos amat, uariis periculis temptaminibusq; quos uirtus maior enitescat, exercent. Ni Ciceronem Clodius egisset in exilium, diem reditus pulcherri- mum honestissimumq; non habuisset. Prospera in plebem ac ui- lia ingenia deueniunt, at calamitates terroresq; excellentes aios quærunt. Magnus semper fuisti & habitus es, postquã Parricidas cãdida famã tuã, iudice uirtute, superabis, tecum ipse certabis cũ gloria. Vnde fortitudo tua cognosceretur? nisi fortuna dederit fa- cultatem exhibeda uirtutis. Erit hoc quasi actã ætatis præmium ut partã tot annis gloriae monumentum laudis sempiternum ac- cedat. Nec uereor q; quasi effœtis uiribus pugnae minus sufficias unus ad debilitandos conatus multorum. Videmus senem Entel- lum strenuum athletam apud Maronem. Cognoui generosum animum tuũ alacrem pugnae ex epistola tua Mutiano missa, quã rursus ille uisenda ad me trans tot arduos montes legauit, ut habe- ret testem participem concepti gaudii. Vidi integritatem tuam Capnion. Vidi, & interpretando eam ipsam multis Theologistis Arnobardistis, Thomistis, Scotistis, Occanistis, Canonistis stoma- chum moui, quod eo libentius feci, quo citius ad uomitum cum satellite suo Pepericorno perducantur. Scribunt quidem illi acci- ti homine in te. Quid tum? caduca, subuentanea, momentanea q; scribunt. Tua durabunt donec literis occupabuntur studiosi lecto- res. Non hic adulator auribus tuis, a quo uitio ualde alienus sum. Iu- dicium peritissimorum, non meũ, attingi. At dicet aliquis. Capniõ solus ne contra plures? quum ne Hercules quidem contra duos. Huic respondeo. Inimici Capnionis exarmati sunt, sonitu, nõ uer- bere terrent, ut uespæ euulsis aculeis. Quibus si adimeretur ne sup- stitiosas anus atq; delirum uulgus nugis suis eluderent, contraq; re

IO. REVCH. LIBER SECVND.

este sentientes concitarent, non amplius q̄ leo pulicem, eos formi-
darem. Verum si Diis placet, scribant, commententur, inuehanť,
propositionibus propositiones suas accumulent, dummodo sciāt
tardæ & languidæ pecudes doctis se præbere materiam ridendi.

Tu quoq; si uolueris, tibi non deerunt in respondendo auxiliato-
res. Habes doctissimum uirum Mutianum. Habes totum Mutia-
ni ordinem. Sunt in eo philosophi, poëta, oratores, Theologi, oēs
tibi dediti, omnes pro te certare parati. Eobanum Hessum caeleste
ingenium beat, scribit carmen summa foelicitate. Vidisti credo
eius ludicrum Bucolicon, in quo ostendit ille quid possit si uelit.
In Hutteno meo exultat ardor & subtilitas, uno impetu conficiet
aridum Ortuinum. Non attinet plura promittere. Manda & iu-
be, quando uoles præsto erimus. Ipse in hoc collegio non habeo,
arma Mineruæ, copiarum tamen tribunum me profiteor. Stant
in corpore adhuc uires integræ ad algoris æstus, inediæ patientiã.
Exercuit me fortuna ubi opus erit, mōtes ualleq; tuo nomine su-
perabo. Ne se in hoc iactet solus Pepericornus tuus impius trans-
fuga, ore uultu totius deniq; corporis habitu foedissimus, ut recte
impuram animam dignum hospitium inhabitare dixeris. Altero
ab hinc anno multa de te cum eo locutus sum, ut quod obscæno
corpore lateret, loquentis sermo mihi indicaret. Non recipit ep̄-
stola, alioqui scriberem. Dedit literas Arnobardista, quibus ille t̄i
bi lapides ē uia tollere præcipit. Alteras tuas quas tu ad eundem
Arnoldum dederas, requirendas docuit Mogūtia à Chordigeris
patribus, cum quorum præfecto nudipede in iurgium descendi, q̄
effutiret te Iurisperitum, falcem misisse in messem Theologorū.
Quodq; impietati daret, religionē nostrā abs te sectā uocatā, q̄rēti
mihi nil p̄ter hāc futile obiectiōne r̄ndere potuit obliuiosus Aga-
so circūforaneus. Sic se hēt, eo demētiæ puenere occæcati Torii,
ut nullibi residere existimēt theologiā augustissimā dñam, q̄ i suis
obsoletis cœtibus, quam adeo inhoneste plærung; tractant, ut pu-
tes pudicam matronam rapuisse in cœnobium meretricum. Eas
literas, post domuitionem uariis amicis misi, uoluiq; per episto-
lam tuam mihi fauorem conciliare, sed impedimento fuere
tanta itineris distantia, & nunciorum raritas hac in solitudine.

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

Nunc primum se nobis obtulit occasio qua tibi hac extemporaria effundimus, quæ legas uelim sine iudicio, ac egregiam nostrâ de te uoluntatem ne contemnes. Diis tibiq; thure sacrificauero, si me in album tuorum legeris. Hartmannus Iurisperitorum nobilissimus, atq; nobilium Iurisperitissimus, uir clarus, è familia Burggrauorum de Kirchberg tibi plurimum fauet. Vale & salue VII. Kalend. Februarias.

Vadianus Poëta Laureatus Ioanni Reuchlin S.

VLRICHVS Huttenus, doctiss. Capnion, literis ad me suis Bononiæ datis honorifica tui mentione facta, quid Romæ proximis his mensibus in illa tua causa actum fuerit, adeo iudicat fideliter, ut quæti te faciat, ipsa sua uerba haud obscure testetur. Is Romæ tota propè æstate, ut intelligo, moram traxit, literarum & in primis noscendi Iuris gratia. Sed lite quadam inter se & Gallos aliquot ob res Germanorum exorta, uno confecto Gallo, reliquis autem misere sauciis, Bononiam petere coactus est. Illic fortassis diutule mansurus. Quanto uero me gaudio afficiat, omnis illa fama, quæ uictoriam innocentissimæ uitæ tuæ, contra Stoicorum istas Simias, adiudicat, non facile scripserim, ac ne dixerim quidem si coram essem, testis enim esse possum uel posteritati, quoniam altissimum illud tuarum doctrinarum ocium, tam præcipiti molestiarum & perturbationum impetu non dignum extiterit. Cuius doleam persæpe de multis, istud nunquam non grauate tuli, quod homines illi quorum stipendiis inuidia militat, tantas in re tantilla tragœdias mouerint, ut res tota tot iudiciorum censuras, magnorum etiam iudicum consensu, sustinuerit. Imponet his finem Romanæ Sedis autoritas, tot uitæ tuæ & eruditiois præconibus munita, inter quos ERASMVVS ipse Roterodamum adeo libenter accipio, ut nihil magis. Ego quantulacumque doctrina ac ingenio, id moliar ut uel meo iudicio Capnioni debuisse studiosos omnes futura secula agnoscant. Excudetur iam nunc à me scriptus de poetica libellus, in quo meritissimam laudem tui locis opportunis inserui, meam in te obseruantiam hoc ipso testaturus, eius tibi copiam breui faciã. Vale, & scribe. Viennæ. Anno M. D. XVI.

IOAN. REUCH. LIB. SECVND.

Mutianus Presbyter, Ioanni Reuchlin S. D. P.

ADEPTVM te credo quod amplitudo tua meretur securi-
tatem & ocium, ut liberius philosophari & infinitis homini-
bus tui planè amantissimis bene scribendo opitulari possis
Scribunt enim ad me qui Romæ in forensi pūluere inter notissi-
mos Rabulas ambitiose litigant, fauere tibi doctissimos quosq̃,
probari plurimis tuum conatum etiam Monachis, & quod mira-
biliter mihi suaue est, qui olim Dominici Fratibus studebant er-
rantes ob orthodoxorum nimiam credulitatem, nunc authorita-
te tui nominis impulsī, non (inquiunt) estis uos Prædicatores pro-
pterea q̃ deformastis uocabulum maledicendo, sed potius obtre-
tatores. Neq̃ ego non noui complures qui te sanctius diligant &
cum pietate colant, q̃ suas cerimonias & instituta. Nobilis enim
ueterum doctrina te duce resurgit. Ad me quotidie confluunt bo-
ni adolescentes; quibus CAPNION est in ore & in pectore, hic
se se græcum probat, ille hebraicas & uere arcanas literas admirat̃
quantum a præceptoribus insulsis ad nugas trahuntur uel emen-
das uel discendas, tantum utroq̃ pede resiliunt ad sequenda uesti-
gia spectabilitatis tuæ. Q̃ si uacatione recuperata docere uelles q̃
cumulatissime didicisti, mitterem ad te optimos auditores. Nup̃
Crocus Britannus (qualem ipse se facit, quanq̃ ob linguæ mobili-
tatem & mores græcanicos uideatur esse græculus, nam Theocri-
tum iucūdisime legit, & cum gratia balbutit) cum apud me quie-
sceret, & Grocinum & Aleādrum, & nescio quos magistros lauda-
ret, deesse sibi dixit hebraicam sapientiam quam omni uia profe-
qui uellet. In eodem sunt proposito Phædrus hic cuius epistolam
exhibeo, & multi discretissimi iuuenes. Ego uero rationem cōsti-
tuendæ bibliothecæ peto, & nisi properarent tabellarii, uerbosius
id ipsum a tua excellentia contenderem, cui si fortuna non deest
nihil deest. Quid enim uir sapientissimus ac diligentissimus præ-
ter fortunam requirat, non uideo. Vale. Dat. Idib. Septemb.

Petrus Mosellanus Ioanni Reuchlin S.

EQVIDEM uellem uel ipse exploratum haberes, Optime
Capnion, q̃ te etiam dum inuisum, non solum ardentè amē-
colamq̃, uerū & magno cum stupore admirer, uel mihi tan-

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

ta uberis eloquentiæ supellex suppeteret, ut animi mei motus uerbis exprimere liceret, uideres sanè, uideres in pectoris nostri intimo recessu uiuam quandam tui ipsius imaginem. Adeo enim eruditio illa tua sublimis & diuina me cepit uir omnibus numeris absolutissime, ut quanquam in aliis ferè omnibus *νυσάξι* consueui, ubi tamen de Capnionem facta fuerit mentio (id quod nusq̃ non fit, nisi ubi docti sunt nonnulli) non aliter soleam *ἐγρηγορέω καὶ ἐν νοῦν προσέχῃ* q̃ apud Platonem tuum *ῥα τω δὸς* ille iactabundus Ion, Homeri uatis audito nomine, ac in eiusmodi cōgressibus, dum quisq̃ pro se Capnionem laudibus attollere conatur, usu plerunq̃ uenit, ut pro Encomiis silentium afferatur. Et iuxta Musonium philosophum tuæ doctrinæ admiratio summa silētium pariat. ita, ut quod Homerus de Phæacibus Ulyssis narratione in stuporem adductis cecinit, nobis quoq̃ accommodare queas. *οἱ δ' ἄρα πάντες ἄκην ἐγείνοντο*. Tu enim ille es CapNion, in quo uetustus ille Pythagoras reuixit, in quo Plato reuiguit, in quo diuus Hieronymus re floruit. Breuiter, quicquid usquam gentiū philosophiæ olim erat in precio, in te uelut renatum miratur mundus. Neq̃ uero ex amore hæc profecta putes, cui ut Musa rustica canit *πῶλὰ κὶ τὰ μὴ καλὰ καλὰ πέφανται*. Imo ex sincero animi iudicio permanat, lōgeq̃ minus secū efferūt q̃ de te in hoc pectore sit recōditū. **Ut aut̃ tibi aduler, tm̃ abest ut quēadmodū Achilli Homericō, ita** *ἔχθρὸς καὶ μοι κείνος ὁμῶς αἰῶλα πύλησιν*
ὅς χ' ἔτορον μὲν κεύθε' ἐνὶ φρεσὶν, ἄλλο δ' ἐείπων. Quod superest salutem tuis mihi uerbis attulit Ioannes Phorcensis, eius sectæ sacerdos quæ Sancti Spiritus cognomine sibi placet, pariter & te q̃ non literarum officio respondisses, nō sine meo rubore excusauit. Cur enim homo iuuenis uix dum uagituum oblitus nō erubescēs agnoscerem mihi à te uiro præter ætatem canicie uenerandam, omnibus etiam decoris ornatissimo tantum tribui, ut non solum salutare digneris, sed & sollicitum te ostendas, ne in tuo scribendi officio cessare uideare, quin ipsum me frontem perfricuisse apparet, qui te omnis eruditiōis principem altissimis Hebræorum mysteriis in lucem eruendis occupatum, ad pueriles meas literas uelut nuces iandiu relictas publici commodi iactura reducere con-

IO. REUCHLIN. LIBER SECVND.

redam. Sed quæ tua est laudatissima facilitas, si non nobis, nostro certe erga te amoris Mi Capnion ignosces, qui quò est ardentior, eò absurdiora quaq; audere consuevit. Bene uale splèdidissimum ueræ philosophiæ Lumen. Mittimus uná cum his literis opuscula quædam Basiliæ, nostra nuper industria latio donata, cum aliis quibusdam, quæ ut huius ingenioli primicias, lata precor fronte suscipias. Iterum uale. Salutant te hic omnes boni & docti. Lipsiæ Nonis Ianuariis. Anno M. D. XVIII.

Henrichus Stromer Aurbacchius, Medicinæ Doctor,
Iohanni Reuchlin Phorcensi LL. Doctori
S. D. P.

NE MIRERIS uir eloquentia atq; iuris prudentia absolutissime, q; ego tibi incognitus incultis uerbis audeam tuis tersissimis auribus obstrepere. Id enim euenit, non ex temeritate, sed incredibili & flagrati nostro erga uniuersos eruditos homines amore. Es enim homo sincero amore & summa ueneratione dignissimus, qui primus hebraicam linguâ solute hastenus ac rustice stridentem, donec abs te legibus dicèdi subiiceretur, grammaticis nodis apte & concinne perstrinxeris, tam aperto artificio quod uel mediocri ingenio præditus suo Marte tuis ex præceptis perdiscere ualeat. officium certe cunctis mortalibus, obuiis ulnis excipiendum, cum summa gratitudinis relatione. Taceo q; bene meritis sis de latina gente tuis multiuariis poematibus admodum ornate excusis. Nam quoties tua intueor scripta, id de te iudico quod longe eruditissimi uiri omnes. Ignosce q; me doctissimis annumerauit. Iudicat autem doctus eruditorum exercitus non minus recte quam uere, te uniuersam Germaniam atq; etiam Latium, Græco, latino, & Hebraico sermone tribus summis eloquiis istis illustrasse. Camillum profecto omnium sententia in Germania referens. Tu qui bonas literas cadentes & marcescentes in pristinum nitorem sustuleris. Solus omnibus germanis ingenii decus, & gloriam præfers. Solus Germaniam literis ubiq; gentium ornas. Itaq; magna tibi debet Germania, qui unicum germanicæ uirtutis sis monumētū. Merito igitur Germāi tuas deplorāt aduersitates.

EPIST. ILLVST. VIRORVM AD

Aequissimo iure aduersus tuum nequissimum hostem, tui causa inirent sanguinolentum praelium, quod is infamis famicida, iuris & æquitatis atrox Præuaricator, tuam uenerandam senectutem, famam puram, præclarissimam doctrinam calumniatur, lacerat, & pedibus subdere nititur. Utinam ima tellus dehiscat, & tinctum Iudæum deuoret, atque etiam atram Pseudotheologorum aciem, & erumnosam Fraterculorum conventionem, quod inutile ignarum atque atrocissimum genus hominum, crudelem tuum calumniatorem fouet, aduersus te iniustissime subsidia ei ministrat, ut ob uirtutem oppugneris, quod penitus meum cor exulcerat. Sed latius quam epistolæ modus poscit, euagatus sum. Tu ob singularem quo te prosequor amorem, nostram garrulitatem æquo feras animo, & animi affectibus tempera. Deus solus iudex æquus eo uertet, ut iniustos tuæ nobilis famæ hostes deuincas, quod etiam atque etiam tibi precor. Hoc unum te nescire nolo. Tui honoris lupum nouas quasdam ineptias quibus tuam famam demetit congesse, quas Archipræsuli Moguntinensi, Mademburgensi, Halberstattenensi &c. æque potenti atque iusto Archeprincipi domino meo clementissimo dicauit. Speras eo, & odium principis tibi excitaturum, & subsidium ab illustri sua gratia se aduersus te impetraturum. Aderam fortuito cum ille futilis libellus detractorius offerretur Principi, & unâ cum nonnullis eruditorum defensoribus sententiam interposui, adeo ut Princeps nec librum, si qua alioqui decuisset gratia, acceperit, & latorem inauditum insalutatamque abegerit. Quare tibi persuadeas, & Archipræsulum meum, tui amantem esse, & grauius lacerationem tuæ famæ ferre. Croto tui honoris sedulo propugnatori libellum tuæ dignationi mittendum tradidi, ut te eo melius defendas. Quod si ab his calumniis ullo modo te uindicare quirem, credas omne tuo nomine subirem onus. Non me Hercule aliquod maius beneficium me in te conferre putabam, quam ut tuum honorem pro nostro amore qua possem fidelitate defendam. Ceterum quo planius tibi innotescam; meas ineptias quas aduersus pestilitatem edidi simul ad te mitto, non quod ducam eas tuæ sectione dignas, sed ut tuam limam subeant, & meum singularem erga te amorem testentur. Oro igitur, nostram amicitiam non ex

IO. REUCH. LIBER SECVND.

plodas, & nos tuis amicis connumereres. Vale foelici auspicio literarum decus, & me te amantem redama. Prid. Kal. Septemb.

Hulderichus de Hutten, Ioanni Reuchlin S.

PER te, caput tuum oro, per siquid hoc charius utriq; , noli tristitia ominari nobis. Quid em ista sibi uolunt sin breui moriar, satis tibi respodebit uirtus tua. Noli me terrere obsecro. Noli ipse imponere necessitatem tibi, & illum refer animum quo solitus es ferendis aduersis uti. Multos ultro ferocientes formidulosus dux milites his querelis emollitos reddes. Ne tibi desis. Ne arderibus pro te muliebri istud obstrepe sin breui moriar. Immo no moritur qui sic uixit. Istis enim annis quicquid addes, lucro accesserit. Gloria abunde est. Sefisti uiuens ea de te testimonia, quae paucis prius mortuis cōtigerunt, ac ipse posteritati interfuisti tuae. Quod ad me attinet, satisfactū meo in te studio arbitror, uel hoc solo quod inter Reuchlinistas numeratum haud obscure me uiderim. Proinde cōfirma te fortissime Capnion. Multum oneris tui in nostros humeros translatum est. Iam pridem incendiū conflo, quod tempestiue spero efflagrabit. Ipsum te quiescere iubeo. Eos mihi adiungo militiae socios, quorum & aetas & conditio, pugnae generi par est. Breui uidebis lugubrem aduersariorū tragediam e ridentium theatro exhibitari. Hac diuersa opinante te melior. Neq; enim de me si recte suspicareris, ista scriberes. Noli desere causam ueritatis. Egon' deseram aut hanc aut te huius ducē Modicæ fidei Capnion. Qs non nosti Huttenum. Immo si tu hodie deseras, ego istud (quantum per me fieri poterit) restitua bellum, nec mihi ignauos coeptorum comites arbitrare. His stipatus consortibus ingredior, quorum unumqueng huic colluioni satis futurum putes. Capnionis praconium per ora uirum uolabit. Feres ipse & hinc & aliunde ingentem laudem extra periculum securus. Hac uolui ne ignorares. Vale, ac integrum te nobis serua. Iterum uale. Bononiae. Idib. Ianuar. Anno M. D. XVII.

Cunradus Mutianus Decretorum Doctor, Cunrado
Peutingero Augustano.

A

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

NISI angusto temporis spacio septus essem, ostēderem tibi facundissime Iurifconsulte, pluribus uerbis plenam pietatis erga te uoluntatem. Velim igitur, ut paucis agam, tibi persuadeas me tui esse amantissimum, propter ingenii tui dotes, & generosam ac multiplicem doctrinam. Quod superest certemus inter nos officii mutuæ charitatis, atq; hac præfatione contentus, puto me non infirmum ad amicitiam gradum fecisse, si studiorū similitudines conciliant (ut certo conciliant) aīos. Salutari hac hora numen meum principem doctissimorum Fridericum Delectorem Casaris Augusti, & quod ad te daturus erat literas, non potui non aliquid attexere, quamuis triste quod uel festo die exultantes confunderet. Aiunt & quidem publice, Ioannem Reuchlin uirum summo ingenio, singulari doctrina, philosophum præclarū, Iuris & eloquentiæ consultum, de bonis literis optime meritum, postulatum esse diuinæ læsæ Maiestatis. Vah, tanti est uilis transfuga Iudaici sanguinis, ut Theologorum examen indocto, fallaci insidioso faueat. Proh Deus immortalis leuissimus *4 eudō xē isē pūs sēs* tantas turbas? tantas ne tragœdias? Non feram, quantum in me est, non feram, tam etsi probe noui q̄ sit mihi curta supellex, tantū Germaniæ lumē indicta causa extingui. Quasi uero Ioānes nō habeat sententiæ suæ subscriptores bis mille. Illud à te peto, ut patrocineris pro uirili tua uiro eruditissimo, qui priscam Theologiam & Platonicos renouare pergit. Non ideo Antichristi præco, nō in Christū impius. Licuit in Iure ciuili Flauio scribæ cornicum oculos configere, liceat etiam Ioanni nostro hanc Agyrin tangere, salua salute & facultatibus. Finem dolor facit, & iam Degenhardus festinat. Vale. Gothæ raptim. XVI. Sextil. Anno M. D. XIII.

Chunradus Peutingerus Augustanus, Cunrado Mutiano Iurifconsulto.

EPISTOLA tua ad XVI. Kal. Sextil. data, multa me iucunditate affecit, cum quod elegans & erudita, tum etiam tuum erga me amorem, simulq; dolorem comunis amici nostri Ioannis Reuchlin Capnionis conceptum à te insinuans. Ego ut tibi amore mutuo respondeam, quid dicam nō satis habeo, amas me non meis meritis, quia tibi nulla impendi, non etiam eruditione

IO. REVCH. LIBER SECVND.

mea, quæ tenuis admodum, quid tandem? Singularis illa tua est benevolentia & humanitas, quibus me complecteris. Agnosco pietatem tuam erga me charitatem, studium atq; fidem. Ago non solum tibi gratias, sed & referre curabo cum primû licuerit, & ut cito liceat opto, meq; tui obseruandissimum diiudicato. Per scriptum ad me illustrissimus Princeps tuus, immo meus, Maiestas bene agentium, & præcipue eruditorû & numen. Si dudum Germania nostra hos & similes congerinasset flores, consultum fuisset bene & maioribus nostris & etiam posteris. Ex Germanorû enim gestis, facile perspiceremus multa, q̄ decori eorû & exornamento accederet. Hac torpore alias & defidia & incuria oblitterata iacet. Capnionem nostrum laesæ Maiestatis diuinæ postulatum nondum intellexi. Cõsultatione suâ super Hebræorû libris, an cõburédi sint nec ne, ut nosti, defendit. In eû inuectus est Arnoldus Tûger, theologus profundissimus, & Laurentianæ Bursæ regens primarius, ita eû se appellat, arrogantis tituli, uel ut potius dicâ petulantis, p̄ter Theologorû officium, quorû uirtus, humilitatis noie à Christianis p̄dicari deberet. Et ut Pythagoricorû Academicorûq; p̄ceptione cõtinetur nunquam uel raro docere, doceri semper uelle, iudiciû odisse, silentiumq; amare. Obmitto q̄ Theologus non laceffitus, accusatoris partes & iudicis assumpsit. Si contra Capnionem agendum in iure, & apud suum iudicem concertasset. Refert Vlpianus prætorem edixisse, ne quid infamandi causa fiat, si quis aduersus ea fecerit, prout quæq; res erit animaduertâ. Generaliter autem uetuit, ne quid ad infamiam alicuius fiat. Pulchrum erat & iudicio meo necessarium, Capnionem (si modo deliquisset) Arnoldus & complices sui populariter iudici debito denũciauissent, occasio data non fuisset ut denuo Capnion, honori suo cõsuleret, sed qua animi synceritate uel etiam boni Theologi officio contra Capnionem pro Iudæo christiano nouo inceptû actûq; sit, qui legerit scripta formis excusa atq; emissa, facile cognoscet. Capniõ Arnoldo denuo respõdit laceffitus nõ solû, sed & coact⁹. Cæsar ante nup̄ q̄ Augustâ uenisset, Capniõis excusatione p̄humaniter, ut solet, audiuit. Et literas, quas inhibitorias appellant, decreuit. Et, si mihi recte relatum est, iniuria ut omni sublata, iure manus conferent.

Arnoldus Tunger

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

Hæc uero an emissæ fuerint, nondum compertum habui. Si quid aliter constitutum uel decretum in eum fuisset, hætenus credo intellexissem. Amo, ueneror & obseruo uirū, summa uitæ & morū integritate, maxima, quoq; eruditione præditum, cui pro facultate mea non deero. Dedi nuper Beato Rhenano & amico & perdocto Paulum Cortesium Romæ formis excusum, ut denuo imprimeretur. Scripsit is in Sētentias christianas accuratissime stylo politiori & latiali. A Gallis uero quæ Laurentius Valla in Testamentum nouum annotauit, quæ ue etiam Iacobus Faber Stapulensis in diui Pauli epistolas cōmentatus impressa circūferri solent. Profecto iudicio meo nō uulgaria, sed multæ doctrinæ & remotioris. Hæc scribo q; Capnionem ipsum philosophum præclarum Iuris & eloquentiæ consultum commendas. Adde etiam si uelis Theologum eloquentem. Opus suum Verbi Mirifici, & cætera prisca christianæ eruditionis monumenta Hebraica atq; græca pulcherrimo uerborum nitore & sententiarum grauitate non præcio uel aliquo auariciæ studio, sed pietate qua christianæ religiōi studet motus contexit, atq; interpretatus est. Vtinam Philosophi, Theologi, & omnes alii qui liberalia studia se profiteri dicunt uocabulis sordidis plebei sermonis ferè & sophisticis argumentationibus non necessariis, reiectis atq; confossis, senticosis captionibus & cōfragosus abstinerent, bonis & synceris mentibus agerent, & castiganda si qua essent, pie, fide, debita & summo iure castigarent, fugerēt atq; dispuerēt bonarum literarum insciam noctuinam, bene & melius gererentur omnia. Sed sunt homines plæriq; in humanas & politiores literas, ita male animati, ut philosophiā humani atq; diuini iuris sapientiam uel alias etiam scientias nec latine dici nec explicare posse non ob linguæ egestatem (licet barbara & non latina in dies fingāt uocabula) cum alias latialia ad promptum haberent, si modo ea perspicere & cognoscere uellent, uel etiam possent. Sed humanas dico literas ut harum ignari, doctrinas maiores impedire putant. Isti sunt utiq; furoris & inuidiæ iacula, turbidorumq; affectuum ut scribis fulmina & tonitrua, quibus bonis aliquando auersis & perterrefactis, soli rerum potiri gliscunt. Vbi illa Hieronymiana, Ambrosiana atq; Aureliana eruditio? Quis ex

Paulus Cortesius

Laurentij Valla
Faber Stapulensis

De Verbo mirifico

nocturna

IOAN. REUCH. LIB. SECVND.

istis Hilarium Pictaorum episcopum, Leonem Pontificem Maximum, Cyprianum martyrem, Lactantium Firmianum, Florentem Tertullianum, Aurelium Prudentium, Prosperum Aquitanicum, Ioannem Damascenum, Cælium Sedulium, Iuencum Hispanum, Aratorem subdiaconem, Seruium Sulpitium, Gregorios utrosq; Nazianzenum & Nyssenum, Basilium, Athanasium, Origenem Adamantinum. Vel ut de nostris dicam Mirandulanis comitibus, Iohannes duos Picum & Franciscum eius ex fratre nepotem, Marfilium Ficinum, uel alium quemuis politioris literaturæ Theologum imitabitur? Pauci suspicor. Prisca illa christiana eruditio quasi semper eloquentiam ipsam cum diuina illa sapientia coniunctam habere uoluit. Sed longior apud te sum uirum eruditum, non solum de bonis literis, sed & iuris humani atq; diuini scientia benemeritum, & uitæ dexteritate accumulatum exornatum. Capnioni de tua in eum humanitate rescribam, & cito. Spero huc tibi, & merito, gratificari. Illustrissimo nostro principi duci Fridrico & uere nobili, comuniq; patrono nostro Degéhardo Pseffinger humiliter me & à seruitio commendes. Vale amicorum optime. Ex Augusta Vindelicorū. VIII. Kal. Sextil. Anno M.D.XIII.

Oecolampadius Capnioni S.

ORNATISSIME Reuchlin. Si bene tecum aguntur omnia, nihil est quod me magis audire iuuet. Ego quidem non pro oia laudatis auspiciis Basileam migraui. Nam propter literatorum consuetudinem haud omnibus modis cetera uotis respondent. At praestiterit aliquando de natalibus erepsisse cunabulis. Bruno Amorbacchius uxorem duxit opulentam. Erasmus ante paucos dies hinc soluit, nunquam de te nisi honorifice & amice coram nobis locutus. Beatus beate uiuit. Capito uero non dimidium uirum, aut alter ego, sed plane ipse ego. rebus in omnibus. Magno desiderio tenetur disputationis immo epistolae Graecorum ad Concilium Basiliense *ἠδὲ πρὸς καταρτικῶν*, & ego non minus. quandoquidem meus liber perijt, nihil poterit Capnion utriusq; gratius facere quam uotis nostris adnuere, & uel descriptum uel describendum mittere. Philippus Melanchthon ille noster ubi agat scire uelim;

A iii

Bruno Amorbacchi
Erasmus

Beatus
Capito

Phil Melanchthon

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

an apud te resideat, an Saxoniã ingressus sit. Ego corpore eũ sequi non possum, animo sequar & literis. Mitto ineptias meas, libellũ de Risu Paschali, item Dragmata græcæ literaturæ, q̃ amicorum impulsu edere coactus sum. Tibi cũ usui futura esse nõ possint, q̃ scripta fuerunt, pueris Michaeli Creberio munus meo noie cõmẽdes. Literas in patriã perferendas curabit Michael. Tu uale fœlix, uictor, triumphator, Deo non minus q̃ studiosis charus. Basileæ.

¶ Volphangus Fabricius Capito, Ioanni Capnioni S.

NESCIO quid de purgatorio, contra Latinam ecclesiã ad Conciliũ Basiliense retulisse Græcos Oecolampadius noster narrauit. quod olim ipse à quopiã excripsit peregrino, id ei aut furto, aut incuria, aut occasione frequentis migrationis interiit. Tu hoc tempore, optime Capnion, nihil potes utriq; gratius p̃stare, q̃ illud apud te curare excribendũ, siue nobis tantisper conuiuere, mox reddemus certissima fide, & cum fœnore, hoc est una opera nos obligatissimos, tibi multo arctius deuincies. Vale. Basileæ. Prid. Non. Septemb. Anno M. D. XVIII.

Liftrius, Ioanni Reuchlin S. D. P.

Tis οὗτος φήσεις; Nempe tuus & admirator & amator & discipulus. Admirator, ob inauditã & incredibile multiugarum rerũ sciẽtiã, linguarũq; peritiã. Amator, ob singularẽ humanitatẽ quam mihi Erasimus ἐρασμιώτατος ἐκέινος adeo deliniauit coloratq;, ut nullus Apelles meli⁹. Discipulus, ut qui ex tuis grãmaticis ἀφώνοις διδασκαλοῖς rudimẽta primũ linguæ hebraicæ iccerim, alioq; frustra Iudæos auditorus. O doctissimũ p̃ct⁹, & uere plus q̃ humanũ, in quo præter illã peculiã linguarũ noticiã, ipsa Musa, ipsa leges, ipsa philosophia, ipsa deniq; theologia, sibi arcẽ posuere. Nã humanitatẽ, cõstantiã oẽmq; istã uirtutẽ, quis tandẽ nõ est expertus? Et erunt, erunt inquã, qui tanto heroi tã diu negociũ facessant. Me miserũ. Tam cæcã inuidentiã esse, ut illud lumẽ extinguere conẽt, quod oĩbus sæculis (δοκῶ ὅτι ἐμοὶ πρὸς τὴν γὰρ φων, νομφὸλ κ̃ π̃ροσ εἶν, καὶ ἐνθυσία ζέσθαι, καὶ ἀληθῆ ἐκέινῃ ἐνεκα πρὸ λέξιν) instar Phœbeæ lampadis luminabit. Desydero in hac re

Admirator
Amator
Discipulus

IO. REUCHLIN. LIBER SECVND.

Principū diligentia, requiro Christianorū & praesertim Germano-
 rū zelū. εν τω δε ψυκόμενος αι πολλαι πόλεις όταν πσέθλος η
 ηθούμος αυρ, μηδεν φέρηται των κακίωνων πλέον. Iam audio, etiā
 si diis placet Pepericornū, cū quo saepe mihi tuo noīe Coloniae res
 fuit, ex scelerato Iudaeo sceleratissimū Christianū, si mō talia por-
 tēta hoc noīe digna sint, librū edidisse lingua germāica, in quo tū
 in oēs literarū cādidos, tū in te & Erasimū proceres & literarum
 numina mirifice bacchet, quē equidē fustibus, lapidibus, & carnifi-
 ce, nō libris uicissim cēseo arguendū. O mores nostri seculi, quod
 talia mōstra fert. Hic γραμματςφόρος putauit meā cōmendationē
 apud te literarū noīe aliquid ualiturā, quare tuā humanitatē etiā
 atq; etiā rogo, ut ne sua spe fraude, sentiatq; se à me ex aīo cōmē-
 datū, est probus, & tū oīm doctorū, tū tuā & Erasimicā eruditōis
 mirus admirator. Peto praeterea, Baschium tuum per literas ad-
 moneas ut me amet. Vale. Suollæ.

Pepericornū

Hieronymus Riccius, Pauli Ricii Israelitæ filius, adule-
 scens, Ioanni Reuchlin Phorcensi S.D. P.

QVONIAM parū refert uir spectatis. non uidisse oculis,
 quē celebri fama cognouimus, nihil terreor si tibi tanq̄ fa-
 ma ferente cognito scribā, quo cū praesens nihil unq̄
 cōicauerim, & potissimū ubi occasio est literas ad te dādi. Occasi-
 onē aut attulit clarissimus uir Cōrad⁹ Peutinger, qui lras tuæ dñā-
 tionis ad se datas perq̄ elegātes & doctissimas mihi lectitandas tra-
 didit, ut ex eisde intelligerē, q̄ praclare de parēte meo & loquaris
 & sentias. Id quod cū uidissem me miro affecit gaudio & uolupta-
 te. Quid enim potest esse iucundius, quid ue praclarius? q̄ ab illis
 probari qui sunt omnium laudatissimi. Eessem Hercle mortalium
 omnium ingratisissimus, nisi forem tibi perpetuis temporibus cū
 omni humilitate dedicatisissimus, nisi ingenium & uires tibi meas
 omneis deberem. quæ tibi uiro praestantissimo intimo cordis af-
 festu deuoueo. his omne in tempus ad nutum impera, eisq; utere.
 Cæterum quem tantopere exoptas Portarum lucis libellum, tibi
 his adnexum literis mitto, & munere trado. Vale literarum decus
 & splendor. Vale faelix aethernum. Ex Augusta, praecipiti calamo.
 XX. Augusti. Anno M. D. XVI.

Con. Peutinger

Porte lucis. lib.

EPIST. ILLVST. VIRORVM AD

Eurycius Cordus, Ioanni Reuchlin S.D.P.

Mutianus Ruffus
Eobanus

DABIS ueniam, optime & doctissime uir, quod tantillus ego ad te nostri seculi & totius Germaniæ decus scribere non uerear. Instabat non semel Mutianus Ruffus præsertim quo tempore Eobanus scripsit, ut & ego quoq; meis tibi literis si non te dignis tamen quibus possem innotescerem. Id quamuis ego per me maximopere tunc, ut semper alias, cuperem utpote nõ mediocri mihi honori futurũ, si tanti uiri splendore elucescerem, meam tamen infantiam memor, animum repressi. At postquam omnium quibus uisus & auditus es prædicatione te uirum ut doctissimum ita & humanissimum esse facillimumq; audierim, subuercundum istum timorem, nescio temeritas ne magis, an audacia uincit, & liberiore tandem exitu qui intus seruebat æstus erumpit. Salue Salue igitur. Salue inquam, omnium optime & doctissime Capnion, integerrimæ integritatis homo. Immo aduersus tot deterrima monstra ex olida barbariæ palude emergentia inuictissime Hercules. Iterum salue maxime literatorum Patrone & assertor, dulcissimum Musarum delictum. Utinam seires quo animo hæc scribens affectus fuerim, diceres profecto non alium ullum, quamq; tot feruentissimi sunt, ipso me feruentiorem amicũ. Amo te plus q̄ qui plurimum. Quis talem uirum non amet, colat & ueneretur, nisi qui improbissimus simul & indoctissimus fuerit. Diifaciant ut quæ maxima est mihi uisendi tui cupiditas, aliquando satiari possit. Sed despero istam mihi facultatem concedi, ut qui matrimonii capistro charissimæ uxori alligatus, domesticis rebus detineor. Hac tantum uoluptate fruor, q̄ qui a te huc concedunt amici, multa de te tuaq; causa rogati, quæ cupimus respondere, tunc plane totus exulto, nihil æque ac res tuas ex sententia tibi succedere opto. Certa est (licet patrocinate contra pecunia) uerborum tuorum fides. Vincam, & uos triumphabitur. Sic manu tua scriptum uidi, non sine magno gaudio, sed maiore oculis uiderem. Quare quod facis immo quod fecisti, Vince, nec longiore nos expectatione suspende. Spero equidem tibi præsto iam aliquem esse Iolaum, qui iandudum incisam excetræ ceruicem insequenti facene repullulet, inurat. Vale. Herphorthiæ, VII. Kal. Februarias.

Iolaus

IO. REUCH. LIBER SECVND.

¶ Thomas Truchses Decanus Spirensis, Joanni Reuchlin Phorcensi se commendat.

DOCTISSIME & humanissime amicorum, ornatissimas literas tuas accepi, quibus super amicissimi tui fortunarum accessione admodum gratularis. Vnde id quod pro solita humanitate & tua in me singulari beneuolentia facis, excellentiae tuae non quas debeo, sed quas possum innumeras grates habeo. Praeterea inter gratulandum iucundissimae literae tuae tantum mihi tribuere uidentur, quantum nec a Diis uel clementissimis optare ausim. Id quod mutuo amori nostro tribuo, qui super amico syncerum perraro admittit iudicium. Insuper ubi Spiram ueneris, Decanatus non ignotas tibi aedes tuum putato diuersorum. Pro fortunarum mearum ratione, tuae beneuolentiae respondere studebo, quoniam Omnia amicorum sunt comunia. Paucis diebus ante, amicus quidam non uulgaris Luciani Piscatorem, et translatione Bilibaldi Pyrkaimer, docti & senatorii uiri Norinbergen. ut legerem, humanissime comunicauit. Is quidem libellus lectu iucundissimus placet. Vnde tuae causae aduersum Mendicas Picas ut tuis utar uerbis, non tam fautores quam defensores & patronos quam in numeros habeas facile est deprehendere. Vale, cui me in primis commendo. Spirae XXI. Ianuarii. Anno M. D. XVIII.

Piscator Luciani

REVERENDISSIMO

RVMI IUDICVM IN VRBEROMA
iussu, dati sunt ab utraque partium singuli interpretes iurati, unus & item alter, qui Oculare Speculum Capnionis de lingua Alemani- ca in latinam uerterent, quorum translationibus examinatis, accepta est interpretis Reuchlinistae Martini Groningi tranlatio sane inuenta uerior, cui ubique terrarum praeficiendus est hic prologus.

MARTINVS GRONINGVS BRE- mensis, Iuris Vtriusque Doctor, ad candidum Lectorem, de Ocularis Speculi apud Acta, Interpretatione.

NON SVM nescius meum hoc uertendi munus à plarisq;
 carptum iri, & tali ac tanto uiro cuius causa illud (postq; ita
 fors tulit) perlibenter obiui, nequaq; dignum censerì, eo q;
 nihil illi nisi tersum, nitidum & exactũ debeas, quippe qui oia sua
 tanto hactenus candore & uerborũ uenustate scripserit, ut nil can-
 didi⁹ nihilq; uenusti⁹, de q; illd' Homeri apposite dixerim⁹ ἰδὴ οὐδ' ἔρ-
 ἡφαιστος δέλαεν καὶ περὶ πλάσ ἀθύνῃ τέχνην παντοῖαν χεῖεντα ὃ ἔρ-
 πα τελεί. Quod p̄stitisset haud dubie, & hoc in libro, si latine scri-
 psisset. Quare non defore susurriones plerosq; ac cauillatores scio
 qui hunc meum transferendi laborẽ ueluti paupere è uena profe-
 ctũ, gregarioq; orõnis contextu confutum . nec ex bene germani-
 cis bene latina me fecisse morosius calumniaturi, ac Theonino de-
 te sint laceraturi. Illiq; p̄cipue mihi improperabunt, & à legendo
 deterrebunt, q; omne illud fastidiũt quod numeris plane tinnulis
 nõ fuerit absolutum. Parum memores Adagionis huius ἀγρίως
 μή κατὰ φρόνην ῥήτορος. ὅπῃ μὴ δὲ ἀτελεῶν χεῖ κατὰ φρονεῖν πῶ-
 νει ἢ πῶσιμια, sicuti in Zenobii collectaneis legit. Eam ob rẽ quo
 subiuerim hoc onus modo, in mediũ afferre operæ precium duxi,
 ut uel ueniam, si quam meruerim, mihi dent, uel excusationẽ hãc
 benigne patienterq; audiant & suscipiant. Quom iudiciaria auto-
 ritate mihi ad interpretandum fuisset traditum Oculare Speculũ
 nõ mutilum sed indiscissum, integrum, ac ex oibus suis compactũ
 partibus, iniungebas, q; semota omni orationis pompa, phalera-
 tisq; procul explosis uerbis, Iuridice, ut inquitunt, magis atq; secun-
 dum ipsam ueritatem quemadmodum Romæ nunc inueratus il-
 lorum mos est qui aliquid in causis interpretandum assumunt, uer-
 bum uerbo redderem. Nec latum, ut dicitur, unguem a uera ipsa
 proprietate discederem. Quare dum ita huiusce linguæ, tanquam
 pistrino alligatus inhærebam uestigiis, contigit ut nec nitorem &
 puritatem latini sermonis obseruare, nec candidioris germanici
 Idiomatis genuinam atq; naturalem gratiam ostendere quie-
 rim, quo tamen totum Oculare Speculum a suo authore conscri-
 ptum inficias iuerit nemo, nisi eius linguæ extiterit profus igna-
 rus. Reperientur sane compluria, quæ suauiozem in Alemanico

IO. REVCH. LIBER SECVND.

uenam habet, & nescio quo pacto magis legentis titillant animū, nequiueret tamen ea gratia & uenustate latinis auribus tradi. Euenisse etiam nonnunquam poterit, quod uerba mea per salebras altaq; saxa ruere uideant, aut sensus appareant obstrusiores absurdioresq; quam in Teutonico habeantur, quod non auctori huius libri uel mihi uitio uertendum est, sed translationis difficultati. Quæuis enim lingua suis elegantiarum gaudet flosculis, ac peculiari quodam inuehitur dicendi genere, ut non minus uere quam scite de uera religione diuus Augustinus scriptum reliquerit. Et repetitur in Decretis Canonicis xxxviii. distinc. ca. Locutio. Habet enim omnis lingua quædam propria locutionum genera, quæ cum in alia transferuntur, uidentur absurda. Et sanctus Hieronymus prologo in librum Ecclesiasticum ait. Nam deficient uerba hebraica quando fuerint translata in alteram linguam. Quod & si in hac mea acciderit translatione, non meæ culpæ aut negligentia, sed linguarum adscribendum est diuersitati. Hoc tamen silentio haud præteribo atq; sine arrogantiâ dictū uolo, me hoc opus incantiori lima concinnare potuisse, si ad sensum interpretari licuisset. Nunc uero caueri minime potuit quin tortuosiores & obscuriores non nunquam emergerent sensus. Reuoluat itaq; memoriam obsecro candidus & gratus lector illud Hieronymi de optimo genere interpretandi. Ex alia in aliam linguam ad uerbum expressa translatio sensus operit, ac ueluti læto gramine fata strangulat. Ac eiusdem illud in Eusebii chronicorum præfatione. Difficile est alienas linguas in sequentem non alicui excidere, ut quæ in aliena lingua bene dicta sunt, eundem decorem in translatione conseruent. Et paulo post. Ipsum postremo suum, & ut ita dicam uernaculum linguæ genus si ad uerbum interpretor absurde sonat. Quantum autem sollicitudinis, diligentia, studii deniq; impenderit, ut uerbum è uerbo, immo dictiunculam ex dictiuncula premeremus contra Horatianum præceptum Nec uerbo uerbum curabis reddere fidus interpres, iudicent hi possimum qui lepidiorem GERMANORVM LINGVAM iuxta suas norunt proprietates, & lucidius Sole ipso conspicient

B ii

*Almanica uena**Hoz de arte poet.*

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

(si modo meorū uerborū æqui trutinatores esse uoluērit) me ita ad uerbū hunc librū latinitate donasse, ut ne minima quidē sit omissa particula. Et hoc ideo factitauī, ut omnem cauillationis notam effugerem. neq; posset aliqua suspitionis hasta in me contorqueri, quod me ita euitasse scio, ut in nullo sit cuiquam data carpēdi ansa, adeo germanicam ipsam sum imitatus ueritatem, ut nemo futurus sit ratione & æquo mentis iudicio subnixus, qui non dicat me fidum egisse interpretem. Octo nihilominus in locis, suis Cauillis me impetere haud erubuerunt, cum tamen apud Acta iudicialiter, ut inquit, exhibitis scriptis eos syncere dilucide ac uere diluerim. Et contrario errorum suorum syluam trecentis penē in locis, illis exhibuerim, quibus innocētē uirum hostiliter circumscribere nitebantur. βλάττ' δ' ὁ κακὸς ἐν ἀρεῖονα φῶτα. sapissime interpellati & prouocati ut & eos locos diluerent, minime respōderunt. Eam ob causam eorum traductio tanquam peruersissima & calumniis undiq; scatens à Reuerendissimis Iudicibus ignominiose abiiciebatur. Mea autem in corona tot clarissimorum uirorum ad examinandum Oculare Speculum à Sanctissimo LEONE Pontifice Maximo deputatorum, publice & lecta & examinata fuit, & inuenta fidelis. Haud tamen imemor sum Plautinæ illius sentētiæ Nemo solus satis sapit, cui parœmia græcanica urbaniter accinit εἰς ἀνὴρ οὐ πανθ' ὀρᾷ. Si ergo à me aliquid assertiue magis uersum sit q̄ in Teutonico habeatur, aut quod in Iudæorū personam adductum est, aut argumentatiue disputatū, aut scriptum probabiliter, non tam proprie transtulerim, cōsulat boni quæso Lector candidissimus, & sine malignitate hæc meas interpretationes legat, inq; meliorem interpretetur singula partē. neq; aut operis huius authori aut mihi imputet. Sed diligenter alemanicum introspiciat sermonem, & meridiana luce clarius inueniet, me non potuisse omnia tam apte, apposite, conuenienter, proprie uertere, ut in germanico reperiuntur, ad elegantiam dico, non ad traductionis ueritatem, quam me in omnibus q̄ diligentissime obseruasse scio. Non inepte itaq; Comicum illud usurpauimus εὐχ' ὡς θελόμθια ἀλλ' ὡς θυάμθια has nos laborauisse. Nec ideo quis legere eas dedignetur q̄ cōcinnitudinis festiuitatisq; ha-

IOAN. REVCH. LIB. SECVND.

beant minimum, uel Romano careant lepore, aut authore huius libri non satis dignæ sint. Superius enim eius rei rationem reddidimus. Fœliciter uale, quisquis es iustus nostrorum laborum iudex, ac ueritatis amator, mendaciiq; osor.

Christophorus Vueller Præpositus Ratisponensis
Cunrado Peutingero Sororio suo S. D. P.

CARDINALEM Adrianum tuo nomine uisitabo, illi Capnionis causam sicut scribis commendabo, quamuis eâ habeat commendatissimam. Accepit enim elapsis diebus à Capnione doctam & elegâtem epistolam apologeticam, quam non sine admiratione summæ eruditionis legit, & tu hominis nasum nosti. Exinde illum Cucullatum Theologum abhorret. Causa uertitur coram docto & probo iudice Reuerendissimo Cardinali Grimano, patrocinantur illi bonarum literarum sectatores omnes. Curât eam sollicitatores multi, & fideles, adeo ut non possit nisi bene sperari de causæ celeri & desyderata expeditione. Traducitur nunc opusculum illud eius, Speculum Oculare à quibusdam Germanis ad id a iudice depuratis, ex germanico idiomate in latinum. Produxerat enim Monachus ille translationem illius sub sigillo, ut aiunt, Vniuersitatis Coloniensis siue facultatis, mutilam & mancam, multisq; falsitatibus refertam. Factâ ista, procedet ad causæ conclusionem, cuius successum non negligam tibi significare. Si contigerit te Capnioni scribere, commenda me illi enixe. Vxorem & liberos meo nomine salutabis, quos tecum fœlices ualere opto. Romæ, xxvii. Ianuarii. Anno M. D. XV.

Specul. oculare

Paulus Geræander, Joanni Reuchlin S. D.

ETEGO habere me uellem, ornatissime mi Capnion, & nescio an unquam magis Homeri illam Mineruam simulatam Mentoris, cui dicerem *Μενίρε, πῶς τ' ἄρ' ἴω, πῶς τ' ἄρ' ἔσομαι αὐτὸν*. Adeo mihi non placeo, cum ad tuam præstantiâ scribo, nec id certe mirum. Quid enim Capniõi literarum omnium parenti Paulus offerre dignum oculis adeo ne auribus quidẽ homo literis tinctus potest. Sed malo in hanc partem peccare, ut

B iii

EPI S. ILLVST. VIRORVM AD

ne sim omnino ingratus iuxta illud Lyrici senis *καφὸς ἀνὴρ πρὸς ἱρακλεῖ σῶμα μὴ παραβάλλει*. cum aliás illud ipsum grauissimū simul & sanctissimum nomē pietatis leuius mihi meritis erga me tuis esse uideatur. Franciscus Poggius Florentinus nuper ad Summum Pontificem oráuit. Pater Sancte. Ego sumam mihi parteis Reuchlin, & uolo stare loco ipsius. Legi suas lucubratiōes omneis omneis, quas habere potui. Homini fit iniuria. Cui Pontifex post multa respōdit. Noli curare Poggi, non feremus ut quicquam mali patiatur hic uir, Reuerendissimus dominus Cardinalis noster, fauit laudibus tuis. Interrogauit me sēpius de omni uita tua, an prāter literas etiā alia ageres, & quid in redditibus? an liberos haberes, & qd frater, & qd consanguineus Philippus tuus ille mei amantissimus, & postremo quantum ego amarem te. Respondi. Mon for Reuerendissimo ἴσον ἐμῇ κεφαλῇ. Maior pars uotorum omnium est pro te, & credo non quatuor esse pro Aduersariis. Videtur demum mihi maxime ex re tua, si iam denuo literas ad Reuerend. Cardinalem, dominum meum dares cum primum uacaret. Habuit nuper literas ab Erasmo Roterodamo, quem summo, pere laudat, possit prodesse si commonefaceres illum. Expectant ab omnibus Pythagorica tua. Romæ. Anno M. D. XVII.

Aegidius Viterbiensis, Generalis Eremitarum S. Augustini, Ioanni Reuchlin S. D.

VIX tibi persuadeas quantum doleam, tū q̄ te non uidi cū essem in Germaniā a Pontifice missus ad Casarē, tum q̄ te, cum quotidie saltē non contendo literis. Habes in isto excellē ac singularis tuā uirtutis teatro uniuersum ferē orbē spectatōrē, me unicū supra oēs cultōrē atq; admiratōrē. unus em̄ uisus es cōibus cancellis, quibus se om̄e uulgus circūsepsit cōtentus non fuisse, unus *πρὸς τὰ ἑσκαμμένα πικρῶν*. unus, suparū tragicū auferre, & Mineruā nubem tollere. in penetralia arcana penetrare. eadē p̄ **מַצְפֵּי** noiare. hoc ipsū alphabetū soluere, & p̄ **ש** literam uti peculiaris numeri simbolo suspendere & significare. Solus abdita eruere in lucem potuisti. Solus Pythagoreum, & dei **ספירות** & angelorum **מרכבה** & mundi minoris

Franc. Poggius

Eras. Roterod

Pythagorica

IO. REUCHLIN. LIBER SECVND.

partes, cerebrum, cor, epar, quæ apud Platonem plane ignota. a
 Zohar in qnta **שְׁמוֹר זְכוּר** demōstrata. p
 Per te deniq; seruati thesauri sunt sciētia & sapientia dei, in Thal/
 mud libris, qui & si ab Aduersariis editi, multa nobis & pietati ini/
 mica docēt, dici tñ non porest, quot altæ profundæq; quæstiones
 ad sacra eloquia pertinentes, quot uerba, quot dictiones, quot ob/
 scura sacrarū scripturarum illic clarescunt atq; aperiuntur. Quæ
 si libri illi desyderarentur, nunq̄ legere esset, ætherna premi nocte
 opteret, æterna nos inscicia dānari necesse esset. Mitto testimōia
 de aduētū Messihæ **ש** Et **אחר ארבע מאות**
 In Sanhedrim cum Isaiæ **מִבֹּת** & alia innumerabilia passim
 quæ insaniētū & imperitorū uitio interiissent, tuo uni⁹ supsunt
 bñficio in opes, & ornamentum ecclesie Romanæ **חלק**
תורה data hoib⁹ **האור גינות לצדיקים**
באש erepta primo nobis est à deo ex igne, cum Abrahā ex
 igne seruatum esse uolunt. Nunc secundo à Reuchlin seruata est
 ex igne, cum libri illi seruati sunt, quibus stantibus lex panditur, &
 lucem capit, intereuntibus autem tenebris æthernæ noctis offun/
 dit. Deniq; in hoc iudicio tuo ubi hac æstate periculoso æstu labo/
 rauimus, non te sed legē, non Thalmud sed ecclesiā, nō Reuchlin
 per nos, sed nos per Reuchlin seruatos & defensos intelligimus.
 Velim quæ de Pythagoricis cudere te scribis, lati⁹ de eis me red/
 das certiozem. Vale, Romæ. Anno M. D. XVI.

Pythagorica

F. Aegidius Viterbiensis, ordinis Eremitarum S. Augustini Prior
 Generalis, Nobili & egregio uiro DN. Ioanni Reuchlin
 LL. Doctori eruditissimo. DN. Dionysio Presby
 tero Fratri suo germano, atq; Elizabet Sorori
 suæ Salutem.

NVLLVM in terris miserius atq; periculosius est uiuendi
 genus, q̄ eorum qui humanarum rerum capti spe, toto ani/
 mo pendent à fortuna, cui quidem & uariæ instabili, qui/
 cunq; obnoxios absq; resipiscentia faciunt sese, & assiduis in uita
 iactantur casibus, & perpetuis in morte suppliciis puniuntur.

EPIST. ILLVST. VIRO RVM AD

Tanta uero tamq; ad errorem prona est humana fragilitas, tanta moribundi sensus, tanta lubrica consuetudinis uis, ut summo bono potiùdo, quod extra fortunæ aleam, in cœlo situm est, per nos ipsos absq; sanctorum priorumq; ope omnino inepti sumus. Quã sane rem, ut quotidianus ostendit peccandi usus, ita domini nostri conditionem humanam animaduertentis sententia apertissime in euangelio significauit, cum uiuentibus inter errorũ fluctus tempestatesq; uitiorum mortalibus ita cõsuluit. Facite uobis amicos ut in aeterna tabernacula uos recipiant. Enim uero quoniã nostra de religione ita bene meriti estis, ut salutis & commodi uestri studiosissimi ac maxime solliciti & esse debeamus & sumus. Id uobis scum agendum duximus, quod ad salutem uestram spemq; aeternæ uitæ tam maxime facere existimamus, rati, qui illa potiuntur, habere bona omnia, qui illa careant, & bonis omnibus carere, & esse miserimos. Quod si tales non sumus quales in tâta re idonei auxiliari esse deberemus, non tamen idcirco & meritis uestris & officio nostro deesse uolumus, qualescunq; sumus. Vos igitur & ordini & parenti Augustino deditissimos, quantum ad nos attinet, quantumq; nostri iuris est, nostro Ordini ascribimus, atq; uos singulos, ut ex nostris unum, toto corde confratres & consorem p. has literas & accipimus & uocamus. Vosq; omnium orationum, sacrificiorum, prædicationum, contemplationum, ieiuniorum, uigiliarum, peregrinationum, obedientiæ, patientiæ, uirtutum, munerum, laborum, spiritualium deniq; bonorum omnium, quæ fratribus sororibusq; nostræ religionis ubiuis gētium dominus diuina benignitate largitur, participes & ipsi facimus. Et ut Deus Opt. Max. faciat, toto animi studio supplicamus, tam iter mortales dũ uiuetis, q̃ cum fuerit è uita migrandum. Insuper id quod uestra in nos & charitas & beneuolentia postulat, uolumus, ut cum generalis Synodus nostræ religionis habebitur, cum de uobis aut de uestris fiet de nostræ religionis more mentio, ita pro uobis uestrisq; fiant supplicationes, ut pro nostris fieri lege sic decernente consueuerunt. Ut uero amoris ac reuerentiæ in uos nostræ fidem non in testatam relinquamus, literas has nostri animi ac uoluntatis testes scribi iussimus, uolentes deniq; ut quicquid in his factum signifi-

IO. REVCH. LIBER SECVND.

cauerimus, In nomine patris & filii & spiritus sancti esse factum.
Dat. Romæ apud S. Augustinum. Anno M. D. XVI. die xx. Men-
sis Octobris. Sub Fraternitatis sigillo.

Aegidius Generalis Eremitarum S. Augustini,
Ioanni Reuchlin. D. P.

ALLATVM ad me munus tuum, ut nouum, ita omnibus
admirandum mortalibus, me beauit. Quippe qui rem tan-
tam quantam nullæ unquam hausere aures, ad me perferri
tam diligenter procurasti, ut ne ipso quidem Pontifici Sūmo pas-
sus sis me fore posteriorem. Ago quas possum gratias quod edide-
ris, ad me miseris, primumq; mihi perspectum iri curaueris. Factū
est ut Hebræis secreta non inuideamus, græcis sua arcana per te la-
tini nunc aperiāmus. Vtriq; quid sapientum mysteria sibi uolue-
rint, te alte reserante intelligamus. Spero sanctissimum Dominū
nostrum ut omnium sapientissimum, & liberalissimum in omnes
mortales, ita in tua merita propensissimum futurum. Tu roga, ut
diu uiuat & fœlix sit. Nunquam tanti principis bonos pœnitebit.
Romæ XXIII. Maii.

Philippus Beroaldus Junior, Ioanni
Reuchlin Phorcensi S.

SA EPE antea cogitauī literas ad te dare, quibus amiciciā in-
ter nos fulciremus, ita enim amor in omnes studiosos meus,
ita uirtutes suadebant tuæ. Ita Questenbergus noster hortaba-
tur. Sed illud sape me conantem, aliæ curæ transuersum egere.
Martinus uero Groningus uir bonas lras bene doctus, ac utriusq;
nostrum amantissimus currentem incitauit. Quo conciliatore,
ad isthanc amiciciam captādā cum usurum me cogito, pro cer-
to habeo, eam nequaquam ullo tempore posse elabi. Et me Her-
cules hominis dexteritas, & tua summa humanitas effecerunt, ne
anxie me torquerem ad epistolam aliquam elegātiorem compo-
nendum, qua te mihi possem deuincire. Nam me tibi iandiu non
modo amicum, prope dixerim aduocatum fuisse in causa illa tua
confragosa, ex aliis audire te malo. Libros tuos Pythagoricos Pō-
tifex legit auide ut res bonas solet. Eos nunc euoluit maximus an-
tistes Cardinalis Medices, huius cum gustum saturauerint, me cō

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

uiuam habebunt, qualem iandiu habuerunt libri de Verbo Mirifico per te & docte compositi, & eleganter perpolit. Vale. Romæ viii. Kalend. Iunias. Anno M. D. XVII.

Philippus Beroaldus Junior, Ioanni Reuchlin Phorcensi.

DOCTISSIME uir salue. Quod literis tuis hactenus nõ respõderim, in causa fuit, Pontificis ab urbe secessus, meaq; in urbe mora. Accessit etiam ualetudo aduersa Anconitani, quo sine parum proficere poteram. Tandem & Pontifex rediit & Anconitano incolumitas restituta est. Res tuæ iam in uado cõstitutæ sunt. Philosophus tuus quem tuis literis mihi commendafti, Venetias ire in animo habebat. Nã hic illi arti nullus quaestus, nec fides ulla. Cæterũ qui tibi has literas reddit Ioannes Heitmers Commissarius est Pontificis destinatus ad Germaniæ partes pro libris antiquis qui desyderantur, munitus uenit multis literis pontificiis & diplomatibus. Sperat se oĩnino aliquid boni eruturum. Significauit autem Pontifici posse te plurimum negotio isti fauere, qui diu tanquam sagax canis uepreta omnia & nitedulas olferceris. Quare mihi commisit, scriberem ad te, uelles operam tuã ad istam rem impertiri, consilio scilicet iuuare, monitionibus, indagine, autoritate non deesse, præsertim apud Præsulem Vuormaciensem. Crede mihi doctissime Capnion, te animum Pontificis optimi in te certe amando diu excitatum, hac potissimũ opera artissime tibi deuincturum. Nam hæc illi cura non in postremis est. Vale, & me ama. Romæ v. Decemb. M. D. XVII.

Laurentius Behem Canonum Doctor, Canonicus senior & Scholasticus S. Stephani Babenbergen.

Ioanni Reuchlin Salutem optat.

HA CTENVS ex eo inquam quo in urbe simul dulciter cõuersati fuimus, filii. maxime cum ubi locorum esses ignora rem, nec qui opportune meas ad te perferret haberem: At nunc quia tutus discipulus, amicusq; meus Bartholomæus Cæsar ad tuã excellentiam uti sitibundus ad scientiarum fontem proficiscitur, nolui cõmittere, ut sine meis hoc est testimoniis meæ erga te pristinae bñuolentiæ ad te ueniret. Tãtus enim meus est in te amor,

I O. R E V C H. L I B E R S E C V N D.

quem suavi amicitia tibi Romæ cum pariter iremus hebraicos inter Iudæos libros percontando comparasti. Vnde me quæ ingratissimum censerem si me tuæ bonitati non patefacerem. Quædoquidem te unice admiror & obseruë. Credo præceptor optime idemque uir doctissime, adhuc bene memineras, quæ me docueris romæ quoniam pacto illa lxxii. Dei nomina ineffabilia ex illis uerbis Exodi. Et angelus domini $\kappa\omega\iota$ τὰ λοιπὰ extrahantur seu componantur. Fuit enim mihi illud iucundissimum ex te hausisse. Et quidem huius causa fecisti me emere Volumen illud sine punctis scriptum, quod Iudæi in suis synagogis reseruant. credo quæ contineat Pentateuchon. Sed nec te latere puto, cum ex Vrbe domum reuersus ultimū Razielis librum ad me dederis quo carebam, etiam quæ sæpe mecum in palatio Apostolico in Camera mea, quæ Munitio armorum intitulata erat constitutus fueris non ignoras. Sed quorsum isthæc commemoratio? Ideo hæc scribo uir optime, ut tibi subeat, si forte mente tua exciderim, mei memoria qui tuis tantis & innumerabilibus uirtutibus & artibus afficior. Quique te omnium (citra adulationem) nostra tempestate, citra tamē aliorum quorumuis contemptum, facile quamdoctissimum iudico. Verū, quo inquis hoc argumento ais. Respondeo, quia tuam contra peruersos & iniquos calumniatores tuos uidi acerrimā ac strenuam defensionem, quam summa admiratione & legi & relegi, usque adeo ut mihi ferè incredibile uideatur humanum ingenium tanta & tā graui & acuta depromere seu excudere potuisse. Supra modum autē tuæ condolui fortunæ quæ te in eorum. quos Theologistas, triuales Sophistas, & magisterculos nominas, manus atque conflictum, in ipsum quoque uersificem Ortum vino, ac recutitum Pepericornum adduxerit. Veruntamen cum recta ratione melius rem considerassem, non ab re factum putauit, quandoquidem clare discernere est, te per inimicos & æmulos tuos, apud quoscunque quibus facie ignotus eras, ubique glorificandum ob ingenii & doctrinæ tuæ excellentiam, atque de tot talibusque hostibus triumphaturum, ut haud immerito de te dici queat, quod Beatus Syxtus ad passionem suam raptus, Sancto dixit Laurentio, Te quasi iuuenem magnum, gloriosior de Tyranno expectat triumphus.

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

Quamobrem clypeo tuæ sapientiæ innixus, forti esto animo, & pro iusticia fama; tua (semper tamen de catholica fide ut soles bene sentiendo) audacter & uiriliter decerta, quo tibi gloriâ sempiternam uirtutis tuæ præmium comparabis, & amicos tuos gaudio & læticia, qui omnes in tua laude gloriantur, ingenti afficies. Facile enim tanquam alter malorum depulsor Hercules, huiusce modi monstra domabis. Vale studiosorum splendor, ac Germaniæ unicum decus. Bambergæ xx. Iulii. Anno M. D. XV.

Viro doctissimo Iohanni Capnioni, Nicolaus Gerbellius S. in Christo Iesu.

QUE M uero nõ pudeat scelerati huius seculi, mi doctissime Capnion. Quem ferre non pigeat, mores ætatis huius, plus q̄ ferreat. Qua cum sementem facere uoluissent oēs bonæ literæ, atris etiam ipsis sceleriter aspirantibus, repertæ sunt scædissimæ Harpyiæ, quæ florem commodum emergentium frugum, pestilētissimo attractu adurere sunt commolitæ. Concreditū erat per, quam uberi solo mundissimum semen. At illud paulatim, superiorum incuria Agricolarum, spinis atq; sentibus peracutis pungentibusq; unde quaq; inhorruit. Missi sunt Coloni candidiores, à uepribus liberaturi semen, quo posset emergere cumularius copiosiusq;. Bella quidem, & horrida bella exorta. Molestantq; posterorum Colonorum diligentia, pigris illis negligētissimisq; cultoribus. Atq; dū desidiam suā, uelut aras & focos tutantur, cristas erigunt, omnia euerrunt armamentaria, nihil non exquirunt, ne patroni parum acres uecordiæ suæ uideantur. Contra cordatiores isti solius seminis causam agentes, animo uersant peruigili, qua tandem uia in cœlum queant educere, tot iam seculis inuolutum depressumq; perniciosissimis spinis, diuinæ sapientiæ purissimum germen. Illi congregatis undiq; copiis, reclamant refragantur, insaniunt in summa. Nullum lapidem non mouent ne saltem ex agro conductitio, uelut ignaui & inertes Coloni eiiciantur. Crebro interim Tragicum illud occinētes *μόνοι ἦν φρονοῦμεν οἱ δ' ἄλλοι κακῶς*. Cui rei fidē ut faciant tis, quorū sūt mercenarii, nulla non hora superbissime inculcāt, quos tribulos, quod

IOAN. REVCH. LIB. SECVND.

folium, quas zyzanias, ex aliorum eiiciant agris. Digni sanè con-
 duplicata mercede, q̄ cum nihil agant faciantq̄, omnia se facere
 instar Aesopici Cantoris, gloriari studuerunt. Hoies nimirū sua-
 uissimi, qui in alienis agris, leuiculam etiam filicem conspiciunt,
 in suis nihil immundum, nihil sordidum, nihil quod carpere que-
 as, inueniri posse confidentes. Qui sua inter se uitia, ueluti Pyla-
 des & Horestes, cōiunctissime tegunt occultantq̄. Q̄ si quis alius
 extra ipsorum septa positus, ulcera uerrucalq̄ eorum uel summa
 acie tetigerit, Proh Deūm fidē, quā os illud impudentis. in ar-
 cum distorquent, quā rugis suspendunt nasum. In omnia cōuitia
 parati, occisuri etiam ob unum aut alterum uerbum, si quis timi-
 dior eorum obsequatur tyrannidi. Nihil condonantes conferuis
 suis, cum omni munificentia benignissimi Patrisfamilias, ipsi sint
 locupletati. Huiusmodi tu prelium, Doctissime mi Capnion, an-
 nis iam propē modum pluribus, magno similimus Herculi susti-
 nuisti. Huiusmodi ferent tumultus, quotquot pietati & uerae sapi-
 entiae consultum uelint. Quāquam illi nihil pium, nihil sapidum
 opinentur, quod ab ipsorum discrepet doctrina, uel instituto. In-
 stituto autem huiusmodi, ut insensu omnibus, omnes calumnient
 Expectantes a comuni omnium patrefamilias, comunem merce-
 dem, misericordiam, ipsi in alium neminem minus misericordes
 quā eum, qui ad culturā agri Dominici noctes ducat insomnes.
 Acres & Lyncei, ubi nihil uel minimū est periculi, immo sapius
 ingens utilitas. At ubi sublatissima uoce clamandum esset, magis
 mutos reperias q̄ pisces, q̄ scarabeos. Ita inuerso ordine pro ma-
 lis affliguntur boni, pro bonis coronantur omnium scelestissimi.
 Quandoquidem, ut Liuius ait, solet pars deterior uincere melio-
 rem. Sed, mi candidissime Capnion, querelas nostras in aliud tem-
 pus differemus. Tu magnanimo persimilis Herculi, Hydram il-
 lam pro animi tui magnitudine contunde. Habiturus inter innu-
 meros, Theseus, studiosissimos tui defensores. Huttenum illum ui-
 rum strenuum, & in obeundis huiusmodi periculis animo incon-
 cusso indefessusq̄. Tum deniq̄ ab ipsis Gratiis formatum hominē
 Philippū Melanchthonē, quos noie meo multa salute impertias
 uehementer discupio. Viue foelix. Anno M. D. XIX. Mēse Maio.

EPI S. ILLVST. VIRORVM AD

Philippus Melanchthon Brettanus Sueuus, Ioanni
Reuchlin Cognato suo Salutem.

SERIVS q̄ uolebam ad te scribo, expectandæ enim erant sar-
cina Bibliopolarum nostrorum, si quos hi forte libellos Asta-
rothæ adferret, aut alia quorum nostra in re quis usus esset. Ni-
hil afferunt, id ut egerrime patiar, qui cœpi argumentum quod
sum pollicitus ludere *ἐλεγκτικῶν κατὰ τῶν ἀσπερωθῶν*. Fortasse
coniicis, de amore, studio ac pietate in te mea. Non deseram, ne
dubita, signa nostra, *μήποτε ριψακτισ ἐσόμβρος*. Excuditur Pisca-
tor Bilibaldi cum Nazareni libellis, mittā eum ad te. *πρὸ φρασιν*
Erasmus in epistolam Pauli edidit, quā si uis mittam quoq; *ὦ ζεῦ*
exclames *ὦ βρονταί*. Habes rursus Simplicium tuum & Ammoni-
um ac Philoponum. Gratia tibi qui nostro tantisper usui tam bo-
nos libros indulseris. Quæso te, si qua habes Alberthi, quorum nul-
lus est usus tibi, mitte ad me. Plutarchi *δὲ πρὶ ἀκούειν* à me uersū
cui uis dicabo. Franciscus sese tibi noster nexum scribit, & uindica-
ri uult, non ceu in gregem tuum immissus aries, ut Iuriskon. inqt
sed ceu arbuscula quæ in agrum aliquando tuum radices egit. Va-
le, & Philippum ne desere. Tubingæ.

Martinus Luther Augustinensis, Ioanni
Reuchlin Phorcensi.

DOMINVS tecum uir fortissime. Gratulor misericordiæ
dei quæ in te est, uir & eruditissime & humanissime, qua tā-
dem præualuisti obstruere os loquentium iniqua. Fuiſti tu
sanè organum consilii diuini, sicut tibi ipsi incognitum, ita oibus
puræ Theologiæ studiosis expectatissimum, à deo longe alia fie-
bant à Deo, & alia uidebātur geri per uos. Eram ego unus eorum
qui tecum esse cupiebant, sed nulla dabatur occasio. Eram tamē
oratione & uoto tibi semper præsentissimus. Sed quod tunc nega-
tum est socio, nūc cumulatissime tributum est successori. Inuadūt
dentes istius Behemoth me, si quo modo saltire queant ignomi-
niam quam retulerunt ex te. Occurro & ego ipsis longe quidem
minoribus ingenii & eruditionis uiribus q̄ tu occurristi & prostra-
uisti, sed non minore animi fiducia. Congredi mihi detrectant, re-
spondere recusant, sed mera ui & uiolentia in me uiam affectant.

IO. REUCHLIN. LIBER SECVND.

Viuit uero Christus, & ego perdere nihil possum, quia nihil habeo
 Fracta sunt in tua firmitate non parum quidem cornua horu tau
 rorum. Hoc enim in te egit Dominus, ut Tyrannus sophistarū ali
 quando & tardius & mitius disceret ueris Theologiae studiis resi
 stere, ac respirare inciperet Germania, scripturarum doctrina tot
 heu annorum centenariis, non tam oppressa q̄ extincta. Nō erāt
 hęc initia danda pulcherrimorum studiorum per hominem par
 uae gratiae. Sed sicut Christum (sit uenia comparationi) omniū
 maximum montem Deus contriuit usq; in puluerem mortis. Ve
 rum ex hoc puluere postea excreuerunt tot magni montes, ita &
 tu parum attulisses fructus, nisi mortificatus in puluerem fuisse re
 ductus. Vnde nūc tot surgunt proceres literarum sacrarum. Et ex
 audita est oratio gementis ecclesiae Saluum me fac domine, quo
 niam defecit sanctus, diminuti sunt fideles de filiis hominū. Quo
 niam exaltati fuerunt ad altitudines dei, uilissimi filiorum homi
 num. Sed ecce nonne ego impudens, qui tam familiariter sine
 proœmio honoris tecum loquor? Verum, facit hoc animus me⁹
 in te officiosissimus, qui & tibi est familiarissimus tum memoria
 tui, tum librorum tuorum meditatione. Accedit ad hoc quod &
 permouit ut tandem scriberem, q̄ Philippus noster Melanchthō
 homo admirabilis, immo penē nihil habens, quod non supra ho
 minem sit, familiarissimus tamē & amicissimus mihi, omnino ex
 egit has literas ad te. Fidem iubens, certissime te non ægre laturū,
 sed & gratum habiturum quicquid ad te ineptirem. Huic ego im
 putes uelim, si quid imputare uelis, nisi quod animam meam er
 ga te non nisi candidissimum his literis protestari uolui. Vale, &
 gaude in domino, præceptor uere mihi uenerabilis. Vuittember
 gæ altera die Luciae. Anno M. D. XVIII.

Petrus Galatinus Minoritanus, Ioanni Reuchlino

LL. Doctori S. D. P.

HORTARIS me ornatissimis literis tuis Capniō uir unice
 Hut in tui ueritatisq; diu tā acriter impugnatae defensionē mi
 hi aliquid scribēdum ducam. Nimum profecto (quod pace tua
 dixerī) falleris si uel te qui cæteros oēs cōtra ueritatis aduersarios

EPIST. ILLVST. VIRORVM AD

ueridicis argumentationibus semper egregie tutari cōsueuisti, uel ueritatem ipsam quæ nullis potest obrui calumniis aliterius cuius uis tuitione indigere putas. Quis enim diceret uirum christianæ religionis integerrimum, diuinæ humanæq; philosophiæ indagatorem solertissimum, Pōtificii Casarei q; Iuris peritissimum, oīm bonarum artium eruditissimum, Romanæ eloquentiæ facundissimum, trium linguarum, quibus Deus arcana sua mortalibus reſerauit, interpretem disertissimum, qui tot præclara edidit opera, ut eius nomen seculis cūctis immortale permaneat. cuiq; (ut oīa simul complectar) parem nunquam tota produxit Germania, sibi ad sui ipsius defensionem satis esse non posse. Aut quis recte iret in ficias, uniuersa quæ abs te scripta sunt, per se, non modo aduersus aduersantes q̄ optime obsistere, uerum eos quoq; penitus conuincere posse. Quom nihil prorsus eorum sit, quod uel christianam ueritatem non sapiat, uel ipsi ueritati testimonium nō perhibeat. Quandoquidem etiam ἡ Ἀῶρα quandoq; ἀμαρτάνυε τ' ἀλλ' ὅτ' ἄερα. Quas ob res quom neq; tu cuiusq; protectione opus habeas, neq; scripta tua alieno defensore egeant, haud quaquam certe Opus de Arcaniscatholicæ ueritatis in Thalmudicis libris cōtēntis, super articulos contra libellum tuum Oculare Speculum nūcupatum exhibitos, fundatum aggressus fuisset, nisi Reuerendissimi Domini mei Sanctorum III. Coronatorum Cardinalis, & Reuerendissimi Adriani, aliorumq; quorundam Principum Cardinalium, qui ueritatis discutiendæ gratia, hoc mihi oneris impofuerūt, iussiones ad id me penē inuitum induxissent. Cui quidem operi quamuis hactenus summa cum diligentia insistere non destiterim, tum ut eorundem principum Cardinalium iussibus obtemperarem, tum probatissimorum uirorum Iacobi Questemburgi græcis latinisq; literis pereruditi. Ioannis Poticani in Chaldiæ præceptoris mei. Stephani Rosini Imperatorii Procuratoris uigilantissimi, & Chasparis Vaingensis, qui omnes rem tuam omni studio, omniq; animi corporisq; labore curare nō desinūt, assiduis exhortationibus maxime motus, ne dicā impulsus. Amotamen causa tui eo accuratius rei perficiendæ operam dare conabor, quo gratiorem tibi rem me facturum confido. Quare diuino

EPIST. ILLUSTR. VIRORVM AD

favente numine, opus propè diem in lucem proditurum expecta-
 to. neq; tibi iniucundum, neq; Casarei Maieftati ingratum, neq;
 Christianæ Reipub. inutile (ut spero) futurum. Quod autem me
 laudibus effers, tu quidem optimorum hominum officium agis,
 qui in laudando malunt excedere q̄ deficere. Neq; enim aureæ il-
 lius sententiæ Ioannis Chrysoftomi es immemor ὡς πρὸς τὸ καλῶς
 λέγειν καὶ ἐγκωμιάζειν ἀρχὴν βίαιας ὄσιν, οὕτω καὶ δὲ κακῶς λέγειν
 καὶ διαβάλλειν. ἔχθρας καὶ μοιρίων κακῶν ἀρχὴ, καὶ ὑπόθεσις γέ-
 γνετ' ἄκακοῦ. Ego uero & si me tanta laudum gloria omnino indi-
 gnum non ignorem, aliqua tamen inde uoluptate nō possum nō
 affici, dum à tanto uiro nunquam satis laudato, me tantopere lau-
 dari uideo. Scribis præterea præcos Romanorum tribus erectis di-
 gitis, reliquisq; duobus in palmam depressis hominum multitudi-
 ni benedictionem tribuere solitos fuisse. Quod nusquam ego (ut
 uerum fatear) me legisse memini, te tamen qui longe plura uidi-
 sti apud eos legisse minime dubito. Ego enim apud Hebræos dū
 taxat id factitatum comperio. Nam cum summus sacerdos popu-
 lo bñdicens hæc ex Dei p̄cepto diceret

יְבָרַךְ יְהוָה
 וְיִשְׁמְרֵךְ יְהוָה פְּנֵי אֱלֹהֵי
 וְיַחַד יֵשֵׁא יְהוָה פְּנֵי אֱלֹהֵי
 וְיִשְׁמֵם לְךָ שְׁלוֹם

ambas manus ante faciem suam
 protēsas tenebat. Quom uero nomen dei Tetragrammaton pro-
 ferebat, treis mox utriusq; manus digitos, pollicem scilicet indicē
 & medium altius erigebat, reliquos duos in palmam depressos ha-
 bens, & sic nomine illo prolato, tres statim eiusdē digitos insimul
 uniebat, ut ueteres Thalmudistæ tradiderūt. quod nullam aliam
 ob rem fieri institutum est, nisi ut diuinarum personarum Trinita-
 tem, diuinæq; naturæ unitatem per nomen illud designari palam
 ostenderetur. Sed quoniā inter cæteros tui obseruantissimos ego
 & Petrus Stella Reuerendissimi domini mei Secretarius, uir utiq;
 omni literarum uirtutūq; genere apprime præditus, uirtutibusq;
 tuis haud min⁹ atq; ego deditissimus, egregia atq; præclara opera
 tua quom non triuialia, sed rarissima ac singularia sint, summope

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

uidere cupimus, & præferim **דְּשִׁימ** & de Verbo Mirifico, eam ob rem abs te petimus, immo te, si pateris, oramus, ut si absq; tuo incommodo fieri possit eos libros ad nos mittere cures. Quod si feceris, nos quidem ingenti abs te beneficio affectos arbitrabimur. Tu uero utrunq; nostrum in iis quæ ad tuum expectant honorem tibi semper obsequentissimum cognosces. Et ut de me dicam, si ulla quoq; alia in re me tibi conducibilem esse possit intelligis, neq; rei, neq; labori, neq; operi ulli, neq; mihi quidem ipsi parcendum duxeris, omnibus enim in rebus nedum in hac me tibi morem gerere semper promptissimum inuenies: Vale singula re totius Germaniæ decus. Romæ in Palatio Apostolico.

Ioannes Reuchlin Phorcensis, Petro Galatino Minoritano S.

VT IN AM hic ille essem, præclarissime Galatine, quem tuis ad me datis literis tã opere prædicas. Omnem enim sic dignitatem & gloriam si qua mihi foret in tuum honorem & nominis ornamentum perpetuum, tanquam uiri cum mea laude coniuncti deinceps referrem perq; gratissime, absq; ulla studiorum in me tuorum obliuione. Sed lectis tuis, ipse mihi speculum fui, & in me perspicuo intuitu reperi, satis esse mihi, si præstantis tuæ doctrinæ ac excellentium uirtutum tuarum nõ æquator, sed amator sim. Et sum equidem, isq; haud frigidus. Quo recte confusus O & præsidium & dulce decus meum, sperare me non frustra spero, Detractorũ illorum qui me falso, criminis insimulauerunt, & usq; hodie laniant ac lacerant, posse & insidias uitare, & iniurias repellere, & rerum potiri. Nec Mœcenates abstulit una dies. Quod tu super articulos contra Oculare Speculum confictos scribis, prope omnibus Germaniæ Vniuersitatibus ex urbe Roma innotuit, a quibus iã dudum eadẽ ad me cõsolatiões crebro puenerunt cũ oĩm doctissimorũ singulari gaudio, quin potius oĩm hoĩm qui literas colunt, p̄ter has solas Picas mihi aduersas cum sua farina, non em̄ masculino gñe appellandi ueniunt, propter eorum molliciem cum colu & lana. Gaudeo itaq; ipse mihi ipsi haud mediocriter, cui tot & tanti tamq; graues & eruditi uiri, omnium penè Gymnasiorum Alemanniæ soles, de tua integritate, fide, gratia, de tuo hac in causa stu-

EPI S. ILLVST. VIRORVM AD

dio, bñficio, labore, opa, cura & diligētia quotidie per nūcios & epi
 stolas gratulant̄, uehementer optātes, ut tandē nobis fœliciter con
 tingat illud in operis & diebus Hesiōdi. Νικη δ' ἔσ' ὑβελος ἰχθῆος
 τέλος θ' ἔλαθ' ὄψ', παθὼν δ' ἔτε νεκρῶσ' ἔγνων. Faxint superi Galatine
 ut breui diuinū opus tuū illud Ancyle meis uotis ē cœlo diuinit̄
 missum cum meo fractu & tuo splendore uideam. Qū autem ad
 phaleras & ornatum ampliandum elegantissimæ comptissimæq;
 illius orationis tuæ corā Papa & frequenti Cardinaliū senatu habi
 tā paucula quædam de priscorum Benedictiōne, id est imprecati
 one Romanorū proximis in literis meis circiter pridie Kalenda
 rum Martii ad te datis post lucē somno, nō dicā uino, ferē sepul
 tus ego blasteraui, fateor ingenue, q̄ ea fortasse tam indigna sunt
 ut quamuis a te s̄pius lecta, tamen merito nō sint memoriæ tuæ
 cōmēdata, qm̄ ad maiora posteritati seruatus es. Nec maltū osto
 narii refert, sint ne ab hebræis digiti an à Romanis leuati, Qua in
 re satis mihi probatur tua fœlicitas, q̄ Romæ tu inter doctissimos
 tam hebræos q̄ latinos & græcos, multorū autorū uolumina uer
 sare potes, quibus in omniū gentiū atq; nationū ritu euadas eru
 ditior. Nos fucus & gen̄ ignauū, inter Hamadryades iaculatricēq;
 Dianā & Faunos & Panas sola bucolica meditamur. Nā medius
 ego inter Bacenas & iugū Hircyniū, absq; Musis & sine Apollinis
 clementia uitā dego, & sola Sueuorū conuersatione cōtentus, bar
 bariſo inter barbaros. Nec est circū me ullus, qui uel græca exqui
 sitim diligit, uel studiose amet hebræa, q̄ ambo Germanis aliq;
 literarū auidis p̄pter phanaticos & deliros philosophastros exu
 lāt. Iudæi nāq; supra centū Italica miliaria exacti lōginque a me
 distāt, ut mihi uix sexto quoq; anno Iudæū aliquē siue Iudæā cer
 nere def. Vñ q̄ Hebræi bñdicāt tribus digitis erectis, nec legi certe
 nec oculis uidi unq;. eō q̄a & libris careo & synagogis. De manib;
 sane ac palmis Vergilio antiqoribusq; Romanis palā fuit. Ni pal
 mas p̄oto tēdēs utraq; Cloāthus, sudissetq; p̄ces, diuosq; in uota uo
 casset. Et iterū. tēdoq; supinas Ad cælū cū uoce man̄ & munera
 libo. Aut hos tu si Phrygas fuisse cōtēdas, accipe saltē illud Numæ
 Ro. regis. dū cōstitit atq; caput niueo uelat̄ amictu, Iā bene diis
 notas sustulit ille manus. Iudæi quoq; in libro præceptorum ista
 septem ad benedicendum plebem necessario concurrere iubent.

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

לברך בלשון הקודש ובעמירה
ובגשיאות כפים בקול רם פנים
נגר פנים ובמקדש בשם ה
המפורש אבל לא בגבולין וב
וכשיגיע אליה ציבור לעבודה

Ex quibus illud extat non minimum, eleuatio manuum ad inuocā
dum nomen Tetragrammaton in sanctuario. Extra nanq; sanctu
arium, ut hic uides & sine me nosti, ritu constituto ineffabile nō
effatur. Sed pro sententia Moyſi Aegyptii tunc eius in locum suc
cedit nomen xii. literarum. Hactenus comunia sunt hæc nobis.
At de numero ipſo digitorum planè hoc me superas, q; a ueteri
bus Thalmudistis traditum legisti, pollicem, indicem & mediū in
benedictionibus erigi, reliquis depressis. Quamquam & ego digi
torum meminisse Salomonem Gallum legi. Sed non singularit̃m

לכך הכהנים פורסים
נפיהם לומר הקבה עומד אחד
אחריו שגזזה זה עומד אחד
כתליו משגיה מן החלונות
מבין אצבעות של פהנים:

Quas aut̃ nunc credimus Benedictiōes, & Romanis uota & imp
cationes fuerunt, nō diræ, sed diuinæ bonitatis inuocationes, q̃ in
digitamenta nuncuparunt. Vnde indigitare idè est quod imp̃ari
Festo Pompeio autore. Utq; in sacris Romanorū scriptū legi.
Virgines uestales ita indigitant. Apollo medice. Apollo Pæan.
Et Cornelius Labeo afferuit. Maiam eandem & bonam. Faunāq;
Opem & Fatuam. Pontificum libris indigitari. Quo insinuant
non tota palma, uerum unā discretis digitis sacerdotales impreca
tiones fieri. tribus autem tantum numero nec ultra. qui numer⁹
apud Pythagoreos in sacris Deorum præualuit, & ritui subscribit

IOAN. REUCH. LIB. SECVND,

eidem in libro Cœli Aristoteles. Vnde arcanum hoc esse dum p
 te licet opinabimur, q̄ in illorum Pontificum disciplinis uerbum
 digitare tribus lineolis præscriptum erat. Idq̄ postea prophani &
 eiuscemodi sacris non initiati, quippe nescientes legerunt indigi
 tare pro iudigitare, hoc est tridigitare, quod æque potuissent ut
 triplicare trifulcare tripertiri, & eius formæ cætera. Veteres sane
 ter consulem tribus lineolis præpositis ita. iii. COS. notarūt. Sed
 nos multitudinem sequuti dicimus indigitare tribus digitis bona
 precari, hoc est benedicere. Quem morem & ab Hebræis Pytha
 gorei, & a Pythagoreis Romani recipere potuerunt, & nos a Ro
 manis iuxta oraculum Apollinis Pythii, quo institutum erat reli
 giões teneri quæ essent in more maiorum, & ex moribus eum qui
 esset optimus. Vnde ut simia homines, sic Maga illa quondam
 apud Ouidium sacerdotes romanos imitari conat̄. Et digitis tria
 thura tribus sub limine ponit. Tribus igit̄ digitis primoribus ere
 ctis & reliquis duobus humiliatis, significatur octonarius ille tuus
 doctissime ac disertissime GALatine, gemma sancti ordinis tui;
 ille inquā numerus quem tanta facundia extulisti, quem tanta ue
 rerum sanctimonia consecrasti, & ille deniq̄ numerus euangeli
 cæ beatitatis, quæ Christus apud Matthæum remunerauit, quem
 Dauid in cith ara obseruauit, Beati immaculati, quamlibet alpha
 beti litera octies canendo, quod per uiam Cabalæ **גמנוה**
 Pythagorice, uel ut clarius dicam anagogice consummat̄ in unū
חסד באמונה De quo legit ecclesia. Per misericor
 diam & fidem purgantur peccata. Hæc tu si aliter sentias, me dese
 ram, te sequar. Cæterum de mittendis uoluminibus Petro Stellæ
 atq̄ tibi, mei amātissimis, morem geram perlibenter supra q̄ cre
 dere queatis, & in Nundinis proxime Francofordiensibus consu
 lam mercatores quo nam modo libri mei ad uos Romam uehan
 tur, quod adeo non erit facile, nisi tu modum transmittendi ostē
 deris, & quibus sint tuto cōmittēdi; cū uel epistolæ sapi⁹ mihi fue
 rint in itinere neq̄ter interceptæ. Nihilomin⁹ in me mora nō erit
 ulla, nec quicq̄ impendii fugiā. Vale fœliciter **ἀξιωμακτισώτετε**.
 uicissimq̄ me semper diligite, tuq̄ Stellæq̄ meus. Stutgardia Kal
 Quintilibus. Anno M. D. XV.

DN. Ioanni Capnioni undecunq; docto,

Ioannes Huttichius S. D.

ET QVIS unquam putasset, Capnion Doctissime, te ea incidisse tempora, quæ innocenti, contumeliis, ignominiiis, maledictisq; perturbato, afflicto, & penè obruto. Iusticiam iam quasi per septennium imploratam, tandiu retraxerint; nec tamen satis scire possum, an tempora, an fortunam, an peruersos Leguleorum quorundam anfractus, magis incusem. Video enim mortales iam plærosq; hoc erroris imbibisse somnium, ut piaculum omnino esse ducerent, uel ob rem nihili non sollicitare Rabulas forenses trepideq; ambire manus, à quibus tandem quicquid bonorum est multati homines miserissimi cum nihil spei aliud tulerint, è somno experrecti se delusos sero sapiunt, sed fortasse tū *κενόωντα*. Possem tibi proferre exépla id generis immodica, nisi tu melius atque aulicis quibusdam auro & purpura inflatis ignominiosa uideret esse detrectatio. Quippe si aliena deficerent, præsens de te locupletissimum nobis præstaret testimonium, qui toties in ius ob rem tãtillam fueris tractus, Quæ tua causa licet unico potuisset finiri termino, in septennium tamen, & ultra, protrahita, postq; satis à Cucullatis fueris citatus, aggrauatus & reaggrauatus, tandem a te prouocatum, ab illis tuis mille dolis Technæ & exceptiones quæsitæ, quo conceptam futuræ notam sententiæ subterfugerent. His artibus, non dicam aureis, rem eodè deduxerunt, ut partem utranque Summus Pontifex imperpetuum iusserit tenere silentium. O Deus, & quo tandem maiorum fides summa æquitas & sincera omnium iusticia peruenit; Laudanda profecto non immerito uetustas in extruendis ad loca montana ædificiis, quibus Germania, Dus gratia, refertissima est, ut inde pro numinibus, pro patria, pro fortunis, pro fama & gloria nominis Germanorū dimicarent, & inde si quos iure adquisito & repentino compellere non possent, manu & armis adorirentur. Quis enim dicas quæ solè ex nostris hoc seculo Principibus homunciones pauperculos ab iniuria potentum lege uel præcipiente defendit; & si qui sunt qui pauci admodum non tamen sine iactura & calamitate quicquid misello superest rerum, in tutelam suscipiunt. At hæc sine

IO. REUCHLIN. LIBER SECVND.

causa non commemoro, Capnion disertissime, tui enim miserrimi sunt Principes quidam & Primates non infimi nominis, miserabilisque rerum status hac ætate euentum uix sine lachrumis & uaticinati sunt & congemuert. Nouerunt optime te parentem literarum hebraicæ græcæ & latinæ literaturæ apud Germâos instauratorem, & de omnibus bonis & patria benemeritum, atque ut est apud Græcos *Μαλόπρεπον καὶ Πολιτικόν* quique dignius pacatori tempore ob ingenium nobilissimum quo posteritati consulere possis, ab omnibus nostræ aulæ ordinibus iudicareris. Fauit tibi plurimum Antistes noster Argentinensis integerrimus, qui tui nunquam nisi honorificentissime meminit. Admiratur etiam famam Capnionis, licet iuuenis apprime, Princeps meus illustrissimus LVDOVICVS, Rhæni Palatinus, Bauariæ dux, Comesque Veldentiæ, cui a præceptore iam per aliquot annos, uti forte adhuc tenes, inseruiui, nescioque in sui utilitatem uel magis in detrimentum meum. Quos cum suæ aulæ optimatibus & opere & consilio non defuturos tibi persuadeas, uelim. Porro si ulterius Anagyrim moueât, iterumque Andabatarum more pugnare cõtere dât illi supciliofi Theologistæ, nõ dubita, clarissimos ex equestri dignitate uiros ingenio, labore, industria & armis paratissimos, tuique causa scelestissimis Hypocritis induere bellum est animus, quod, crede mihi, nisi omnes Spadones effecti, nunquam finietur. Dispeream nisi omnes emasculatos uelim, luxuria enim ita orbat, reliquum uitæ sola inuidia & ignorantia conterent perditissime. Simulant se apud mulierculas & plebeculam adeo castos & integræ uitæ, ut ominosum ferme sit, non sanctos dicere uiros, at ædes illorum cū intraueris, anũ offendes impudicissimã, qua cū tam sancte & incorrupte uiuit probus ille Theologus, ut Afiotis libidinosiorẽ dicere possis. Hæc ex iusto animi dolore, nõ stomacho ad te scripsit Huttichius, tui nomis ἀκολακείως deditissimus, & uale Germaniæ ingens decus. Anno M. D. XVIII.

Iacobus Spiegel Selestatinus LL. Doctor. Cæs. Secret.

Ioanni Reuchlin doctissimo.

SALVE PRÆceptor æternum, ueneran. & colen. Andreas Stiborius Theologus & sacerdos deo dignus superiori mense hisce ad te inclusas me iudice piissimas & doctissimas literas

IO. REVCH. LIBER SECVND,

ut & ego eas legeré apertas meis tamen consignatis dedit, rogans ut lectas consignarem, tum consignatas commodo tibi presentandas curarem, placuit mihi consolatio docti hominis ad doctissimum. Ego tui gratia dum per ocium licuit, apud Iacobum Fabrum tui nominis præonem, acerrimum Theologistarum stimulum, inmo malleum, quæcunq; in eos sparsim dicta in epitoma concludere cœperam, ut aliquando in tui consolationem emissem. Sed tardiore id nunc præsto calamo, cum sis satis superq; cōsolatus Cæsareis literis, quæ te plane eximunt a labyrinthis spiribus in quas illi superbissimi hypocritæ tui Calumniatores innodauerant, qui non modo seculares literas & Doctores exosos habent, sed & in seculares sacerdotes invehuntur rabidissimæ bestia, ut eos in odium vulgi cum summa ignominia trahant, quo facilius eorū sacculos impleant. Immemores euangelici præcepti. Viri hypocritæ summam perfectionem mentientes. Sed de his aliàs. Defensionem tuam qua me nuper donaueras, dum eam Cæsari in opido Gisingen post rem diuinam habitam astante procerum corona propriis manibus obtulisti, præceptoris meo in sacris Legum, omnium doctissimo Vdalrico Zasio summe id exoptanti Friburgi reliqui, sperans me hic aliam apud Bibliopolam reperire. Sed frustratus mea spe, ex Nundinis Frâcofordianis per Lucam Librarium ad me ferendum curavi. Sed & hunc conatum frustra habui. Quapropter te per meam erga te obseruantiam rogatum uelim, ut in prioris Defensionis locū, aliam q̄ primū cū commodo tuo fieri possit, ad me mittere nō dedigneris, ut sit perpetuū tui honoris, tui nominis, tuæ famæ, tuæ gloriæ defendendorum pignus q̄ ætissimum. Vale, & meliore ocio fruire, quod tibi iam redditum literis Cæsareis confido. De quo ualde & tibi & bonis literis, in quibus adhuc multa præstare potes gratulor. Ex Viana Austria.

F
I N I
S

IO. REVCH. LIB. SECVNDVS

Ioannes Strelet Iuris Doctor. Ioanni

Capnioni Phorcensi. S.

ACCEPI binas tuas literas uir humanissime, quibus me esse negligentem tuis in rebus iudicas. Aliter multo de me sentis q̄ res ipsa habeat. Nam si scires qualem in eis adhibuisssem diligentia, non esset eiusmodi tua de me opinio. Testis erit Marsilius Ficinus pater noster atq; Conradus. Non est ea copia librorum apud nos Florentia quam opinaris. Nullam adhuc possum habere Bibliam hebraicam, nisi unam qua est Bononia, qua tñ caret aliquot quaternionibus, quam coemere nolo. Si tamē post hac ad nos adueherentur aliqua, satisfacerem uoluntati tuae. Orationes Aeschynis nequaquam reperio, Plotinus non est usq; huc integre impressus, ualebit duos aureos rhenenses, Platonis opera cū Theologia nuper Venetiis impressa tibi emi. Item Hexaemeron Mirandulae. De graecis libris tibi coemedis hoc scias, sui penes oēs hic librariorum, nihil horum profus reperio. Marsilius iussit q̄ haec tibi significem, si ii libri quos habere cupis essent hic uenales, subito a magno Laurentio, ut ita dicam, raperentur. Pueri ualēt dant operam studio non negligentem, agam cum eis pro tuo iussu. Dominus Demetrius nunc Mediolani legit, quem habituri simus hic qui graece legat postea significabo. Vale. Ex Florentia. Kalē. Decemb.

E

ועצתי תחת משפט האפיפיור
ברבר זה ולא היה להם יכולת
לעשות איזו דבר זגרי כתבו
עלי ספר גדול מלא דבר שוא
וכזב ושלחו אותו ברבים כרי
לקללני בעיני אלהים ואדם כי
הייתי סיבה שלא ישרפו כל
ספרי תלמוד באשכנז ואתה
יהוה ארצי עשה אתי למען
שמך כי טוב הסדר הצילני
יקללו חמה ואתה תברך
קמו ויבשו:

פלפל עם הארץ הריוט גמור
 כתב עלי ספר אחד שהוא גג
 כבודי ואמנתי בכמה טעיות
 וכזבים ואותם חכמי אותה הי
 הישיבה כתבו עלי גב ספר אחד
 ושלחו לרבים בכל מקום כדי
 לפרסם הדבר גג כבודי ואמנתי
 ופרסמו זה הדבר לפני חוקר
 האמנה דאני פעם אחרת כתבתי
 עבור כבודי ספר אחד בלשון
 אשכנז וחלקתי תשובתי בכמה
 פנים ונתתי טעם לדברי ורצו
 לשרות אותן הספר שחברתי
 ובשראו שלא יכלו להבאיש
 ריחי בעיני האפיפיוור הגמונים
 וחכמים אחרים לשרות ספרי
 וגם לקרא ברבים ממי כמו ש
 שכתבתי ושאני נתתי עצמי ו

תלמוד יהיו צחלקים לרציים ו
וחוקים ואגרות וכל מי שיאמין
יאמין וכו' ואם ימצאו כדברים
האלו שאותו פלפל בלב עם
כומריו אותו הספר או ספרים
ישרת או ישרפו כי יש כמה
ספרי קבלה וספרים אחרים צ
נבבדים ולא לשרפם ואחר ש
שארונגו הקיסר זל קרא סבותי
וכונתי ציוח אותם הספרים ה
הגלקתים להשיבם לידי ארוניחם
והנה בשאותו פלפל וחכמיו ה
ישיבת קולוניא ראו שעל ידי
עצתי נתבטלה עצתם צעקו ב
בקול גדול לאמר שאני מין וא
ואפיקורוס באמונותינו וכו' ש
בעיקרנו ולא די להם שצעקו
ברבים אלא אותו המשומר פ

ללקחם ולשרפם מפני סבות ש
 שנאמרו אחר זה אמר הקיסר
 שרוצה ליקח עצה מה לעשות
 מספרים אלו וכן עשה ואחר ע
 עצתו כתב לי אגרת התומה ש
 שאני יותנו רוחליו אהיה מבחין
 וחוקר ודורש בספרים אלו אם
 באלו נמצאו בהם אם לא ואני
 לפי מיעוט שכלי וקוצר השגתי
 לפי מה שחנני השם עי טורח
 גדול של מרתי ועייצתי בספרים
 אלו עבור חשק ואהבה שהיה
 לי כל ימי ללמוד ולקראת ב
 בספרי לשון הקודש הרגלתי
 והשגתי וכתבתי והשיבותי ל
 למאמר הקיסר שאני לא ידעתי
 ולא שמעתי מספרי תלמוד מ
 מאלו הרברים וכו' רק שספרי

טוב יכתב ללקחם ולהביאם ל
לאוצרי הקיסר ומלך ביד שר
אחד ממונה על זאת ואחכ ב
כולם יתנו לשריפת אש לבר ע
עשרים וארבעה שהם עיקר ת
הורתינו אבל כל ספרי תלמוד
ישרפו בגו נורא יקידתא כרי
שלא יהיה להם סבה לקלל מ
מלבינו ולך קיסר ארונו וכל
בני עמינו גם לחרת ולגרת א
אלהינו ובתי תפילתינו ועוד ע
עבור סבה אחרת גדולה מכל
אלו כרי שיוכלו כולם לקרא
בשם אחר אחר שריפת כל אל
אספרים שהם מסך מבריל ב
ביניהם ובין אמתינו ולכן אינם
מכירים בוראנו לכן יכתב ש
שבבל מקום ומקום שאותם
ספרי תלמוד ימצאו ל

קללות ותפלות גגד אמתינו
 וארוני האמנה אפיפיור הגמונים
 חכמים גלחים וכומרים ולא על
 זה לבר כי אם על הקיסר ומלך
 ושרים ופחות וכל אומה ועם
 שלנו וזה בכל יום הם מתפללים
 ומקללים וכו' וכו' עבור ספרי ה
 התלמוד ועוד רעה גדולה יותר
 שיש לנו לשום על צפשינו ש
 שאם לא היו ספרים אלו היה ה
 האמנה כולה אחת וכולם יהיו
 מאמינים בישו משיח שלנו רק
 אותם הספרים לבר מדיחים א
 אותם מדרך ישרה לבן למלך
 אין שוה להציתם ולכן אנו מ
 מיעצים לפי סוד אמתינו ובתי
 הפילתינו וגם מזחירים שכל ס
 ספרי היהודים אם על הקיסר ט

AD PERPETVAM CA

LVMNIAE MEMORIAM À THEO
LOGISTIS ET FRATRIBVS

Prædicatoribus Colonienſibus, mihi Ioan
ni Reuchlin Legum Doctori tur

pitæ illatæ.

פירוע לכל כי תוד שנים לא
רבים הקיסר מכסימיליאן ארוגנו
ול ירד לעיר קולוציאח מקום
שיש לשם ישיבה גדולה בא
באומתינו והכמים גדולים ב
בחכמת האלחות ובאו כולם
אגודה אחת גבהלים ונחפזים
נאנחים ובבוכים קוראים בקול
גדול הושיעה המלך וקיסר הגה
במלכותך ישנו עם אחר מפור
ומפורר ודתיחם שונות מכל עם
וזח עי ספרי התלמוד שבידם
ושבאותם הספרים כתוב באופן
זה כמיה תירופים וגירופים וק

MAXIMILIANVS CAESAR,

ROMANORVM IMPERATOR. Ad Leonem Decimum Pontificem Maximum.

BEATISSIME Pater, Domine excellentissime. Licet aliás Beatitudo Vestra causam quandam inter honorabilem, fidelem, nobis dilectum Iohannem Reuchlin seu Capnionem Consiliarium nostrum, & quosdam Theologiae professores studii Coloniensis, super quaestione de libris Hebraicis comburendis uertentem. venerabili episcopo Spirensi Principi Consanguineo nostro deuoto dilecto decidendam commiserit, & praefatus Capniō seruata iuris forma per eūdem Spirensē tanquam Beatitudinis Vestrae Commissarium absolutus fuerit. Nos quoque pro pacificatione istius negotii utriusque parti silentium imposuerimus. Nihilominus intellexim⁹ praefatos aduersarios Consilarii nostri Capnionis nouam actionem in Vrbe, & apud Beatitudinem Vestram, nulla tamen interposita (ut fieri solet) legitima appellatione. contra ipsum Capnionem instituere, & etiam praeter uiam ordinariā & regiam iusticiae, quam ex industria student uitare, uariis uis & modis ipsum oppugnare. Et solum ad hoc tendere, ut litem in lōgum trahant, & hūc uirum integrum, bonum, doctum, & à catholica doctrina nihil dissentientem. Et ea quae a se scripta sunt, poti⁹ ad instantiam nostram, & in bonum finem, ac comunem Christianae Reipub. utilitatem ac consultationem fuisse emissa. Existimamus omnino esse officii nostri, uiri tam integri, innocentis, & de nobis optime meriti protectionem suscipere. Propter quod Beatitudinem Vestram quanto maiori possumus studio instanter rogamus. Dignetur ad singularem nostri complacentiam, hāc rem quae nobis plurimū est cordi, feruentius amplecti, & imposito perpetuo silentio aduersariis illis captiosis Theologis, qui etiam non ueriti sunt in commissione eorum nuper apud Beatitudinem Vestram impetrata, nos, & alios Principes nostros Germaniae taxare. Causam istam penitus extinguere & suffocare, ut innocentif

simus uir ille à tam sinistris uexationibus liberatus, tãto com-
dius ultimos ætatis suæ annos peragere, & aliis studiis quæ ad co-
munem Reipub. Christianæ utilitatem emittere in animo habet
liberius uacare possit. Quemadmodum Beatitudo Vestra latius
ex Reuerendissimo domino Cardinali Sanctorum quatuor, &
Oratore nostro intelliget. Faciet in hoc rem æquissimam se dig-
nam, & Reipub. Christianæ utilem, nobis autem pergratissimam
omni filiali studio & officio erga se recompensandam, quam De-
us suæ sanctæ Ecclesiæ diu conseruare dignetur incolumem & il-
lam. Datum in Inspruck xxiii. Octobris.

Finis additionum ad epistolas Clarorum Virorum ex Char-
tophylacio secundo uiri, nostræ ætatis, celeberrimi do-
ctissimiq; Iohannis Reuchlin Phorcensis. Seque-
tur tandem liber tertius, qui erit rerum Ro-
manarum ex Chartophylacio tertio.

Hagenoæ ex Officina Thomæ Anselmi. Anno Incar-
nationis Verbi M. D. XIX. Mense Maio.

nibus lib
ere, & ali
rem ermit
dum Beat
inali San
hoc rem
nobis aut
recompes
re dignetur
obris.

Clarorum V
te aratis, ce
hlin Phorce
us, qui erit re
tophylacio

